KRITISK ORDBOK

ÖFVER

SVENSKA VÄXTNAMNEN

AF

ELIAS FRIES.

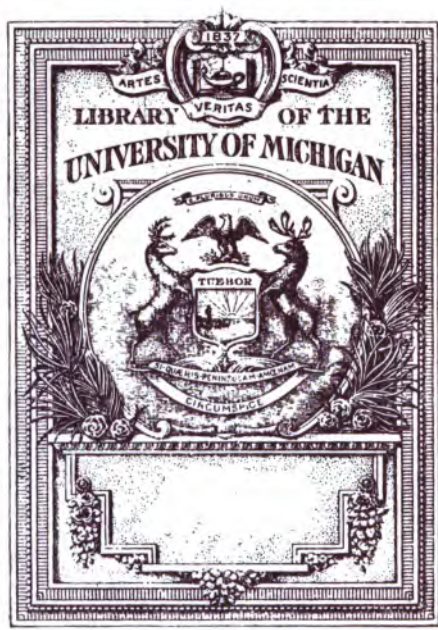
UTGIFVEN

AF

SVENSKA AKADEMIEN.

STOCKHOLM.
P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG.

1837
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

KRITISK ORDBOK

ÖFVER

SVENSKA VÄXTNAMNEN

AF

ELIAS FRIES.

UTGIFVEN

AF

SVENSKA AKADEMIEN.

STOCKHOLM, 1880.
KONGL. BOKTRYCKERIET
P. A. NORSTEDT & SÖNER.

Utgifvarens förord.

Förevarande arbete, fullbordadt på 1860-talet, var af författaren ämnadt att tjena till ledning vid växtnamnens behandling i den ordbok öfver modersmålet, hvilken Svenska Akademien då hade för afsigt att utarbeta. De omständigheter, som sedermera föranledt Akademien att inskränka sin verksamhet i sådant syfte, äro angifna i hennes underdåniga utlåtande den 19 november 1872 (tryckt i 48:e delen af Akademiens Handlingar), hvarigenom hon afsade sig det statsanslag, som utgått till befordran af hennes ordboksarbete. Akademien uttalade dervid sin förhoppning »att kunna fortfarande i någon mån medverka till ordboken genom förarbeten, hvilka hon önskade att, så vidt möjligt vore, efter hand göra för allmänheten genom tryck tillgängliga, för att sålunda efter förmåga fullgöra det uppdrag, som blifvit Akademien af hennes höge stiftare lemnadt». Som ett sådant förarbete allmängöres nu denna Ordbok öfver de Svenska växtnamnen. Akademien har härvid ansett sig böra erinra, att författaren, ehuru han öfverlåtit sitt verk till Akademiens fria förfogande, likväl ej åsyftat dess utgifning såsom ett särskildt arbete; han skulle annars otvifvelaktigt hafva egnat det en större omsorg i stilistiskt afseende. Men hvad i sådan måtto kan finnas att anmärka, har synts

Akademien vara af så föga väsentlig vigt, helst vid ett arbete af denna art, att det ej bort utgöra hinder för dess offentliggörande. Hvad angår de från våra skalder hemtade språkprofven, hvilka, enligt författarens medgifvande (se hans inledning), kunde efter godtfinnande upptagas eller uteslutas i Akademiens tillämnade ordbok, skulle författaren, om han sjelf besörjt sitt arbetes särskilda utgifning, sannolikt hafva utelemnat dem; Akademien har dock ej ansett sig böra vidtaga en sådan åtgärd. Deremot har hon funnit några tillägg erforderliga för att göra arbetet mera begagneligt; dessa äro: de flesta uppgifterna om citatställen ur anförde författare, förteckningen på desse författare, och registret öfver de Latinska växtnamnen med hänvisning till deras Svenska benämningar.

INLEDNING.

Växternas namn förete otvifvelaktigt den mest obestämda del af Svenska språket. Utom trädslagen och några få örter, hafva våra fleste växter olika namn i olika landskap (och ofta flera i samma landskap); ja, hvad än värre är, samma benämningar föras till helt olika växter*, eller ock äro namnen så i uttalet förbråkade, att man svårligen igenkänner dem. För att utreda, hvilket uttal af ett namn är det rätta eller hvilken växt namnet rätteligen tillkommer, måste man följa dessa ords utbildning från äldsta tider, söka utforska deras härledning och det begrepp, folket fäster vid dem, och tillika deras användande i de öfriga Germaniska språken. I senare fallet finner man ofta en förvånande öfverensstämmelse, icke blott i de gamla gemensamma stamorden, utan äfven i en del yngre, skenbart tillfälliga benämningar. Växtnamnen blifva derigenom af stort interesse i lingvistiskt hänseende, och bland våra Svenska finna vi bevarade många fornnordiska ord, som i nuvarande språket utgått. Dessa

* Bland otaliga exempel härpå må nämnas, att, enligt Linnés Skånska resa, s. 238, i en trakt af Skåne *Spiræa Filipendula* kallades Konvalje för luktens skull, ehuru dessa båda växter ej ega minsta likhet, — och i Upland öfverföres namnet Konvalje till *Pyrola rotundifolia*.

böra, i min tanke, bevaras som dyrbara antiqviteter. Anmärkningsvärdt är, att A. F. Dalin och andre ordboksförfattare, som eljest upptaga de obetydligaste växtnamn, förkasta just de fornåldriga namnen, emedan dessa genom nuvarande språkbruk ej kunna tydas*.

Vi ega betydliga samlingar af Svenska växtnamn redan före Linné, nemligen genom Franckenius (1638), Tillandz (1683), Bromelius (1694) och Linder (1716). Men de af dem anförda namnen äro till stor del antingen öfversättningar från de Grekiska och Latinska, som utgå från en helt annan naturåskådning, eller ock lånade ur främmande tungomål, hvilka namn, då de icke ingått i allmänna språkbruket, ej förtjena upptagas i en Svensk ordbok**. Det samma gäller om en del genom Tyska kräuterbücher införda namn, som väl af åtskillige kompilatorer blifvit brukade, men icke ingått i folkspråket och nu synas vara utdöda, t. ex. *Affodil*, *Andorn*, *Gamander*, *Gundelref*, *Poleja*, *Sempertin*, *Tusengyllenkrut*, *Tusendygdegräs* m. fl. Samma öde förtjena vissa andra från Tyskan införda, men löjligt förbråkade namn, såsom *Leffelkrut* af Löffelkraut, *Fulbom* af Faulbaum, *Spelbom* af Spillbaum. Det är i synnerhet på Gotland som dessa träffas.

Under sina resor upptecknade Linné noggrant växternas namn i folkspråket, och han erhöll af sina lärjungar rikliga uppgifter från alla landskap. Rikaste och pålitligaste källan för dessa

---

* Undantag från ett sådant förfarande gör Rietz i sin Ordbok öfver Svenska allmogespråket.

** De bland dessa, som af Wahlenberg blifvit återupptagna, kunna dock icke förbigås.

namn är derföre Linnés *Flora Svecica.* Åtskilliga bidrag hafva visserligen sedermera lemnats af Retzius m. fl., men i allmänhet mindre vigtiga. Det är en verklig förlust, att Linné ej faststälde Svenska namn på samtliga våra högre växter, såsom han gjorde i afseende på gräsen. Liljeblad sökte fylla denna brist, men upptog, i stället för att använda det i folkspråket bevarade rika ordförråd, vanligen de Latinska namnen, dock i flera fall så förbråkade, att man svårligen kan igenkänna dem, t. ex. *Byll* af Bupleurum, *Kara* af Chara, *Lysing* af Lysimachia, *Lyst* af Lychnis, *Näfta* af Nepeta, *Ofris* af Ophrys, *Orbe* af Orobus, *Osmund* af Osmunda, *Rym* af Erysimum, *Sirse* af Circæa, *Sist* af Cistus, jemte många flera af likartadt slag. Billberg i *Svensk Botanik* dref denna rigtning till karrikatur. Han ville förkasta alla Svenska namn och införa de Latinska med stympadt uttal; så kallar han t. ex. Hafre för *Avén,* Smultron för *Fragar,* Säf för *Scirp.*

Att erhålla allmänt antagna och faststälda Svenska växtnamn är i närvarande tid ett nödvändigt behof. Man har hittills hjelpt sig med de Latinska, men sedan nu speciell botanik läres i real-, landtbruks-, ja folkskolor, äro Svenska namn oundgängliga. För dessas erhållande har det varit af största vigt att egna synnerlig uppmärksamhet åt folkspråket. Utom det att jag sjelf insamlat och genom vänner bekommit talrika bidrag, har jag noga jemfört det ymniga förråd, som förut i tryck meddelats. Men dessa växtnamn fordra en noggrann kritisk granskning. Många bland dem bero på ett misstag dels af namngifvaren, dels af upptecknaren. Flera äro så obetydliga, tillfälliga, ja blott skämtvis gifna (t. ex. *Pelle på strand, Lasse på tomten*), att de ingen uppmärksamhet

förtjena, hvarpå Kröningssvärds förteckning öfver växtnamnen i Dalarne lemnar talrika exempel. Upptecknandet af folkspråkets namn är icke en så lätt sak som man skulle förmoda. I allmänhet tycker jag mig finna hos ordboksförfattare en hunger efter många namn; mig synas färre och godkända ega företräde. I en ordbok öfver landskapsmålen måste man söka uppsamla alla vexlingar i uttal; men i en ordbok öfver riksspråket bör man väl bemöda sig att återföra dessa till riksspråkets uttal.

Så länge likväl de fleste vilja framhålla sin hembygds benämningar eller, hvad ännu sämre är, af subjektift estetiskt tycke föredraga mera klingande namn och förkasta dem man ej förstår, är ingen enhet att hoppas. Man måste ock fastställa bestämda grundsatser om namnens formella beskaffenhet. I *Botaniska Utflygter*, 2 bandet, har jag uppgifvit de grundsatser jag följer. Sådana namn som *Kattklor, Käringtand, Räfrumpa*, jemte otaliga likartade, hvilka beteckna helt andra bestämda föremål, kunna svårligen användas i skriftspråket. I denna ordbok har jag likväl upptagit dem, dels för att lemna anvisning till de sålunda benämnda växternas verkliga namn i riksspråket, dels för att visa huru sväfvande benämningarna äro, vanligen tillagda de mest olikartade växter. För att kunna urskilja dessa blef det nödvändigt att vid alla icke allmänt kända växter, hvilkas namn jag anser tillhöra riksspråket, tillägga några yttre, lätt i ögonen fallande kännetecken, utan att vilja lemna någon vetenskaplig beskrifning. Äfven har jag bifogat några språkprof, synnerligast ur Linnés och våra poeters skrifter, men hvilka gerna må utelemnas, om de befinnas mindre lämpliga. I motsats till de Engelske skalderna, synas de Svenske hafva besjungit, utom

Sippor och Hvifvor, mest utländska växter under deras främmande namn.

Vid namnens anförande har jag följt den alfabetiska ordningen och upptagit de sammansatta under deras begynnelsebokstaf, då de äro så fast förenade, att de icke kunna upplösas utan att förlora sin betydelse. Sådant är förhållandet med alla slägtnamnen. Men helt annorlunda förhåller det sig med artnamnen, hvilka blott äro ett närmare bestämmande af slägtnamnet. De äro vanligen så löst förenade, att man lika gerna kan säga t. ex. Hvit Sippa, Svart Poppel, Grön Pil m. m., som Hvitsippa, Svartpoppel o. s. v. I många fall låta de icke sammanfoga sig med slägtnamnet, t. ex. *Äkta, Allmän* m. fl. För deras rigtiga uppfattning och urskiljande är det äfven af största vigt att hafva dem samlade under slägtnamnen, hvilka ofta först genom dem erhålla full klarhet och bestämdhet.

I sammanhang härmed bör jag fästa uppmärksamheten på ett eget förhållande, hvars iakttagande är af synnerlig vigt. Då artnamn tillsättas de sammansatta slägtnamnen, bortfaller vanligen subjektet i dessa och endast predikatet qvarstår, som slägtnamn. Så t. ex. blir af *Kaflegräs, Kampegräs, Slokgräs* vid sammansättning *Ängkafle, Ängskampe, Bergslok.* På samma sätt af *Kronlilja, Klocklilja, Krageblomma, Bulleblomster* blir *Kejsarkrona, Kungskrona, Snöklocka, Prestkrage, Ängbulle.* En stor del, kanske de flesta, af de enkla namnen hafva på detta sätt uppkommit, hvilket låter historiskt bevisa sig. Så har *Starr* uppkommit af Starrgräs, *Monke* af Munkhatt, *Vass* af Hvassrör o. s. v. (I *Bot. Utflygter* har jag visat samma förhållande vara äfven med de Grekiska namnen.) Men icke alla ord kunna på

nämnda sätt bortkastas; icke de som afse en viss del af växten. såsom *rot, blad* o. s. v., utan blott då subjektet afser hela växtens utseende, såsom *träd, gräs, lilja, ört.* Språket vinner derigenom i välljud, ty eljest skulle en dubbel sammansättning uppkomma. I slägten med sammansatta namn kunna artnamnen vanligen icke med dem sammanbindas.

Vid fastställande af växtnamn uppstår en strid mellan folkspråket och det systematiska interesset. Ehuru både slägt- och artbegreppet äro gemensamma för båda, uppfattas de i flera fall olika. Många växter, som botanisterna efter minutiösa, icke i ögonen fallande skiljaktigheter upptagit såsom särskilda slägten. äro så lika till det yttre utseendet, att de af folket betraktas som ett, t. ex. *Carduus* och *Cirsium, Schoberia* och *Kochia.* Vid andra tillfällen skiljas i folkspråket växter, som botanisterna förena, t. ex. *Hägg* och *Körs, Oxel* och *Rönn.* Det har efter min öfvertygelse varit ett misstag, att man velat tvinga folkspråket in i de systematiska lagarne. Dessa fordra ett gemensamt slägtnamn för alla arter; men då folkspråket har sjelfständiga namn för underafdelningarna, måste de bibehållas: t. ex. under slägtena *Polygonum* samt *Ribes* och *Vaccinium* bör hvarje art behålla sitt sjelfständiga namn, och detta så mycket hellre som dessa namn förblifva oförändrade, då deremot de systematiska åsigterna alltjemt vexla.

Den svåraste frågan vid sammanskrifvandet af denna ordbok har varit, hvilka växtnamn borde upptagas. Jag har icke kunnat lösa den på annat sätt än att jag, med få undantag, upptagit *alla*, som jag hos botaniske och hos andre, godkände författare funnit anförda, och särskildt alla af Dalin i hans ordbok upp-

tagna; *ingalunda i den mening, att de borde i en ordbok öfver Svenska språket införas,* utan för att kritiskt granska dem och uppgifva skälen för en stor mängds uteslutande. Härigenom blir ordboksförfattaren i tillfälle att välja, hvilka namn enligt det helas plan finnas lämpliga att bibehålla. Om jag icke upptagit äfven de i min tanke förkastliga, skulle man lätteligen kunnat tro, att dessa blifvit af mig öfverhoppade eller varit mig okända. De, hvilkas rätt att anses tillhöra riksspråket jag betviflar, har jag utmärkt med †. — Hvad de Svenska växterna beträffar, har jag ansett alla högre (fanerogama) slägten böra upptagas; men att angifva alla artnamn skulle i ett arbete af detta slag hafva ledt till en intet gagnande vidlyftighet. Jag har derföre upptagit endast sådana växters artnamn, som af folket urskiljas; de öfriga höra till specielt botaniska arbeten. Af hundrade inhemska Starrarter kunna på sin höjd tio komma att skiljas af allmänheten.

Hvad de utländska växterna angår, är fältet ändlöst; för min del skulle jag anse, att endast sådana böra upptagas, som allmännare odlas inom landet eller ock tillföras oss såsom handelsartiklar eller som äro i mytologiskt eller kulturhistoriskt afseende märkvärdiga. Äfven bland dessa främmande växter har jag upptagit alla af Dalin anförda, och jag anser mig böra erkänna, att artiklarne om dem i allmänhet äro af honom med omsorg utarbetade. Jag har dock tillagt åtskilliga, som synts mig med mera skäl böra upptagas, åtminstone i ett Supplement. De bland ifrågavarande växter, som icke ega Svenska namn, anser jag böra bibehålla sina systematiska eller de i deras hemland brukliga. Detta gäller företrädesvis om orangeriväxter och om den mängd, som för rabatter årligen införskrifves från Tyskland. Liksom i

äldre tider de Tyska kräuterbücherna voro våra inhemska växtnamns värsta fiender, så äro det nu för tiden de Tyska handelsgärtnernas frökataloger med sina prunkande benämningar, hvilka månge anse böra föredragas våra gamla ärliga Svenska namn. Också har det sårat min fosterlandskänsla, då jag t. ex. fått läsa i tidningar, att »redan blomma Primuler, Anemoner och Gager». Icke förstår Svenska folket hvad dermed menas.

Ännu mindre synes man mig böra i en Svensk ordbok upptaga de odlade växternas ändlösa förändringar. Jag vill här icke tala om de hundratals namn man har på olika sorter af Roser, Dahlier m. fl., hvilka uteslutande tillhöra gärtner, som årligen påhitta nya; men det samma gäller äfven om de fleste af våra kulturväxter, såsom Potates och Kålsorter, samt om våra fruktträd. Äfven på dessa senare tillkomma årligen nya, men snart försvinnande namn, och de hafva sin plats i pomologiska arbeten. — Hvad jag nu yttrat var redan Virgilii åsigt (*Georg.* 74):

Men på förändrade slag och de skilda namn, som de bära,
Finnes ej tal; och hvad båtar i tal att fatta dem alla?
Den som begär dem veta, han räkne i Lybiens öknar
Sandens yrande korn, som Zephyrus sprider i rymden,
Eller, när Eurus rigtar sitt våld mot seglande kölar,
Vågornas mängd på Ioniens haf, som brytas mot stranden.

Anförde författare.

ADLERBETH, G. G. *Virgilii Bucolica och Georgica*, 2 uppl. Stockh. 1814.
ARNELL, L. *Sjöfröken* af W. Scott, öfvers. Stockh. 1828.
ATTERBOM, P. D. A. *Lyriska Dikter*, 1—3. Örebro 1863.
BELLMAN, C. M. *Valda Skrifter*, utg. af P. A. Sondén, 1—6. Stockh. 1835, 36.
BESKOW, B. VON *Vitterhetsförsök* I, 3 uppl. Stockh. 1862.
BROMELIUS, O. *Chloris Gothica*. Göteb. 1694.
BÖTTIGER, C. W. *Samlade Skrifter*, 1—4. Stockh. och Örebro 1856—69.
CREUTZ, G. PH. *Vitterhetsarbeten*. Stockh. 1795.
DAHLGREN, C. F. *Samlade Skrifter*, 1—3. Stockh. 1873—75.
DALIN, O. VON *Vitterhetsarbeten*, 1—6. Stockh. 1767.
FRANCKENIUS, J. *Speculum botanicum renovatum*, Ups. 1659.
FRANZÉN, F. M. *Skaldestycken*, 1—7. Örebro 1824—61.
FRIES, E. *Botaniska Utflygter*, 1—3. Ups. och Stockh. 1843—64.
GEIJER, E. G. *Skaldestycken* (Samlade Skrifter I. 3), Stockh. 1851.
GRAFSTRÖM, A. A. *Samlade Skaldestycken*, 1, 2. Stockh. 1864.
GYLLENBORG, G. F. *Vitterhetsarbeten*, 1—4. Stockh. 1795—1800.
KELLGREN, J. H. *Samlade Skrifter*, 1—3, 4 uppl. Örebro 1860.
KNÖS, T. *Dikter*, 1, 2. Ups. 1852, 53.
LEOPOLD, C. G. AF *Samlade Skrifter*, 1—6. Stockh. 1814—33.
LILJEBLAD, S. *Svensk Flora*, 2 uppl. Ups. 1798, 3 uppl. ib. 1816.
LINDER, J. *Flora Wiksbergensis*. Stockh. 1716.
LING, P. H. *Samlade Arbeten*, 1—3. Stockh. 1859—66.
LINNÉ, C. VON Hans *Öländska och Gotländska resa*, Stockh. 1745. — *Vestgöta resa*, ib. 1747. — *Skånska resa*, ib. 1751. — *Flora Svecica*, 2 uppl. ib. 1755. — *Flora Lapponica*, 2 uppl. Lond. 1792. — *Deliciæ Naturæ*, 2 uppl. Stockh. 1816.
MALMSTRÖM, B. E. *Dikter*, Stockh. 1876.
NICANDER, K. A. *Samlade Arbeten*, 1—3, 3 uppl. Stockh. 1862.
NORDENFLYCHT, H. C. *Samlade Skrifter*, Ups. 1852.
NYBLOM, C. R. *Dikter*, Ups. 1860.

Oxenstjerna, J. G. *Arbeten*, 1—5. Stockh. 1805—26.
Palmberg, J. *Serta Florea Svecana*, Streng. 1684.
Retzius, A. J. *Flora Oeconomica Sveciæ*, 1, 2. Lund 1806.
Rietz, J. E. *Ordbok öfver Svenska allmogespråket*. Lund 1867.
Runeberg, J. L. *Samlade Skrifter*, 1—5. Örebro 1851—64.
Sehlstedt, E. *Samlade Sånger och Visor*, 1, 2. Stockh. 1862, 63.
Stagnelius, E. J. *Samlade Skrifter*, 1, 2. Stockh. 1868.
Svensk Botanik, Stockh. 1779 o. följ.
Tegnér, E. *Samlade Skrifter*, 1—7. Stockh. 1847—51.
Tillandz, E. *Catalogus Plantarum*. Åbo 1683.
Wahlenberg, G. *Flora Svecica*, 2 uppl. Ups. 1833.

A.

Abborrnate, se **Nate.** — **Abborrgräs** (Helsingland) är ett obestämdt namn, uppkommet genom vårdslöst uttal i stället för Abborrnate.

† **Abramsrot,** f. = **Skogsnäfva.**
Anm. Namnet finnes blott en gång antecknadt, nemligen i Linnés Vestg. resa, s. 235, der det uppgifves vara brukligt på Dal och skrifves **Abrahamsrot**; i hans Flora Svec., n. 617, är det ändradt till **Abramsrot.** Detta namn, som säkerligen blott tillfälligtvis gifvits, är numera obrukligt; det bör derföre och såsom tillika olämpligt ej medsläpas i ordböcker öfver Svenska språket.

Abrodd (äfven **Åbrodd** och förvridet **Ambrett**), m., en för sin vällukt odlad art af slägtet Gråbo: *Artemisia Abrotanum* L. Abrodden hinner under våra korta somrar icke till blomning.

† **Abull,** m., är endast ett Skånskt bond-uttal af det Danska *Abild* (på Svenska *Apel*). Se Linnés Sk. resa 392.

† **Acacia,** f., ett talrikt slägte, synnerligast på Nya Holland, och hvaraf flera arter odlas i orangerier. — Namnet, såsom varande Latinskt, bör icke upptagas i Svensk ordbok, om ej i ett bihang.

Ackeleja, f., en så väl vild som odlad prydnadsväxt af Ranunkulaceernas familj, utmärkt genom sina fem klolikt böjda sporrar: *Aquilegia vulgaris* L. Skrifves äfven **Akleja** och af äldre författare **Åkerleja.** Af ackelejans blommor beredes blå färg.

Adonis, m., ett örtslägte af Ranunkulaceernas familj, med findelade blad, sköna blommor och talrika småfrukter: *Adonis* L. Arter deraf äro:

Höst-adonis, ettårig, med mindre, röda blommor: *A. autumnalis* L. Odlas som prydnadsväxt under namn af **Bloddroppar, Gossen i det gröna.**

Vår-adonis, mångårig, med stora, gula blommor: *A. vernalis* L. Våradonisen, som hos oss växer endast på Gotland och Öland, är en af Svenska florans skönaste smycken.

Anm. Namnet *Adonis* är fullkomligen Latinskt, men jag har ansett det böra upptagas i Svenska språket, då de på Öland efter växtställen gifna namnen (**Aronsros, Arontorpsros, Kastlöser**) icke kunna tillämpas på hela slägtet.

† **Affodil,** m., egentligen ett förbråkadt uttal af det Latinska *Asphodelus* L., ett Liljeslägte, som hos oss hvarken växer vildt eller odlas. På hvad grund namnet af Wahlenberg föres till *Sedum Telephium* L., inser jag icke.

Aftonstjerna, se **Stjernlök.**

Ag, m., ett groft, sträft vattengräs, tillhörande Halfgräsen, med gyttrade bruna småax: *Cladium Mariscus* R. Br. — Ingen man gifve annan man lof att hugga i oskift skog eller slå ag i oskift myr. *Gotl.lagen* 25: 3. (Schlyters öfvers.)

† **Agave,** f., vetenskapliga namnet på den växt, som är känd under benämningen **Hundraårig Aloe.** Bör, såsom fullkomligen obekant i allmänna språkbruket, knappt upptagas ens i ett bihang till Svensk ordbok.

† **Agersilke,** en Skånsk danicism; kallas i det öfriga Sverige **Åkersilke.**

† **Ajamej,** i Verml. Elfdalen = **Ögontröst.**

† **Akasieträd,** se under **Ärtbuske.**

Al (äfven **Alder, Ål, Ålder**), f., ett allmänt, på fuktiga ställen före-

kommande, Hängeväxterna tillhörande träd, med blomning på bar qvist och klibbiga blad: *Alnus glutinosa* WILLD. Kallas äfven **Grönal.** Alen förökar sig med ovanlig lätthet. Alarna äro de träd, som tidigast blomma och sist fälla sina löf.

Pilar trifvas på flodernas brädd, och alar i träsken.
ADLERBETH 74.
Vid bäcken aspen sina qval
Förtäljde för den kalla al. ARNELL 12.
Alen är en bild af idoghet,
Och af höjdens stormar hon ej vet.

Grå-al, se **Arre.**

Alant, m., en prydlig växt af Hålkblomstriges familj, med stora gula blomhufvud: *Inula Helenium* L. Hos äldre förf. äfven **Alunarot.** Alanten är en af de väldigaste inhemska örter, och roten användes i medicin.

Anm. Namnet *Alant* är redan i sjunde seklet antecknadt bland Vestgötarne i Spanien (jfr *Bot. utfl.* 1: 143), och ännu bibehållet i Tyska, Danska och sydsvenska folkspråket. Numera i riksspråket förvändt till det mycket missledande **Alandsrot** och af en del skriftställare till **Elinsrot, Helenerot,** under förmodan att namnet kommer af *Helenium*, som dock härleder sig från Grek. ἕλος, kärr.

Alg, f., en talrik klass bland Groddtrådsväxterna, hvars slägten växa i vatten; det Latinska *Alga.* Hit höra **Tång, Slake, Söl** m. fl.

Ringare än på hafvets strand uppkastade algen.
(»projecta vilior alga». VIRG. *Ecl.* 7: 42.)

† **Algräs,** Rosl., **Alskogsgräs,** Österb. = **Mjödört.**

† **Alkanna,** f., färgstoft, som erhålles från Orienten af *Alkanna tinctoria* TAUSCH (af Linné förd till slägtet *Anchusa*).

† **Allbotsrot,** Nerike = **Äng-anis.**

Alm, f., ett allmänt löfträd, blommande på bar qvist, med hela, vanligen sträfva blad: *Ulmus* L. Almarnas vingade frukt kringföres vida af vinden.

De täta almars skjul en fåfäng tillflykt ger.
CREUTZ 15.
Flera förändrade slag man finner af härdiga almar.
ADLERBETH 74.
Almar i ståtlig växt sig sprida för himmelens vindar.
DAHLGREN 1: 141.

Allmän Alm (*U. montana* SM.) finnes öfver hela landet, upp till Vesterbotten.

Kork-alm (*U. campestris* SM.) förekommer på Öland och Gotland; har mindre löf än den föregående och korkartad bark.

Vres-alm (*U. effusa* WILLD.) finnes äfven på Öland; är skild från Korkalmen genom långt skaftade blommor.

Almecke, Medelp., **Almocke,** Vesterb., **Almycke,** Ångerm. = **Kropp.** — Detta namn (lånadt från Lapskan?) är så allmänt, ehuru olika uttaladt, i de Norrländska landskapen, att jag ansett det förtjena upptagas.

Aloe, m. 1) Ett artrikt örtslägte bland Liljeväxterna, på Cap, med köttiga, saftfulla blad, hvilkas saft användes i medicin: *Aloë* L.

2) **Amerikansk** eller vanligen s. k. **Hundraårig Aloe,** hvilken tillhör ett annat slägte: *Agave americana* L.

3) **Indisk Aloe,** bekant för sin egenskap att motstå förruttnelse: *Aloëxylon Agallochum* LOUR. Denna är den under namn af Aloe i vår bibel omtalade växten.

4) **Svensk Aloe** benämnes af Tillandz m. fl. slägtet Dyborre.

Alpros, f., en skön buskväxt af Ljungfamiljen, tillhörande södra Europas fjell, och i största prakt uppträdande på Himalaya: *Rhododendron* L. En liten förkrympt buske af detta slägte finnes äfven på våra fjell: **Lapska Alprosen,** *R. lapponicum* WG.

Hvar morgon en alpros jag fäster i hatten
Och börjar min vandring med stafven i hand.
BÖTTIGER 1: 283.

† **Alrot,** Gestrikl. = **Hönsbär.**

† **Alruna,** f., ett mycket gammalt Tyskt namn på en i Norden icke förekommande växt af Bolmväxternas familj: *Atropa Mandragora* L. Växten har användts vid besvärjningar och varit föremål för mångfaldigt skrock, hvarigenom namnet kommit till oss. I roten har man trott sig finna bilden af ett foster. Till Svenska språket hör namnet icke.

Alsikeklöfver, se **Klöfver.**

† **Alster,** ett rent af diktadt namn, som, af missförstånd inkommet i våra ordböcker och floror, måste alldeles utstrykas. Benämningen är, efter Wahlenbergs förmodan, uppkommen af *Halster,* enligt Roslagska uttalet, och har för den växtens likhet med Benveden blifvit af missförstånd öfverförd till denna senare. Namnet förekommer ingenstädes i vårt folkspråk och ej heller i något af de beslägtade språken, såsom deremot alla andra buskars och träds namn göra.

Altea, Althea, f., en mångårig ört af Kattostfamiljen, odlad för sin i medicin använda rot, **Althérot:** *Althæa officinalis* L. Althéroten innehåller renaste växtslem.

Alvarlök, se **Gräslök.**

Amarant, m., ett med Mollaväxterna närförvandt örtslägte, hvaraf flera arter odlas på fritt land som prydnadsväxter, synnerligen *Amarantus caudatus* L., vanligen kallad **Kalkonsnabel.** En hit förd inhemsk art (*A. Blitum* L.) föres numera till eget slägte: *Euxolus* RAFIN. Jfr **Blåsa.**

Anm. Namnet är visserligen utländskt, men fullkomligt nationaliseradt.

† **Amaryllis,** f., en utländsk praktlilja, endast odlad i varmhus: *Amaryllis formosissima* L. — Vill man upptaga den i Svensk ordbok, borde man med lika skäl der upptaga flera hundrade andra orangeriväxter.

Amur, m., är enligt alla äldre författare örtslägtet *Melilotus* (L.), ett med Klöfver förvandt slägte, men lätt skildt genom utdragna blomklasar; hos Klöfvern äro blommorna samlade i ett hufvud. (Detta gamla goda namn har man i senare tider utbytt mot det Grekiska *Melilot* eller dess öfversättning **Honungsklöfver.**) — Amuren torkad har en söt, behaglig lukt.

Amurgräs, n., är ett namn, som tillägges flera gräs, hvilka torkade hafva samma vällukt som Amuren, nemligen **Vårbrodd, Hässlebrodd, Myskegräs.**

Amört, f. = 1) **Ång-anis,** hvilken anses öka mjölken hos ammor; 2) **Lundkovall,** Bleking, af okänd anledning.

Ananas, m., en i varmhus odlad tropisk växt: *Ananassa sativa* LINDL. Denna som en synnerlig läckerhet högt värderade växt, införd till Sverige 1726, är så allmänt bekant, äfven af poeter (bland andre Oxenstjerna) besjungen, att den måst upptagas.

Andgräs, Vesterg. = **Braxengräs.**

Andhafre, Vesterg. = **Andmat.**

Andmat, m., mycket små, på vattnet flytande bladlika stjelkar; örtslägtet *Lemna* L. Andmaten betäcker ofta stillastående vatten med en grön matta.

Andorn benämnas efter Tyskan åtskilliga Sugeväxter, såsom *Hvit-andorn* = **Kransborre,** *Svart-andorn* = **Bonässla,** *Vatten-andorn* = **Strandklo.** Enligt Tyskan är namnet m., men i Svenskt uttal n. Ehuru främmande och öfverflödigt, förekommer detta namn så ofta hos äldre skriftställare, att det måst upptagas.

Andromeda, f. Så benämnes **Roslingen** i poesi, t. ex. af Atterbom (1: 20) och Franzén. Linné lemnar öfver den samma en poetisk beskrifning i Fl. Lapponica, p. 126.

Ingen i behag Linnea öfverträffar,
Dock sjelfve mästarns röst af Andromeda vans,
Då han åt Flora knöt från fjellarna en krans.
FRANZÉN 4: 61.

Andvide, n., en med Roslingen närförvandt liten buske i norra Vesterbotten och Finland: *Cassandra calyculata* Don.

Anemon, f., benämning på de sydeuropeiska, som prydnadsväxter stundom odlade arterna af slägtet Sippa: *Anemone hortensis* L. Brukas blott i poesi.

Solen har tecknat med kärlekens drag
sitt barn Anemonen.
GRAFSTRÖM 2: 250.

Angelika, f. = **Qvanne**. Namnet är brukligt endast i medicin.

† **Angusturabark**, m., en medicinsk drogue, som erhålles af den i Columbien växande *Galipea officinalis* Hancock.

Anis, m., en odlad, ettårig växt af Umbellaternas familj: *Pimpinella Anisum* L. Anisfrön hafva en behaglig kryddsmak.

Äng-anis, en vild, mångårig art af samma slägte: *P. Saxifraga* L.

†**Anisblomster**, Nerike=**Linnésört**. Namnet afser blommornas lukt.

† **Anisros**, Upl. = **Knylbräcka**. Namnets anledning inses svårligen.

Annbok, f., ett vackert, i södra Sverige växande löfträd af Allonträdens familj: *Carpinus Betulus* L. Benämnes äfven **Hvitbok**. Jfr **Avenbok**. Annboken lemnar ypperligt slöjdvirke. Annbokskogarne utmärka sig genom synnerlig täckhet och liflig grönska.

† **Apebrödsträd**, n., ett genom sitt utomordentliga omfång, men sin lösa ved, utmärkt träd i Afrika: *Adansonia digitata* L.

Apel, f., ett så väl vildt (**Skogsapel**) som odladt kärnfruktträd: *Pyrus Malus* L. Frukten kallas *Äpple* och derefter trädet äfven **Äppleträd**. Af den vilda Apeln har man två bestämda artförändringar, skilda genom fruktens smak: **Sur-apel** och **Besk-apel**. Af den odlade finnas talrika sorter med egna namn, men dessa äro mycket vexlande, och nya sorter uppdragas årligen, hvarföre de icke förtjena upptagas i en ordbok, utan tillhöra speciella pomologiska arbeten. (Jfr Eneroths Pomologi.) — Af den ur Sur-apelns frukt utpressade saften beredes en dryck, kallad *Cider*.

Af apelns vilda växt bereder konstens hand
En dryck, ännu begärd i sjelfva drufvans land.
OXENSTJERNA 2: 152.
På aplarna blomstren befruktade blifvit
Af sprittande solstrålars eldiga brand.
DAHLGREN 1: 378.
Snöblommor yra från aplarnas topp.
Dens. 1: 419.

Apelsin, m., den guldgula frukten af Orangeträdet (se **Orange**): *Citrus Aurantium* L.

Aprikos, f., benämning så väl på frukten af ett träd, tillhörande slägtet Slån, som på sjelfva trädet: *Prunus Armeniaca* L. Aprikosen trifves i Sverige under bar himmel endast i sydligaste delen.

Aprikosers växt, dem sommaren förgylt
Och svarfvat deras klot och dem med
sötma fylt.
OXENSTJERNA 2: 124.

Ard, se **Arre**.

† **Areka-palm**, f., en palmart i Ostindien, *Areca Catechu* L., af hvilken erhålles Areka-nöten, *terra Catechu*.

† **Aronsros, Arontorpsros**, Öland = **Vår-adonis**.

Arre, n., en art af Alslägtet, med gråludna, icke klibbiga blad: *Alnus incana* Willd. Kallas rättare **Grå-al**, af äldre förf. **Hvit-al**.

† **Arrowrot**, f., hvaraf beredes det i handel förekommande närande Arrowmjölet, erhålles af *Maranta arundinacea* L., som tillhör Scitamineernas familj.

Artskock, Artskocka, f., benämnas tvenne vidt skilda växter, båda dock tillhörande Blomhålksväxterna:

1) **Jord-artskock,** den ätliga, söta stamknölen af en art Solros: *Helianthus tuberosus* L., hvilken väl uthärdar vårt klimat, men icke hinner till blomning.

2) **Kron-artskock,** en tistelväxt, hvars nedtill något köttiga hålkfjäll ätas som en läckerhet: *Cynara Scolymus* L.

Anm. Uttalas och skrifves origtigt *Ärtskock, Ärtskocka.* Namnet är det Fr. *artichaut,* T. *artischocke;* med *Ärt* har växten ej den ringaste förvandtskap.

Arun, m., örtslägtet *Erythræa* Rich., utmärkt af sina röda blommor och sin beska smak, närbeslägtadt med Stålörten. Arun är ett godt, magstärkande medel.

Anm. Detta särdeles gamla och märkvärdiga namn är ännu brukligt i Tyskland, Danmark och Skåne (se Linnés Sk. resa 277). Mycket origtigt är det förbigånget i Dalins ordbok, liksom de flesta namn, hvilka ej hafva sin tydning i nuvarande språket. Men just dessa äro de för språkforskaren dyrbaraste.

Arv, m. (Isl. *arfi.*) Gemensam benämning på flere småväxter, som finnas mest på odlade ställen, och motsvarande T. *Miere,* E. *Chickweed.* Nyttjas endast i sammansättning och ingår i en mängd växters namn.

† **Asblomma,** f. Detta namn, som det sydafrikanska örtslägtet *Stapelia* L., hvilket stundom odlas i orangerier, erhållit för sina stinkande blommors skull, synes mig onödigt, då det aldrig kan komma att ingå i allmänna språkbruket. För växter af denna art är det oförändrade Lat. namnet att föredraga.

Ask, f., ett prydligt inhemskt löfträd af Ligusterns familj, men utan både blomfoder och blomkrona: *Fraxinus excelsior* L. Asken var fordom, och är ännu bland allmogen, ett heligt träd. Asken Yggdrasil. — Askarna äro skogens förnäma; de slå sist ut sina löf och fälla dem först.

Jag askens ädla växt, jag almens krona vördar.
OXENSTJERNA 2: 93.

På kullar stodo ask och ek,
Som kämpar uti bardalek. ARNELL 12.

† **Askört,** f., ett synnerligen förolyckadt namn, bildadt efter Lat. *Cineraria;* men det befinnes, att de växter, hvilka man tillagt det, alldeles icke tillhöra nämnda slägte.

Asp, f., ett allmänt Hängeträd, utmärkt af sina darrande löf och honträdens ymniga fröfjun; tillhör Poppelslägtet: *Populus tremula* L. Aspen utgör gemenligen små lundar, ... sällan träffar man den blandad med andra trädslag i skogar. RETZIUS 2: 548.

De höga aspar fläta sina grenar
Utöfver grafven. GEIJER I. 3: 300.

Susen er grafsång, susen af sorg, I darrande aspar!
MALMSTRÖM 7.

Aster, m., ett talrikt slägte, tillhörande Blomhålksväxterna, med stjernlikt ordnade strålblommor: *Aster* L. Flera arter odlas som prydnadsväxter. Jfr **Stjernros.**

Astrakan, m., en odlad, mör och söt ädlare äpplesort.

En astrakan, der dagen genomsken,
Som en kristall, så klar och ren.
FRANZÉN 1: 356.

Aurikel, m., en odlad, i många färger skiftande art af slägtet Hvifva: *Primula Auricula* L.

Aurikelns mångfärghet, som sig i låghet gömmer.
OXENSTJERNA 2: 121.

Avenbok, ett namn bildadt efter D. *avnbög;* enligt rent Svenskt uttal heter trädet **Annbok.**

Axing, se **Åxing.**

Axlosta, f., ett från Losta skildt slägte, med enkelt ax; endast de lägsta småaxen äro skaftade: *Brachypodium* P. Beauv.

† **Axsvingel,** se **Svingel.**

Ax-ärenpris, se **Ärenpris.**

B.

Backbränna, f., arterna af slägtet *Arabis* L., örter med små hvita blommor och långa, smala skidor; egentligast *A. Thaliana* L.

† **Backbär,** n. = **Backsmultron.**

Backhumle, Dal., Hels. = **Röllika.**

Back-klöfver, se **Klöfver.**

Backrinka, se under **Binka.**

Backsippa, se **Vippa.**

Backstarr, se **Starr.**

Backsöta, f., en art af slägtet *Astragalus* L. utaf Ärtväxternas familj, med tvårummig, krökt, nästan trekantig fröbalja: *A. glycyphyllus* L. — Roten har sötaktig smak, likt Lakrits, hvarföre den af äldre förf. (Franckenius, Tillandz) förvexlades med Lakritsroten.

Backtimjan, se **Timjan.**

Backvippa, se **Vippa.**

Backväpling = **Back-klöfver.**

† **Baggpungar,** m. pl. = **Tarald.**

Baggsöta, f., en art af slägtet Stålört, med stora purpurröda blommor: *Gentiana purpurea* L. Förekommer endast på vestliga Norges fjell och benämnes der *Söte*, ehuru i hög grad besk (således ett skämtnamn).

Anm. Redan i äldre tider har (enligt Rudbeck) denna ört, för sina utmärkta medicinska egenskaper, blifvit såsom handelsartikel införd från Norge (öfver Dalarne) och deraf här i riket fått namnet *Baggsöta*, d. v. s. Norsk söta. Linné, som ej sett den blommande växten, hänförde honom till en närbeslägtad, gulblommig art från Schweiziska alperna: *Gent. lutea*, hvarföre han ännu i våra ordböcker origtigt föres till denna.

† **Baisk-lök,** Gotl. = **Gräslök.**

Baldersbrå, f., en ört snarlik Kamillblomster och Surkulla, med findelade blad och sköna hvita strålblommor, men utan märkbar lukt, samt trekantiga frukter: *Chamæmelum inodorum* Vis. (*Tripleurospermum* Schultz.) I vårt allmogespråk är numera detta namn förvändt till *Ballerbro*, *Balsebro*, *Barbro*, och hänfördt till slägtet Kullor, men det har bibehållit sig oförändradt på Färöarna och Island (*Baldrsbrá*, Balders ögonbryn), der det äfven rigtigt tillägges förstnämnda ört.

Anm. Den stora likheten mellan arterna af slägtena *Matricaria* och *Anthemis* förklarar lätt, hvarföre dessa förvexlas och namnet Baldersbrå öfverförts till sistnämnda slägte; men att det rätteligen tillkommer endast *Matr. inodora* L., lider intet tvifvel, ty på Island och i de nordliga länderna finnes icke den stinkande, otäcka Surkullan, till hvilken man velat hänföra det.

Balsamin, f., en för sina prydliga röda blommor allmänt, äfven i torpstugor, odlad krukväxt, hörande till slägtet Springkorn: *Impatiens Balsamina* L. Balsaminens fädernesland är Ostindien.

Balsampoppel, se **Poppel.**

Balsamträd, n., en gemensam benämning på flera trädslag i de varmare länderna, af hvilka balsamen erhålles, såsom **Perubalsam** af *Myrospermum peruiferum* Dec., **Tolubalsam** af *Myrosp. toluiferum* Rich., m. fl. Mest bekant är **Meccabalsam,** af *Balsamodendron gileadense* Kunth, hvilken användes i medicin och är den i bibeln omtalade balsam.

† **Balsamäpple,** n. Under detta namn anföres i Dalins ordbok *Momordica Balsamina* L., hvilken lämpligare kallas **Balsamgurka**; men ingendera förtjenar upptagas i Svenska språket.

Bambu, m., **Bamburör,** n., ett i de tropiska länderna växande trädartadt gräs (*Bambusa* Schreb.), som hinner flere hundra fots längd, med ben-

hårdt, men — såsom hos öfriga gräs — pipigt rör, hvaraf man i nämnda länder bygger hus m. m.

Banan, Bananas, m., en ståtlig, mångårig trädartad växt, tillhörande Etthjertbladsväxterna: *Musa Sapientum* L. Banernas frukt är söt, välsmakande och i de tropiska länderna högt värderad.

Bandpil, f., en afdelning af Pilslägtet (*Salix* L.), buskar med långa, smala, sega skott och blad: *Vetrix* Fr. De lemna det yppersta material till tunnband, korgar, vidjor m. m., hvarföre de ofta odlas i stort. De mest bekanta arterna äro:

Gul Bandpil, med gröna, i kanten sågade, vågiga blad: *Salix undulata* Ehrh. Upland, Öland.

Holländsk Bandpil, med på undra sidan gråludna, helbräddade blad: *S. lanceolata* Fr. Skåne, Halland.

Tysk Bandpil, se **Korgpil.**

I allmogespråket räknas äfven Mandelpilen till Bandpilarna, ehuru från dem vida skild.

Bandtång = **Bändling.**

Bandvide, se **Vide.**

Barken-, Barkena-rot, f., benämnes i Skåne och Halland den vilda Morroten.

Anm. I lingvistiskt hänseende är detta namn märkvärdigt, emedan Morrotens benämning i alla Finska språk dermed sammanhänger, t. ex. *Porkkana* i Finland, *Porkan* i Estniskan, *Borkkana* i Wotiskan.

Barrlind (Lind med barr), f., kallas Idgranen i Göta rike. Namnets anledning är, att sistnämnda träd lemnar bast liksom Linden. De s. k. Barlinds-öarna i Göteborgs skärgård hafva sitt namn af detta träd.

Barrträd, n., träd med barr, i motsats till löfträd, utgörande en mycket egendomlig växtfamilj: *Coniferæ* L. Vi ega i Sverige fyra arter inhemska barrträd: **Fur, Gran, Idgran** och **En,** samt åtskilliga planterade: **Lärkträd, Silfvergran, Cypress** m. fl.

Basilik, f., en mera sällan (i drifbänk) odlad kryddväxt af Sugeväxternas familj: *Ocymum Basilicum* L.

† **Bastträd,** Finland m. fl. ställen = **Lind.**

Batatas, m., en i de tropiska länderna odlad jordfrukt af slägtet Vinda: *Convolvulus Batatas* L. Rotknölarne af Batatas hafva mycken likhet med Potates, ehuru dessa båda växter icke äro förvandta, och namnet Potates är egentligen en förvridning af Batatas.

Battram, m., hos alla äldre förf. rigtigare **Berthram,** efter det Grekiska *Parthenium,* en med Kamillblomster närförvandt ört, men mångårig och med äggrunda bladflikar: *Pyrethrum Parthenium* Sm. (*Matricaria Parthenium* L.) Jfr **Mattram.**

Beckblomster (allmänt), **Bekrisper** (Smål.), se **Tjärblomster.**

Belladonna, f., en mycket giftig, men i medicin använd växt: *Atropa Belladonna* L. Hör till familjen Bolmväxter.

Benved, m., en i södra Sverige växande buske, skild från alla andra genom femkantiga, femrummiga, rosenröda frukter (ej bär): *Euonymus europæus* L.

Anm. Namnet **Benved** tillkommer otvifvelaktigt rätteligen denna växt, enligt så väl vårt folkspråk (se Linnés Sk. resa 265, 392) som de närbeslägtade språken. Namnet **Alster** har aldrig funnits, utom i böcker. Benämningen **Käringtand** (på Öland) är i alla hänseenden förkastlig. — Genom förvexling har namnet Benved blifvit fördt till så väl **Kornell** som **Try.**

† **Benvälla,** f. = **Vallört.**

† **Benvärksgräs,** Österb. = **Linnésört.**

Benzoe, m., ett på Moluckerna inhemskt träd: *Styrax Benzoin* Dryand.,

af hvilket erhålles det i handel förekommande Benzoeharts, hvaraf fås Benzoesyra.

Berberis, m. = **Surtorn.** Det förra namnet är likväl mest brukligt i skriftspråket.

Berberisrost, se **Rost.**

Bergamot (uttalas oftast *Pergamott*), m., en sorts runda, mycket saftiga Päron.

Bergamotolja, f., en eterisk olja af pomeransskal.

Bergbräcka, se **Bräcka.**

Bergdusk, m., en prydlig fjellväxt af slägtet Bräcka, med yfvig blomruska, hvita blommor: *Saxifraga Cotyledon* L.

Berggröe, se **Gröe.**

Berggyllen, se **Gyllen.**

Bergklöfver, se **Klöfver.**

† **Bergknopp,** Linné, en art **Fetknopp** (*Sedum rupestre* L.).

† **Bergmynta** = **Harmynta.**

Bergrör, se **Rör.**

Berg-skrabba, f., en mångårig ört, växande på Öland och Gotland, med talrika blå, i ett hufvud samlade blommor, fyra fria ståndare: *Globularia vulgaris* L. Benämnes i trädgårdsspråket vanligen **Blåboll.**

† **Berg-skälla,** f., Liljeblad = **Svarthö.**

Bergslok, se **Slokgräs.**

Bergspring, n., smärre Bräkenarter, tillhörande slägtet *Asplenium* L., växande i bergspringor. Sjelfva hällarna grönska om vintern af Bergspring.

Bergsyra, se **Syra.**

† **Bergsöta** = **Stensöta.**

Berthram, se **Battram.**

Beskapel, se **Apel.**

Besksöta, f., en klängande buske af Bolmväxternas familj, med knippevis sittande blå blommor och röda bär: *Solanum Dulcamara* L. Bären kallas *Hållbär* Smål., *Ormbär* Österg., *Trollbär* Söderm., *Villbär* Verml.

Beta, f., ett för bordet, för sockerberedning och till foder allmänt odladt örtslägte: *Beta* L. Man skiljer deraf flera arter: **Rödbeta, Hvitbeta, Foderbeta.**

Betel, m., som i Orienten allmänt tuggas såsom tobak, beredes af bladen utaf *Piper Betle* L. och af frukterna utaf *Areca Catechu* L.

Bibinell, förderfvadt uttal af **Pimpinell.**

† **Bigarrå,** m., en artförändring af Körsbär.

Binda, f. Detta namn tillkommer rätteligen afdelningen *Helxine* af slägtet *Polygonum* eller Slideknä, hvars arter slingra sig omkring andra växter, såsom **Åkerbinda** (*Polyg. Convolvulus* L.) och **Löfbinda** (*P. dumetorum* L.), den förra växande på åkrar, den senare bland buskar. Oegentligen är namnet tillagdt dels Åkervindan, emedan denna likaledes omslingrar andra växter, t. ex. benämningarna **Drabinda, Snarbinda** (snärjbinda), och dels Snarrefvan, t. ex. **Hummelbinda** (Dalarne), **Linbinda, Bindsleskorf** (se **Skorf**).

Bingel, m., en mångårig ört med små, gröna, enkönade blommor, utan kronblad, och med tvåknölig frukt: *Mercurialis perennis* L. Torkad blir Bingelen svartblå, hvilket i förening med det Latinska namnet förvärfvat honom rop för magiska egenskaper. Bingelen »är en skadelig växt för fåren, så väl som för menniskan». Linnés Öl. resa 146.

Binka, f., örtslägtet *Erigeron* L., skildt från öfriga Boväxter genom sina smala, nästan trådlika strålblommor. **Rödbinka** (*E. acris* L.) är allmän.

Anm. Hos äldre förf. föres denna växt till slägtet Gråbo och benämnes af Franckenius och Tillandz **Rödbo.** Namnet **Binka** är en flexion af *Bo*, liksom Böna, Bynke. Namnet **Rinka** — i **Backrinka,** Dal. — är troligen samma namn, men föres till *Achillea.*

† **Bisam,** m., utgår alldeles.

† **Biskopsört,** efter Liljeblad = **Fingerhatt.**

Bitterblad, n., en art af Pilört, utmärkt genom brännande smak: *Polygonum Hydropiper* L.

Bitterkrasse, se **Krasse.**

Bittermjölke, n., ett örtslägte snarlikt Hökfibla, men skildt derifrån genom på tvären strimmiga frukter och genom fruktfjun på stift. *Picris hieracioides* L., med mycket sträfva blad och bitter mjölksaft.

Bitternäfva, f., ett af de mest förolyckade namn, gifvet i systematiskt intresse åt ofvan anförda Bitterblad. Huru man för *Polygonum* fått det orimliga slägtnamnet Näfva, hvilket så väl passar till *Geranium*, se under **Näfva.**

Bittersalsa, f., se **Krasse.**

Bittersöta = **Besksöta.**

Bitterväxter, naturliga familjen *Gentianeæ* Juss., Tvåhjertbladsväxter med sambladig, regelbunden krona; frukten fri, tvåskalig, med frön fästa vid skalens kanter. Hit höra **Stålört, Arun** och **Bläcken.**

† **Bitterört,** f. Ett sådant namn finnes icke; *Alyssum* heter **Sandhvita.**

Bjugg, n., den fornsvenska benämningen på sädesslaget *Hordeum* L. I vårt folkspråk är det vanligaste namnet **Bygg,** liksom i Isländskan (Danskan har *Byg*, Engelskan *Big*); men i skriftspråket brukas nästan uteslutande benämningen **Korn,** i bibeln både *Bjugg* och *Korn.* — Man har deraf flera arter med egna namn. Jfr **Korn.**

† **Bjälla,** f., benämnes i vissa landsorter Lilla Blåklockan, t. ex. i Småland **Dombjälla,** i Dalsland **Märrbjälla.** — Jfr **Skälla.**

Björk, f., ett allmänt bekant slägte, tillhörande Kummerträden (*Betulineæ* Rich.). Björken är ett äkta nordiskt träd, som äfven på fjellen närmar sig snögränsen.

> Björkens runda, hvita stam
> Sken lik en pelare af silfver fram.
> FRANZÉN 3: 180.
>
> Som skalden till sin himmel, har jag trängtat
> Till. björkarna omkring min moders hus.
> TEGNÉR 2: 48.
>
> Jag minnes dig i aftonskuggans susning
> Af höga björkar vid den stilla sjö.
> GEIJER I. 3: 323.
>
> Björkarna gro kring den älskades graf
> Och fläta sitt skugghvalf deröfver.
> SEHLSTEDT 1: 4.

Dvergbjörk, en förkrympt buske, med små, runda löf, växande i fjell- och bergstrakter: *Betula nana* L. Denna har mångfaldiga namn i allmogespråket, såsom *Fredagsbjörk* (*Långfredagsbjörk*, se detta ord), *Horbjörk, Källingbjörk, Myrbjörk* m. fl. Ofta säges *ris* i stället för *björk.*

Fjellbjörk, en medelstor buske, mest lik Dvergbjörken, men högre, upprätt växande: *B. alpestris* Fr.

Glas- eller **Svallbjörk,** träd, med lösare ved, klibbiga årsskott och knoppar: *B. odorata* Bechst.

Häng- eller **Slokbjörk,** gammal Masurbjörk, med hängande grenar.

> Så viftar ock hängbjörkens midsommarsdrägt
> Kring snöhvita stammen för vindalfers flägt.
> LING 1: 140.

Kartbjörk, gammal björk, synnerligast Svallbjörk, af hvilken näfvern blifvit flådd, hvarefter barken blir skroflig, lik kart på ett sår.

Marbjörk, högväxt buske, med finludna qvistar och löf: *B. pubescens* Ehrh.

Masurbjörk, högstammigt träd, med triangulära, långspetsade blad, liksom qvistarne kådprickiga: *B. verrucosa* Ehrh. Har den hårdaste ved.

> En gammal, knotig björk med masur inne.
> RUNEBERG 5: 49.

Björkticka, se **Ticka.**

Björnbrodd, m., en liten, med Liljorna närbeslägtad ört i fjelltrakter: *Tofieldia borealis* Wg. En större art af samma slägte finnes på Gotland.

Björnbärsbuske, m., ett gemensamt namn på flera buskarter af slägtet *Rubus* eller Hallon, med svarta bär — *Björnbär* eller rättare *Björnhallon* — hvilka arter af Linné innefattades under namnet *Rubus fruticosus*. Jfr anm. vid **Käringbär.**

Anm. Anledningen till namnet *Björnbär* är svårförklarlig, då björnen aldrig vistas i de trakter, der Björnbärsbusken växer. I äldre tid kallades denna buske *Brumbär*, och så ännu vid vestra kusten; må hända härleder sig detta namn från det fornnordiska *brum*, löf, emedan bären sitta bland löfven, hvilket för de buskartade Rubi är högst karakteristiskt. Sedan det gamla ordet utdött ur språket synes man hafva förändrat *brumbär* till *björnbär*, dertill kanske föranledd af idéförbindelsen mellan *björn* och *brumma*.

Björnfloka, se **Björnloka.**

† **Björnkam,** m. = **Kambräken.**

Björnklo, f. Dermed öfversättes i ordböcker Grek. *Acanthus* L., som ej finnes i Norden, en i mytologiskt hänseende märkvärdig växt, hvars prydliga blad utgöra siraterna på Korinthiska pelare. Man har velat finna likhet mellan dessa blad och Björnlokans, hvilken derföre af äldre förf. kallas **Björnram.**

Björnloka, f. (äfven **Björnfloka, Björnram, Björnstut**), en mycket storväxt Umbellat, med parbladigt sammansatta, sträfva blad och platta frukter: *Heracleum Sphondylium* L.

Björnmossa, f., en högväxt mossa, som användes till qvastar, viskor o. s. v. *Polytrichum commune* L. Dess utskjutande frukt kallas **Dufråg, Gökråg, Kråkbjugg, Kråkhvete** m. fl.

Björnram, Björnstut, se **Björnloka.**

Blacka, f., de större arterna af slägtet *Ulva* L. Bohuslän.

Bladgrus, n., **Bladludd,** m., svamplika utväxter på åtskilliga träds löf: *Erineum* Pers. och *Phyllerium* Fr. Bildas af insekter.

Bladmossor eller **Löfmossor,** en talrik familj bland Groddtrådsväxterna, utgörande hufvudgruppen i Mossornas klass, med fria blad och med fröhus, täckta af ett lock: *Bryaceæ* Bartl. Samtliga arter benämnas Mossa, och de mera framstående, af allmänheten skilda, upptagas under **Mossa.**

Blek- tillsättes åtskilliga växter såsom artnamn, t. ex. **Blek-kattost** (= Rosenkattost), **Blekstarr** (*Carex pallescens* L.), **Blekväpling** (= Alsikeklöfver) m. fl.

Blidnässla, f., en till Nässlefamiljen hörande, polygamisk ört med små hvitgröna blommor: *Parietaria officinalis* L. Förekommer hos oss endast förvildad.

† **Blindmjöl,** n. = **Röksvamp.**

Blindnässla, f., ett namn, som tillägges flere Sugeväxter af slägtena Dån och Plister, i synnerhet **Hvitplistern**: *Lamium album* L.

† **Blindsvamp** = **Röksvamp.**

Blink, Vattenblink, m., vattenväxt af Hvifveväxternas familj, med findelade blad, hvita, något rödletta, hastigt affallande blommor: *Hottonia palustris* L.

Bloddroppar, se **Adonis.**

† **Blodgräs,** Hels., enligt uppgift = **Boört.** Namnet är troligen en felaktig uppteckning i stället för Bogräs.

Blodhirs, se **Hirs.**

† **Blodknopp,** m. = **Johannesknopp.** Jfr **Mansblod.**

Blodnäfva, se **Näfva.**

Blodplättlaf, se **Laf.**

Blodrot, f., en liten art af Fingerörtslägtet, med fyra kronblad: *Potentilla Tormentilla* Neck. Roten har mycket adstringerande egenskaper och är ett af de verksammaste medel mot rödsot, diarrhé o. s. v.

Blodstilla, f., **Blodtopp,** m., en mångårig ört af Brumväxternas familj, utmärkt genom sina axlika, blodröda blomhufvud i toppen af den bara stjelken: *Sanguisorba officinalis* L.

Blomhålksväxter eller **Hålkblomstrige** benämnas *Synanthereæ* Rich., den största och artrikaste familjen bland Tvåhjertbladsväxterna, med talrika blommor inom en gemensam hålk på ett gemensamt fäste, fem sammanväxta ståndarknappar, och en frukt *under* hvar blomma. Fördelas i tre underfamiljer: **Boväxter, Tistelväxter** och **Fibleväxter,** hvilka särskildt upptagas.

Blomkål, se **Kål.**

Blomtistel = **Stjerntistel.**

Blomvass, m., en prydlig, säflik vattenväxt bland Etthjertbladsväxterna; de talrika, liffärgade blommorna sitta i blomflock: *Butomus umbellatus* L.

+ **Blundblomma,** Dal. = **Höstfibla.** Namnet afser de tidigt sig slutande blommorna.

Blåboll = **Bergskrabba.**

+ **Blåbuk,** m., en i Göta rike allmän benämning på **Odon.**

Blåbärsris, n., en liten buske af Ljungväxternas familj, med årligen affallande löf och mörkblå bär: *Vaccinium Myrtillus* L. Bären äro ätliga.

Blåeld, m., en mycket sträfhårig växt af de Skrufblomstriges familj, med rik blomruska, sköna, oregelbundna blomkronor: *Echium vulgare* L. Om denna växt yttrar Linné, Sk. res. 206, att den i Skåne, under namn af **Klåkuntor,** »växte på de sluttande fälten i den myckenhet, att jag aldrig sett dess like, hvaraf ock skedde, att dessa fält på långt håll lyste med en så präktig och högblå färg, att jag aldrig sett något fält, som i fägring häremot kunnat förliknas».

Blågull, n., se **Blåljus.**

Blåhallon, n., en buskväxt af slägtet *Rubus*, med svartblå bär: *R. cæsius* L.

Blåklett, se **Klett.**

Blåklint, m., en allmänt bekant växt bland vintersäden, med blå blommor i ett hufvud, strålblomstren trattlika: *Centaurea Cyanus* L. Har talrika benämningar, såsom **Blågubbar, Blåhattar, Blåkorn** eller **Blå Kornblomma, Blålilja** (Halland), **Blå Ringblomma, Blåtoppar, Blåört,** att förtiga de obestämda, appellativa, t. ex. **Åkerros** och **Kornros,** samt de oefterrättliga Dalska, hvilka synas vexla i hvar socken. Några andra, mera sjelfständiga, anföras särskildt. — Växtens rigtigaste namn torde vara **Blåklett.**

Ceres, blidkad sjelf, den blåklint tåligt ser,
Hvars ogräs åt dess drägt likväl en prydnad ger.
OXENSTJERNA 2: 123.

Blåklocka, f., ett artrikt örtslägte, med blå, klocklika blommor och hvit, mild mjölksaft: *Campanula* L.

Somliga (elfvor) klämta sitt bingelibing
Uppå blåklockor, som fuktiga drypa.
DAHLGREN 1: 80.

De af allmänheten skilda arterna äro:

Allmän eller **Liten Blåklocka:** *C. rotundifolia* L., med runda rotblad, smala stjelkblad.

Stor Blåklocka: *C. persicifolia* L., med alla bladen smala, mycket stora blommor.

Hässleklocka: *C. latifolia* L., stor, med äggrundt lancettlika blad. Kallas äfven **Hässlekål.**

Knylklocka: *C. rapunculoides* L., med rotknölar; ett högst elakt ogräs i trädgårdar. Jfr **Rapunsel.**

Nässleklocka: *C. Trachelium* L., med triangelformigt hjertlika blad.

Rofklocka = **Rapunsel.**

Toppklocka, särskildt upptagen.

† **Blåknappar** = 1) **Knappvädd**; 2) **Monke.**

† **Blåkunta,** plur. **-or,** f. Denna benämning för *Echium vulgare* lemnar ett märkligt exempel på den vårdslöshet, hvarmed man behandlat växtnamnen. I källorna för namnet — Linnés Sk. resa, s. 177, 206; Flora Svec., n. 168 — och såsom jag sjelf hört af allmogen i Skåne, lyder det **Klåkunta**; men emedan man ej känt dess betydelse (*kunta*, cunnus), har man godtyckligt ändrat det till **Blåkunta**, hvilket är någonting helt annat. Jfr **Blåeld.**

Blåkål, se **Kål.**

Blåljus, n., en i Jemtland vild, men eljest såsom prydnadsväxt allmänt planterad ört, med parbladiga blad, hjulformiga, blå blommor och trerummigt fröhus: *Polemonium cæruleum* L. Kallas i trädgårdsspråket **Blå riddare** och **Blåljus.**

Anm. Namnet uppgifves olika; af Linné **Kosjuss**, hvilket lär vara sammandraget af *Kongsljus*. Då denna benämning icke är användbar, har jag ändrat den efter trädgårdsspråket. Wahlenberg åter benämner växten **Blågull.**

Blålåcka, se **Låck.**

Blåmonke = **Monke.**

Blåmunk, m., se **Munkskalle.**

† **Blåseranunkel,** enligt Liljeblad *Ranunculus sceleratus* L.

Blåsestarr, se **Starr.**

† **Blåsgom,** m. = **Drakblomma.** Detta af Liljeblad bildade namn är icke antaget och bör utgå.

Blåsippa, se **Sippa.**

Blåslaf, se **Laf.**

† **Blåslok** och **Blåtåtel** = **Blått Senegräs.** Dessa båda i systematiskt intresse bildade namn hafva icke ingått i allmänna språkbruket, och då växten **Senegräs** nu befunnits vida skild både från **Slok** och **Tåtel,** måste de utgå:

Blåsmäre, se **Smäre.**

Blåstarr, se **Starr.**

Blåstjerna, f., ett slägte bland Liljeväxterna, med blå, till basen delade, stjernlika blommor: *Scilla* L. En hos oss naturaliserad art är *S. italica* L.

Blås-tång = **Knapptång.**

Blåsuga, f., örtslägtet *Ajuga* L., tillhörande Sugeväxternas familj, men skildt från öfriga genom saknaden af blomkronans öfre läpp och genom blå blommor. Om dess vanligare namn *Kärinkruka* och *Krukört*, se **Krukört.**

Blåsärt, f. Så benämnes i Dalins ordbok en utländsk buske af Ärtväxternas familj, med mycket uppblåsta baljor, hvilken hos oss sällan odlas: *Colutea arborescens* L. Jag tvekar, om detta föga bekanta namn förtjenar upptagas.

† **Blåtistel** = **Blåeld.**

Blåtry, se **Try.**

† **Blåtåtel,** se **Blåslok.**

Bläcken, n., en på våta ställen växande ört, närmast förvandt med Bitterväxterna, men lätt skild genom sina tredelade blad och inuti håriga, rödletta blommor: *Menyanthes trifoliata* L. Uppgifves af Linné i Fl. Svec., n. 173, vara benämnd **Korsbläcker** i Dalsland, men på det af honom der citerade stället från Vestg. res., s. 234, kallas den **Saltbläcker**; ovisst derföre, hvilketdera namnet är det rätta. Linné anser denna växt rätteligen böra benämnas **Klöfver**, men detta namn föres nu allmänt till *Trifolium*. För öfrigt har Bläcken i nästan hvarje landskap olika benämningar, af hvilka **Bockblad** i de södra och **Getklöfver** i de norra landskapen äro de vanligaste.

Bläcksvamp, m., ett slägte bland Skifsvamparne, hvars samtliga arter hastigt upplösa sig i en svart, bläcklik vätska: *Coprinus* FR.

Bläddrerot, f., slägtet *Utricularia* L., vattenväxter med hårfint delade, blåsbärande blad, hvilka hålla örten flytande i vattenytan under blomningen. Blommorna äro tvåläppiga och försedda med endast två ståndare.

† **Bläror,** f. pl. = **Tarald.**

Blåsa, f., en ettårig, med Molla vanligen förvexlad ört, men närmare beslägtad med Amarant genom sitt fröhus, och lätt känd af sina hvitfläckiga blad. *Amarantus Blitum* L., nu förd till slägtet *Euxolus* RAFIN. Jfr Bot. utfl. 2: 113.

Bo ingår i namnen på en mängd växter af Hålkblomstriges familj, såsom **Gråbo, Gullbo, Rödbo** (nu Binka), **Boört.** Då alla dessa hafva många små blommor inom gemensam hålk, torde ordet *bo* här hafva betydelsen »nidus».

† **Bockblad,** n., ett vanligt växtnamn, men tillagdt de mest skilda växter, t. ex. **Bläcken** (Skåne), bladen af **Konvaljen** (Smål.), slägtet **Rams** (*Polygonatum*) och **Kärleksörten** (»Bockebläcke»).

Bockhorn, se **Brandkorn.**

Bockrams, se **Rams.**

Bockrot, Norrl. = **Äng-anis.**

Bockskägg, n. 1) De greniga arterna af svampslägtet *Clavaria* L. 2) Öfversättning af det Grekiska *Tragopogon;* detta namn har dock aldrig ingått i allmänna språkbruket, utan den odlade arten af slägtet *Tragopogon* L. kallas **Hafrerot.**

† **Bocksvärd,** n., Gotl. = **Svärdslilja.**

Bofis (Tysk. *Bofist*), m., svampslägtet *Bovista* (L.), föga skildt från de egentliga Röksvamparne.

Bohon Upas, ett för sina giftiga egenskaper namnkunnigt träd på Java: *Antiaris toxicaria* LESCHEN.

Bohvete, n., rätteligen **Bokhvete,** ett bekant sädesslag, som har sitt namn af frukternas likhet med bokållon: *Fagopyrum esculentum* MOENCH. »Bohvetet gifver bina mera honung än någon annor ört». Linnés Sk. resa 97.

Bok, f., det vackraste af våra inhemska löfträd, tillhörande Ållonträden: *Fagus silvatica* L. Bildar stora skogar i södra Sverige. Kallas äfven **Rödbok,** till skilnad från Annboken. Bokens fruktskålar kallas *Gjortar,* sjelfva frukterna *Ållon.* — I bokens skugga kunna spädare plantor ej uppväxa.

— — i skygd af den lummiga boken
du hvilar.
ADLERBETH 9.

Anm. Med det i bibeln omnämnda bokträdet kan omöjligen förstås vår Bok, hvilken ej växer i Orienten, utan snarare en art Ek, liksom det Grek. φηγος är en art af detta träd.

Bolltistel, m., en tistelväxt med i klotform samlade blommor, omgifna af eget blomfoder: *Echinops sphærocephalus* L. Kallas äfven **Tistelboll.**

Bolmrot, f., Vesterg. = **Sprängört.**

Bolmväxter, en talrik familj bland Tvåhjertbladsväxterna, med fem ståndare, fästa på den sambladiga, regelbundna kronan, och tvårummig frukt, dels fröhus, dels bär: *Solanaceæ* JUSS. De flesta af hithörande växter äro narkotiska och giftiga, såsom **Bolmört, Tobak, Spikklubba, Dvalbär** (*Atropa*).

Bolmört, f., en allmän, giftig, stinkande, klibbig ört med smutsgula, inuti mörkådriga blommor: *Hyoscyamus niger* L. Rötterna likna Palsternackors, hvaraf örten äfven benämnes **Vild Palsternacka.** Som Bolmörtens rötter äro mycket giftiga, måste de noga skiljas från Palsternackans.

Bomull (Tysk. *Baumwolle*), f., en hvit, mjuk, trådig ludd, som omgifver

fröna hos arterna af Bomullsslägtet: *Gossypium* L. Af detta slägte finnas flera arter med dels trädstam och dels örtstam.

†**Bomullstistel,** Nerike = **Tistelborre.**

Bondtobak, se **Tobak.**

Bonässla, f., en kring hus och byar växande ört af Sugeväxternas familj, vanligen förd till *Leonurus* L., men enligt folkspråket rättare tillhörande *Ballota* L., hvilken skiljes från den förra genom hjertlika, endast sågade blad. *Ballota ruderalis* Sw.

÷ **Borst,** m. Så benämnas i allmogespråket flera gräs med borstlika blad, t. ex. **Stagg** (Finnborst, Ångborst), **Sandborst** (Borstgräs, Borsttåtel) m. fl.

Borste, m., en i Dalsland och flera andra landskap bruklig benämning på **Borst-tisteln**; men vanligen tillägges ett epitet, såsom **Brudborste** (Smål.), **Gullborste** (Jemtl.). Ordet *borste* ingår tillika i både slägtnamn, t. ex. **Gullborste** (*Linosyris vulgaris* Dc.), **Ringborste,** och artnamn, t. ex. **Borstnäglika.**

· **Borstgräs,** n., ett grässlägte med mycket långa agnborster: *Stipa* L. Vår inhemska art, *S. pennata* L., se **Fjäderborstgräs.**

Borstnate, se **Nate.**

Borstnäglika, se **Näglika.**

Borst-tistel, se **Tistel.**

Borst-tåg, se **Tåg.**

† **Bosört,** Blek. = **Besksöta.**

Boväxter, Blomhålksväxter med talrika pipiga, femdelade blommor i disken och vanligen utdragna, tunglika blommor i kanten, samt med mjuka hålkfjäll: *Corymbiferæ* Juss.

Boört, f., ett i Helsingland bruk-ligt namn på **Korsörten** (*Senecio vulgaris* L.), hvilket antagits som slägtnamn för *Senecio.* Jfr **Korsört, Stånds.**

Brake, Brakved, äfven **Bråke** och **Bråkbuske,** m., en på fuktiga ställen växande buske, snarlik Al, men med fullständiga blommor och svarta bär (af äldre förf. kallad **Svart-al**): *Rhamnus Frangula* L. Frukten benämnes *Brågon.* — *Brakved* torde vara öfversättning af *Frangula.* — Namnet är brukligt endast i Svea rike; i Göta rike kallas växten allmänt och lämpligare **Tröske.**

† **Brake,** m., Gotl. = **Mjödört.**

Anm. Detta namn (liksom flera andra på Gotland nationaliserade) är synnerligen märkvärdigt, emedan derigenom tydes det hos abbedissan Hildegard förekommande *Brachwurz,* hvilket Tyske språkforskare ej kunnat bestämma.

Brambär, se **Bringbär.**

Brand, m., ett svart, kimröklikt doft, tillhörande svampslägtet *Ustilago* Bauh.; utbildas hos vissa växter, företrädesvis i fröredningsorganerna, hvilka den förstör, t. ex. **Fiblebranden** på Kornfiblan, Hafreroten m. fl. Skadligast är

Brand i säd, hvaraf man har två skilda arter: 1) **Sotbrand,** äfven **Sot, Sotax** kallad (*Ust. Segetum* Fr.), hvilken angriper sädesslagens (utom Rågens) frön, äfvensom flera vilda gräsarters, och, sedan den tunna omgifvande hinnan brustit, utbreder sig som ett sotlikt doft. 2) **Kolbrand** (*Ust. Caries* Dc.), hvilken hemsöker Hvetearterna och uppfyller det missbildade kornet med en i början svartbrun, fetaktig massa, men sedan öfvergår till ett fint, torrt, stinkande pulver, utan att fröet sönderspränges.

Brandkorn, n., ett missbildadt sädeskorn, vanligast på Rågen, men äfven förekommande på vilda gräs; utväxer till en svart, hornlik massa, allmänt känd under namn af **Mjöldryga, Mjölöka, Bockhorn, Hungerkorn** eller **Korntagg** m. fl., och hvilken är ganska giftig: *Spermoedia Cla-*

vus Fr. I bibeln räknas den till landsplågor: *Amos* 4: 9; *Haggai* 2: 18.

Brandrost, se **Rost.**

Braxenblomster, se **Bräsma.**

Braxengräs, n., en under vatten växande Groddtrådsväxt, med syl-lika blad, närmast förvandt med Bräkenväxterna: *Isoëtes lacustris* L. — Braxnen anses under lektiden från sjöbottnen upprota Braxengräset, som då flyter upp på vattnet. Se Linnés Fl. Svec. n. 951.

† **Bredkrasse,** m. = **Bitterkrasse.** Namnet är en mindre passande öfversättning af *Lepidium latifolium* L.

† **Bremle,** Skåne = **Lingonris.**

Bresilja, f., ett färgstoft, som erhålles af flera Amerikanska trädslag: **Röd Bresilja,** äfven **Fernbock** kallad, fås af *Cæsalpinia echinata* Lam., m. fl.; **Blå Bresilja,** äfven kallad **Kampesch,** bekommes af *Hæmatoxylon campechianum* L.; **Gul Bresilja,** se **Gelbholz.** Af Bresiljan säges Brasilien erhållit sitt namn.

Bresil! och du, Kampesch! kring edra vikar sträckt,
Den färgträdsskog, som än på silkets väfda drägt
Med sina spånors saft dess ritningar beståålar
Och än palatsens golf i mosaiker målar.
OXENSTJERNA 2: 132.

Anm. Ofvan anförda, såsom färgstoft allmänt kända benämningar har jag ansett nödigt att upptaga; men deremot har jag icke funnit lämpligt att antaga Svenska namn på de trädslag, af hvilka de *förmodas* vara erhållna, emedan dessa icke kunna växa i Sverige.

Bringbär, n., Vesterg. och flerstädes = **Hallon.**

Anm. Namnets hänsyftning är omtvistad; Wahlenberg anser det rätteligen vara *Brinkbär.* Snarare bör det (såsom i Vermland) vara *Brinnbär*, i likhet med det Jemtländska *Brännbär*, emedan Hallon bäst frodas på svedjeland; men snarast skulle jag vilja antaga, att det är förvandt med *Brambär, Brombär, Brumbär.* Ett orätt uttal eller en felaktig uppteckning är *Hingbär.*

Britæ lök, se **Sankt Britæ lök.**

Brombär, se **Bringbär.**

Brosklaf, se **Laf.**

† **Brud och Brudgum** = **Fårkummer.**

Brudborste, Smål. = **Borst-tistel.**

Brudbröd, n., en art af slägtet Spirea, med mycket sammansatta, findelade blad, hvita blomvippor, söta, ätliga rotknölar: *Spiræa Filipendula* L. Kallas äfven **Svinbröd, Svinkrässla, Galteknapp, Somilla** m. fl.

Anm. I Linnés Sk. resa, s. 238, anföres ett märkligt exempel på växtnamnens förvexling i folkspråket. I en trakt af Skåne, der **Konvaljen** ej växte, hade man öfverfört detta namn till **Brudbrödet,** ehuru ej den aflägsnaste likhet finnes mellan dessa växter.

† **Brudgran** = **Brudsporre.**

† **Brudgum-pors,** Blek. = **Loppört.**

† **Brudgumsknappar,** Smål. = **Åkervädd.**

† **Brudljus,** Blek. = **Flugsporreblomma.**

Brudsporre, m., i allmogespråket **Brudgran,** prydliga växter af Nosseväxternas familj, med röda blommor, som hafva långa sporrar i ett ax: *Gymnadenia* R. Br.

† **Brudtvål,** m. = **Brännande Pilört.**

Brumbär, se **Bringbär.**

Brumväxter, Tvåhjertbladsväxter med fem kronblad, talrika på fodret fästa ståndare, och småfrukter: familjen *Senticosæ* L. Hit höra **Hallon, Nypon, Smultron** m. fl. Namnet härledes af det fornnordiska ordet *brum* (blad, löf), emedan frukterna vanligen sitta bland bladen.

Brunhven, se **Hven.**

Brunkulla, f., en mest i Jemtland växande art af Nossefamiljen, skild från alla öfriga arter genom sina svartbruna blomax: *Nigritella angustifolia*

RICH. — Enligt Wahlenberg benämnes den äfven **Brunstolar.**

† **Brunrot,** ett i tredje uppl. af Liljeblads Flora genom tryckfel tillkommet, sedermera af Dalin upptaget namn, i stället för **Bunrot.**

Brunskära, f., ett slägte bland Boväxterna, från alla skildt genom 2—4 sträfva borster å fruktens spets: *Bidens* L. Arterna af Brunskära växa på våta ställen och äro bekanta färgväxter.

Brunört, f., äfven **Bruntuppor,** f. pl., en lågväxt ört med bruna ax, tillhörande Sugeväxterna: *Prunella vulgaris* L. I Dalarne lär det senare namnet tilläggas *Geranium silvaticum* L.; säkerligen af misstag, då ingen anledning dertill finnes hos detta slägte.

† **Brygger, Brygdtuppor,** f. pl. (Dalarne.) Detta namn tyckes vid första påseendet afse växtens användande som Humle, helst den i nämnda landskap tillika kallas **Backhumle;** men emedan namnet är allmännare brukligt på Jutland och der förekommer äfven i sammansättningar, t. ex. *Gedebrygger, Smörbrygger,* torde för det samma hafva funnits ett gammalt, nu förloradt stamord.

† **Brågon, Bråke, Bråkbuske,** se **Brake.**

† **Bråssor, Brässor,** f. pl., Dalsland = **Röllika.** Namnet är, enligt uppgift, härledt af det fornnordiska *bregda,* skifta färg, och skulle således motsvara — *rödleka.*

Bräcka, f., ett artrikt örtslägte, med fem kronblad, tio ståndare och två nedtill sammanväxta, i spetsen skilda fröhus: *Saxifraga* L. De flesta arterna äro små fjellväxter, hvarföre endast få erhållit namn i allmänna språkbruket, nemligen:

Bergbräcka, fjellväxt, vanligen kallad **Bergdusk.** Se detta ord.

Knylbräcka, en allmän art, med hvita blommor och under jorden bildade groddknoppar, i folkspråket benämnd **Lärftsblomma:** *S. granulata* L.

Myrbräcka, en i djupa kärr växande art, med gula blommor: *S. Hirculus* L.

Stenbräcka, en refvigt växande art, med enblommiga skaft och vackra rödblå blommor: *S. oppositifolia* L.

† **Brädspelslilja,** se **Kronlilja.**

Bräken, n., gemensamma namnet på hela familjen Bräkenväxter, *Filices* L., Groddtrådsväxter försedda med kärl. Ordet ingår derföre som subjekt i de flesta slägtnamnen. Bräken i sin egentligaste mening är *Pteris aquilina* L. eller **Örnbräken,** hvilket så mycket mindre kan kallas *Ormbunke* som det aldrig växer i bunkar (bunkvis), utan alltid enstaka och just derföre äfven kallas **Enstapel** efter dess Isländska namn *einstapi.*

† **Bränna,** f., Smål. = **Brännande Pilört.**

† **Brännbär,** Jemtl. = **Hallon.** Jfr **Bringbär.**

Brännässla, se **Nässla.**

† **Brännört,** en i Dalins ordbok upptagen felaktig öfversättning af *Clematis flammula* L., hvilken har sin benämning af den rika, liksom lågande vippan. Växten finnes icke i Sverige och är så föga märkvärdig, att den ej förtjenar eget Svenskt namn. Af slägtet *Clematis* finnas flera andra, odlade arter, hvilka bäst bibehålla sina Latinska namn.

Bräsma, f., en i Göta rike brukligbenämning på **Ängkrasse** och så allmänt bekant, att den förtjenar upptagas. — Blommar vid braxnens lektid och kallas derföre äfven **Braxenblomster.** (*Bräsma* kommer väl af *brasm,* såsom braxen kallas i åtskilliga landskapsmål.)

† **Brässor,** se **Bråssor.**

Brödkorgsvamp, m., ett svampslägte med bägarlikt frukthus, i hvars inre ligga talrika rundade platta frukter, likt skorpor i en korg: *Cyathus* HALL.

Brödträd, n., ett på Söderhafvets öar växande, med Mulbärsträdet beslägtadt träd, af hvars frukter bröd bakas: *Artocarpus incisa* L. FIL.

Anm. Ehuru för oss främmande, är detta träd i resebeskrifningar och eljest så ofta omtaladt, att det måste upptagas.

† **Brömsar,** m. pl. = **Brunskära.**

† **Bröstbär,** bär som erhålles af en i Medelhafsländerna växande buske, *Zizyphus vulgaris* LAM.

† **Bröstört,** Upl. = **Hästhofsört.**

Brötling, m., en afdelning af Mjölkskiflingarnes slägte, arterna vanligen milda och ätliga: *Lactarius volemus* FR., m. fl.

Buksvampar kallas sådana, som hafva föredningen innesluten i sjelfva svampen: *Gasteromycetes* FR.

Buletång, se **Knöltång.**

Bulleblomster, n., en allmän ört af Ranunkelfamiljen, med stora, mångbladiga, boll-lika, gula blommor: *Trollius* L. — *Blomster* bortfaller i sammansättningar.

Gullbulle, m., en odlad prydnadsväxt, med brandgula blommor: *T. asiaticus* L.

Ängbulle, en vild art, med svafvelgula blommor: *T. europæus* L.

Bull-laf, se **Laf.**

Bullmossa, se **Mossa.**

Bunarot, f., äldre benämning på **Sprängört** (*Cicuta* L.), hvilket senare namn nu är antaget i riksspråket.

Bunias, m., af allmogen kallad **Bunaris,** en mångårig, under förra århundradet i vårt land inkommen Kålväxt, med gula blommor och enfröiga, icke uppspringande skidor: *Bunias orientalis* L. Är numera det förderfligaste ogräs i mellersta Sveriges östra del.

Anm. **Röd Bunias,** efter Liljeblad anförd i Dalins ordbok, hör ej till detta slägte, utan dermed menas *Cakile maritima*, se **Marfiol.**

† **Bunjeört,** ett i Dalins ordbok upptaget namn för slägtet *Bunium* L., men då detta växer hvarken vildt eller odladt i Sverige, ej heller kommer hit såsom handelsartikel, måste namnet utgå. Den växt, som hos Dalin afses, tillhör numera ej nämnda slägte, hvarföre benämningen tillika är origtig.

Bunke, m., benämning för växter som växa i tufvor, helst på fuktiga ställen, t. ex. Ormbunke, Tuftåda, större Starrarter (Gotl.) m. fl.

† **Bunkie,** m., mindre sötvattensalger (Skåne): *Ulva* L.

† **Bunrot,** Vesterg. = **Bönrot.**

† **Buris,** Dalarne = **Gråbo.**

† **Burmänner,** i stället för *Brudmänner*, Bohusl. = **Hästfibla.**

† **Buskmolla,** ett i Dalins ordbok upptaget namn, bör utgå. Den ifrågavarande växten (*Atriplex portulacoides* L.) finnes ej i Sverige.

† **Busknäglika,** hos Dalin, origtigt namn för **Borstnäglika.**

Buskviol = **Marsviol.**

Buxbom, m., en ständigt grönskande buske (*Buxus sempervirens* L.), som odlas till infattning af rabatter; är vanligen lågväxt, men uppnår i Skåne flera alnars höjd (se Linnés Sk. resa, s. 313 m. fl. ställen). — Hos profeten Esaias tages Buxbom som en symbol af trofasthet.

Jag är en frodig buxbomshäck,
Som felar ej att vara täck.
V. DALIN 5: 356.

Inom en list af buxbom och grönt
Ritade namn i hundra fasoner.
BELLMAN 3: 123.

† **Buxbomsmossa,** f. Namnet *Buxbaumia* L. är gifvet efter en Tysk botanist Buxbaum; det må således icke

ändras till Buxbomsmossa, hvilket blir absurdt. För öfrigt bör denna högst sällsynta och nästan osynliga mossa ej upptagas i en ordbok öfver Svenska språket.

÷ **Byll,** en förolyckad rådbråkning af det Latinska *Bupleurum* L., hvilken hvarken botanister eller allmänheten vidkännes.

Bymell, se **Mell.**

÷ **Bynke,** n., se **Gråbo.**

÷ **Byttbär** = **Vikon.**

÷ **Byttegräs** = **Mjödört.**

Byttelet, m., ett färgämne, som beredes af lafven *Lecanora tartarea.* Se **Örnlaf.**

÷ **Båtsmanshatt, Båtsmans-mössa** = **Blåklett** (Blåklint).

÷ **Båtsmän** = **Knappvädd.**

÷ **Bäckblomma, Bäckros** = 1) **Neckros,** Blek. 2) **Kabbelök,** Dalarne.

Bäckböna (äfven **Bäckgröna**), f. Detta namn har inkommit i skriftspråket efter *Beccabunga;* men *bunga* kommer af ett gammalt Tyskt ord *bungo* (knöl, lök) och har intet att göra med *böna.* Jfr **Punga.** — Ifrågavarande växt benämnes rätteligen **Bäck-ärenpris.**

Bäck-krasse, m., *Cardamine amara* L. Se **Ängkrasse.**

÷ **Bäcklilja,** f. = **Svärdslilja.**

÷ **Bäcksvärla,** Hall. = **Svärdslilja.** *Svärla* är sammandragning af *Svärdslilja.*

Bäck-ärenpris, se **Ärenpris.**

÷ **Bäfvegräs** = **Darrgräs.**

Bäfverbär, n., en med Stenhallon närförvandt art af slägtet *Rubus: R. castoreus* Laest. Genom sina röda blommor närma sig Bäfverbären äfven Vikon.

Bägarlaf, se **Laf.**

Bälarefvor, f. plur., Vesterg. = **Backsöta.** Troligen rättare *Bälg-refvor,* som vore ett karakteristiskt namn i anseende till den refviga stjelken och de stora ärtbaljorna.

÷ **Bäljon, Böljon,** n., Skåne = **Odon.**

Bändling, m., sammandr. af **Band-tång,** en gräslik växt i hafvet: *Zostera* L. Benämnes ofta **Tång, Grästång.**

Böna, f., gemensam benämning för åtskilliga Ärtväxter med större, ätliga frön. 1) **Bondböna,** en art af stora Vickor: *Vicia Faba* L., hvaraf **Hästböna** är en mindre förändring. 2) **Turkisk Böna** eller **Sabelböna** (slägtet *Phaseolus* L.), vanligen med slingrande stjelkar, men en afart är mycket lågväxt, **Krypböna** *Ph. nanus* L. — Så väl växten som dess frön benämnas *bönor.* För öfrigt kallas så flere utländska växter, såsom **Kakaobönor, Tonkabönor.**

Bönrot, f., en i Göta rikes allmogespråk vanlig benämning på roten af **Gråbo, Gråböna.**

÷ **Bönträd,** så benämnes hos Dal... en i södra Sverige under namn af **Guld-regn** allmänt såsom prydnadsväxt od... lad buske. — Benämningen är både olämplig och öfverflödig.

C.

[illegible] finnes inte[illegible] [illegible]

[illegible]sarade och numera tillhörande Svensk... språket, upptagas under K, då hård v... kal eller ock konsonant följer på begy... nelsebokstafven, hvaremot sådana, so...

icke kunna anses hafva ingått i vårt språk, synas böra bibehållas under *C*, likasom namnen på *Ch*, t. ex. *Champignon*, *China*, och de på *C* med efterföljande len vokal, t. ex. *Ceder*, *Citron*, *Cypress*. — De flesta bland här anförda namn böra väl intagas endast i ett Supplement.

Cactus, m., **Cacteer,** pl., en tallrik, i länderna kring Mexikanska viken förekommande växtfamilj, hvars samtliga slägten utgöras af köttiga, saftfulla, bladlösa växtformer, liknande bollar eller stänger. Flera hafva Svenska namn.

† **Cajeputolja,** f., som erhålles af trädet *Melaleuca Leucadendrum* L., finnes väl upptagen i Svenska Farmakopén, men är så föga bruklig, att den ingalunda förtjenar anföras i en Svensk ordbok, möjligen blott i ett Reallexikon.

† **Calaba-balsam,** m., som fås af trädet *Calophyllum Calaba* L., är ännu mindre känd än föregående olja och icke ens upptagen i Svenska Farmakopén.

Calabar, extrakt af frön utaf *Physostigma venenosum* Balfour, märkvärdigt för dess egenskap att sammandraga ögonpupillen.

Camellia, f., en för sina sköna blommor allmänt i orangerier odlad buske från Japan. Närmast beslägtad med Thebusken.

Caprifolium, m., slingrande buskväxt af slägtet Try, en i trädgårdar vanlig prydnadsväxt från södra Europa: *Lonicera Caprifolium* L. Äfven den inhemska, snarlika *Lonicera Periclymenum* L. odlas under benämning af **Svensk Caprifolium,** ehuru den har flera inhemska namn. Om aftnarne doftar Caprifolien af vällukt.

— bersån, af blommiga syrener
Och välluktrika caprifolier byggd.
STAGNELIUS 1: 404.

Anm. Detta namn, som är rent Latin, synes mig ej böra anföras under bokstafven *K*.

† **Caranna-gummi** utgår alldeles.

Cardbenedikt (= *Carduus benedictus*), m., en tistelväxt, använd i medicin och så allmänt omnämnd, särdeles i äldre läkareböcker, att den torde förtjena upptagas. Nu *Cnicus benedictus* Gærtn.

Cascarill, f., barken af flera arter utaf slägtet *Croton* L., synnerligast af *C. Eluteria* Sw. från Jamaica, högt värderad i medicin.

Cayennpeppar, se **Peppar.**

Ceder, m., ett ädelt och resligt barrträd i Orienten och på Atlas-bergen, närmast beslägtadt med vår Tall: *Cedrus Libani* Loud., *Pinus Cedrus* L. Kallas i bibeln både *Ceder* och *Cederträd*. — Cedern lemnar ett ypperligt, välluktande timmer.

Cedern lyftade en hjessa,
Och blomman öppnade en barm.
KELLGREN 2: 158.

Redan hann sin purpurslöja
Öfver cederskogen höja
Tidens sjette dag. FRANZÉN 1: 6.

Anm. Alla öfriga sammansättningar af *Ceder* synas mig öfverflödiga, såsom afseende för oss Svenskar obekanta föremål.

† **Cedrat-citron** utgår, såsom varande ett nära obrukligt namn.

Cedro-olja, f., en flygtig olja, som pressas ur citronskal.

† **Celaster,** m., en buske, som hos oss hvarken växer, planteras eller i handel förekommer, bör väl icke upptagas, helst namnet är oförändradt det Latinska.

† **Centunkel** utgår alldeles. Heter på Svenska **Knut-arv:** *Centunculus minimus* L.

Chalottenlök, se **Lök.**

Champignon, m., en mycket läcker och allmänt värderad art af Skifsvamparne, känd genom sina såsom äldre svartbruna skifvor på hattens undre sida: *Agaricus campestris* L., m. fl. — Ordet är Franskt och betyder svamp i allmänhet.

† **Charme,** m., är Franska namnet på Annboken, nu obrukligt, men förekommande hos Linné och äldre skriftställare, dock tillagdt endast den i trädgårdar odlade.

China, f., ett dyrbart, feberfördrifvande medel, som erhålles af flera arter utaf **Chinaträdet** (*Cinchona* L.) från Andernas sluttningar i Peru.

Anm. De mångfaldiga olika slag af Chinabarken, som förekomma på apoteken, kunna icke här upptagas, såsom uteslutande tillhörande farmacevtiska arbeten.

Chinarot, f., en medicinsk drogue, som fås af trädet *Smilax China* L. från Orienten.

Cikoria, f., en odlad afart af den vilda **Vägvårdan,** hvars rot begagnas som kaffe-surrogat. *Cikoria-kaffe.*

Citron, m., frukten af **Citronträdet,** inhemskt i Orienten, nu allmänt odladt i Medelhafsländerna: *Citrus Medica* L.

Medien skänker den frukt, hvars sunda
och syrliga safter
Hälfta på tungan sin smak.
ADLERBETH 75.

Hvad är citronens varma lund...
Emot den bygd, der klippans grund
Gör anden kysk och stark?
ATTERBOM 1: 162.

Citronmeliss, m., en i södra Europa vild, hos oss för sin vällukt odlad art af Sugeväxternas familj: *Melissa officinalis* L.

Coccionell-lafvar, se **Laf.**

† **Crocus** = **Saffran.** Det är ett rent okynne att begagna Latinska namnet; man kan då lika gerna säga *Fagus*. *Quercus* för Bok, Ek.

† **Crotonolja,** f., pressas af en art utaf slägtet *Croton* (*C. Tiglium* L.), hvilken användes i medicin.

† **Crucifixört,** Dalsland = **Korsört.**

† **Curare,** ett häftigt verkande gift från södra Amerika, hvilket anses erhållas af en art *Strychnos* L.

† **Cymbel,** enligt Dalins ordbok *Antirrhinum Cymbalaria* L., men svårligen skulle någon botanist ana, hvilken växt dermed menas.

Cypergräs, ett vackert och artrikt Halfgrässlägte, med tvåradigt sittande agnskal. En art, *Cyperus fuscus* L., är inhemsk.

Cypress, m., ett artrikt slägte bland Barrträden, af hvilket i synnerhet en art, såsom en sorgens sinnebild, hos oss odlas: *Cupressus sempervirens* L.

Ur buskarnes hop cypressen höjer sin
spira.
ADLERBETH 10.

När jag bärs ur mitt hus
Och min begrafning firas,
Skall med cypresser siras
Min flaska och mitt krus. C. A. ROTH.

† **Cytis,** m., buske af Ärtfamiljen, ofta planterad till prydnad: *Cytisus* L.

Dansande söker ock geten sig väg till
Cytisi blomma.
ADLERBETH 15.

D.

Dadelpalm, f., en palmart från norra Afrika, med välsmakande frukter, kallade Dadlar: *Phoenix dactylifera* L. De i *1 Mos.* 43: 11 omtalade dadlar anser man hafva varit Pistacier.

† **Dagghår, Daggros, Daggört** = **Sileshår.**

Daggkåpa, f., se **Daggskål.**

Daggpil, se **Pil.**

Daggskål, f., en allmän ört med breda, veckade blad, i hvilka daggdroppar uppsamlas: *Alchemilla vulgaris* L. Benämnes ofta **Daggkåpa, Jungfru Marie Kåpa,** hvaraf bildats det olämpliga namnet **Kåpört.**

Dagslilja, f. Så kallar Atterbom *Convolvulus tricolor* L., en art af slägtet Vinda, odlad som prydnadsväxt. Jfr **Purpurvinda.**

Hvarför klaga, att så kort jag varar,
Att jag blommar blott en enda dag?
ATTERBOM 1: 43.

Dahlsros, f., en allmänt odlad prydnadsväxt af Hålkblomstriges familj, med ätliga rotknölar: *Dahlia variabilis* DESF. Kallas vanligen **Dahlia** och är benämnd efter en Svensk botanist Dahl. Man eger deraf väl hundra förändringar med egna, flygtiga namn.

Damascener-ros, se **Törnros.**

† **Dammossa,** enligt Dalins ordbok »ett slags alg, Byssus». Namnet är rent af olämpligt, och slägtet *Byssus* MICH. har helt och hållet försvunnit.

† **Damspelslilja,** se **Kronlilja.**

Danskablod, se **Mannablod.**

† **Dansklöfver,** m., ett mindre lämpligt namn på *Hedysarum gyrans* L., en vid Ganges mynningar växande Ärtväxt (dock vida skild från Klöfver), hvars biblad befinna sig i ständig svängning. Växten kan visserligen odlas hos oss i hetaste drifbänkar, men man är bäst betjenad med dess Latinska namn.

Darrgräs, n., ett mångårigt gräs med hjertlika, dallrande småax: *Briza media* L. Kallas på Franska *Amourette*, deraf stundom i trädgårdsspråket **Kärleksgräs.**

† **Degbär,** Nyland = **Måbär.**

Desma, Desmeros, f., en art af slägtet Kattost, med sköna blommor och stark lukt af desma: *Malva moschata* L.

Desmansknopp, Desmeknopp, m., en liten af desma luktande vårväxt, med gyttrade gröna blommor: *Adoxa Moschatellina* L. (På Gotland föres detta namn till **Honungsblomman.**)

† **Desmans-Ofris,** ett förolyckadt namn, af Liljeblad bildadt i systematiskt intresse, men växten (*Ophrys Monorchis* L.) är vida skild från *Ophrys*, och benämningen har aldrig varit antagen.

†**Desmegräs**=**Myskegräs.** Namnet tillägges stundom äfven andra starkt luktande växter, t. ex. i Österg. **Renfanan,** hvars benämning der blifvit öfverförd till **Röllikan.**

Dill, m., en allmänt odlad kryddväxt af Umbellaternas familj: *Anethum graveolens* L. Användes som krydda och omtalas redan i bibeln, *Matth.* 23: 23.

† **Diptamn, Diptan,** ett namn bildadt af det Latinska *Dictamnus.* Se **Nattfackla.**

Disksvampar, en stor familj bland Svamparne, med fröredning på öfre sidan, sporerna inom egna hylsor: *Discomycetes* FR.

† **Distron,** i Finland, Upland m. fl. ställen **Tistron** = Svarta Vinbär.

† **Djefvulens hand,** se **Herrans hand.**

† **Djefvulsbett,** n. (Lat. *Morsus diaboli*), ett i äldre tider brukadt namn på **Knappvädd,** men nu föråldradt och obrukligt.

†**Djefvulsblod,** n., en giftigt brännande nässleart på ön Timor, med hvilken vi Svenskar ingen bekantskap hafva.

Dodra, f. (mångfaldigt vexlande i uttal: **Dodder, Dotter, Dåbast, Dåda, Dåde, Dåre, Döra, Döre**), ett örtslägte af de Korsblomstriges familj: *Camelina* CRANTZ. — En tvåårig, mycket hårig art, **Vild-dodra** (*C. silvestris* WALLR.),

växer ofta på ouppodlade ställen. — En annan, **Åkerdodra** (*C. sativa* Fr.), växer bland säden och odlas för sina fröns användande i oljeslagerierna. — Bekantast är **Lindodra** (*C. foetida* Fr.), med uppblåsta skidor, hvilken växer bland linet och deraf i folkspråket fått namnet **Lindotter.**

Dosta, f., äfven **Ringdosta,** ett slägte bland Sugeväxterna, med blommorna sammandragna i ett hufvud: *Clinopodium vulgare* L. — Namnet härledes af fornnord. *þústr*, qvast, viska; *tusta*, sammandragen i en knippa. [Isl. *þústr* förekommer i den uppgifna betydelsen hos Björn Haldorson, men icke hos senare ordboksförfattare, såsom Fritzner och Cleasby-Vigfusson. Norska folkspråket har *Tust*, liten vippa, tofs; *Tusta*, knippa (af halm o. d.); *tusta*, sammanveckla, hoptrassla. *Utg. anm.*] Jfr **Konig.**

† **Drabinda,** f., en i Skåne och flerstädes bruklig benämning på **Åkervinda.**

† **Dragblad,** n., enligt Linné ett i Småland förekommande namn på *Alchemilla vulgaris* L. Det synes nu vara utgånget; åtminstone har jag der hört det tilläggas endast **Groblad.**

Drakblod, n., ett bekant harts, som erhålles af det utländska trädslaget *Pterocarpus Draco* L., äfvensom af *Calamus Draco* Willd.

Drakblomma, äfven **Draknos,** f., ett inhemskt örtslägte af Sugeväxternas familj, med blå blommor: *Dracocephalum Ruyschiana* L.

Droppmossa, se **Mossa.**

† **Drufbild,** m., en art Mögel: *Botrytes* Mich. Detta och en stor mängd andra, rent af mikroskopiska svampars namn, upptagna i Dalins ordbok efter Liljeblads Flora, måste ovilkorligen utgå.

† **Drufhyacint,** m. = **Perldrufva.** Sedan slägtet *Muscari* Mill. nu blifvit skildt från *Hyacinthus* L., eger ifrågavarande, i systematiskt intresse gifna namn icke vidare någon tillämpning.

Dufkulla, f., en vacker hvit skogsblomma af Hvifveväxternas familj, den enda Svenska växt med sjudelad krona och sju ståndare: *Trientalis europæa* L. Dufkullan, sommarens förste härold, lyser som en stjerna i den dystra skogen.

† **Dufkål,** Vesterg. = **Vägsenap.**

† **Duflins,** se **Lins.**

† **Dufråg,** m., en olika tillämpad benämning på åtskilliga mossors frögömmen.

† **Dufstol, Dufvestol,** m. = **Blåklett** (Blåklint).

† **Dufvefot,** m., enligt Wahlenberg *Geranium columbinum* L.; öfversättning efter Latinet.

† **Dufägg,** n. = **Tarald.**

Duggört = **Daggskål.**

† **Duk-ricin,** m., ett alldeles onödigt namn på *Ricinus Mappa* L. från Ostindien, med hvilken växt Svenskar svårligen komma att göra bekantskap.

Dulcamara = *Solanum Dulcamara* L., se **Besksöta.**

† **Dunstockar,** m. pl., Gotl. = **Kafveldun.**

Dunört, f., ett artrikt slägte af Kroppväxternas familj, med regelbundna fyrbladiga kronor och åtta ståndare: *Epilobium* L. En art, **Luden Dunört** (*E. hirsutum* L.), odlas stundom i trädgårdar som prydnadsväxt.

Durrha, f., **Durrhakorn,** n., ursprungligen ett Negerfolkens sädesslag: *Holcus Sorghum* L.

† **Duvagräs,** efter Wahlenberg *Centunculus minimus* L. Namnet är mig obekant, och det förekommer icke hos någon annan författare än Wahlenberg.

Dvalbär = **Galnebär** (*Atropa Belladonna* L.).

† **Dvalkullor, Valkullor** (skrifves vanligen, men orätt *Hvalkullor*),

f. pl., benämning i Jemtland på **Ängbulle.** Man plägar om midsommarsnatten lägga växten under hufvudgärden för att försättas i extatisk sömn. (Sannolikt härledes *val* af *dvala.*)

Dverg- ett mycket vanligt epitet så väl till lågväxta arter, t. ex. **Dvergbjörk**, som till artförändringar, t. ex. **Dvergapel.**

Dvergmandel, se **Mandel.**

Dyblad, n., en på vatten flytande växt, med njurlika, skaftade blad och hvita blommor: *Hydrocharis Morsus ranæ* L.

Dyborre, m., en under vattnet växande ört, med svärdlika, hvasstandade blad och rosenröda blommor: *Stratiotes aloides* L. Dyborren är, enligt Linné, Nordens enda palmartade växt.

Dyfräken, se **Fräken.**

Dyfvelsträck, m., ett slags gummiharts, som erhålles ur roten på *Ferula Asa foetida* L., en Umbellat i Persien.

† **Dymossa** utgår, liksom öfriga endast i systematiskt intresse bildade namn på mossor böra utgå, helst de aldrig komma att urskiljas af allmänheten och ej heller begagnas af botanister.

† **Dynaman,** m. (se Linnés Sk. resa 148) = **Kafveldun.**

† **Dynaskräppa,** f., Skåne. En mycket storväxt art af slägtet Syra, med ganska smala blad: *Rumex Hydrolapathum* Huds.

† **Dyplanta,** f. = **Äfjebrodd.**

Dån, m., örtslägtet *Galeopsis* L., tillhörande Sugeväxternas familj, skildt från de öfriga genom tvenne från kronans nedre läpp uppskjutande tänder. De flesta arter hafva stickande hår, synnerligast **Hampdånen** (*G. versicolor* Curt.) med stora blommor, till färgen gula, utom den nedre läppen, som är mörkröd. För dessa hårs skull kallas de i folkspråket Nässlor. (*Nässla* heter, enligt Dioscorides, på Dakiska språket *dun.*)

Dårrepe, se **Repe.**

† **Dåska,** f., Skåne = **Lin-snarrefva.** — Namnet är sannolikt härledt från Dodra, hvilken benämning i Engelskan (*Dodder*) öfverföres till *Cuscuta.*

E.

Ebenholz, m., utmärkt hårda trädslag från Orienten, som användas till finare snickar-arbeten, förnämligast **Svarta Ebenholzen**, hvilken erhålles af *Diospyros Ebenum* L. fil. Omtalas ofta i bibeln, under namn af *Hebenträ*, såsom en dyrbar handelsvara från Ofir.

> Blott Indien alstrar
> Ebenholz; hos Sabeerna blott gror
> rökelsebusken.
> ADLERBETH 75.

† **Eckergräs,** se **Äckergräs.**

† **Efsing** = **Äxing.**

Ek, f., ett allmänt bekant träd af Ållonträdens familj: *Quercus Robur* L. Frukten kallas *Ållon*, i vissa landsorter *Akarne* (af Isl. *akarn*). Eken är våra skogars ädlaste, hårdaste trädslag.

> Eken i sin höghet stolt, och hedrad
> i sitt fall,
> Han(!) skogens konung(!) var, och böljans blifva skall.
> OXENSTJERNA 2: 93.

> I Djurgårds-ekar, susen vänligt öfver
> Den störste sångarns bild, som Norden
> bar!
> TEGNÉR 8: 215.

Se ekens strid mot stormarne på fjellen.
STAGNELIUS 2: 184.
(*Obs.* Eken växer ej på fjellen.)

Anm. I Orienten finnas mångfaldiga skilda arter af Ek, så att den i bibeln omtalade troligen är en annan art än vår. »Jag uträckte mina grenar såsom en ek». *Syr.* 24: 22.

† **Ekebräken,** n., en art af slägtet Stensöta, med tre gånger pardelade blad: *Polypodium Dryopteris* L.

Ekefock, se **Fock.**

Eknas, m., se **Kornell.** — Detta i Vesterg. brukliga namn är så bestämdt och egendomligt, att det förtjenar upptagas.

Ekorrbär, n., en med Konvaljen närbeslägtad ört, tillhörande Liljeväxterna, med tvenne hjertlika blad på stjelken: *Convallaria bifolia* L. *Smilacina* Desf.

Ekorrsvamp, m., en art af Buksvamparnes familj, använd i Dalarne som lockbete för ekorrar: *Octaviana variegata* Vitt.

† **Eksuga,** f., Skåne = **Ängs-kovall.**

† **Ekört,** f., Skåne = **Skogs-** och troligen äfven **Ängs-kovall.**

Elfgräs, n., rättare **Elfäxing,** m., ett gräs med blå ax, växande i ringar: *Sesleria cærulea* Ard. — »När detta gräset växer på en mager äng, synes det afmåla en blå ring, den enfaldiga folket trott förorsakas af elfvors dansande». Linnés Öl. resa 66.

†**Elfnäfver,** f., föres af Linné rätteligen till **Torsklafven** (se detta namn), men i Dalins ordbok till *Marchantia,* hvilken på Svenska kallas **Jordlunga.**

Elfring, m., har man kallat vissa i ring växande svampar. Benämningen torde förtjena upptagas.

Elfäxing, se **Elfgräs.**

† **Elgborst,** m., Gestrikl. = **Stagg.**

Elggräs, n., Södermanl. = **Mjödört.** Detta provinsnamn har ingått i riksspråket och synes derföre böra upptagas. — Vid högtider plägar Elggräset för sin behagliga lukt strös på golfven i bondstugorna.

Tiljorna smyckas af elggräsets blad.
DAHLGREN 1: 189.

† **Elgrams, Elgstjelk,** m., Dalsl. = **Kropp.**

† **Elinsrot,** se **Alant.**

Elm, se **Helm.**

Elnaträd, n., är den i Småland och flerstädes allmänna benämningen på **Olvonbuske.** Andra uttal af namnet äro: **Illnaträd,** enligt Linné i Skåne **Illenaträd** (Fl. Svec. n. 264) och **Ilänaträd, Ilånneträd** (Sk. resa 84, 392). Blomflockarne kallas *Elnakringlor* i anseende till de stora gallblommornas ringar.

En, f., **Enbuske,** m., en öfver hela landet allmän buske, tillhörande Barrträden: *Juniperus communis* L. De bärlika kottarne kallas *Enbär.* »Af enen är allting nyttigt». RETZIUS 1: 342. — Mången gagnar sin bygd, fast stickande och hvass som enen. — Enbären mogna först tredje året, så att man på samma buske träffar omogna, halfmogna och fullmogna; deraf ordstäfvet:

När alla enebär hunnit mogna,
Bli alla flickor gifta och trogna.

Enbärsträd i bibeln afser de stora, trädartade, i Orienten växande arterna af Enslägtet. »Hon (en falsk tunga) är såsom eld i enbärsträ». *Psalm.* 120: 4.

† **Engelsört,** f., ett medeltidsnamn på **Qvanne.**

Engeltorn (pl. -törnen), n., uttal i allmogespråket af det Franska *églantier* (äfven uttaladt **Neglantyr**) = **Lukttörne.**

Enlaf, se **Laf.**

Enstabb, Enstapel, m. (af Isl. *einstapi*), benämnes **Örnbräkenet,** emedan det icke, såsom Ormbunkarne, växer i tufvor. Se **Bräken.**

rnell, m., namn på mycket 'äxter, hvilka torkade bibehålla rändrade.

ernässla, f., se **Nässla.**

tterört, f. = **Gullkrage** (Gul ›lomma).

Etthjertbladsväxter, *Monocotyledoneæ.* Se **Hjertbladsväxter.**

Evighetsblomma, -blomster, Svensk öfversättning af **Eternell.**

Exing, se **Äxing.**

F.

ıkelros, f., äfven **Fackelster, -ört,** en prydlig, på strän-.xande ört, med purpurröda, i ax le blommor och tolf ståndare: *um Salicaria* L.

ackeltistel, m., namn på arter ʒtet *Cactus.*

'ageblomma, f., Gotl. = **Hvit-**

Fallblomster (origtigt *Falkter*), n.; Upl. Så kallas de vilda ıa af slägtet Valmo för deras haaffallande foder och kronblad.

Fallbär, n., Helsingl., enligt anıppgift troligen rigtigare *Fällbär* **allon.**

Fans onda bett, enligt Wahlen-*Paris quadrifolia* L. (se **Ormbär**).

'ansögon, i folkspråket = **Ögonma.**

Fastlagsris = **Påsklaf.**

Fattigmans-tryssel, m., Skåne **ullkrage** (Gul Krageblomma). — net är anmärkningsvärdt endast in härledning af det Isl. *trys, tros* ttigt affall, skräp). Jfr RIETZ, s. 122.

Faxe, m., Vesterg. = **Råglosta.**

Feberört, f., hos äldre förf. = **ısört.**

Femfingerört, f., se **Fingerört.** ımet förekommer ofta i skriftsprå-

Fenkol, m., en bekant kryddväxt af Umbellaternas familj, som odlas i södra Sverige: *Fœniculum officinale* ALL. »Fänkål växte här (i Falsterbo) i trädgårdarne mycket frodigt, uthärdade vintrarne, och sådde sig der sjelf — — Hos oss uppe i landet sås Fänkål hvart år och förgås hvar vinter, utan att någonsin bära frukt». Linnés Sk. resa 232.

† **Fennä, Fänne,** Dal. 1) = **Fräken;** 2) större i kärr växande Starrarter.

Fernbock, m., ett rödt färgstoft, som erhålles af den raspade veden utaf *Cæsalpinia brasiliensis* L. och andra Vestindiska trädslag. Namnet kommer af Brasilianska provinsen *Pernambuco* eller *Fernambuco.* Jfr **Bresilja.**

† **Fes-sopp,** m., arterna af svampslägtet *Lycoperdon* TOURN., tillhörande Röksvamparne.

Fetbladsväxter, naturliga familjen *Crassulaceæ* DC., Tvåhjertbladsväxter med tjocka, saftiga blad, regelbundna blommor och hornlika, fria småfrukter. Hit höra **Fetknopp, Rosenrot, Taklök** m. fl.

† **Fetgräs, Fetnacke, Fetört,** vexlande benämningar på **Tätörten.**

Fetknopp, m., ett artrikt örtslägte, med köttiga, saftfulla blad, fem kronblad, tio ståndare: *Sedum* L. Utom **Kärleksörten,** som särskildt upptages, äro följande arter mest kända:

Bitter-fetknopp, allmän på torra ställen: *S. acre* L. Har bitter smak

och anses för ett medel mot skörbjugg.

Hvit-fetknopp, lätt skild från öfriga genom hvita blommor: *S. album* L.

† **Fetrot**, f., enligt Wahlenberg = **Vallört**.

† **Fet-tistel** = **Mjölkfibla**.

Fibla, f., **Fibleväxter** (*Cichoriaceæ* Vaill.), en gemensam benämning på alla Blomhålksväxter med utdragna, tunglika blomkronor (mest gula), hvarföre alltid ett epitet tillägges ordet *Fibla*. För öfrigt har detta namn blifvit öfverfördt äfven till slägtet **Hästfibla** för den yttre likhetens skull, ehuru dess diskblommor äro pipiga.

Anm. Namnet är mycket gammalt. Isländskan har *fífill*, m. (således borde det nya ordet snarare vara bildadt *fibel* än *fibla*), och ännu på 1600-talet skref en Svensk författare (Tillandz), obekant med Isländska språket, *Fifler*, pl.

Fiblebrand, se **Brand**.

Fiblespira, f., en med Klofiblan förvandt ört, med hela blad och i klase sittande blomhufvud: *Intybus præmorsus* Fr.

Fikon, n., den läckra frukten af **Fikonträdet**, en i Medelhafsländerna växande och hos oss i orangerier odlad art af slägtet *Ficus*: *F. Carica* L. — Icke hemtar man... fikon af tistel. *Matth.* 7: 16.

Fikonträdets växt och grenars ojemnhet
Förlåts vid fruktens smak och sötmans ljuflighet.
OXENSTJERNA 2: 154.

Indiska Fikon, frukten af *Cactus Opuntia* L.

Fikor, f. pl., Dalsl. = **Klöfver**. **Hvitfikor**, Hvitklöfver; **Rödfikor**, Rödklöfver, o. s. v.

Fingerhatt, m., ett prydligt örtslägte af Skeplingsväxternas familj, med stora, snedt klocklika blommor. Vår inhemska, ofta odlade art har purpurröda blommor: *Digitalis purpurea* L. — På Gotland föres namnet äfven till **Allmänna Blåklockan**. — *Fingerborgsblomma* och *Fingerborgsört* äro öfverflödiga synonymer.

Finger-nunneört, se **Nunneört**.

Fingersvamp, m., benämning på upprättstående, köttiga, mycket greniga arter, utan hatt, af slägtet *Clavaria* L. Fingersvamparnes grenar äro trinda; flera arter ätliga.

Fingerört, f., ett artrikt slägte, tillhörande Brumväxterna, med saftlösa frukter, talrika småfrukter utan borst: *Potentilla* L. Af dess arter hafva **Blodrot**, **Silfverört** och **Tok** sjelfständiga namn. Bland de öfriga förtjena särskildt nämnas:

Femfingerört, **Silfverfingerört** (*P. argentea* L.), med upprätt stjelk, alla bladen femfingrade, liksom hos

Refvig Fingerört (*P. reptans* L.), men hvilken har nedliggande, refvig stjelk.

Vår-fingerört (*P. verna* L.), med stjelkbladen trefingrade.

† **Finnborst** = **Stagg**.

Finnbär, n., bären af Haftornsbusken.

Finnkarv, m., en i Finnmarken växande Umbellat: *Conioselinum Gmelini* Fr. Roten är aromatisk och har säkert verkande medicinska egenskaper.

† **Finnskägg**, n. = **Stagg**.

Finsk Ingefära, se **Mossrot**.

Fiol, f., ett gemensamt namn på flere Korsblomstrige växter med blå eller gredelina blommor. Brukas derföre endast i sammansättningar. Från dessa växter måste noga skiljas det vidt olika slägtet *Viola* L.

Anm. För att skilja nämnda växtgrupper skrifver jag *Fiol* för de förstnämnda och *Viol* för de senare. Detta öfverensstämmer ock med vanliga uttalet, hvartill kommer, att *Fiol* är infördt ur Tyskan, men *Viol* från Latinet.

† **Fioringräs,** n. = **Kryp-hven.** Namnet är nyligen infördt i ekonomiska skrifter.

Fjellbär, n., frukten af en i fjellbygder allmän art af **Mjölonris,** med årligen affallande blad: *Arctostaphylos alpina* Spreng.

Fjellklint, m., ett slägte bland Näglikeväxterna, med enblommiga stjelkar och parvis tiotandade, enrummiga fröhus: *Wahlbergella* Fr.

Fjell-ljung, m., en halfbuske, tillhörande Ljungväxterna, liknande Kråkriset, men med ägglika blå blommor: *Phyllodoce cærulea* (L.).

† **Fjellrapa,** f. = **Dvergbjörk.**

Fjellskära, f., en med Ängskäran förvandt ört, men med fjäderlikt fröfjun, på undre sidan hvitludna blad och blå blommor: *Saussurea alpina* Dec.

Fjellsyra, f., en från örtslägtet Syra nyligen skild art, med två pistiller (de egentliga Syrorna hafva tre): *Oxyria digyna* (L.). Fjellsyrans blad hafva en ganska behaglig syra.

Fjelltåtel, m., ett med Tåteln närförvandt slägte, men har alla blommorna tvåkönade och glatta blad: *Vahlodea atropurpurea* Fr.

Fjellvicka, f., en fjellväxt af Ärtväxternas familj, parbladig med uddblad utan klänge och med gula blommor: *Phaca frigida* L.

Fjellvippa, f., en vacker fjellväxt af Brumväxternas familj, med snöhvita, åttabladiga blommor lika Hvitsippans, men med småfrukter liknande Vippornas: *Dryas octopetala* L.

Fjädergräs, rätteligen **Fjäderborstgräs,** n., Sveriges utmärktaste grässlag, med mycket lång, fjäderlik borst: *Stipa pennata* L. Växer endast i Vestergötland.

† **Fjäderkål** och dylika endast i högre trädgårdsspråket brukliga benämningar äro otaliga och anses af mig ej förtjena upptagas i en allmän ordbok öfver Svenska språket.

Fjädernäglika, se **Näglika.**

Fjällnarf, m., ett slägte bland Narfväxterna, skildt från öfriga genom fjäll under de enkelt motsatta bladen: *Lepigonum* Fr.

Fjällticka, se **Ticka.**

Fjällört = **Vätteros.**

Fjärva, f., en på hafsstränder växande ört af Skrufblomstriges familj, med isgrå, liksom af rimfrost öfverdragna blad, hvarför den i Norge äfven benämnes **Hilsko** (af Isl. *héla*, rimfrost): *Stenhammaria maritima* Reich. — Namnet *Fjärva* är egentligen lånadt från Norskan (*fjera*, strand, strandbrädd). Jfr **Hilsko.**

Flen, m., **Flengräs,** n., ett frodigt gräs, liknande Rör, växande på våta ställen: *Digraphis arundinacea* Trin. Benämnes äfven **Fläck, Rörfläck (Rörflok,** enligt Wahlenberg). Flenen är ett ypperligt, mycket gifvande fodergräs.

Flenkampe, se **Kampe.**

Flenört, f., en allmän, stinkande ört af Skeplingsväxternas familj, med knöliga rötter, hjertlika blad: *Scrophularia nodosa* L. — Genom förvexling har namnet i Vesterbotten blifvit öfverfördt till **Skelörten** och **Röllikan.**

† **Flockört** benämnes i Dalins ordbok slägtet *Caucalis* L., men namnet är obrukligt och dessutom obehöfligt, ty ingen art är inhemsk eller i något afseende utmärkt.

† **Flohår** = **Hornserf.**

Floks, m., en ört af de Hålkblomstriges familj, med blad liknande Hampans och med röda blommor: *Eupatorium cannabinum* L. — Liljeblad kallar växten **Flåckel;** men **Floks** (som torde härleda sig från Isl. *flóki*, flock,

tått, tofs) är det i folkspråket brukliga namnet.

Flotagräs, n., en art af slägtet Igelknopp, med mycket långa, smala, på vattnet flytande blad: *Sparganium natans* L. »Flotgräs... flöt med ändarne af bladen, och under starkaste stormen bröt så vågorna, att vattnet stod helt spegelklart så långt detta gräset växte». Linnés Vestg. resa 263. — »Han mår som ko i flotagräs», Småländskt ordspråk om en som har allt fullt opp. Jfr Linnés Fl. Lapp. p. 273.

Flugblomma, f., en till Nossevästerna hörande ört, hvars mörka blommor likna flugor: *Ophrys Myodes* (L.). »Dess blommor äro så lika flugor, att en okunnog, som får henne se, skulle tro, att 2 eller 3 flugor sutto på stjelken». Linnés Öl. resa 45.

Flugblomster, rätteligen **Flugsporreblomma,** f., en art af slägtet Sporreblomma, med blad liknande Linets och gula blommor med lång sporre: *Linaria vulgaris* Mill. — Med flugblomster lagda i mjölk dödar man flugor.

† **Flugfänga,** f. = **Tjärblomster.** Obrukligt namn.

† **Fluglin,** n. Hvad dermed menas är mig obekant; troligen Flugblomster.

Flugsporreblomma, se **Flugblomster.**

Flugsvamp, m., en utmärkt vacker svamp med röd hatt, beströdd med hvita vårtor, för öfrigt hvit: *Agaricus muscarius* L. Man har en stor mängd arter, som föras till samma slägte. Flugsvampen är i hög grad giftig.

† **Flugträd,** en benämning på Svartpoppeln då dess blad vanställas af insektbon.

Flyghafre, m., en vild art af slägtet Hafre, med ludna frön: *Avena fatua* L. Växer som ogräs bland säden och är på många orter en verklig landsplåga.

†**Flåsgräs, Flåsklöfver** = **Harklöfver.**

† **Flä, Fläk,** se under **Flägg.**

† **Fläck,** se **Flen.**

† **Fläcklaf,** utgår, se **Laf.**

Fläder, f., rätteligen **Fläderhyll,** m., en buske af slägtet Hyll, med stora hvita blomflockar: *Sambucus nigra* L. »Fläderns blommor med sin lukt besvära och förorsaka hufvudvärk hos många. Ganska osundt är det ock att sofva, äfven i fria luften, nära blommande fläder». Retzius 2: 647.

Fly en sjuklig sömn, hvars anda kring din bygd
På luften sänker sig i fläderblommans skygd.
Oxenstjerna 2: 122.

Fläderväster, Tvåhjertbladsväxter med ståndare fästa på den sambladiga kronan ofvan det trerummiga fruktämnet, med trenne märken: *Valerianeæ* Dec.

Flägg, m., ett i Skåne (äfven Danmark och England) vanligt namn för de svärdlika bladen på Kalmus och Svärdsliljan. I Linnés Sk. resa, s. 359, kallas den senare **Fläje;** men s. 365 säges: »Calmus, som mycket växte vid Vrams kyrka, kalla'es *Flägg*, och icke Iris, dem bönderna på åtskilliga ställen blandat till namnet». Men äfven *Glyceria aquatica* Wahlb. kallas **Fläjegräs,** och otvifvelaktigt är den Norrländska benämningen **Flä, Fläk** på de upprätta arterna af slägtet Igelknopp samma ord.

Flätting, m. 1) = **Gumrik-korn;** 2) ett slägte bland Halfgräsen, med sammansatta, flattryckta ax: *Blysmus* Panz.

† **Fnockväf,** m., ett mikroskopiskt svampslägte. Utgår alldeles.

Fnösksvamp, m., rättare **Fnösk-ticka,** en på trädstammar (af Bok och Björk) växande trähård svamp, af hvars inre, lösare massa fnöske beredes: *Polyporus fomentarius* Fr. — Före tändstickornas upptäckt var fnösksvampen af största vigt.

Fock, m., gemensamt namn på svampslägtena *Dædalea* och *Trametes*,

liknande Tickorna, men med större, oregelbundna porer. De mest bekanta arterna äro:

Ekefock, trähård: *Dædalea quercina* Pers.

Sällefock (Helsingl.), utmärkt för sin vällukt: *Trametes suaveolens* Fr.

Foderbeta, se **Beta.**

Foderbräken, n., ett slägte bland Bräkenväxterna, växande i form af strutar, med från örtbladen skilda fruktblad: *Struthiopteris germanica* Willd.

Fodersmäre, se **Smäre.**

Fodersvingellosta, se **Svingellosta.**

Fodervicka, se **Vicka.**

Fogelarv, m., en liten ettårig ört af Narfväxternas familj, med tre ståndare: *Holosteum umbellatum* L. Fogelarven är en af de tidigaste vårväxter, hvilken hastigt afblomstrar och försvinner.

† **Fogelbo,** n., kan väl aldrig användas som växtnamn, men tillägges af Wahlenberg den vilda **Morroten.**

Fogelbär, Fogelkörs, se **Körs.**

Fogelhirs = **Hönshirs.**

Fogellim, n., egentligen lim kokadt af **Misteln,** men tillägges såsom namn stundom sjelfva busken.

Fogelvicka = **Kråkvicka.**

Fogelört, f. 1) En art af slägtet Slideknä, med små blommor i bladvecken: *Polygonum aviculare* L. 2) Namnet tillägges i Österg. örtslägtet **Jungfrulin.**

Fredagsbjörk = **Dvergbjörk.**

† **Fredlös,** ett gammalt, nu utgånget namn på **Frossört;** troligen förvridet.

Frier, f. (?), ett örtslägte bland Skeplingsväxterna, med gapande blommor och öfre läppen hoptryckt: *Pedicularis* L. — Namnet är mycket gammalt (Isl. *frer*, n. pl., Mösog. *frius*, frost, köld), nu vanligen öfversatt med **Kallgräs,** dock icke utdödt i folkspråket. — Utom **Kung Carls spira** (som särskildt upptages) och flera fjellörter äro följande tvenne arter allmännare kända:

Kärrfrier, med upptill grenig stjelk: *P. palustris* L. Kallas äfven **Lievarg** i folkspråket.

Skogsfrier, äfven **Granfrier** (Wahlenberg), endast vid roten grenig: *P. silvatica* L. Benämnes i folkspråket också **Grangräs, Granört.**

† **Frillogräs,** se **Slägfrid.**

† **Frimodig** benämnes **Konig** enligt Wahlenberg.

Fromental, m., det i förra seklet allmänt brukliga namnet på **Knylhafre,** nu utgånget, men förekommande i Linnés och Retzii skrifter samt i äldre hushållsböcker.

> Den höga Fromental, som härmar hafrens topp
> Och, liksom skrytande med dubbla skördars hopp,
> Som gräs hör ängen till, med ax är åkren egnad.
>
> Oxenstjerna 2: 30.

Frossört, f., namn på mångåriga örter, tillhörande Sugeväxterna, med tvenne i bladvecken parvis sittande blå blommor: *Scutellaria* L. — **Allmänna Frossörten:** *S. galericulata* L.

Fruekål, m. = **Slåtterfibla.** »Landtmannen brukar här neder på åtskilliga ställen, besynnerligen vid slåttertiden, att samla bladerna, som då äro störst, samt koka och äta dem alldeles som kål». Linnés Sk. resa 25.

Fryle, m., ett slägte bland Tågväxterna, lätt skildt genom sina gräslika blad: *Luzula* Dec. Blommar tidigt om våren. — I vissa orter öfverföres namnet till **Spergeln.**

Fräken, äfven **Fräkne,** n., ett egendomligt slägte, tillhörande Groddtrådsväxterna, med pipiga, ledade, bladlösa stjelkar, men oftast mycket gre-

niga: *Equisetum* L. Fräkenväxterna utgöra en medelform mellan Bräken och Barrträd. Af misstag benämnes Bräken stundom för Fräken. — Liksom af sjunkna kontinenter endast bergstopparne återstå såsom låga öar, så återstå nu af fornverldens fräkenskogar endast lågväxta plantor. — Fräken-arterna hafva talrika namn i folkspråket, hvarför här måste upptagas:

Dyfräken (*E. limosum* L.) med enpipig stjelk.

Kärrfräken (*E. palustre* L.) med flerpipig stjelk; på fuktiga ängar.

Skaf-fräken (*E. hiemale* L.) med sträfva stjelkar utan grenar. Kallas allmänt **Skafgräs**.

Skogsfräken (*E. silvaticum* L.) med mycket findelade kransgrenar.

Åkerfräken (*E. arvense* L.) med fruktbärande, enkla, grenlösa, snart vissnande stänglar; de ofruktsamma stänglarne äro greniga.

Ängfräken (*E. pratense* Ehrh.), likt det näst föregående, men spädare; de fruktbärande stänglarne utskjuta alldeles enkla grenar.

Fräkenbottnar benämnas dyfulla träsk och flodbäddar, beväxta med Dyfräken tätt som säden på en åker.

÷ **Fräkenträd,** ett på Söderhafvets öar växande barrträd, som liknar Fräken: *Casuarina equisetifolia* Forst. — Namnet är nytt, väl bildadt, men för min del bibehåller jag helst det Latinska namnet på dylika för oss helt främmande växter.

Fränskifling, m., arter af slägtet Skifling, med frän lukt och smak, hvilka anses giftiga: *Hebeloma* Fr.

÷ **Fröbild, Fröludd,** m., mikroskopiska svampar, som ingalunda förtjena upptagas.

÷ **Fulbom,** m., Gotl. = **Hyll.** Namnet är en förvridning af det Tyska *Faulbaum*.

Fur, Fura, f. (oblik kasus *furu*), ett allmänt bekant, ständigt grönskande barrträd med tvenne parvis förenade barr: *Pinus silvestris* L. Kallas i olika landskapsmål äfven **Fåra, Före, Fira.** (Jfr **Tall.**) Frukterna kallas *Kottar*, i allmogespråket *Borrar*. »Furen blifver det högsta trädet i Sverige, och det täflar ofta med Eken i ålder». Linnés Vestg. resa 247. — Vid Norums bruk i Vermland räknade Linné år 1746 på en furustock 409 årsringar. »Jag håller gerna med dem, som tro, att de många mastträn och gamle stockar, som här i landet funnits, böra erkänna den svarta döden eller digerdöden för sin moder; ty då denne utsopat folket, fingo skogarne växa fritt — — detta träd var uppvuxet år 1337, och de store förskräckelige pester... tyranniserade emellan 1330 och 1350». *Ders.*

Furan växer opp att pryda heden.
RUNEBERG 2: 16.

Jarl Angantyr satt än
Uti sin sal af furu. TEGNÉR 1: 96.

Furgräs, n., en vattenväxt af Groddtrådsväxterna, med trådlika stjelkar och blad samt klotrunda, ärtlika frukter: *Pilularia globulifera* L. Se *Bot. utfl.* 3: 235.

÷ **Fustelholz,** m., veden af *Rhus Cotinus* L., som färgar orangegult.

÷ **Futteljus,** n., Skåne, enligt Linné. Se **Vätteljus.**

Fyrling, m., en liten, på våta ställen växande ört af Fetbladsväxternas familj, med fyrtal i alla blommans delar: *Bulliarda aquatica* Dec.

Fyrväpling, m., kallas normalt trefingrade blad, när de tillfälligtvis hafva fyra småblad, t. ex. af Bläcken, Klöfver, Harsyra. Benämnas äfven **Lyckoblad,** emedan de anses betyda framtida lycka. Ordspråk: »de älskande fyrväpling plocka».

÷ **Fålafötter,** m. pl., Vesterg. = **Hästhofsört.**

Fårgräs, rätteligen **Fårsvingel.**

Fårkummer, se **Kummer.**

÷ **Fårpungar,** m. pl. = **Fårkummer.**

Fårsvingel, se **Svingel.**

÷ **Fårtarmar,** m. pl., Upl. = **Åkervinda.**

Fårticka, se **Ticka.**

÷ **Fårtunga,** f. = **Åkervinda.**

Fårtungört, se **Tungört.**

÷ **Fällbär,** se **Fallbär.**

÷ **Fälle, Åkerfälle** = **Klofibla:** *Crepis tectorum* L. i Smål. och Österg., der *Crepis biennis* L. icke växer.

Fäll-laf, se **Laf.**

Fältgråbo, Fältkrasse, Fältvippa, se **Gråbo, Krasse, Vippa.**

Fältvädd = **Stjernvädd.**

÷ **Fänting,** m. På hvad grund Liljeblad upptagit detta namn för **Såpörten,** kan icke inses.

Färgek, Färgtörne, namn, som endast i ordböcker pläga upptagas för vissa utländska, hos oss aldrig förekommande växter, synas mig böra utgå.

Färggräs, Färgrot, Färgträd äro nomina appellativa och icke någon bestämd växt; allmänneligen kallas dock *Centaurea Jacea* L. **Färggräs.**

Färgkullor = **Letkullor.**

Färgmadra, se **Madra.**

Färgmossa, se **Letlaf.**

÷ **Fölsungafötter,** m. pl., Dal. = **Kabbelök.**

Förgät-mig-ej, f., en symbolisk benämning på **Sköna Ögonblomman** (*Myosotis palustris* Roth). Namnet förekommer första gången hos Tillandz (1683) [Hos andre, icke botaniske förf. träffas det tidigare, t. ex. i Comenii *Upläste gyllene tungomåls dör eller Alle språks och vettskapers örtegård*, tr. 1640. *Utg. anm.*]

Ögon som förgätmigej. Tegnér 2: 16.

G.

÷ **Galanga, Galgant, Galganrot** äro olika benämningar på roten af *Alpinia Galanga* Sw. från Ostindien.

÷ **Galban, Galbanum,** n., en art balsam från Orienten. Erhålles af *Galbanum officinale* Don. Se 2 *Mos.* 30: 34; *Syr.* 24: 21.

Gall-, Gåll- tillägges hanplantan af växter med skilda kön, t. ex. *Gallhumle, Gållhampa.*

Gallersvamp, m., ett mycket märkvärdigt, utländskt svampslägte, med gallerlikt sammanväxta grenar: *Clathrus* Mich.

÷ **Gallgräs,** n. = **Jordrök.**

Galnebär, n. 1) En utländsk, mycket giftig växt af Bolmväxternas familj: *Atropa Belladonna* L. Planteras stundom hos oss, men fordrar varsamhet; genom bärens förtärande hafva dödsfall inträffat. 2) Hos åtskillige Svenske författare tillägges namnet bären af *Solanum Dulcamara* L.; i Linnes Sk. resa, s. 269, föres det till bären af *Cornus sanguinea* L.

÷ **Galtebröd,** n., **Galteknapp,** m. = **Brudbröd.**

Gamander, m., ett i äldre skrifter brukligt namn, som uppkommit af det Latinska *Chamædrys.* Den äkta Gamandern är *Teucrium Chamædrys* L., som icke växer i Sverige; men namnet öfverföres hos oss äfven till *Veronica Chamædrys* L. Denna är Retzii Gamander, hvilken »icke allenast pryder ängarna med sina vackra blommor, utan är ock en god foderväxt, som icke qväfver gräsen». Retzius 2: 764.

Anm. Namnet, infördt från Tyskland, är numera obrukligt, men förekommer så allmänt hos äldre författare, att det

svårligen kan uteslutas. I folkspråket har det aldrig upptagits.

† **Gantora,** f., synes vara rätta uttalet af ett i Dalarne mycket förbråkadt namn på **Röllikan** (*Galentora, Garntora, Gantola*). Namnet tillhör icke riksspråket, men torde i lingvistiskt hänseende vara af intresse, såsom sammansatt af det mystiska ordet *gan*. Jfr IHRE och RIETZ. Jag har en gång i Småland hört *gantora* användt som liktydigt med trollknuta. Se *Bot. utfl.* 2: 116.

Gasse (sammandragning af *Gåshafre*), m., benämnes i Skåne och på Gotland **Råglostan**. — Härmed beslägtadt är namnet *Gassa-råg* (Linnés Sk. resa 78), råg, som uppvuxit sjelfsådd, blandad med Gasse.

Anm. Af Liljeblad (se hans Flora, 2 uppl. s. 469) är slägtet *Orobus* L. benämndt Gasse, men detta namn är förkastligt.

Gatkrasse, se **Krasse.**

Gegal, m., torde vara rätta uttalet för ett i norra orterna brukligt, men i uttal mycket vexlande namn (*Gegål, Gegan, Gegar, Jäger* m. fl.) på *Aira cæspitosa* L. Härledningen är oviss, möjligen af *gigel*, ojemn (såsom i »gigeltänd»), motsvarande växtens öfriga namn: **Tof, Bunke.**

† **Gelbholz,** m., ett gult färgstoft, som erhålles af en Nordamerikansk växt: *Maclura tinctoria* DON, beslägtad med Mulbärsträdet. Kallas äfven **Gul Bresilja.**

† **Gentian,** f., det Latinska *Gentiana*, brukas i apoteksspråket i stället för **Stålört.** *Gentian-vin* benämnes äfven *Baggsöte-vin.*

† **Georgin,** f., benämnd efter konung Georg III i England, kallas rättare **Dahlsros,** *Dahlia.* Af denna allmänt värderade prydnadsväxt har man öfver hundra afarter med egna namn.

† **Geranium,** n., är det rent Latinska namnet på **Näfva.** Det tillägges egentligen endast de utländska *Pelargonierna*, hvilket senare namn bör föredragas, men upptagas blott i bihang till en Svensk ordbok.

† **Getapel, Getbark** = **Vägtorn.**

† **Getblad, Getklofving, Getklöfver, Getkål** = **Bläcken.**

† **Getmat,** m., Nerike = **Foderbräken.**

† **Getnos,** f. = **Frossört.** Namnet anföres af Retzius, Wahlenberg, Hartman, men är mig veterligen obekant i folkspråket.

† **Getpors,** m. = **Sqvattram.** Ett i Upland m. fl. provinser brukligt namn.

Getrams, se **Rams.**

† **Getrofva,** f., Nerike = **Foderbräken.**

† **Getstabb,** m. 1) Vesterg. = **Kropp;** 2) Verml. = **Bräken:** *Pteris aquilina* L.

Getväpling, se **Väpling.**

† **Gibbergräs,** n. = **Skogsnäfva.** Namnets betydelse okänd.

† **Giftträd,** obestämdt namn på flera giftiga trädslag i de tropiska länderna. Jfr Dalins ordbok.

Gigelsärt, f., benämning på Ärtväxter med gula blommor och mycket olika långa kronblad (jfr derföre i språkligt hänseende *gigel* uti »gigeltänd»). Namnet afser egentligen *Lotus corniculatus* L., men är i folkspråket äfven tillagdt **Ängsvialen.**

† **Giktgräs,** n., Verml. enligt Wahlenberg = **Linnésört.**

† **Giktrot,** f., enligt Wahlenberg = **Karborre.**

† **Ginseng,** m., roten af *Panax Ginseng*, hvilken i China och på Japan så högt skattas som läkemedel, att den uppväges med lika vigt guld.

Ginst, m., småbuskar af Ärtväxternas familj, med gula blommor, alla

ståndarne sammanväxta: *Genista* L. Ginstbuskarne växa bland Ljung, synnerligast i Halland. Vi hafva deraf tre arter:

Färgginst, med släta grenar: *G. tinctoria* L.

Knutginst, med knutiga grenar: *G. pilosa* L.

Tagg-ginst, med taggiga grenar: *G. germanica* L.

Den vilda ros sin vällukt göt
Bland ginstens ånga, ljuf och söt.
ARNELL 82.

Gjortar, m. pl., benämning på Bokens fruktskålar, omklädnaden kring dess ållon (månne af *gjord*, gördel?).

† **Glansfrö,** n., Sv. Bot. = **Stenfrö.**

Glasbjörk, se **Björk.** — I Dalins ordbok återgifves detta namn med *Betula fragilis*, en benämning som ej finnes i hela botaniska litteraturen.

Glasört, f., en ört tillhörande Mollaväxterna, men med fjäll-lika blad och ledade, köttiga grenar: *Salicornia herbacea* L. Glasörten växer på hafsstränder, och lemnar soda.

Glim, Glimster, m., örtslägtet *Silene* L, tillhörande Näglikeväxterna, skildt från sina slägtingar genom trenne stift. Namnet är lånadt från Norskan, emedan vi icke ega något Svenskt, men är närförvandt med *Klint.*

Rödglim, en vanligen odlad art, med röda, i en qvast sittande blommor: *S. Armeria* L.

Ängglim, en på torra backar allmän art, med hvita, nickande blommor: *S. nutans* L.

Glis, m., en Umbellat med findelade, glänsande blad: *Æthusa Cynapium* L. Namnet är mycket gammalt, gemensamt för de Germaniska språken (jfr Isl. *glys*, glans). T. *Gleisse.* Växten benämnes vanligen, men i systematiskt hänseende origtigt, **Vildpersilja**; med Persilja har den ingen närmare slägtskap.

† **Gliseblad,** n., tillägges stundom den näst föregåendes, men i Skåne rätteligen Konvaljens blad.

† **Glösen,** m. Så benämnes i Linnés Sk. resa, s. 284, **Färgginsten.**

† **God Henrik** kallas i skriftspråket en art af Molla: *Chenopodium Bonus Henricus* L.; men namnet har ej nedträngt till folkspråket.

† **Golfsvamp** = **Svamp i hus.**

Gor- (*Gorr-*) tillägges förkrympta former af Tall, Gran: *Gortall, Gorgran.*

† **Gorbilla,** f., svampslägtet *Lycogala* MICH. Om man klämmer svampen då han är ung, utflyter derifrån en varlik vätska.

† **Gortistel,** m. = **Åkertistel.**

† **Gorvälta,** f., Dalsl. = **Odon.**

† **Gossen i det gröna,** se **Adonis.**

Gotlandsrofva, se **Rofva.**

Gran, Grän, f., ett allmänt bekant, ständigt grönskande barrträd, med ensamt sittande barr: *Abies excelsa* DEC. En odlad Amerikansk art, med plattare, på undre sidan hvita barr, benämnes **Silfvergran.** — Frukterna kallas, liksom Furens, *Kottar* eller *Borrar.*

En lummig gran ur klyften tränger,
Som rann för tio åldrar opp.
CREUTZ 52.

De gamla granar våren röna,
Som lyser opp det mörka gröna
Med späda knoppars purpurfjäll.
GYLLENBORG 1: 185.

Granar på klipporna stå och skyldra
med gungande lansar.
DAHLGREN 1: 141.

Granat-träd, n., ett ständigt grönskande träd, med glänsande löf, närmast beslägtadt med Myrten: *Punica Granatum* L. Dess frukter, *Granatäpplen*, likna vanliga äpplen, men hafva helt olika inre byggnad; de äro läckra och svalkande. Af dem pressas ett angenämt vin: *Granatvin.* Trädet omtalas flerstädes i bibeln; dess ursprungliga hemland är Orienten, men

det finnes nu planteradt i södra Europa.

† **Granfrier** = **Skogsfrier.**

† **Grangräs,** 1) Medelp. = **Skogsfräken;** 2) Dalsland = **Skogsfrier.**

† **Granvarg, Granört,** Vesterg. och Österg. = **Skogsfrier.**

† **Graune,** n., Gotl. = **Ljung.**

Grenmossa, slägtet *Hypnum* L.

Groblad, n. (rättare **Grodblad,** af Isl. *græða*, läka, och ofta öfversatt **Läkeblad**). I inskränktare mening **Allmänna Grobladet** (*Plantago major* L.), med breda, glatta blad och smala ax. I vidsträcktare mening hela slägtet *Plantago* L., utmärkt genom sin fyrklufna, hinnaktiga krona, och hvars flesta arter hafva egna namn i folkspråket.

Kämpegroblad, med breda, ludna blad, aflånga, rödletta ax: *P. media* L. Kallas i folkspråket **Kämpar, Slåsskämpar.**

Spetsgroblad, med lancettlika, håriga blad, äggrunda, bruna ax: *P. lanceolata* L.

Suttgroblad, se **Sutt.**

† **Grodblad,** n. = **Dyblad.**

Groddtrådsväxter, växter som ej hafva egentliga blommor och utbildade frön, såsom Hjertbladsväxterna, utan fortplanta sig genom encelliga sporer, hvilka groende förlängas till en tråd: *Cryptogamæ* L. *Plantæ Nemeæ* Fr. Sporerna likna Hjertbladsväxternas fröstoft. Hit höra **Bräken, Mossor, Lafvar, Svampar, Alger.**

Grodnate, m., ett från Ranunkelslägtet nyligen skildt slägte, i anseende till dess nakna honungsgrop vid kronbladens klo och för dess tvärstrimmiga frukter: *Batrachium* (Dec.). Kallas **Ålnate** af Retzius m. fl., men är vida skild från den äkta Ålnaten. Se **Nate.**

† **Grofkorn,** en i Dalins ordbok upptagen, men obruklig benämning på vanligt Korn.

Grofnate, se **Nate.**

† **Groplaf.** Utgår.

† **Gropört** = **Fyrling.**

Grusslok, se **Slokgräs.**

† **Grynhufvud,** n., mögelslägtet *Aspergillus* Mich., men som det aldrig kommer att af allmänheten skiljas från Mögel, är ej skäl att upptaga det.

· **Gråal,** se **Arre.**

Gråbo, m., f. (?), ett allmänt örtslägte, vanligen med findelade, gråludna blad, tillhörande Boväxterna, men utan strålblommor: *Artemisia* L. Äfven **Malörten** tillhör detta slägte. Jfr **Bo.**

Allmän Gråbo har platta, endast på undre sidan gråludna bladflikar: *A. vulgaris* L. Kallas vanligen **Gråböna, Bönrot, Bunrot, Buris.** (I Dalins ordbok uppgifves, att denna växt äfven kallas *Gråben;* men ett dylikt växtnamn har aldrig funnits.)

Fältgråbo har nedliggande stjelkar, trinda, trådsmala, glatta bladflikar: *A. campestris* L.

Strandgråbo, lik den näst föregående, men med gråludna blad, växande på hafsstränder: *A. maritima* L. — De båda sistnämnda kallas vanligen **Bynke.**

† **Grån,** n., Norrl. = **Ljung.**

† **Gråstarr,** se **Starr.**

Gråstenslaf, se **Laf.**

Gråvide, se **Vide.**

† **Gräflingshö,** Nerike = **Ängsvial.**

† **Grän,** n., Norrl. = **Ljung.**

Gräs, n., den naturligaste och en af de talrikaste växtfamiljerna; tillhör Etthjertbladsväxterna, men skiljer sig från de öfriga och i synnerhet från Halfgräsen genom pipiga, ledade strån, slidomfattande blad, agnlika blommor och hinnbeklädda, mjöliga frön: *Gramineæ* Juss. »Gräsen i sin simpla drägt utgöra

här (inom växtriket) *allmogen;* de äro de meste och skatta mest; berga sig bäst, ehuru de dageligen trampas och plågas». LINNÉ, *Del. nat.* 14. — Den gröna gräsmattan, som utgör de nordiska ländernas fägring, saknas i de varma klimaten. Ingenstädes är gräsets grönska lifligare än på Erins gröna ö.

Gräs i vårt gamla språk, likasom i Mösogötiskan, motsvarade *ört* i det nuvarande, och ordet bibehåller ännu i allmogespråket denna betydelse i de flesta växtnamn, hvari det ingår, ehuru det eljest allt mer utbytes mot *ört.*

Vi blomstre liksom gräsen
Och vissne lika fort. *Psalmb.* 16: 3.

Gräshafvet (se Dalins ordbok) benämnes rigtigare **Sargasso-sjö,** emedan det ej bildas af gräs, utan af en art Tång, *Sargassum vulgare* AG.

+ **Gräsja,** f., Öland = **Grästång.**

Gräslök, se **Lök.**

Gräsnate, se **Nate.**

Grästång = **Bändling.**

Gröe, m., ett artrikt grässlägte med vippa, mångblommiga, platta småax, utan borst: *Poa* L. Samtliga arter har Linné namngifvit. Vi upptaga följande:

Berggröe, med platta strån: *P. compressa* L.

Hvitgröe, liten, mjuk, ettårig, mest på odlad jord: *P. annua* L.

Lundgröe, spensligt gräs med lutande vippa: *P. nemoralis* L.

Slåttergröe, Ängsgröe, med trindt, slätt strå, krypande rotskott: *P. pratensis* L. och *angustifolia* L. Är det allmännaste ängsgräs.

Anm. De i Dalins ordbok upptagna arterna **Jettegröe, Mannagröe** och **Sandgröe** föras nu till slägtet *Glyceria* R. BR.

Grönal, se **Al.**

+ **Gröne,** n., Norrl. = **Ljung.**

Grönkulla, f., en med Brunkulla förvandt växt bland Nosseväxterna, med gröna blommor: *Coeloglossum viride* HARTM.

Grönkål, m., kål kokad af vilda växter, såsom Hässlekål, Nässlekål, Fruekål.

Grönpil, se **Pil.**

Grönvide, se **Vide.**

+ **Gubbtänder** = **Knylvippärt.**

+ **Guckulin, Guckuråg,** frögömmen af större Mossor, företrädesvis Björnmossa.

Guckusko, m., en prydlig växt af Nosseväxternas familj (*Cypripedium Calceolus* L.), med egendomligt bildade blommor, nedre läppen uppblåst, liknande en väska, hvaraf växten äfven kallas **Sorgskräpp** (*skräppa* betyder väska).

Guds hand, se **Herrans hand.**

+ **Gulbark,** m., Gotl. = **Tröske.**

+ **Gulerot,** f., i Skåne efter Danskan = **Morrot.**

Gulhane, m., Jemtl. = **Gigelsärt.**

+ **Gulholz,** se **Gelbholz.**

Gulhvifva, se **Hvifva.**

+ **Gullbo, Gullgro** = både **Gullris** och **Stånds.**

Gullborste, m. 1) En på Öland växande ört, tillhörande Boväxterna, med smala, jemnbreda stjelkblad och med gula, i en qvast sittande blomhufvud utan strålblommor: *Linosyris vulgaris* DEC. 2) Benämning i Jemtland på **Borst-tisteln.**

Gullbulle, se **Bulleblomster.**

+ **Gulleblomma,** f., ett af **Gula Krageblommans** (Gullkragens) många namn. Se Linnés Sk. resa 251.

Gullfrö, n., tillägges örtslägtet *Xanthium* L., troligen efter Grekiska namnet; är utmärkt genom sina sträfva blad och två inom blomhålken slutna frukter. Benämningen är för denna ört okänd i folkspråket, som deremot hänförer den till **Svinmolla.**

+ **Gullgubbar,** obestämdt namn, tillagdt flere större Blomhålksväxter, t. ex. **Hästfibla, Slåtterfibla.**

Gullhvifva, se **Hvifva.**

[illegible]

vide. se Vide.

[illegible]

persons ammi.

[illegible] arvind [illegible]

Gyllen, n., ett örtslägte bland Kål-:erna, utmärkt genom fyrkantiga dor: *Erysimum* L. Vi ega deraf ıne arter:

Berggyllen, en tvåårig, på berg och ınla murar växande ört: *E. hieraci-lium* L.

Åkergyllen, ett ettårigt åkerogräs: . *cheiranthoides* L.

: **Gyllenklöfver, Gyllenväp-ıg**, m., en hos Franckenius och Til-dz förekommande benämning på *'epatica nobilis»* (*Anemone Hepatica* ', men hvilket namn hvarken funnits 'er fins i Svenskt språkbruk.

Gyllenlack, m., ett med Gyllen när-rvandt slägte med buskartad stjelk. 'ott en art odlas: *Cheiranthus Cheiri* — Jfr **Lackfiol.**

+ **Gårdblomster**, ett af okunnig-et gifvet namn åt **Kamillblomman** ·h onödigtvis upptecknadt.

÷ **Gårdgräs**, ett obestämdt namn, ifvet åt smärre på gårdar växande äxter, t. ex. **Fogelört, Hvitgröe** m. fl. Ifven kalladt **Trampgräs.**

+ **Gårdlök** = **Vårlök.**

+ **Gåsgräs**, Smål. = **Mannagräs.**

+ **Gåshafre**, se **Gasse.**

÷ **Gåsört**, f. (olämpligt kallad **Gås-gräs**), en ört af slägtet Fingerört, med parbladiga, på undre sidan hvita blad: *Potentilla Anserina* L. Se Linnés Öl. resa 120. — Namnet är bildadt efter Latinet; den uråldriga inhemska be-nämningen är **Silfverört.**

Gäddnate, se **Nate.**

+ **Göingebyxor**, f. pl. = **Höskall-ra.** Se Linnés Sk. resa 240.

Gökbet, f., Norrl. = **Ängfräken.**

Gökblod, Gökspott, Gökspy, en röd art af Bladgrus på unga björk-löf. Förorsakas af insekter, liksom Galläpplen.

Gökblomma, f. 1) En ört af Näg-likefamiljen, med röda, inskurna kron-blad, fem pistiller: *Lychnis Flos cuculi* L. Äfven kallad **Gökblomster.** — 2) Gotl. = **Gulhvifva.**

Gökmat, m., en allmän benämning på flere vårväxter, såsom **Harsyra**, ar-terna af **Vippärt**, m. fl.

Gökråg, se **Björnmossa.**

+ **Gökskälla**, f., Nerike = **Back-vippa.**

Göksmör, n., Vesterg. = **Gigelsärt.**

Göksnöre, n. = **Backvippa.**

Anm. Namnet, jemfördt med benäm-ningen Ljungsnöre på Movippan, synes antyda ett förloradt namn *Snöre* för släg-tet Vippa.

+ **Göksyra** = **Harsyra.**

+ **Göpon**, Vesterg. = **Nypon.**

H.

+ **Hadd**, m., Söderm. = **Tuf-äng-dun.** (Troligen felaktigt för *Vadd.*)

Hafre, m., ett allmänt kändt sädes-slag: *Avena* L., af hvilket flera både od-lade och vilda arter förekomma. Bland de förra märkas:

Allmän Hafre: *A. sativa* L.

Skal-lös Hafre: *A. nuda* L.

Turkisk Hafre: *A. orientalis* SCHREB., med mera utdragen, ensidig vippa.

Snarlika dessa arter och växande bland säden, men snarare att anse som ogräs, äro:

Flyghafre, särskildt upptagen.

Purrhafre: *A. strigosa* Schreb., med ensidig vippa.

Bland de vilda, mångåriga arterna är **Knylhafre** (särskildt anförd) utmärkt som en ypperlig foderväxt. Jfr **Fromental.**

† **Hafregräs,** n. Dermed menas hos Dalin Knylhafre, men namnet bör utgå.

Hafrehatt, m., en svampväxt, som betäcker den afhuggna stubben af Hafre: *Sarcopodium avenaceum* Fr.

Hafrerot, f., örtslägtet *Tragopogon* L., tillhörande Fibleväxterna, utmärkt genom en enkel rad af hålkfjäll.

Odlad Hafrerot, med purpurröda blommor: *T. porrifolius* L.

Vild Hafrerot, med gula blommor: *T. pratensis* L.

Hafreäxing, m., ett Hafren närförvandt slägte, med vanligen sammandragen axlik blomning: *Trisetum* Pers. — **Gul Hafreäxing** (*T. flavescens* P. Beauv.) är ett godt fodergräs.

† **Hafsgräs,** n. Så kallas stundom **Bändling.** Hänföres alldeles origtigt till Sargasso; se **Gräshafvet.**

Hafshår, n., åtskilliga i hafvet växande, finare Alger. Till *Najas* L. kan det ej hänföras.

† **Hafs-kål,** m., *Alaria esculenta* (L.), en med Tång beslägtad hafsväxt, men ej tillhörande Sveriges flora och bör ej upptagas i en ordbok öfver Svenska språket.

Hafslin, n., ett bestämdt namn på den enkla *Conferva Linum* L., redan anfördt af Bromelius (s. 32).

Haf-slånga = Slånga.

Hafslök, m., en art af slägtet *Scilla* L., växande på Englands och södra Europas hafsstränder: *S. maritima* L. Användes i medicin, men jag tvekar om namnet bör anses tillhöra Svenska språket.

Hafssilke, n., obestämdt namn på finare hafsväxter, snarast *Polysiphonia* Ag. och *Ectocarpus* Lyngb.

Hafsstarr, se **Starr.**

Hafssyra, se **Syra.**

Hafssäf, se **Säf.**

Hafsvial, se **Vial.**

Hafsärter, f. pl., Linné = **Hafsvial.**

Haftorn (pl. -törnen), n., en på mellersta Sveriges kuster växande taggig buske med smala, på undre sidan silfvergrå blad: *Hippophaë rhamnoides* L. Haftornets bär kallas vanligen *Finnbär.*

† **Hagebok,** ett efter Tyskan bildadt namn på **Annbok.**

Hagtorn (utan pl.), m., ett allmänt bekant buskslägte af Kärnfruktträden, försedt med tornar: *Cratægus* L. Man skiljer deraf tvenne arter:

Rund Hagtorn, med rundade, trubbiga blad: *C. Oxyacantha* L.

Spets-hagtorn, med spetsigt flikiga blad: *C. monogyna* Jacq.

Hagtornen är ypperst till lefvande häckar.

Necken
Blickar fram öfver hagtornshäcken.
DAHLGREN 1: 437.

† **Hajtand,** f., Bohuslän = **Smörblomma.**

Halfgräs, n. pl., familjen *Cyperaceæ* Juss., tillhörande Etthjertbladsväxterna; likna gräsen, men hafva oledade strån, ett stift, frön med hårda skal. Hit höra **Ag, Starr, Säf** m. fl.

† **Hallborre,** m., Wahlenberg = **Bitter-fetknopp.**

Hallonbuske, m., ett artrikt slägte af Brumväxternas familj, med ätliga, oftast läckra bär (*Hallon*), sammansatta af flere gyttrade småfrukter: *Rubus* L. Arterna, dels buskar, dels örter, hafva sjelfständiga namn och upptagas derför särskildt. **Allmänna Hallonbusken** (*R. idæus* L.) har röda bär.

Församlen mera lätt från hallonbuskens höjd
Dess frukt, som bjuder sig, af färg och vällukt röjd.
OXENSTJERNA 2: 53.
De rödaste hallon jag ärnar dig gifva.
NICANDER 1: 454.

† **Halsgräs,** n., Herjed. = **Allmän Stålört.**

† **Halster, Hilster, Hjelster,** i olika landskap förekommande olika uttal af **Jolster.**

Hampa, f., en för sina tågor allmänt odlad växt, med skilda kön: *Cannabis sativa* L. Hanplantan kallas **Gållhampa,** honplantan **Fröhampa.** Af hampa beredas gröfre väfnader, rep m. m.

Anm. Ordet brukas ej i plur., utan nyttjas för sådan användning *hampstånd.*

Hampnässla, se **Nässla.**

† **Hampört,** f., rätteligen **Hampdån,** se **Dån.** Linnés Sk. resa 272. I Dalins ordbok hänföres namnet till **Floks.**

† **Handknopp,** m., Wahlenberg = **Fläckigt Nyckelblomster.**

† **Hanekam,** m. 1) ett i folkspråket alldeles obekant namn på *Rhinanthus Crista galli* L., af hvilka två sista ord det är en öfversättning; 2) i Skåne benämning på en art af slägtet **Hvifva** (? *Primula Auricula* L.).

† **Hansblomster,** se **Sankt Hansblomster.**

† **Hansletsbär, -gräs** = **Nattskatta.** Se Linnés Gotl. resa 209.

† **Harbrodd,** m. = **Fryle.**

† **Hardun,** n. = **Ångdun.**

Harfloka, f., en liten Umbellat med hela, jemnbreda blad och enkel blomflock: *Bupleurum tenuissimum* L.

† **Harfot,** m. (**Hareqvä,** Dalsl.), enligt folkspråket och alla äldre författare benämning både på **Kattfotsörten** och **Musörten;** men efter uppgift skall vid Nyköping samma namn öfverföras till **Ängsyran.**

† **Hargräs,** Skåne = **Tuftåda.**

† **Hargök,** ett alldeles falskt uppgifvet namn.

Harklöfver, se **Klöfver.**

† **Harkummil,** m., Jemtl. = **Björnloka.** — Ett särdeles opassande namn.

Harkål, m., en ettårig växt, tillhörande Fibleväxterna, men utmärkt genom saknaden af fröfjun: *Lapsana communis* L. — Namnet *kål* är mycket olämpligt, men så allmänt antaget, att det måste bibehållas.

Harmynta, f., örtslägtet *Calamintha* LAM., förr förenadt med Timjan, men skildt genom i krans sittande blommor. En art, *C. Acinos* CLAIRV., är inhemsk och kallas äfven **Hartimjan.**

† **Harpungar,** m. pl. = **Tarald.**

Har-ris, n., en vacker buskväxt af Ärtväxternas familj, med kantiga grenar, gula blommor och håriga fröbaljor: *Spartium scoparium* L. Harriset växer hos oss endast på de Skånska sandfälten.

Harsyra, f., en vacker vårväxt med enblommig stängel, rotbladen sammansatta af trenne omvändt hjertlika småblad, kronbladen hvita, blåådriga: *Oxalis Acetosella* L. Harsyran har en behagligt syrlig smak. Harsyror insamlas i mängd för beredande af oxalsalt.

Hartimjan, se **Harmynta.**

† **Harull,** f. = **Ångdun.**

† **Harvia,** f. (misskrifning för **Harvicka**) = **Kråkvicka.**

Harväpling, m. = 1) allmänt **Harklöfver;** 2) Österb. **Harsyra;** 3) Sv. Bot. **Getväpling.**

Haräpple, n., en märkvärdig, underjordisk svamp, som till växtsätt liknar Tryffeln, men inuti är fyld med svart fröstoft: *Elaphomyces* NEES.

† **Haröra,** n., Österb. = Konvaljens blad.

Hassel, f., **Hasselbuske,** m., **Hässle,** n., en allmän, trädartad buske af Ållonträdens familj, blommande på bar qvist: *Corylus Avellana* L. Frukten kallas *Nöt.*

Hasselbusken — — — —
I vård af slutna skal en oljig kärna bär.
OXENSTJERNA 2: 150.

Hasselört, f., en mångårig, krypande ört med tvenne motsatta, njurlika blad och treklufven, inuti brun blomma: *Asarum europæum* L. Hasselörten växer under hasselbuskar och var fordom eftersökt såsom beredande ett verksamt kräkmedel.

Hatt, m., benämning dels på flere växter med *a*) blomhufvud, såsom **Blåklett** (Båtsmanshatt), **Knappvädd** (Blåhatt); *b*) hjelmlik krona, såsom **Munkhatt, Stormhatt;** dels på den öfre, runda och utbredda delen af Svampar, som fructificera på undre sidan.

Hattsvampar, de fullkomligaste Svamparne, som hafva fröredning på hattens undre sida: *Hymenomycetes* FR.

† **Hauter,** Gotl., se **Höter.**

Hedelaf, Hedemossa = **Islandslaf.**

Hedenblomster, n., en med Kattfotsörten närbeslägtad växt, med gullgula, oförvissneliga blommor: *Helichrysum arenarium* MOENCH. Af Hedenblomstren förgyllas sandfälten i södra Sverige.

Heder, f., en mindre vanlig benämning på **Murgrön,** efter Latinet: *Hedera Helix* L. »Hedera täckte muren till 15 alnars höjd, såsom en den skönaste tapet, med en beständig grönska». Linnés Sk. resa 99.

† **Helenerot,** se **Alant.**

†**Helgatrefaldighetsblomster,** Blek. = **Solvända.**

† **Helgeandsört,** medeltidsnamn på **Qvanne.**

† **Helgerefva,** f., Wahlenberg = **Hundrofva.**

Helghö, n., öfversättning af Fr. *Sainfoin,* en som foderväxt odlad art af örtslägtet *Onobrychis* TOURN., med ledade fruktbaljor, röda blommor: *O. sativa* LAM.

Helm, äfven **Elm,** m., af Lat. *Elymus* = **Strandråg.** Föres mindre riktigt till **Sandröret.**

† **Helting,** hos Liljeblad en förvridning af Lat. *Elatine.* Utgår alldeles.

Herrans hand, f., ett bland de i folkspråket mycket vexlande namnen på Orchis-arter med handlikt delade rötter, efter medeltidens *Palma Christi.* Andra namn äro: **Guds hand, Jungfru Mariæ hand, Djefvulens hand.**

† **Hesperis** kan aldrig upptagas som Svenskt namn; vi ega ett allmänt antaget: **Nattfiol.**

Hexört, f., örtslägtet *Circæa* L. af Kroppväxternas familj. Samtliga arterna växa i skugga, hafva hjertlika blad och små hvita eller rödletta blommor i klase.

Hilsko, Hillsko, m. Detta namn är af Linné tillagdt *Androsace septentrionalis* L., en liten ettårig vårväxt af Hvifveväxternas familj, med bladlös stängel, små hvita blommor i en blomflock.

Anm. Namnet förekommer för öfrigt icke hos våra författare, ej heller i vårt folkspråk eller i något beslägtadt tungomål, utom Norskan, der det likväl tillägges en helt annan växt, nemligen *Stenhammaria maritima* REICH., på hvilken ock namnets härledning från *hila* (*hela*), rimfrost, passar mycket väl. Jfr **Fjärva.**

Himmelskorn, se **Korn.**

† **Himmelskrus,** n., en artförändring af **Renfana,** med krusiga blad. Odlas.

†**Himmelsnycklar,** m. pl. = **Gulhvifva.**

† **Himmels-traf** (**Himmelsgräs, Himmelsört, Immelört** äro olika uttal af samma namn) = **Kropp.**

† **Hindbär, Hingbär, Hinnbär,** Vesterg., Skåne = **Hallon.** Synes vara samma namn som *Bringbär, Brinnbär.* Se **Bringbär.** — Prior förkastar alldeles den af Ray antagna härledningen från *hind.*

† **Hirkenpirk,** Gotl., **Pirkum,** Skåne. Förvridna namn, af Lat. *Hypericum* (Johannesknopp, -ört).

Hirs, m., ett i södra Europa, sällan i Sverige odladt sädesslag: *Panicum miliaceum* L. Enligt Linné höra till detta slägte äfven följande, som nu vanligen äro skilda till egna slägten:

Blodhirs, ett vackert, merendels rödbrunt gräs, med fingerlikt delade ax: *Digitaria sanguinalis* Scop. och *D. humifusa* Pers.

Hönshirs, med grenig, ensidig vippa: *Echinochloa Crus galli* (L.).

Kafvelhirs, med cylindriskt ax: *Setaria* P. Beauv.

† **Hjernbrylla,** f. = **Bolmört.** Obrukligt namn.

Hjertansfröjd, f., en odlad, synnerligen välluktande art af Mynta: *Mentha sativa* L. »Hjertansfröjd kallades här (i Vexiö) en Menta, som allmänt fins i trädgårdarne, den somlige borgare brukte att sätta med vatten uti ett käril i fönstret, der hon förökte sig mycket... att hela fönstret stod betäckt med en härlig grönska, som både gaf en angenäm lukt och en skön skugga». Linnés Öl. resa 321.

Anm. Namnet Hjertansfröjd tillhör utomlands *Melissa* L., men hos oss, der Melissa sällan (i Småland aldrig) odlas, är det öfverfördt till *Mentha sativa* och än i dag allmänt kändt i Småland. Tillandz, född Smålänning, upptager både *Melissa* och *Mentha sativa* under namn af Hjertansfröjd. Af anförda ställe hos Linné är klart, att denna är den äkta *M. sativa,* hvilken hos oss förekommer *endast* odlad eller förvildad. Den är väl känd genom sin på långt håll lätt igenkänneliga sköna lukt och noga skild af hvarje bondgumma i min hembygd, men af botanisterna förvexlas den med en vanlig, vida skild form af *Mentha aquatica* L. (*M. aquatica* v. *subsativa* Fr.), som redan af våra äldre botanister, t. ex. Bromelius, rigtigt skildes under namn af **Vild Hjertansfröjd.** — Af ett uppenbart missförstånd har man äfven uppgifvit Hjertansfröjd såsom namn på Konvaljen.

† **Hjertblad,** n., Dalsl. = **Visil.**

Hjertbladsväxter äro växter med tydliga blommor, utbildade frön, som groende utskjuta från örtbladen skilda hjertblad: *Plantæ Cotyledoneæ.* De fördelas i Ett- och Tvåhjertbladsväxter.

† **Hjertbär,** n., Upl. = **Ekorrbär.**

Hjertstilla, f., äfven **Hjertsprångsgräs,** örtslägtet *Leonurus* L. bland Sugeväxterna. Vår inhemska art (*L. Cardiaca* L.) plägar, för bladens likhet med Hampans, i folkspråket äfven kallas **Hampnässla,** och ett annat namn derpå är **Asknässla** (jfr under **Nässla**); men benämningen **Bonässla,** som äfven förekommer, föres rigtigare till *Ballota* (se **Bonässla**).

† **Hjorthorn,** n. = **Kråk-krasse.** Namnet förekommer hos Franckenius och Tillandz, är äfven anfördt af Wahlenberg, men brukas icke i folkspråket.

Hjortron, n., kallas så väl plantan som frukten af *Rubus Chamæmorus* L., bekant för sina välsmakande frukter. Som växten har örtstam, är det af Dalin bildade namnet *Hjortronbuske* alldeles orimligt.

Hjortronet... föds i sanka mossars flod.
OXENSTJERNA 2: 152.

† **Hjortrot,** f. = **Spenört.** Namnet, bildadt efter Tyskan, är ej bekant i folkspråket.

† **Hjorttröst,** f., en från Tyskan upptagen, i folkspråket okänd benämning på **Floks.**

Hofsvamp, m. 1) svampslägtet *Onygena* Pers., hvars vanligaste art endast finnes på ruttnade hästhofvar; 2) en ätlig svamp af Skiflingarnes slägte, hvilken framkommer vid löfsprickningen: *Agaricus gambosus* Fr.

Holt, se **Hult.**

Honungsblomma, f., en liten ört af Nosseväxternas familj, med blott en rotknöl: *Herminium Monorchis* R. Br.
Anm. **Honungsblomster, Honungsgräs** äro icke bestämda namn; de tilläggas utan åtskilnad flere växter med söt lukt, t. ex. **Amur, Gulmåra, Rödklöfver** m. fl.

Honungsdagg, f. 1) en söt, klibbig vätska, som efter hastiga temperaturvexlingar utsvettas af växternas blad; 2) det sötaktiga, groddceller innehållande slem, som afsöndras af Mjöldrygan (*Cordyceps purpurea* eller *Spermoedia Clavus* Fr.) och ofta betäcker blad och ax hos rågen. — Äfven Linné kände denna, men han förvexlade den med **Mjöldaggen** (slägtet *Erysiphe* Hedw. fil.), hvilken han kallade den mjöliga Honungsdaggen, ehuru mellan dem ej finnes ens den aflägsnaste förvandtskap. Jfr Vestg. resa 28.

Honungsklöfver, se **Amur.**

† **Horbjörk,** se **Björk.** — Ordet *hor* framför växtnamn utmärker: oegentlig, afvikande från den äkta arten.

Horleta, Horletta, f., en ettårig art af slägtet Stenfrö, hvilken är ett vanligt åkerogräs och hvars röda rot kan användas till smink: *Lithospermum arvense* L. Kallas äfven **Sminkrot** (Liljeblad, Hartman).

Hornserf, m., ett under vatten växande örtslägte, med findelade, hornartade blad: *Ceratophyllum* L.

† **Hornsilke,** n., ett alldeles odugligt namn, hvilket bör helt och hållet utgå, dels för sin olämplighet, dels för växtens (*Scytonema* Ag.) obetydlighet, som gör att den ej kommer att af allmänheten urskiljas.

Horntistel = **Vägtistel.**

Hors- tillsättes flere växters namn såsom artnamn, men omvexlar alltid med *Häst-*, så att det utan åtskilnad säges än **Horsafibla, Horsamynta** m. fl., än **Hästfibla, Hästmynta** o. s. v.

† **Horsabär,** n., Blek. = **Hagtornsbär.**

† **Horsagräs,** n., Wahlenberg = **Stallört.**

† **Horsamynta,** se **Åkermynta.**

† **Horskonung,** m., Öland = **Tulkört.** — Namnets mening är svår att fatta; med slägtet Koning har ifrågavarande växt intet gemensamt. Jfr Linnés Öl. resa 125.

Horsljung, se **Ljung.**

† **Hostört,** f. Namnet är väl ursprungligen en öfversättning af *Tussilago*, men sedan öfverfördt äfven till andra växter, såsom **Jordrefva, Rölika** m. fl.

Hufvudkål, m., en artförändring af Allmänna Kålen, hvars blad knyta sig tillsammans till ett hufvud. Kallas äfven **Hvitkål.** — Af samma anledning brukas ock benämningen **Hufvudsallat:** *Lactuca sativa* v. *capitata* L.

† **Huggormsört,** f. = **Ögonblomma.** — Namnet förekommer endast hos äldre författare; men från Dalarne uppgifves **Blå Huggormsört** såsom benämning på *Echium* (?).

Hult-, som ingår i flere växters namn, afser i folkspråket egentligen bokskog, till skilnad från tallskog, hvilken benämnes blott skog.

† **Hultabräken,** n., en art af slägtet Stensöta, med två gånger pardelade blad: *Polypodium Phegopteris* L. Denna art synes vara den egentliga **Träjon,** ehuru detta namn är öfverfördt till andra arter.

† **Hultamjella, Holtemjella,** f., Dalsland (enligt Linnés Vestg. resa 235), **Hultasuga,** f., Vesterg. = **Ängskovall.**

† **Hultaviva,** f., Smål. = **Dufkulla.** — Namnet härledes snarare af *ves* än af *hvifva.* Se **Vera.**

Humle, m., en så väl vild som odlad slingerväxt, hvilken allmänt användes vid brygd: *Humulus Lupulus* L.

Stjelkarne kallas *Hummelrefvor*, frukthängena *Hummelkupor*. — Jfr **Pors**.

Än humlen, slingrigt böjd kring smala tallens spröte,
Har lyft en' hastig skog ur jordens ljumma sköte.
OXENSTJERNA 2: 26.

† **Humleblomster**, egentligen Humlens blomster, men tillägges i Dalsland **Fårkummer**.

Humlesuga, f., en ört tillhörande Sugeväxterna, med sträfva blad och i ett axlikt hufvud sittande mörkröda blommor: *Betonica officinalis* L. — Humlesugan öfverensstämmer till sina egenskaper med Humlen och har som denne blifvit använd till brygd, men förorsakar, liksom Porsen, yrsel.

Hummelbinda, se **Binda**.

† **Hummeltuppor**, f. pl., Medelpad = **Kråk-klöfver**.

† **Hundatand**, f., enligt Wahlenberg = **Kråk-krasse**. Namnet obrukligt.

† **Hundbär**, n., Vesterb. = **Trolldrufva**.

† **Hunddill**, m., Nerike = **Vägsenap**.

† **Hundfloka**, f., Norrl. = **Nordisk Stormhatt**, *Aconitum Lycoctonum* L.

† **Hundfötter**, m. pl. = **Musfibla**.

† **Hundgräs**, n., Dal. = **Qvickrot**.

Hundhven = **Brunhven**.

Hundhvete, n., *Triticum caninum* L.

Hundkax, m., eller **Hundkäxa**, f., **Hundloka**, f. Dessa namn användas utan åtskilnad på arterna af slägtena *Chærophyllum* L. och *Anthriscus* PERS., båda hörande till Umbellaterna, med mycket sammansatta blad och släta frön utan upphöjda åsar. Lämpligast fördelas de så, att Hundlokan föres till *Chærophyllum* och Hundkaxen eller Hundkäxan till *Anthriscus*. — I Dalarne är namnet Hundloka tillagdt **Björnlokan**.

† **Hundkummil**, m. = **Hundkax**.

Hundlök = **Ängslök**.

Hundrofva, f., en klängväxt tillhörande Gurkväxterna, med stor, tjock rot, flikiga, sträfva blad och svarta bär: *Bryonia alba* L. — Hundrofvans rot, som har en vämjelig lukt och skarp smak, kan bli tjock som en mans arm. RETZIUS 1: 132.

Hundtunga, f., öfversättning af *Cynoglossum;* växten (*C. officinale* L.) kallas så för sina mjukludna blad, i motsats till den sträfbladiga Oxtungan (i Dalins ordbok säges origtigt, att Hundtungan är »sträfbladig»). Benämnes annars **Munkfnat**.

Hundviol, se **Viol**.

Hundäxing, m., ett allmänt grässlag med hopgyttrade småax, vända åt en sida: *Dactylis glomerata* L. Hundäxingen är ett mångårigt, ypperligt fodergräs. — Namnet föres i allmogespråket äfven till **Qvickroten**.

Hungerkorn, se **Brandkorn**.

Huslök, m., benämnes ofta så väl **Taklöken** som **Kärleksörten**. — »Denne växt är på torftak den allratjenligaste att qvarhålla mullen, hvarigenom ett tak, som är öfvervuxet med denna ört, kan uthärda hela hundrade åren». Linnés Sk. resa 18.

Hussvamp, m., kallas vanligast *Svamp i hus*. Se **Träfrätare**.

Hven, f., egentligen grässlägtet *Agrostis* L., men i folkspråket tillägges namnet i allmänhet finare, spensligare gräs med vippa, t. ex. **Kruståda**, äfven arter af Rör, såsom **Piphven**. Samtliga arter af Hven äro goda fodergräs, i synnerhet **Brunhvenen** (*Agrostis canina* L.) och **Kryphvenen** (*A. stolonifera* L.).

Hvete, n., ett allmänt bekant sädesslag: *Triticum* L. Deraf finnas talrika förändringar, äfven arter, t. ex. **Kubbhvete, Vinterhvete, Vårhvete** m. fl., hvilkas närmare bestämmande tillhör ekonomiska skrifter. Äfven **Spelten** är

en art Hvete, men högst olämpligt benämner man Majsen **Turkiskt Hvete**. — »De så hvete, men tistel skola de uppskära». *Jerem.* 12: 13.

Hvifva (äfven **Vifva**), f., ett örtslägte med bar stängel och trattlika blommor, typ för Hvifveväxterna: *Primula* L. — Namnet kommer sannolikt af fornsv. *hvif*, qvinlig hufvudbonad (hufva). — De mest bekanta arterna äro:

Aurikel-hvifva, se **Aurikel**.

Gulhvifva (skrifves äfven **Gullhvifva**), med gula blommor: *P. veris* L.

Majhvifva, med gredelina blommor och på undre sidan hvitmjöliga blad: *P. farinosa* L.

På majfälten blomma hvitsippan och vifvan.
DAHLGREN 1: 423.

Du, gullvifva,
Glans må gifva
Åt den gröna äng. *Dens.* 1: 132.

Hvifveväxter, Tvåhjertbladsväxter med fem den sambladiga blomkronans flikar motsatta ståndare och enrummigt fröhus med centralt fröfäste: *Primulaceæ* VENT.

† **Hviloreda**, f., är sannolikt det rigtiga uttalet af **Villoreda** (se detta namn).

† **Hvita Dejor, Hvita Pigor** m. fl., se **Hvitört**.

† **Hvita Dufvor** = **Stjernlök**.

† **Hvita Klockor**, Medelpad = **Linnésört**.

Hvit-al, se **Arre**.

Hvit-andorn, se **Andorn**.

Hvitatäfva, se **Täfva**.

Hvitbeta, se **Beta**.

Hvitbok, se **Annbok**.

†**Hvitglygg**, m., Verml. = **Spergel**.

Hvitgröe, se **Gröe**.

† **Hvithufvud** = **Ängdun**.

Hvitklöfver, se **Klöfver**.

Hvitkål, se **Hufvudkål**.

Hvitlåcka, se **Låck**.

Hvitlök, se **Lök**.

Hvitlöksört, f., en ört af Kålväxternas afdelning, med hjertlika blad, hvita blommor och stark lukt af hvitlök: *Alliaria officinalis* ANDRZ.

† **Hvitmeja**, f., i norra Skåne, enligt Linné = **Hvitsippa**.

Hvitmossa, f., ett slägte bland Mossorna, hvilket i stora massor uppfyller alla skogskärr: *Sphagnum* L. Kallas äfven **Rödmossa**.

Hvitmåra, se **Måra**.

Hvitpeppar, se **Peppar**.

Hvitpil, se **Pil**.

Hvitpoppel = **Silfverpoppel**.

† **Hvitrik**, m., en af Liljeblad bildad benämning efter det Latinska *Anthericum*. Det är väl icke möjligt att ana hvad ett sådant namn skall betyda.

Hvitrot, f., Smål. = **Qvickrot**.

Hvitsenap, se **Senap**.

Hvitsippa, se **Sippa**.

Hvitväpling = **Hvitklöfver**.

† **Hvitört, Hvita Dejor, Hvita Pigor, Hvitkullor, Hvit-tuppor, Hvitateja** m. fl. Alla dessa namn tilläggas **Kamillblomster, Åker-** och **Surkullor** samt **Baldersbrå** på olika orter, äfvensom på samma ort, utan att vara bestämda.

Hyacint, m., en från Orienten införd Liljeväxt, som odlas: *Hyacinthus orientalis* L. Denne är icke de gamles Hyacinthus. — I äldre tider fördes till Hyacinterna äfven slägtet *Muscari*, som derföre kallades *Drufhyacint*, *Perlhyacint*. Se **Drufhyacint** och **Perldrufva**.

Du hyacint, som ej din like
I färg, i glans, i täckhet har
Bland all din slägt i Floras rike!
H. C. NORDENFLYCHT 243.

Festligt hyacinten ler
I blåa kronors drägt. STAGNELIUS 2: 165.

Hyll, m., är det namn, som i vårt liksom i öfriga Germaniska språk till-

kommer slägtet *Sambucus* L. En buske deraf (*S. nigra* L.) kallas nu vanligen **Fläder**; men benämningen *Hyll* bibehålles för slägtets andra, med örtstam försedda art (*S. Ebulus* L.), hvilken kallas **Sommarhyll**. Jfr **Åttiksbär**.

† **Hylslaf**, hos Liljeblad namn på slägtet *Sphærophoron* PERS. Utgår alldeles. Jfr **Kraslaf**.

Hylsväxter, Tvåhjertbladsväxter med fem ståndare på den sambladiga kronan och med tvenne enskaliga, långs efter uppspringande fröhylsor: *Asclepiadeæ* R. BR.

Hålkblomstrige, se **Blomhålksväxter**.

† **Hållbär**, ett alldeles obestämdt namn, som tillägges vilda, icke ätliga bär, i Småland **Besksötans**, i Roslagen dem på *Paris quadrifolia* L., o. s. v. — **Trollbär, Ormbär, Villbär** kunna anses som synonymer.

Hållsknoppar, m. pl. = **Knylbräcka**. »*Saxifraga granulata* kallades Hållsknoppar, rötterna torkades, pulveriserades och intogos af bönderna i pleurisie». Linnés Öl. resa 61.

Hållsrot, f. 1) Örtslägtet *Aristolochia* L., tvåhjertbladsväxt med egendomligt bildade, strutlika blommor och vidt krypande rötter, hvarigenom den inhemska (*A. Clematitis* L.) blir ett besvärligt ogräs. — 2) I Halland namn på **Alant**.

† **Hålrot**, se **Hålört**.

† **Hålsgräs**, hos Linné = **Halsgräs**.

† **Hålört**, f., *Corydalis cava* (L.). Se **Nunneört**. Namnet förekommer hos äldre författare, men är nu obrukligt.

Hårdved, m. Detta namn tillkommer rättast buskväxten **Röda Kornellen**, men kan ej antagas som slägtnamn för Kornell, emedan den andra inhemska arten af detta slägte är en ört (se **Hönsbär**). I folkspråket föres namnet kanske oftast till **Try**. Jfr Linnés Sk. resa 265.

Hårkullor, f. pl., Öland = **Stor Knoppört**: *Centaurea Scabiosa* L.

Hårlaf, se **Laf**.

Hårnacker, m. pl., Öland = **Visil**.

Hårnate, m., en med Nate närbeslägtad växt, med hårlika blad och skaftade frukter: *Ruppia* L. Alla arter af Hårnate växa i hafvet.

Hårserf, m., lik den näst föregående, men har han- och honblommor skilda och blott en ståndare: *Zannichellia* L. Hårserfven är en liten, i vatten nedsänkt växt.

Hårtandsmossa, Hårtofs, i Dalins ordbok efter Liljeblad upptagna namn, förtjena icke ens omnämnas.

Hårväxter, m. pl., Vesterg. = **Hästfibla**.

† **Hårört**, f., hos Liljeblad olämpligt namn på **Hornserf**.

Hägg, f., ett med Körs närbeslägtadt Stenfruktträd, med vackra hvita blomklasar och små svarta bär: *Cerasus Padus* DEC. Häggens bär háfva en mycket sammandragande smak.

Häggen, som i skogen
Var först med blommor klädd och sist
med frukter mogen.
OXENSTJERNA 2: 152.

Hällebräken, n., en liten finluden Bräkenväxt, växande i bergspringor: *Woodsia ilvensis* R. BR.

Hälleknopp, m. (*Hällegräs* obrukligt) = **Hvit-fetknopp**. Ehuru blott ett provinsnamn (i Småland, Dalsland), torde detta synonym böra upptagas.

Hängeväxter (*Amentaceæ* L.) äro träd eller buskar med blommorna i hängen, t. ex. **Ask, Björk, Ek, Hassel, Vide**.

† **Härа**, f., Dalarne = **Stagg**.

Hässlebrodd, m., ett välluktande gräs med yfvig vippa och enblommiga småax: *Milium effusum* L.

Hässlekål, m., en art af slägtet Blåklocka (**Hässleklocka**), som är en

af de förnämsta inhemska växter att använda till grönkål.

† **Hästblad** = **Hästhofsört.**

Hästböna, se **Böna.**

Hästfibla, f., en i Göta rike allmän Blomhålksväxt, liknande Fiblorna, men har pipiga diskblommor: *Arnica* L. Benämningen brukas i Småland och flerstädes. **Hästblomster** (Dalsland), **Horsafibla** (Småland, äfven Skåne, se Linnés Sk. resa 359) äro variationer af namnet.

† **Hästgröning,** m., Jemtland = **Skogsfräken.**

Hästhofsört, f., en gulblommig Blomhålksväxt, som tidigast om våren blommar på enkel, fjällig stängel före bladens utslående: *Tussilago Farfara* L.

Hästkastanie, m., ett resligt, lummigt träd med sjufingrade blad och stora blomruskor, sju ståndare: *Æsculus Hippocastanum* L. Hästkastanierna äro införda från Högasien och nu hos oss allmänt planterade.

Der högstammig och stolt kastanien paras med lindar.
DAHLGREN 1: 141.

Hästljung, se **Ljung.**

Hästmynta, se **Mynta.**

† **Hästskoblad,** n., af Wahlenberg tillagdt *Nymphæaceæ* såsom slägtnamn.

† **Hästsvans,** m. (äfven **Häströmpa**), ett i formelt hänseende obrukbart namn, och i hög grad förvillande, såsom tillagdt de mest olikartade växter. I skriftspråket tillägges det vanligen *Hippuris* L., hvaraf det är en öfversättning, men i folkspråket **Fräken** eller *Equisetum* L., hvilket senare ord har samma betydelse, äfvensom flere andra växter, t. ex. **Kropp.**

Hästsyra, se **Syra.**

† **Hättebär,** n., Vesterg. = **Backsmultron.**

† **Höfrö,** n., Jemtl. = **Liten Ormrot.**

Hökblomster, n., rättare **Hökfibla,** f., ett artrikt slägte, tillhörande Fibleväxterna, med oregelbundet öfver hvarandra liggande hålkfjäll och i spetsen tvärt afhuggna frukter med fruktfjun: *Hieracium* L.

† **Hömjölke,** m., Dalarne = **Kropp.**

Hönsarv, m., örtslägtet *Cerastium* L., tillhörande Narfväxterna, utmärkt af hornlika, i spetsen tiotandade fröhus. Kallas i Småland **Hönstarmar,** och märkvärdigtvis finnes detta namn (*Hühnerdarm*) anfördt redan i abbedissan Hildegards Physica (före år 1180).

Hönsbane, m., en Skånsk (Dansk och Engelsk) benämning på **Bolmörten.** Orätt uppgifves *Hönsabale* i Linnés Sk. resa, s. 115.

Hönsbet, f., **Hönsgräs,** n., örtslägtet *Sagina* L., tillhörande Narfväxterna, hvars samtliga arter äro mycket små, skilda från Spergel genom saknaden af stipler. Namnet förekommer redan hos Franckenius.

Hönsbär, äfven **Hönson,** n., en art af slägtet Kornell, med små svartpurpurfärgade blommor inom ett fyrbladigt hvitt svepe: *Cornus suecica* L. Hönsbären äro orrens läckerhet; deraf namnet.

Anm. Dalin bildar vanligen till hvarje bärnamn ett särskildt namn på plantan, men till Hönson särdeles olyckligt Hönsbärsbuske, ehuru växten har örtstam.

Hönshirs, se **Hirs.**

† **Hönsruta,** f., enligt Dalins ordbok *Veronica triphyllos* L., är ett både opassande och i folkspråket okändt namn på en sällsynt och mycket liten växt.

† **Hönstarmar,** m. pl., se **Hönsarv.**

Hör, m., inhemska namnet på **Lin,** allmänt brukligt bland allmogen i Göta rike.

Hörkäring, f., Vesterg. = **Lindodra.**

† **Hörsilke,** n. = **Linsnarrefva.**

Höskallra, f., örtslägtet *Rhinanthus* L., tillhörande Skeplingsväxterna, med platta, kretsrunda frukter (deraf **Penninggräs**) och vid mognaden skallrande frön (deraf äfven **Skallergräs**). *R. Crista galli* L.

Höst-adonis, se **Adonis.**

Höstfibla, f., örtslägtet *Leontodon* L., tillhörande Fibleväxterna, med bladlös stängel och skaftadt fruktfjun. *L. autumnalis* och *hispidus* L.

Höstklocka, f. = **Klock-stålört.**

† **Höter** eller (Gotl.) **Hauter,** m. pl. (?) = **Knapptång.**

I.

† **Iber,** f., ett af Liljeblad bildadt namn på örtslägtet *Iberis* L. bland Krasseväxterna; den art, till hvilken namnet af honom hänfördes (*I. nudicaulis* L.) tillhör dock numera icke detta slägte, hvaraf ingen art är inhemsk, men väl några odlas som prydnadsväxter. Dessa, likasom andra utländska odlade växter, behålla bäst sina Latinska namn ostympade.

† **Ibisrot,** f., ett alldeles okändt namn på **Althéroten.**

Id, Idgran, f. (jfr Isl. *iðja-grænn*, ständigt grön), ett ständigt grönskande barrträd, hvars småkottar öfvergå till mjuka bär: *Taxus baccata* L. Idgranens trä är segt och lemnar det vackraste slöjdvirke. Bären äro giftiga.

Itureern af iden bereder sin båge.
ADLERBETH 85.

Idetrån af kölden och nordan förnöjas.
Dens. 75.

Igelknopp, m., ett slägte bland Etthjertbladsväxterna, med stora jemnbreda blad och till ett rundt, stickande hufvud förenade frukter: *Sparganium* L. Se **Träggan** och **Flotagräs.**

Iglegräs, n., Vesterg. = *Narthecium ossifragum*, enligt Linné. Om denna växt går den sagan, att efter dess förtärande benen brista hos boskapen. Hvilken växt dermed menas, är ovisst. Se **Ilagräs.**

† **Ignatii-böna,** f., frukten af *Ignatia amara* L. Kan svårligen anses tillhöra Svenska språket.

Igrön, se **Ivgrön.**

Ikorr-, se **Ekorr-**

† **Iktebär** (af *iki*, gikt), n. = **Trolldrufva.**

Iktegräs, n. (Giktört) = **Gul Ångsruta,** men i Dalsland är namnet tillagdt **Ältgräset.**

Ilagräs, n., en kärrväxt, som enligt Småländska allmogens tro förorsakar små »ilare» (maskar) i lefvern eller i hjernan hos får; men ingen vet, hvilken växt dermed egentligen menas. Är nog samma namn som **Iglegräs.**

† **Ilek,** f., ett olyckligen bildadt namn af *Ilex;* denna växt är ingen Ek, utan en vida skild buske = **Krist-torn.** Se **Jernek.**

Illermjölke, se **Imjölke.**

† **Illnaträd** = **Elnaträd.**

† **Ilrot,** f. = **Qvickrot.**

Imjölke (Nerike), **Illermjölke** (Hels.), m. = **Kropp.** Dessa namn, jemte **Almocke, Äldermjölk, Ällonmärke,** äro troligen olika uttal, med flere medelformer, af samma stamord. Jfr **Mjölke.**

† **Indalsris,** n., Liljeblad = **Klådris.**

Indigo, m., ett blått färgämne, som erhålles af flera arter utaf slägtet *Indigofera* L., tillhörande Ärtväxterna.

Ingefära, f., en mycket hettande krydda, som fås af roten till *Zingiber officinale* Rosc., tillhörande Kryddliljornas familj (*Scitamineæ* L.). — **Finsk Ingefära** kallas den skarpa, hettande roten af en Svensk Umbellat: *Peucedanum palustre* Moench (**Mossrot**). — **Dansk Ingefära,** se **Munkmössa.**

Insektpulver, n., frön af en med Krageblomman närbeslägtad ört: *Pyrethrum roseum* Bieb.

† **Ipecacuanha,** f., ett mycket verksamt kräkmedel, som erhålles af flere Sydamerikanska växter, såsom *Cephaëlis Ipecacuanha* Rich., *Jonidium* Vent., *Richardsonia* Kunth. Kallas **Kräkrot.**

Islandslaf, se **Laf.**

Isop, m., en i södra Europa inhemsk, i Sverige odlad kryddväxt af Sugeväxternas familj: *Hyssopus officinalis* L. Har brukats till heliga förrättningar. — Skära mig med isop, att jag må ren varda. *Psalm.* 51: 9.

Stänkte signadt vatten ur
Isopsqvast på nybyggd mur.
TEGNÉR 1: 225.

Anm. Den *isop*, som nämnes i Konungaboken 4: 33, måste vara felaktig öfversättning och en helt annan växt, troligen Mossa eller Laf.

Isört, f., ett synnerligast på Cap ytterst artrikt örtslägte, med köttiga, saftfulla blad och sköna, mångbladiga blommor: *Mesembryanthemum* L. Arterna förekomma hos oss endast i orangerier; men den art, som gifvit anledning till namnet, växer i Medelhafstrakten och är betäckt med vårtor, hvilka se ut som islika kristaller: *M. crystallinum* L.

Ivgrön, Igrön (Franckenius), f. = **Sinngrön.**

J.

† **Jakaranda,** f., ett hårdt Brasilianskt trä, som erhålles af flera arter utaf slägtet *Jacaranda* Juss. (förr *Bignonia* L.). Användes till finare snickeriarbeten.

† **Jalappa,** f., ett bekant laxermedel, som fås af roten till *Ipomoea Purga* Hayne.

† **Jalbär,** n., Hels. = **Hjortron.**

† **Jamaika-peppar** = **Kryddpeppar.**

Jams, vanligen **Yams,** m., namn på rötterna af några med Liljorna beslägtade växter från Söderhafvets öar (*Dioscorea alata* och *sativa* L. m. fl.), hvilka rötter i de varma länderna odlas som näringsmedel.

† **Jansmesseblomster,** n., Retzius = **Ängsnäfva.** Jfr **Midsommarsblomster.**

Jasmin, m., ett artrikt slägte i södra Europa och Orienten, af hvilket en art, den Välluktande Jasminen (*Jasminum odoratissimum* L.), hos oss i synnerhet odlas. Må ej förvexlas med **Schersmin.**

Jemna, f., en art af Lummerslägtet, med platta grenar och vidvuxna blad af två slag: *Lycopodium complanatum* L. Jemna är mycket använd till gul färg.

Jernek, f., en i södra Europa växande art af Ekslägtet: *Quercus Ilex* L.

Jag förmodar, att denna afses med den af Dalin upptagna *Ilek*, som i alla fall är ett ohjelpligt namn.

Jernrot, f., benämning på växter med mycket hårda och sega rötter, såsom **Stora Knoppörten**, **Oxtungörten** (båda uppgifna från Gotland) m. fl. Jfr **Rast**.

Jernört, f., de mångåriga arterna af slägtet **Knoppört**, i synnerhet *Centaurea Jacea* L. För denna är namnet Jernört så allmänt kändt, att det borde i riksspråket antagas som slägtnamn. Dock kallas i Skåne äfven *Pedicularis* L. för Jernört. Se Linnés Sk. resa 277. **Blå Jernört** = Vägvårda. Jfr Linnés Sk. resa 400.

I skriftspråket och i våra ordböcker hänföres namnet Jernört till *Verbena* L. Men för denna är benämningen föga lämplig, och jag skulle förkasta den, om den icke vore nära enhälligt antagen. — Ännu orimligare föres namnet i Dalarne till *Capsella* L.; men här, som i flera andra fall, förmodar jag ett misstag af upptecknaren.

Jettebröd, se **Jettelaf**.

Jettegröe = **Kasevia**.

Jettelaf, se **Laf**.

Jetteticka, se **Ticka**.

† **Jogere**, m., Dalsland = **Kråkvicka**.

† **Johannesblomster**, n., Gotland = **Letkullor**. Namnet föres äfven till **Johannesknopp**.

Johannesbröd, n., ett i medicin användt växtämne, som erhålles af mergen i ärtbaljorna på *Ceratonia Siliqua* L., en i Medelhafsländerna växande buske med parbladigt sammansatta, ständigt grönskande blad och små, klasvis sittande blommor.

Johannesknopp, Johannesört, numera det allmännast brukliga namnet på slägtet *Hypericum* L., med fembladig, gul blomkrona och talrika, i fem knippen sammanväxta ståndare. Af dess arter äro två allmännare kända:

Fyrkantig Johannesknopp, med fyrkantig stjelk: *H. quadrangulum* L.

Äkta Johannesknopp, med tvåeggad stjelk: *H. perforatum* L.

† **Johanneslök**, m. = **Chalottenlök**. — Namnet utgår, såsom alldeles onödigt.

† **Johannesnycklar**, Gotland = **Nyckelblomster**.

Johannesört, se **Johannesknopp**.

Jolster, f., ett öfver hela landet växande träd eller buske af Pilslägtet, med glänsande löf och vårtlika knoppar på bladskaften: *Salix pentandra* L. Namnet vexlar i uttal inom hvarje landskap: **Halster, Hilster, Hjelster, Ilster** (Isl. *ilstri*, neutr.), **Jolster, Juster** o. s. v. Alla dessa former förekomma, enligt Walpers, äfven i Tyskan.

Jonqvill, f., en art af Narciss, med flerblommig stängel och hvita blommor: *Narcissus Jonquilla* L.

Jonqvillen lyfts på smala stjelkars rot.
OXENSTJERNA 2: 29.

Jord-artskock, se **Artskock**.

Jordbär (äfven **Jolebär**), n., det allmänt brukliga namnet på *Fragaria vesca* L. i Göta rike, liksom i Danskan (i Tyskan *Erdbeere*); den i Svea rike mest förekommande benämningen **Smultron** är i skriftspråket antagen.

Jordgalla, f., föres af våra äldre botanister (Franckenius, Tillandz, Bromelius) till **Äng-stålörten**, men af Liljeblad (och efter honom i Dalins ordbok) till den utländska *Gratiola officinalis* L.

† **Jordgaltar**, m. pl. = **Brudbröd**. Se Linnés Sk. resa 240, 270.

Jordgubbar, m. pl., se **Smultron**.

Jordhumle, m., ett mångtydigt namn, som rätteligen tillkommer **Humlesugan**, så väl för hennes egenskaper,

hvilka närma sig Humlens, som enligt våra äldste botaniske författare. Men i folkspråket föres det till **Brunörten** (Dalsland), **Röllikan** (Dalarne), **Gullklöfvern** (Småland) och **Johannesknoppen** (Skåne, enligt Linnés Sk. resa 319).

Jordknöple, n., en liten lågväxt ört, hvars frukt liknar Lin, med hvilket slägte den af Linné förenades: *Radiola millegrana* Sm.

Jordkrona, f. Af Linneas talrika namn i folkspråket är detta det enda som kunde förtjena upptagas i riksspråket; hennes systematiska namn blefve då **Linnés Jordkrona.**

Jordkrypa, f., Vesterg., ett passande namn på **Äkta Ärenpris.**

† **Jordlefver** (hvit, röd o. s. v.) = Klöfverslägtet. Namnet uppgifves från Vestergötland; möjligen rigtigare **Jordrefvor.**

Jordlunga, f., ett slägte bland Lefvermossorna, med mycket breda blad och skaftade, sköldlika, i kanten stråliga frukter: *Marchantia* L.

† **Jordmandel,** m., en i södra Europa odlad art af slägtet *Cyperus* L., med ätliga rotknölar: *C. esculentus* L. Emedan den hvarken odlas hos oss eller kommer hit som handelsartikel, tvekar jag, om namnet bör upptagas.

† **Jordmossa** (*Phascum* L.) utgår alldeles.

† **Jordnafle,** m., benämnes enligt Wahlenberg slägtet *Chrysosplenium* L. Namnet är obrukligt och tillkommer, enligt äldre författare, mera lämpligt *Hydrocotyle* L., men lämpligast, om man vill gifva Svenska namn åt utländska växter, slägtet *Umbilicus* Dec.

Jordnöt, f., en art af slägtet Kummil, med knöliga, ätliga rötter: *Carum Bulbocastanum* Koch. (I Dalins ordbok förvexlas detta namn med Jordmandel.)

Jordpäron = **Potates.**

Jordrefva, f., en ört af Sugeväxternas familj, med refviga, krypande stjelkar, njurlika blad och små blåa blommor: *Glechoma hederacea* L. Jordrefvan användes till bröst-the.

Jordrök (äfven **Åkerrök**), m., örtslägtet *Fumaria* L., tillhörande Kronsporreväxterna, med mångdelade blad, axlik blomklase, små enfröiga frukter. Namnet, bildadt efter Latinet, är allmänt antaget i skriftspråket, men tillhör ej folkspråket. Inhemska benämningar äro **Gallgräs, Åkersilke.**

Jordstjerna, f., ett utmärkt slägte bland Röksvamparne, hvars yttre hylle uppspringer i stjernlikt utbredda flikar: *Geaster* Mich.

Jordstråla, f., ett slägte bland Lefvermossorna, med strål-likt utbredda bladflikar: *Riccia* L.

Jordsvamp, m. Så kallas svampar som växa på bara jorden, i motsats till Trädsvampar, Bladsvampar. De som växa under jorden benämnas Underjordsvampar. Att särskildt föra namnet Jordsvamp till *Tuber* Mich. är så mycket mera olämpligt som denna eger ett allmänt kändt namn: **Tryffel.**

Jordtistel, se **Tistel.**

Jordvide, se **Vide.**

Jordäpple, n. 1) En afdelning af Buksvamparne, lik Röksvampar, men den inre massan upplöses icke till ett fint pulver: *Hymenogastres* Vitt. 2) I Småland benämning på **Jord-artskock,** i Vermland på **Potates.**

†**Judasöron,** n. pl., benämndes fordom på apoteken en geléartad svamp: *Hirneola Auricula Judæ* Berk. Växer på Hyll i mellersta och södra Europa, men är ej funnen i Sverige, ehuru upptagen i Linnés Fl. Svec. (*Tremella Auricula* L.)

Judekirs, m., frukten af *Physalis Alkekengi* L. Denna tillhör Bolmväxterna, men frukterna äro ätliga.

† **Juglon,** n., Roslagen = **Nypon.**

† **Jungermansmossa** (Liljeblad) utgår alldeles.

Jungfru ingår i en stor mängd växtnamn, af hvilka de flesta afse *Jungfru Maria,* ehuru ordet *Jungfru* stundom vid uttalet bortfaller. Ibland utelemnas *Mariæ,* och endast *Jungfru* begagnas. Jag har ansett lämpligast att här i en följd sammanföra alla dessa namn och derefter uppgifva dem, i hvilka *Jungfru* ej kan med säkerhet hänföras till *Jungfru Maria.* Den stundom brukliga benämningen *Vår fru* afser Jungfru Maria.

Jungfru Mariæ barnmössa (Vesterbotten), ett utmärkt vackert Mossslägte, med ett uppblåst bihang under frökapseln: *Splachnum luteum* och *rubrum* L.

J. M. blomma, Gotl. = **Majhvifva.**

J. M. brudgran, Vesterb. = **Brudsporre.**

J. M. bröst, Österg. = **Fläckigt Nyckelblomster.**

J. M. bär, äfven **Mariæ bär** = 1) Vestmanl. **Stenhallon;** 2) Helsingl. **Vikon.**

J. M. förkläde, Smål. = **Fläckigt Nyckelblomster.**

J. M. gräs, Wahlenberg = **Myskegräs.**

J. M. hampa, hör, lin, tonad, Smål. m. fl. st. = **Jungfrulin.**

J. M. hand, allmänt = **Fläckigt Nyckelblomster.**

J. M. hjerta, Dalsl. = **Hvit Visil.**

J. M. kam = *Alchemilla Aphanes,* se **Jungfrukam.**

J. M. kåpa, Medelpad m. fl. st. = **Daggskål.**

J. M. nyckelband, Bohuslän = **Oxtungört.**

J. M. nycklar, Vesterg. = **Gulhvifva.**

J. M. ris, Verml. = **Gullris.**

J. M. rock, Dalsland = **Fläckigt Nyckelblomster.**

J. M. sileshår, allmänt = **Sileshår.**

J. M. sko = **Guckuske.** (*Calceolus Mariæ.*)

J. M. sänghalm, allmänt = **Gulmåra.** — I Elfdalen (Dalarne), enligt uppgift = **Sileshår,** men troligen ett misstag.

J. M. särk, Gotl. = **Åkervinda.**

J. M. tistel = **Sempertin.**

J. M. tårar = **Sileshår.**

J. M. ögon = **Ögonblomma.**

Jungfrukam, m. 1) = **Nålkörfvel.** Namnet är en öfversättning af Lat. *Pecten Veneris* och afser ej Jungfru Maria. 2) En art af slägtet **Daggskål:** *Alchemilla Aphanes* Leers.

Jungfrulin, n., örtslägtet *Polygala* L., hvars blad likna Linets, men blommorna närma sig Ärtväxternas. Jungfrulinets blommor skifta i hvitt, blått, fiolett och rödt.

Jungfrun i det gröna kan lämpligare kallas **Jungfrukorg:** *Nigella damascena* L.

† **Jungfruris,** n., Verml. = **Gullris.** Se **Jungfru Mariæ ris.**

† **Jungfrutvål,** m. = **Brännande Pilört.**

Jungfruögon, n. pl., se **Theärenpris.**

K.

Kabbar, m. pl., Nerike = **Kafvel-dun.**

Kabbelök, Kabbelek, m., **Kalf-leka,** f., en på kärrängar allmän ört, blommande tidigt om våren med gullgula blommor: *Caltha palustris* L.

Anm. Det i Småland förekommande uttalet *Krabbelök* synes vara namnets ursprungliga form. I Halland föres örten till slägtet Låck, Låcka (derstädes uttaladt *Låga*), d. v. s. Sippa. I Dalarne, hvarifrån man har så många vexlande namn och stridiga uppgifter, benämnes den **Necktuppor, Påsktuppor** m. fl.

† **Kabelrotting,** m., en för sin utomordentliga höjd utmärkt art af Rottingslägtet, i Ostindien: *Calamus Rudentum* Lour.

Kaffeträd, m., ett ständigt grönskande mindre träd i Abyssinien, derifrån infördt till Arabien och nu allmänt odladt i de varma klimaten: *Coffea arabica* L.

Kafferkorn, n., se **Durrha.**

Kaffevicka, f., benämning på ärtväxter från södra Europa, odlade som kaffe-surrogat, t. ex. frön af *Astragalus bæticus* L. och en art *Lupin.*

† **Kaffskägg,** n., enligt Linné en Småländsk benämning på **Stagg.** Jag har dock hört endast namnet **Kalfskägg.**

Kaflegräs, n., grässlägtet *Alopecurus* L., med axlikt sammandragen vippa. I sammansättningar bortfaller ordet *gräs.*

Kärrkafle, m., med knäböjdt, nedliggande strå: *A. geniculatus* L.

Ängkafle, med högt, rakt strå: *A. pratensis* L. Ypperlig foderväxt.

Kafvelduu, n., högväxta, till Halfgräsen sig närmande vattenväxter, med stora blad, blommor i tvenne kolfvar, den öfre med hanblommor, den nedre med honblommor och rikligt fröfjun: *Typha* L. Man har deraf en bredbladig och en smalbladig art.

Kafvelhirs, se **Hirs.**

Kakao, m., bönorna af **Kakaoträdet** (*Theobroma Cacao* L.) från Mexico. Användas till choklad, kakaosmör m. m.

Kalatänder (d. v. s. gubbtänder), Smål. = **Flugsporreblomma.**

Kalebass, m., en Amerikansk art af slägtet Pumpa, hvilken urhålkad begagnas till flaskor: *Cucurbita Lagenaria* L.

† **Kalebassträd,** en nästan okänd benämning på ett kolossalt Afrikanskt träd, som bäst bibehåller sitt vetenskapliga namn *Adansonia digitata* L. eller ock infödingarnes *Baobab.* Se **Apebrödsträd.**

† **Kalfbär,** Österbotten = **Måbär.**

† **Kalfhjortron,** Upland = **Blåhallon.**

Kalfhufvud, n. = **Skalleblomma.**

Kalfleka, se **Kabbelök.**

Kalfnos, f., Skåne = **Skalleblomma.**

† **Kalfrefvor,** f. pl. = **Matt-** och **Reflummer.**

† **Kalfrumpa,** f., Upland, odugligt namn på **Kropp.**

Kalklaf, se **Laf.**

Kalkonsnabel, m., se **Amarant.**

Kallgräs, ett mycket allmänt namn, men tillagdt fyra olika växter af slägtena *Pedicularis* L., *Comarum* L., *Spiræa* L. och *Scheuchzeria* L., dock lämpligast bibehållet för den sistnämnda, en i kärr växande ört af Svaltingsfamiljen, med trinda blad och treknöliga frukter: *S. palustris* L. Jfr **Frier.**

Kalmus, m., en svärdlik vattenväxt med blomkolf på sidan af den bladlika stjelken: *Acorus Calamus* L.

Den underjordiska stammen af Kalmus (i vårdslöst uttal **Kalmarerot**) är mycket aromatisk, hettande, använd i medicin.

Kambräken, n., ett slägte bland Bräkenväxterna, hvars fruktbärande blad äro inskurna i smala, kamlika flikar: *Blechnum boreale* Sw. (Det i Dalins ordbok upptagna **Kamblad** hör hit, men bör utgå, såsom obestämdt.)

† **Kamelblom,** Wahlenberg = **Blomvass**. Obrukligt namn.

Kamfert, m., en fast, eterisk olja, som erhålles af ett träd tillhörande Lagerfamiljen: *Camphora officinarum* Nees.

† **Kamgräs,** obestämdt namn på **Kamäxing** och **Tofsäxing,** som bör alldeles utgå.

Kamillblomster, n., **Kamillblomma,** f., en allmänt antagen, efter Lat. *Chamomilla* bildad benämning på *Matricaria Chamomilla* L. (Men den äkta, **Romerska Kamomillen,** *Anthemis nobilis* L., är en helt annan växt, som i »Svensk Botanik» alldeles origtigt förenas med den här ifrågavarande.) Namnet har i allmogespråket blifvit mycket förvridet, såsom **Kalablomster, Kommenteblomster** o. s. v.

Kammar, m. pl., rättare **Kamnäfva,** ett från Näfva nyligen skildt slägte, med mycket findelade blad: *Erodium cicutarium* Herit.

Kampegräs (egentligen **Kämpegräs**), n., lätt urskildt genom sin axlika blomning och sina gaffellikt uddiga småax: *Phleum* L. — Om namnets anledning se *Bot. utfl.* 3: 234. — Ordet *gräs* bortfaller i sammansättningar.

Flenkampe, m., en mindre art, växande på torra backar: *P. phalaroides* Koel.

Ängskampe, ett af de allmännast odlade fodergräs, ofta under det främmande namnet **Timotej**: *P. pratense* L.

Kampeschträd, ett Brasilianskt trädslag, hvars ved lemnar blå bresilja. Se **Bresilja.**

† **Kamtåtel,** m. Detta endast i systematiskt intresse bildade namn utgår alldeles, emedan *Koeleria* Pers. (se **Tofsäxing**) icke kan förenas med Tåtelslägtet.

Kamäxing, m., ett utmärkt gräs, lätt skildt genom sina kamlika skärmar under småaxen: *Cynosurus cristatus* L.

Kanadabalsam, m., hartset af **Kanadagranen** (*Pinus canadensis* L.), ett Nordamerikanskt barrträd.

Kanariegräs, n., ett odladt grässlag från Kanarie-öarna, hvars frön lemna bästa föda åt kanarie- och andra sångfoglar: *Phalaris canariensis* L.

Kanel, m., den aromatiska barken af **Kanelträdet,** från Ostindien: *Cinnamomum ceylanicum* Nees.

Kanelros, se **Törnros.**

Kantarell, m., en ätlig och välsmakande, gullgul svamp: *Cantharellus cibarius* Fr. »Chantarellen, en svamp som ätes, ... var dermed skild ifrån alla af sin slägt, att dess lameller (skifvor) grenade sig». Linnés Vestg. resa 215. — Ordet är Arabiskt: *kantar,* som betyder svamp i allmänhet.

† **Kantklocka,** f., en sällan bruklig benämning på **Nässleklockan.**

† **Kantknopp** = **Kantfetknopp**: *Sedum sexangulare* L.

† **Kantärt,** f., en förändring af **Allmänna Ärten,** med något kantiga frön. Tillhör trädgårdsspråket.

Kapris, m., blomknopparne på den i södra Europa växande **Kaprisbusken**: *Capparis spinosa* L.

† **Karbas,** m., ett obestämdt och obrukbart namn, af Wahlenberg fördt till **Rockentraf,** af Retzius till **Stinkstallörten,** vanligast till unga Björkar.

Karborre, rättare **Kardborre,** m., ett allmänt bekant örtslägte, till-

hörande Tistelväxterna (*Lappa* Tourn.), hvars hålkfjäll sluta i en hake, med hvilken de hänga fast vid kläderna.

Kardemumma, f., frön af åtskilliga kryddväxter från Ostindien, företrädesvis arter af slägtena *Amomum* L. och *Cardamomum* Salisb.

Kardtistel, m., ett örtslägte tillhörande Väddväxterna, med taggiga stjelkar och hålkfjäll: *Dipsacus* L. Kallas äfven **Kardskära.**

Fabriks-kardtisteln, *D. fullonum* L., med i spetsen haklikt böjda hålkfjäll, odlas för ullberedning i fabriker.

† **Karlintistel,** m., af *Carlina* L. = **Stjerntistel.** Namnet, alldeles onödigt, är inkommet från Tyskan, hvari det tillägges en hos oss ej växande art.

Karsöta, Karört, rigtigast **Kassöta,** f.. ett i Upland och Österg. vanligt namn på **Mjödörten.**

Karv, Karve, m., det äldsta inhemska, ännu i Norrland, Norge m. fl. st. brukligaste namnet på **Kummil:** *Carum Carvi* L.

Kase, m. 1) Ett gammalt, nu nästan förloradt namn på **Vass,** men qvarlefvande i **Kers** och här nedan anförda sammansättningar. — Vid Persnäs på Öland »letades (färgades) ullet med *Kasa* eller veppan af rör (vass)». Linnés Öl. resa 115. — 2) Grässlägtet *Fluminia* Fr., hvilket till utseende och växtsätt liknar Vass, men har mångblommiga småax med treuddiga agnskal: *F. arundinacea* Fr.

Kasedun, n. = **Kafveldun.**

Kasevia, Kasevija, f., ett af våra största gräs, mycket likt Kase, men foderskalen äro kortare än småaxen: *Glyceria aquatica* Wahlb.

Kasia, f., ett träd af Lagerfamiljen, bekant för sin vällukt; kallas oftast **Kasielager:** *Persea Cassia* Spr.

Kasias blomma och fler ljuf vällukt
spridande örter.
ADLERBETH 15.

Kassiaträd, n., ett trädslägte i Egypten och Ostindien, tillhörande Ärtväxterna, hvaraf flera arter äro utmärkta för sina laxerande egenskaper: *Cassia* L. Se **Sennetsblad.**

Kassöta, se **Karsöta.**

Kastanie, m., frukten af det i södra Europa och Orienten växande **Äkta Kastanieträdet** (skildt från **Hästkastanien**), närmast förvandt med Bok: *Castanea vesca* Gærtn.

Kastanjernas träd af bördighet yfvas;
Marken i kronornas skygd är höljd af
ymniga frukter.
ADLERBETH 86.

Kastlöser, f. pl., efter socknen Kastlösa på Öland = **Vår-adonis.**

† **Kattballar,** m. pl. = **Fårkummer.**

Kattfotsört, f., ett allmänt bekant örtslägte, tillhörande Boväxterna, utan strålblommor: *Antennaria* Gærtn. Den allmännaste arten är *A. dioica* Gærtn. — I talspråket säges vanligen *kattfot, kattfötter.*

Kattklor, f. pl., en i Bohuslän, Vermland och flerstädes bruklig benämning på **Gigelsärt,** men obrukbar som växtnamn. Genom förvexling har benämningen blifvit öfverförd äfven till *Anthyllis* L., som dock allmänneligen och af alla bättre botaniske författare kallas **Räfklor.**

Kattleka, Kattlusta, f., Wahlenberg = **Kattmynta.**

Kattmynta, f., örtslägtet *Nepeta* L., tillhörande Sugeväxterna; närförvandt med Mynta, men kronan läppformig och ståndarne närmade till hvarandra. *N. Cataria* L. Har behaglig lukt, som sökes af katter.

Kattostväxter skiljas från öfriga genom ståndarsträngarnes sammanväxning till en pelare: *Malvaceæ* Juss. Typen för familjen är slägtet

Kattost, m. (*Malva* L.), hvars yttre blomfoder är trebladigt. Namnet är

mycket gammalt och förekommer redan hos medeltidsförfattare.

Allmän Kattost (*M. vulgaris* Fr.) och

Liten Kattost (*M. borealis* Wallm.) hafva nedliggande stjelkar, blommorna i krans i bladvecken; den förres kronblad äro större än fodret, rödletta, den senares af fodrets längd, hvita.

Desmekattost, se **Desma.**

Rosenkattost (*M. Alcea* L.), med större, blekröda blommor i toppen; skild från Desmekattosten genom glatta frukter.

Röd Kattost (*M. silvestris* L.), med hög, upprätt stjelk, högröda blommor i bladvecken.

Kors, hvilken stat utaf vaggande stänglar,
Smörblomster, kattost och gräs i parti!
DAHLGREN 1: 397.

† **Kattpattar,** m. pl., Skåne = **Törel.**

† **Kattrumpa,** f. Benämningen, i likhet med alla dylika parabler obrukbar som växtnamn, tillägges de mest skilda växter, såsom **Småborre, Mörkt Kungsljus, Ax-ärenpris** m. fl.

† **Kattstöflar,** m. pl. = **Gulhvifva** och (enligt Linnés Sk. resa 210) äfven **Höskallra.**

Kautschu, m., ett segt, slemmigt växtämne, som erhålles af flera mjölksaftiga träd, företrädesvis af *Siphonia elastica* Pers. i Sydamerika.

Kax, Käxa ingå som stamord i **Hundkax, Hundkäxa** och som artnamn i **Kaxstäkra.** Förekommer i många former i det Engelska folkspråket.

† **Kejpe, Kep** (af Lat. *Cepa*), m., Gotl. och Boh. en art Lök. Se **Lök.**

Kejsarkrona, f., en praktfull lökväxt af slägtet Kronlilja, med en bladtofs i spetsen, från hvilken de klocklika kronorna nedhänga: *Fritillaria imperialis* L. — »Kejsarkronor måste växa här (Simbris) frodigare än på något annat ställe i riket, ty de voro satte på hvar enda stol i kyrkan vid pingesthelgen, så att hela kyrkan var dermed majad». Linnés Sk. resa 141.

Kers, m., Vesterg. blomvippan af **Kase** (Vass).

Kikbär, n., bärlika utväxter på En, förorsakade af en liten insekt (*Tipula juniperina*), hvilka af allmogen ansetts som medel mot kikhosta.

† **Kik i rammen,** Ångerm. = **Konvalje.**

Kikärt, f., en i södra Europa odlad ärtväxt: *Cicer arietinum* L. Äfven denna benämnes **Kaffevicka** (se der).

† **Killingblomma,** f., Gotl. = **Blåsippa.**

Kina, se **China.**

Kirs, Kirskål, m., ett mycket gammalt namn på **Qvaller.** I äldre Tyskan *Giersa,* nu *Giersch.*

† **Kivelbast,** n., Roslagen = **Tibast.**

† **Klammer-ris,** n., en växt, som, kastad under bordet i gästabudslag, anses vålla gräl och slagsmål. Sådana mystiska namn föras på olika orter till olika växter; det här ifrågavarande tillägges i Småland **Sqvattram,** hvilken genom sin starka narkotiska lukt möjligen kan bidraga till att åstadkomma omförmälda verkan, men vanligen föres det likväl till den milda **Gulmåran.**

Klasbär, Roslagen = **Stenhallon.**

Klason, se **Koddon.**

Klett, m., n., torde vara Blåklintens rigtigaste benämning, eller, med artnamn, **Blåklett,** såsom den i Östergötland och flerstädes kallas. Se **Blåklint.**

Säden förgicks; karborren och klettet
Bredde sig ut till en skog.
ADLERBETH 58.

Rödklett (*Centaurea Jacea* L.), se **Knoppört.**

Klilaf, se **Laf.**

† **Kling-ris,** n., Vesterbotten = **Dvergbjörk.**

Klint, Rödklint, m., en prydlig röd blomma af Näglikefamiljen, känd genom sitt läderartade blomfoder med långa flikar: *Agrostemma Githago* L. Allmän bland vintersäd. »Skånske slättbonden ... anser den råg, hvari mycken klint finnes, för den drygaste i hushållet». RETZIUS 1: 28.

Klintblära, f., ett med Klinten närförvandt örtslägte, med uppblåst blomfoder, enkönade blommor: *Melandrium* ROEHL.

Klippglim, m., *Silene rupestris* L.

Klocka, se **Blåklocka.**

Klocklilja, f., ett slägte bland Narcissväxterna, med klocklik, sexbladig kalk, likformiga kalkblad: *Leucojum* L. Se **Snöklocka.**

Klockljung, se **Ljung.**

Klockrofva = **Rapunzel.**

Klock-stålört, se **Stålört.**

Klofibla, f., ett med Hökfiblan närförvandt örtslägte, med upptill afsmalnande frukter och tillbakaböjda bladflikar: *Crepis* L. Jfr **Fälle.**

Klofving, se **Klöfver.**

† **Klotblomma,** f., ett efter Latinet nybildadt namn på *Globularia vulgaris* L., men obehöfligt, då vi förut ega tvenne inhemska: **Berg-skrabba** och **Blåboll.**

Klotboll, m., svampslägtet *Sphærobolus* TODE; ett mycket passande namn, men svampen är oansenlig, hvarföre jag tvekar om det bör upptagas.

† **Kloting,** m. = **Furgräs.**

† **Klotsvamp,** utgår alldeles.

Klottång, Bohuslän, se **Tång.**

Klovicka, f., en liten, hos oss sällsynt ärtväxt, med klolika, ledade ärtbaljor. **Fogelklovicka:** *Ornithopus perpusillus* L.

Kloärt, f., ett örtslägte bland Ärtväxterna, länge förenadt med **Backsöta,** men skildt genom blomkölens förlängning till en udd eller liten klo, hvarföre namnet måste tilläggas *Oxytropis* DEC.

Klubbfibla, f., en art af slägtet *Arnoseris* (*A. pusilla* GÆRTN.), skild från alla öfriga Fibleväxter genom sina upptill klubblikt svälda stänglar.

Klubbgräs, n., Österbotten, ett synnerligen passande namn på slägtet **Kasedun.** Högst olämpligt har man gifvit benämningen Klubbgräs åt **Sandborsten.**

Klubblaf, se **Laf.**

† **Klyfblad,** n., ett af mig fordom illa bildadt namn på svampslägtet *Schizophyllum* FR., hvilket bör utgå. Skulle man anse ett Svenskt namn nödigt, kunde det lyda **Klyftsvamp.**

† **Klådblomster,** se **Skabb-blomster.**

Klådris (efter Norskan), n., en hos oss endast vid Indalselfven växande buske, som liknar Cypressen: *Myricaria germanica* DESV.

† **Klåkunta,** se **Blåeld, Blåkunta.**

Klöfver, äldre namn **Klofving,** m. (origtigt **Klöfvergräs**), en i folkspråket allmän benämning på växter med af trenne småblad sammansatta blad, och sannolikt ursprungligen = **Bläcken** (*Menyanthes* L.), ty *Trifolii* äldsta namn äro **Väpling** och **Kolla.** Numera är Klöfver en så allmänt antagen benämning för slägtet *Trifolium* L., att rättelse vore fruktlös. *Klöfver* ingår tillika i många andra växtnamn, såsom **Klöfverärt, Honungsklöfver, Kråk-klöfver** m. fl., hvilka särskildt upptagas. — I nuvarande skriftspråk är Klöfver, som sagdt, slägtet *Trifolium,* ärtväxter med blommor i ett rundt hufvud och med små, mest enfröiga, inom fodret slutna fröbaljor. Såsom i

ekonomiskt afseende vigtiga, måste de allmännare arterna anföras:

Alsike-klöfver (bättre efter Tyskan *Svensk Klöfver*), med uppstigande stjelk, rödhvita blommor: *T. hybridum* L. Ypperlig foderväxt.

·**Back-klöfver**, med upprätt stjelk, hvita blommor: *T. montanum* L.

Gullklöfver, Humleklöfver, upprätt, med gullgula blomhufvud: *T. agrarium* L.

Harklöfver, upprätt, ettårig, med hvitulliga blomhufvud: *T. arvense* L.

Hvitklöfver, med krypande stjelk, hvita blomhufvud: *T. repens* L. Odlas till bete.

Rödklöfver, med upprätta stjelkar, röda blommor: *T. pratense* L. Den förnämsta bland våra odlade foderväxter.

Skogsklöfver, med hit och dit böjda stjelkar, högröda blommor: *T. medium* (L.). Kallas äfven **Bergklöfver**.

Vattenklöfver = **Bläcken**.

Klöfver-snarrefva, se **Snarrefva**.

Klöfverärt, f., ett med Klöfver närförvandt slägte, men med långa, flerfröiga, fyrkantiga ärtbaljor: *Tetragonolobus* Scop.

Spergelklöfverärt (*T. purpureus* Moench), med röda blommor; odlas under namn af **Spergelärt**.

Strandklöfverärt (*T. siliquosus* Roth), med gula blommor; växer vild.

Knagel, m., enligt Ihre ett namn på **Pors**.

Knagglestarr, se **Starr**.

Knapp-ag, m., ett med Ag förvandt slägte, med alla småaxen i ett hufvud: *Schoenus* L.

Knappar, m. pl., benämnas flere växter med plattade blomhufvud, företrädesvis **Vädd-arter**, äfven **Monke** och mer oegentligt **Knoppört**.

† **Knappfjäll**, n., ett åt små mikroskopiska svampar gifvet namn, som ej förtjenar upptagas.

Knappsäf, f., ett slägte bland Halfgräsen, med ett enda ax, utan fröull: *Eleocharis* R. Br. Alla arter af Knappsäfven växa på fuktiga ställen. Se **Sälta**.

Knapptåg, se **Tåg**.

Knapptång, se **Tång**.

Knappvädd, se **Vädd**.

† **Knarfvel**, m., ett mig obekant namn på **Fräken**.

Knavel, m., örtslägtet *Scleranthus* L., små växter med ledade stjelkar, trinda blad och små, kronbladslösa blommor. »Knafvel blommade och dess innerste blomsträngar lutade tillsammans åt sina styftor». Linnés Öl. resa 18. — Namnet *Knawel* finnes redan hos de äldste Tyske botanister. Franckenius, Tillandz och Bromelius ha **Knaflegräs**.

Knoppgräs = **Stor Knoppört**.

Knoppört, f., örtslägtet *Centaurea* L., tillhörande Tistelväxterna (men våra inhemska arter äro icke taggiga), med strutlika strålblommor. De flesta arterna hafva sjelfständiga namn och upptagas derföre särskildt, såsom **Blåklett** eller **Blåklint, Gulskära, Jernört, Storhufvud** (Stor Knoppört).

Knutarv, m., en liten med Rödarven beslägtad ört, blott afvikande genom blommornas fyrtal: *Centunculus minimus* L. Namnet föres af Wahlenberg till **Spergel**.

Knylbräcka, se **Bräcka**.

Knylhafre, m., en vild, mångårig, men som foderväxt odlad art af slägtet Hafre, med knölig rot: *Avena elatior* L.

Knylklocka, se **Blåklocka**.

Knyl-solöga, se **Solöga**.

Knylvippärt, se **Vippärt**.

Knytling, m., en liten, till jorden nedtryckt ört, med gröna, till små knyten i bladvecken gyttrade blommor: *Herniaria glabra* L. Knytlingen frodas, fast han dagligen trampas.

† **Knäckegräs,** Skåne = **Fräken.**

Knäckepil, se **Pil.**

Knägräs, n., ett litet, nedliggande, knäböjdt gräs med mångblommiga småax: *Triodia decumbens* P. Beauv. Knägräset växer på magra betesmarker, liksom förtryckt bland de andra gräsen.

Knärot, f., en ört af Nosseväxternas familj, med knäböjda rötter och hvita, ensidiga, något vridna blomax: *Goodyera repens* R. Br. Den mossbelupna marken i de dystra barrskogarne upplifvas af Knärotens hvita blomax.

† **Knöltång,** se **Tång.**

Knöple, n., egentligen benämning på fröhusen hos Lin, men äfven på lågväxt lin, samt på någonting förkrympt, hvaraf växtnamnet **Jord-knöple** (se detta).

Kobeber, Kubeber, m., en art peppar af *Piper Cubeba* L. fil. Föga brukligt namn.

† **Kobär,** n., Skåne = **Stenhallon.**

†**Koddon,** äfven **Klason,** n., enligt Linné benämning i Småland på **Stenhallon;** jag har dock der hört endast namnet **Stenbär.**

Kohvete, Korphvete, Pukhvete, n., några bland de mångfaldiga namn, som tilläggas **Åkerkovall.** (Af misstag hänföras namnen till **Ängskovallen.**)

Kokelkärnar, m. pl., bären af *Menispermum Cocculus* L. (från Malabar) samt flera arter af slägtet *Cocculus* Dec.

Kokosnöt, f., frukten af **Kokospalmen** (*Cocos nucifera* L.) på Söderhafvets öar.

Kolbrand, se **Brand i säd.**

Kolfväxter, Etthjertbladsväxter med han- och honblommor på olika kolfvar af samma stånd, utan hölster eller täckfjäll: *Typhaceæ* St. Hil. Hit höra **Igelknopp** och **Kafveldun.**

Kolla, f., ett i Vestergötland antaget slägtnamn på Klöfver. **Hvitkolla, Gullkolla, Rödkolla** motsvara Hvit-, Gull-, Rödklöfver.

Kolumbo, m., en medicinsk drogue, som erhålles af *Cocculus palmatus* Dc. från södra Afrika.

Kolvass, m., Upland = **Sjösäf,** så kallad för sin mörka färg, i motsats till Skärvass. (Må ej skrifvas *Kålvass.*)

† **Komjan,** m., Skåne = **Kummil.**

Konig, Koning, m., ett uråldrigt, dyrbart namn på *Origanum vulgare* L., tillhörande Sugeväxterna, med i en vippa hopklasade småax, men ingen jemn qvast såsom hos Dostan. Namnet härleder sig knappt från *konung,* ehuru det i Småland uttalas **Konungsgräs.** Efter Tyskan har man kallat växten *Dosta,* men detta namns härledning visar uppenbart, att det ej kan föras till Koning. Jfr **Dosta.**

Konvalje (äfven **Liljekonvalje, Lille Kovalle,** efter det Latinska *Lilium convallium*), m., en Liljeväxt med breda rotblad, hvita, klocklika, i en klase sittande blommor på bar stängel, samt bär: *Convallaria majalis* L. Namnet förekommer först hos Bromelius (1694); förut kallades växten **Rams** och **Majlilja.** Konvaljens blommor utmärka sig genom sin vällukt, dess blad genom sin glans.

† **Kopattar,** m. pl., Skåne = **Klockljung.**

† **Kopiss,** m., Vesterg. = **Smörblomma.** Utgår af många skäl.

† **Kopplaf,** utgår, se **Laf.**

† **Korall-laf,** utgår, se **Laf.**

Korallrot, f., en bladlös ört af Nosseväxternas familj, med korall-lik rotstock: *Corallorrhiza innata* R. Br.

Korgpil, f., en art af Bandpil med mycket smala skott och blad: *Salix viminalis* L.

Stundom bereder han rankorna band
af böjelig korgpil,
Flätar med händig flit af buskarnes
telningar korgar.
ADLERBETH 62.

Korgsvamp, m., se **Brödkorgsvamp.**

Koriander, m., en odlad Umbellat, med klotrunda frön och stark, vidrig lukt: *Coriandrum sativum* L. Mycket använd kökskrydda.

Korinter, m. pl., en afart af Vindrufvan, med mycket små frukter: *Vitis vinifera* v. *apyrena* L.

Kork, m., barken af en art Ek i södra Europa: *Quercus Suber* L. (Korkek).

Korkalm, se **Alm.**

Korksopp, m., rätteligen **Björkticka.**

Korn, n., i vidsträcktaste mening: frön och mindre frukter, t. ex. pepparkorn; men i inskränktare: sädesslagens frön, och i speciell: **Bjugg** (*Hordeum* L), i hvilken mening benämningen nästan uteslutande användes i riksspråket. Deraf odlas, utom mindre anmärkningsvärda förändringar, följande arter:

Allmänt Korn (*H. vulgare* L.), med axets korn sittande i sex rader, af hvilka två äro tilltryckta axfästet; alla blommorna tvåkönade med borst.

Gumrik-korn, Gumringkorn (*H. distichum* L.), med hanblommor på de platta sidorna af axet, utan borst, frön öfver hvarandra liggande. Kallas äfven **Flätting.**

Himmelskorn (*H. hexastichum* L.), likt Allmänt Korn, men alla raderna äro lika utstående. Kallas äfven **Sexradigt Korn.**

Skyffelkorn (*H. Zeocriton* L.), likt Gumrik-korn, men kornen äro utspärrade med långa borster.

† **Kornblomma, Kornros,** obestämda namn, tillagda åtskilliga bland säd växande örter, t. ex. **Blåklett, Gullkrage, Rödklint.**

Korndodra, f., en ört närförvandt med Dodra, med hvilken den ock af Linné förenades, men har enfröiga skidor: *Neslia paniculata* Desv.

Kornell, m., ett slägte innefattande både buskar och örter; det kommer nära Måraväxterna, men kronbladen äro fria. Åtskilliga arter planteras som prydnadsväxter. Här upptaga vi blott:

Röd Kornell (*Cornus sanguinea* L.), buske med röda grenar, blommorna hvita, utan svepe. Växer vild i Göta rike. (I Vesterg. **Eknas.**)

Äkta Kornell (*C. mascula* L.), buske, blommande på bar qvist, blommorna gula, med svepe. Vild i södra Europa, odlad i Sverige.

Den örtartade *Cornus suecica* L. se **Hönsbär.**

Kornfibla, f., en till Fibleväxterna hörande ört (*Scorzonera humilis* L.), med lancettlika, vid torkning svartnande blad och stora, af hvitulliga och vanligen ogrenade stjelkar uppburna, gulblommiga korgar. Jfr **Scorzoner-rot.**

Kornros = **Blåklint.**

Korntagg, se **Brandkorn.**

Kornvalmo, se **Valmo.**

† **Korp, Korphvete,** se **Kohvete.**

† **Korsblomma, Kristi Korsblomma** = **Passionsblomma.**

Korsblomstrige, en stor och högst naturlig växtfamilj, med fyra i kors sittande fria foder- och kronblad, sex ståndare, af hvilka två kortare, och tvåskalig skidfrukt: *Cruciferæ* Adans. Efter folkets uppfattning kunna de fördelas i **Kålväxter,** med långa, smala skidor och vanligen gula blommor, **Krasseväxter,** med korta, breda skidor, och **Fioler,** med fioletta blommor. Dock finnas flere, som icke kunna föras till någondera gruppen, eller som snarare tillhöra båda de sistnämnda (t. ex. Ångkrassen).

† **Korsbläcker,** f. pl., se **Bläcken.**

Kors-kovall, se **Kovall.**

† **Korskål,** m., uppgifves som benämning på **Svalört** (*Ficaria* Roth), men då denna icke erbjuder någon anledning till namnet, måste det bero antingen på missförstånd eller ock på misskrifning i stället för *Kirskål.*

† **Korsnäta,** f., Vesterg. = **Hvitplister.**

Korsört, f., de ettåriga arterna af slägtet Boört (*Senecio* L.), med inskurna, flikiga blad och inga eller ock korta, tillbakarullade strålblommor.

† **Korsört** benämnas ytterligare 1) **Ormbär** i Bleking; 2) **Kors-kovall** i Jemtland; 3) slägtet **Dån** enligt Wahlenberg.

Kosmör, se **Smäre.**

Kosopp, Kosvamp, m. (origtigt *Koticka*), åtskilliga arter af slägtet Rörsopp, i synnerhet *Boletus luteus, granulatus* och *bovinus* L., eller arter öfverdragna med ett segt slem, hvaraf man antagit, att efter deras förtärande af korna mjölken skulle blifva seg. Se Linnés Vestg. resa 274.

Koträd, n., ett i Guyana växande träd (*Tabernæmontana utilis* Arn.) med ymnig hvit mjölksaft, hvilken är mild och förtäres som mjölk.

Kovall, m., örtslägtet *Melampyrum* L., hörande till Skeplingsväxterna, utmärkt genom blott ett frö i hvartdera af fröhusets rum. Hithörande arter hafva i folkspråket flera namn, hvilka särskildt upptagas.

Korskovall (*M. cristatum* L.), med blommor i fyrkantiga ax.

Lundkovall (*M. nemorosum* L.), med blå, tandade blomskärmar. Utmärkt vacker.

Åkerkovall (*M. arvense* L.), med blommor i allsidiga ax, röda, parflikiga skärmblad.

Skogskovall (*M. silvaticum* L.) och **Ängskovall** (*M. pratense* L.) hafva blommorna parvis och ensidigt sittande i bladvecken; den förres äro öppna, höggula, den senares slutna, hvitgula.

Anm. Om ordformen *vall,* se **Vi.**

Krageblomma, f., örtslägtet *Chrysanthemum* L., tillhörande Blomhålksväxterna, utmärkt genom sina sköna, tunglika strålblommor omkring des platta, af pipiga blommor bildade disken. — Ordet *blomma* bortfaller i sammansättningar.

Gullkrage, m. (**Gul Krageblomma**), med gula strålblommor: *Ch. segetum* L. Jfr **Solsicka.**

Prestkrage, m. (**Prestkrageblomma**), med hvita strålblommor: *Ch. Leucanthemum* L.

Krakmandel, m., mandelkärne innesluten i sitt skal. Se **Mandel.**

Krampfrö, n., frön af **Åker-rättikan,** inblandade i säden, hvilka ansetts förorsaka kramp, dragsjuka. Namnet *Kramprättika* (hos Dalin) är obrukligt, öfverflödigt.

Kransborre, m., tillhörande Sugeväxterna, med hvita blommor, som bilda klotrunda kransar omkring stjelken: *Marrubium vulgare* L. Se **Andorn.**

† **Kranshirs,** m., obrukligt, olämpligt namn; kallas rätteligen **Kafvelhirs.**

† **Krans-ormbunke** utgår alldeles.

Kransärt, se **Ärt.** Jfr **Kronärt.**

Krapp, m., ett örtslägte bland Måraväxterna, kändt af sina klocklika kronor. Den hos oss för färgerier odlade växtens rot lemnar ett rödt färgstoft: *Rubia tinctorum* L.

Kraslaf, se **Laf.**

Krasse, m., örtslägtet *Lepidium* L., tillhörande de Korsblomstrige, med runda, platta skidor och enfröiga rum. I folkspråket ingår *krasse* i en mängd andra slägtnamn, hvilka särskildt upptagas. Äkta krassearter äro:

Allmän Krasse (*L. sativum* L.), allmänt odlad för sin behagliga krassesmak. Bladen mångklufna.

Bitterkrasse (*L. latifolium* L.), med breda, glatta, odelade blad. Kallas i gamla bibelöfversättningen (2 Mos. 12: 8) **Bittersalsa.**

Fältkrasse (*L. campestre* R. Br.), med odelade, pil-lika, ludna blad.

Gatkrasse (*L. ruderale* L.), liten, med parflikiga rotblad.

Indiansk Krasse, se **Skölding.**

Krasse-sommargyllen, se **Sommargyllen.**

† **Kratstistel** utgår. Torde hafva uppkommit genom skrif- eller tryckfel.

Kremla, f., ett slägte bland Skifsvamparne, hos hvilket skifvorna äro lika långa, utan inblandning af kortare: *Russula* Fr. Kremlorna äro i allmänhet giftiga.

Krepling (krypande Ljung), m., en liten, nedliggande buske, tillhörande Ljungväxterna, med sambladig krona och fem ståndare: *Azalea procumbens* L.

Krikonträd, n., en art af slägtet Slån, med svartblå, runda, välsmakande frukter: *Prunus insititia* L. Kallas äfven **Tysk Slån.**

Kringelväxter, Svenska benämningen på familjen *Umbellatæ* L., men vi hafva i detta arbete begagnat namnet Umbellater, såsom mera kändt.

Krist-torn (pl. -törnen), n., en buske med läderartade, taggiga, städse grönskande blad: *Ilex Aquifolium* L. Kristtörnen växa vilda på Jutland och i sydvestra Norge, men uthärda ej på fritt land våra vintrar.

Kroll-lilja, se **Lilja.**

Kron-artskock, se **Artskock.**

Kronill, i Dalins ordbok felaktigt för Koronill. Se **Kronärt.**

Kronlilja, f., ett utmärkt örtslägte, tillhörande Liljeväxterna, lätt igenkändt af en honungsgrop vid kronbladens bas: *Fritillaria* L. (*Lilja* bortfaller i sammansättningar.) De mest bekanta arterna äro:

Kejsar-kronlilja = **Kejsarkrona.**

Kungs-kronlilja, äfven Kungskrona, Kungslilja, Kungsängslilja, Dampselslilja: *F. Meleagris* L.

Kronsporreväxter, Tvåhjertbladsväxter med två små foderblad, fyrbladig, oregelbunden blomkrona, det nedre kronbladet utskjutande en sporre: *Fumariaceæ* Dec. Hysa vattenaktig saft.

Kronärt, f. 1) En på Öland och Gotland växande vacker buske, tillhörande Ärtväxterna, med ledade fruktbaljor: *Coronilla Emerus* L. — 2) En förändring af våra vanliga Ärter, med i krans sittande blommor. Benämnes rigtigare **Kransärt.**

Kropp, m., en af våra prydligaste vilda växter, med hög, mångbladig stjelk, lång, purpurröd blomspira: *Epilobium angustifolium* L. eller *Chamænerion angustifolium* Scop. »Kropp var i rågåkrarne vid Rinkaby det svåraste ogräset». Linnés Sk. resa 78.

Anm. Ingen Svensk växt torde hafva så många namn som denna. Bland dem eger *Kropp* bestämdt företräde, så väl såsom ett sjelfständigt namn som för sin härledning af Ang.Sax. *krop*, spica. Linné, Retzius, Wahlenberg och alla författare, som förtjena auktoritet, sätta ock detta främst.

Kroppväxter, Tvåhjertbladsväxter med mycket olika utseende, men hos alla sitter fruktämnet under blomkronan, de fria kronbladen och ståndarne äro fästa i fodrets svalg: *Onagrariæ* Juss. Hit höra **Kropp, Dunört, Hexört** m. fl.

† **Krukört,** f., ett kostligt exempel på huru af missförstånd de besynnerligaste namn uppkomma och sedan slafviskt afskrifvas. Af ett gammalt och

ännu i folkspråket brukligt namn *Käring-ruka* gjorde man först genom felaktig stafning *Kärin-kruka*, och af *kruka* i stället för *ruka* (stercus) har man sedan tillskapat *Krukört*.

Krus- ingår i en mängd växters benämningar såsom artnamn, t. ex. **Krusmynta, Krustistel** m. fl.; äfven till betecknande af artförändringar, t. ex. **Kruskål, Krusrenfana, Krussallat** m. fl.

Krusbräken, n., ett slägte bland Bräkenväxterna, med de ofruktsamma bladen krusiga, men de fruktbärande hela: *Allosorus crispus* BERNH.

Krusbär, n., en förändring af Stickelbär, med styfhåriga frukter: *Ribes Grossularia* L.

Krusfrö, n., hos Bromelius (ej **Kruffrö**, såsom i *Bot. utfl.* 3: 243 uppgifves): *Selinum Carvifolia* L., med mycket sammansatta blad och flikiga småblad. Namnet har väl afseende på frönas upphöjda åsar.

Kruskål, se **Kål.**

Krusmynta, se **Mynta.**

Kruspersilja, se **Persilja.**

Krustistel, se **Tistel.**

Kruståda, Kruståtel, se **Tåda.**

Krutbrännare = **Svedt Nyckelblomster.** »Krutbrännare, ett namn, som är makalöst väl gifvet, ty axet har röda blommor såsom eld, men på spitsen små outslagna svarta blommor, hvarmed branden aftecknas». Linnés Öl. resa 115.

Krutläskare, m. = **Kafveldun.** »Krutläskare kallade folket (i Marstrand) ej obeqvämligen den bekanta *Typha*, ty hon liknar det instrument, med hvilket man läskar stycken» (kanoner). Linnés Vestg. resa 181.

Krydda, f., kallas af allmogen i synnerhet för vällukt odlade växter. Platsen, der dessa odlas, benämnes *kryddsäng*, och blomsterqvastar, som pläga bindas om söndagarne, kallas *kryddqvastar*.

† **Kryddböna,** f., kärne af *Ocotea Puchury* MART., från Brasilien. Officinell.

Kryddmynta, f., en ettårig, med Mynta beslägtad ört, men med ensidiga ax: *Elsholtzia cristata* WILLD. Kryddmyntan är införd från Sibirien och nu flerstädes förvildad. Har stark kryddlukt.

Kryddnäglika, f., de torkade blomknopparne af *Caryophyllus aromaticus* L., ett ständigt grönskande träd på Moluckerna.

Kryddpeppar, m., de torkade bären af *Eugenia Pimenta* DEC., ett ständigt grönskande träd i Vestindien.

Krypböna, se **Böna.**

† **Krypfloka,** se **Kärrfloka.**

Kryphven, se **Hven.**

Kryptåg, *Juncus bufonius* L.

Krypvide = **Jordvide.**

† **Kråkbjugg, Kråkhvete, Kråk-korn** (Smål.) tillhöra Björnmossans många benämningar.

Kråkbär, se **Kråkris.**

Kråkfötter, m. pl., ett namn tilllagdt de mest skilda växter, såsom **Kråk-klöfver** (Rosl.), **Bläcken** (Vesterg.), en art af **Alant**, *Inula salicina* L. (Gotl.), **Flikigt Groblad** (*Plantago Coronopus* L.) och **Kråk-krasse.**

Kråk-klöfver, m., en mångårig ört, närbeslägtad med Fingerört, men med nedliggande stjelk och rödbruna blommor, växande i kärr: *Comarum palustre* L. Se Linnés Sk. resa 359.

Kråk-krasse, m., en liten Krasseväxt, med enfröiga, knöliga, icke uppspringande skidor: *Coronopus depressus* MOENCH. — Af Wahlenberg benämnes den **Kråk-klor.**

† **Kråklök,** m., Nerike = **Vårlök.**

Kråkris, n., **Kråkling,** m., en Ljung liknande buske, men med tre-

bladiga blommor och svarta bär: *Empetrum nigrum* L. Frukterna kallas *Kråkbär, Kräkon, Skräkon*. Kråkriset är en af de mest härdiga växter mot köld. — Kråkbären blifva i högsta Norden smakligare och ätliga (Wahlenberg).

Kråksyra, se **Syra.**

+ **Kråktorn, Kråketorn,** n., ett af de många namnen på **Vägtorn.**

Kråkvicka, se **Vicka.**

+ **Kråkärt,** f., ett namn som tilllägges flere Ärtväxter, vanligast **Kråkvickan,** men i Österg. **Vårvippärten.**

Kråkört, f., Skåne = **Tätört.**

Kräftstenslaf, se **Laf.**

Kräkel, m., Gotl., en Tångväxt med trinda, jemnhöga grenar: *Furcellaria fastigiata* Huds.

Kräkling, Kräkon, se **Kråkris.**

Kräkrot = **Ipecacuanha.**

Krösonris, n., den i Göta rike vanligaste benämningen på **Lingonris.** Frukten kallas *Krösa, Kröson, Kröser.*

Kubbhvete, n., en art Hvete med ludna småax utan borst: *Triticum turgidum* L.

Kulla, f., ingår i mångfaldiga provinsnamn på växter i stället för *blomma;* äfven i antagna slägtnamn, såsom **Brunkulla, Grönkulla.**

Kullor (plur. af *Kulla*), i bestämd mening örtslägtet *Anthemis* L., tillhörande de Hålkblomstrige växterna och liknande Krageblommor, men med fjälligt blomfäste. Hit hörande arter äro allmänt bekanta:

Letkullor (*A. tinctoria* L.), med gula strålblommor. Kallas äfven **Färgkullor;** af Tillandz **Gula Letblomster,** af Wahlenberg **Lettblomster.**

Surkullor (*A. Cotula* L.), med hvita strålblommor. Likna Kamillblommor, men hafva vidrig lukt. (Falskeligen hitföres Baldersbrå.)

Åkerkullor (*A. arvensis* L.), likna de näst föregående, men äro utan lukt.

Kummer, m. 1) Blomhängena på Hängeväxterna, företrädesvis på Al och Björk. 2) Örtslägtet *Geum* L., tillhörande Brumväxterna, hvars småfrukter sluta i en lång borst.

Fårkummer (*G. rivale* L.), med större, hängande, rödbruna blommor.

Näglikekummer (*G. urbanum* L.), med mindre, upprätta, gula blommor.

Kummil, Kummin, m. Under detta namn förvexlas två olika växter, nemligen 1) vår inhemska **Karv** (*Carum Carvi* L.), som nu vanligen kallas Kummil, och 2) en i södra Europa förekommande snarlik växt, *Cuminum Cyminum* L., hvilken namnet Kummin rättast tillkommer. Redan Harpestreng kallade den förra Dansk, den senare Tysk Kummin. Som nu intet hopp är att lyckas återinföra det äldre namnet Karv, vore lämpligast att benämna *Carum* (i likhet med Tyskarne) Kummil och *Cuminum* Kummin.

+ **Kungsbär,** Österg. = **Måbär.**

Kungskrona, Kungslilja, Kungsängslilja, se **Kronlilja.**

Kungsljus, n., ett allmänt örtslägte, med platt, oregelbunden krona och fem olika långa ståndare: *Verbascum* L. Dess inhemska arter äro:

Filtbladigt Kungsljus (*V. Thapsus* L.), med ulliga, på stjelken nedlöpande blad, gula blommor.

Hvitt Kungsljus (*V. Lychnitis* L.), med hvita blommor.

Mörkt Kungsljus (*V. nigrum* L.), med skaftade blad, ståndarsträngarne brunludna.

Kungsspira, Kung Carls spira, f., en ståtlig ört af slägtet Frier, med tillsluten mynning: *Pedicularis Sceptrum Carolinum* L. Kallas **Kungsspira** i Vesterbotten, **Myrkong** i Jemtland. Tillegnad konung Carl XI af O. Rud-

beck d. y., med namnet *Sceptrum Carolinum:*

»Hvars blomma, lik en hjelm, så gul som gullet lyser,
Med blek och blodig mun samt blodbestänkta blad».

† **Kuplaf** utgår.

Kurbits, m., se **Pumpa.**
Anm. Profeten Jonas Kurbits kan ej med säkerhet föras till någon växt; man har gissat dels på någon Gurkväxt, dels på *Ricinus* L. Sannolikt är den en idealiserad ranka.

Kyndel, m., ett efter det Tyska *Quendel* i skriftspråket upptaget namn på *Satureja hortensis* L., en odlad kryddväxt med tvenne samsittande blommor, af Sugeväxternas familj. Tyskans Quendel är dock egentligen *Timjan*, och Kyndeln har ett äldre, bättre namn i folkspråket: **Safver.**

Kål, m., 1) i inskränktare mening en bekant, odlad köksväxt: *Brassica oleracea* L., af hvilken man eger mångfaldiga förändringar, frambragta genom kultur, såsom **Blomkål, Blåkål, Hvitkål** eller **Hufvudkål, Kruskål** m. fl., hvilkas närmare bestämning tillhör trädgårdsspråket; 2) i vidsträcktare mening icke blott samtliga arter af Kålslägtet, såsom **Rapsat, Rofva** m. fl., utan ock Korsblomstrige växter med gula blommor eller kål-lika blad, såsom **Dufkål, Strandkål, Ängkål** m. fl., hvilka särskildt upptagas. — 3) *Kål* kallas äfven örtståndet af flere växter, t. ex. *Potatiskål, Rofkål,* i synnerhet sådana som tjena till grönkål, t. ex. *Fruekål, Hässlekål, Nässlekål.* I denna mening förekommer Kål i bibeln: »den som svag är (i tron), han äter kål». *Rom.* 14: 2.

Kålfrösvamp, m., en svampväxt, som alldeles liknar kålfrö och stundom i stor mängd finnes på dylika frön, hvilka under vintern vissnat: *Sclerotium Semen* Todr. Af allmänheten anses Kålfrösvamparne ofta för verkliga kålfrön.

Kålpalm, f., ett slägte bland Palmträden, utmärkt för sin utomordentliga höjd: *Areca oleracea* L. De outvecklade bladknopparne användas som kål.

Kålrabbi, m., se **Rotabagge, Kålrot.**

Kålranunkel = **Svalört.**

Kålrot, f., en kålart med rötter liknande rofvors: *Brassica Napobrassica* L. Jfr **Rofkål, Rotkål.**

Kålsat, m., en odlad förändring af **Åkerkålen,** *Brassica campestris* L.

Kålsenap, m., ett örtslägte, som står midt emellan Kål och Senap, förenadt än med den ene, än med den andre, skildt genom i tvenne rader sittande frön: *Diplotaxis* Dec. De hos oss växande arter af Kålsenapen äro förvildade, införda med barlast.

Kåltistel, se **Tistel.**

Kålvass, skriffel för **Kolvass.**

Kålväxter, se **Korsblomstrige.**

† **Kåpört,** f., ett af botanister bildadt namn efter folkspråkets **Jungfru Mariæ kåpa.**

† **Kägrabuske,** m., Hishult i Halland, enligt Osbeck = **Sqvattram.** Har ansetts som medel mot kikhosta, hvaraf namnet.

Källelunk, m., en liten ört, med motsatta blad, små hvita blommor, nedhängande, treskaligt, trefröigt fröhus: *Montia fontana* L. Af äldre författare hänföres namnet äfven till **Ältgräset.**

Källerhals, m., se **Tibast.**

†**Källgräs,** n., ett obestämdt namn; har i ordböcker blifvit fördt till **Narfgräs** (*Catabrosa aquatica* P. Beauv.) och **Källelunk.** Utgår alldeles. Narfgräset växer ej i källor.

Källingbjörk, se **Björk.**

Källkrasse, m., en i källdrag växande ört af de Korsblomstriges familj,

med parbladiga blad, hvita blommor och hettande krasse-smak: *Nasturtium officinale* R. Br.

† **Kälört,** f. (troligen misskrifning för *Källört*), okändt, obrukligt namn på **Lonke.** Utgår alldeles.

Kämpar, Slåsskämpar, m. pl., en i södra Sverige, Danmark och Norge allmän och derifrån till England (*Kempes*) införd benämning på en art Groblad, *Plantago media* L. Se **Groblad.**

Kämpegräs, se **Kampe.**

† **Känselblomma,** f. Så kallas *Mimosa sensitiva* och *pudica* L., och benämningen kan tillämpas äfven på andra växter, som hopböja sina blad då de vidröras. Namnet är icke olämpligt, men jag bibehåller helst det Latinska *Sensitiva.*

† **Käringbär,** n., Vesterg. = **Blåhallon.** Kallas äfven **Käringhallon,** och sjelfva busken benämnes i Skåne **Käringtarmar**; men i Halland öfverföreg. enligt P. von Möller, detta namn till **Åkervindan.**

Anm. De af Linné under *Rubus cæsius* anförda provinsnamn måste ytterligare granskas, emedan han länge förde till denna art äfven *Rubus suberectus* Anders. och *plicatus* Weihe. Namnen **Björnbär** (Smål.) och **Björnhallon** (Österg.) tillhöra bestämdt de sistnämnda, icke *R. cæsius.*

† **Käringfis,** m., ett allmänt brukligt namn, som tillägges flere Röksvampar, i synnerhet slägtet *Lycoperdon* Tourn. Kallas lämpligare **Käringrök.**

† **Käringhallon,** se **Käringbär.**

† **Käringkål,** m., Smål. = **Kärleksört.**

† **Käringrock,** m., Retzius = **Brunört.** Namnet är brukligt i Norge; om i Sverige, har jag mig icke bekant.

† **Käringruka,** f. = **Blåsuga.**

Käringtand, f., ett af de mest mångtydiga och i formelt hänseende mest olämpliga namn. På Öland föres det till **Benveden** (Linnés Öl. resa 126), i Skåne till *Lonicera Periclymenum* L. (Linnés Sk. resa 319) och, liksom i Bleking, till **Gulhvifvan** (Sk. resa 240); men vanligen tillägges det **Smäre** och **Gigelsärt,** af hvilket senare namn ordet käringtand egentligen är ett slags öfversättning.

† **Käringtarmar,** m. pl., se **Käringbär.**

† **Käringöron,** n. pl., Dalarne = **Daggskål.**

† **Kärinkruka,** f., se **Krukört.**

† **Kärleksblomma,** f., ett i Dalins ordbok upptaget namn på slägtet *Nemophila* Bart. från Californien, odladt bland prydnadsväxter. (Mig synes lämpligare att för dylika bibehålla de Latinska namnen oförändrade.)

Kärleksgräs, se **Darrgräs.**

Kärleksäpple, n. (efter Fr. *pomme d'amour*), en art af slägtet *Solanum* (*S. Lycopersicum* L.). Odlas i södra Europa, och frukterna användas, som Kapris.

Kärleksört, f., en art af slägtet Fetknopp, med upprätt stjelk och breda, platta blad: *Sedum Telephium* L. Den afviker från öfriga arter så betydligt både till utseende och växtsätt, att den måste bibehålla sjelfständigt namn. »Allmogen har med denna örten hvarjehanda skrock». Retzius 2: 670. Om namnets härledning se *Bot. utfl.* 3: 242 not. Ett annat skrock med den samma anföres i Linnés Sk. resa 251.

Kärnfrukträd, naturliga familjen *Pomaceæ* L., skild från Stenfrukträden genom kärnhus, inneslutet i frukten, med flere kärnar (frön). Hit höra **Apel, Oxel, Päronträd, Rönn** m. fl.

Kärnlafvar, lafvar med slutna, vanligen svarta fruktvårtor, innehållande föredningen liksom en kärne: *Lichenes pyrenocarpi.*

Kärnsvampar, svampar likartade med förenämnda Lafvar: *Pyrenomycetes* Fr.

Kärr- är ett af de vanligaste artnamn, t. ex. **Kärrfrier, -fräken, -kafle** (se Kaflegräs), **-sälting, -tistel, -vial** m. fl. Se slägtnamnen.

Kärrfloka, f., en liten Umbellat med krypande eller simmande stjelk och två—trestrålig blomflock: *Helosciadium inundatum* Koch. Äfven kallad **Krypfloka.**

Körfvel (af Lat. *Cerefolium*), m. 1) **Spansk Körfvel,** ett slägte bland Umbellaterna, liknande Hundlokan, men med refflade frön: *Myrrhis odorata* Scop. 2) **Svensk Körfvel,** en art af Umbellatslägtet *Anthriscus*, liknande Persilja, men med släta frön: *A. Cerefolium* Hoffm. *Scandix Cerefolium* L.

Körne, n., »kallades här (i Skåne) både *Prunus* (spinosa) och *Rosa* (canina), som begge allmänt läggas på gärdesgårdarne, liksom sparr-ryttare, att afhålla kreaturen och nästan folket». Linnés Sk. resa 321.

† **Körning,** m., Vesterg. (enligt Ihre) = **Pors.** Föråldradt och obrukligt namn.

Körs, f., **Körsbärsträd,** n., ett slägte bland Stenfruktträden, med i flock sittande blommor och rund sten inuti bären: *Cerasus* Tourn. Af **Allmänna Körsen** (*C. vulgaris* Mill.), med syrliga frukter, hafva vi talrika förändringar odlade, hvilkas urskiljande tillhör pomologiska arbeten. — En vild art är

Fogelkörs (*C. avium* Moench), efter frukterna vanligen kallad **Fogelbär.** »Kersebärsträ... voro så höga som björkar och alldeles vilda, såsom andra skogsträn, och ingalunda planterade; alla voro af Fogelbärsslagen, med stora blad och söt (svart) frukt». Linnés Vestg. resa 25.

Kösa, f., ett besvärligt, ettårigt åkerogräs, med yfvig, slak vippa och lång borst: *Apera Spica venti* P. Beauv.

L.

Lackfiol, f., en i äldre tider vanlig benämning på **Löfkoja.** Har äfven blifvit kallad **Gyllenlack,** d. v. s. Gyllne Lackfiol, hvarmed egentligen menades *gul* Löfkoja. — Vild Lackfiol, se **Marfiol.**

† **Lacklök,** m., enligt Wahlenberg = **Löksuga.**

Laf, m. (af Isl. *lafa*, hänga). Namnet tillkom ursprungligen endast de trådformiga, *hängande* slägtena (*Usnea* och *Alectoria* Ach.), men öfverföres nu till en talrik familj bland Groddtrådsväxterna, hvars rot, stam och blad äro förenade i en bål (lafbål), inneslutande ett lager af gröna korn. Genom dessa skilja de sig från Svamparne, och genom växtstället i luften från Algerna. I det allmänna språket få de vanligen namnet *mossa*, och under detta såsom slägtnamn har redan Linné gifvit de flesta då kända arter Svenska namn; men benämningen Mossa är högst förvillande och *måste* utbytas mot Laf. Denna växtfamilj, hvilken hos Linné utgjorde blott *ett* slägte (och väl alltid kommer att i folkspråket betraktas såsom sådant, med Laf till slägtnamn), fördelas nu i en mängd slägten, men dessa äro ännu så litet stadgade, att jag anser olämpligt att gifva dem Svenska

namn, helst som dylika benämningar icke gerna komma att ingå i folkspråket. Dalin har efter Liljeblads Flora infört i sin ordbok slägtnamn på alla vid denne författares tid antagna slägten; men i afseende på flera bland dem hafva sedan dess vidtagits sådana förändringar, att deras gamla namn numera dels icke brukas, dels äro föga lämpliga, och andra, t. ex. *Variolaria* (Kopplaf), *Isidium* (Korall-laf), *Spiloma* (Fläcklaf), *Lepraria* (Mjöl-laf) m. fl. hafva helt och hållet försvunnit. Vid sådant förhållande har jag här under Laf (som ingår äfven i de nya slägtnamnen) upptagit endast de arter, som redan af allmänheten skiljas, t. ex. **Islandslafven, Renlafven** m. fl., eller som med lätthet kunna eller ock för sin nytta förtjena urskiljas. De talrika andra arter med Svenska namn, som anföras under *Mossa* af Linné, under *Laf* af Liljeblad och Retzius, äro här med flit förbigångna.

Blodplättlaf, en hvit, mjölig skorpa, med coccionellröda frukter: *Lecanora hæmatomma* Ach. Färgväxt.

Blåslaf, skorplik, gul med rödbruna frukter: *Lecanora ventosa* Ach. Växer på stenar utsatta för vinden. Färgväxt.

Brosklafvar, lafvar med långa, smala bladflikar, likfärgade på båda sidor, och med ofärgade fruktskålar. Slägtet *Ramalina* Ach. Brosklafvarne lemna ett i teknik användbart slem, och de på sten växande äro rikt försedda med färgämne.

Bull-laf, en af de allmännaste arter, med hvitgrå skorpa och bruna, skållika frukter: *Lecanora subfusca* Ach.

Bägarlafvar, de bägarlika arterna af slägtet *Cladonia* Hoffm., egentligen de brunfruktiga: *C. pyxidata* (L.).

Coccionell-lafvar, de rödfruktiga Bägarlafvarne: *Cladoniæ cocciferæ*.

Enlaf, en höggul, bladig, uppstigande laf med sköldlika, bruna frukter: *Cetraria juniperina* (L.). Växer på enbuskar.

Fäll-laf, en art af Nafvel-lafvarne, ofvan grå, under svartluden: *Gyrophora vellea* Ach.

Gråstenslaf, den allmännaste lafven på sten, hvilken lik en grå skorpa, med svarta, insänkta skålar, öfvertäcker gråsten, liksom Kalklafven kalksten: *Lecanora cinerea* (L.).

Gull-laf, en af de allmännaste lafvar på träd, med bladig, utbredd, gullgul lafbål och likfärgade, skål-lika frukter: *Parmelia parietina* Ach. Äfven kallad **Vägglaf.**

Hedelaf, se **Islandslaf.**

Hårlaf, en bladig art, med smala, uppstigande bladflikar, i kanten hårig, bruna fruktskålar: *Physcia ciliaris* Fr.

Islandslaf, äfven kallad **Islandsmossa,** en bladig, upprätt, brun art, med rännlade bladflikar och likfärgade, sköldlika frukter: *Cetraria islandica* Ach. Ett kraftigt näringsmedel och ett värderadt läkemedel i hektiska sjukdomar.

Jettelaf, en mycket bredbladig laf, ofvan gulgrön, med skarlakansröda, njurformiga, sköldlika frukter på bladflikarnes undre sida: *Nephroma arcticum* Ach. Är den största af alla lafvar, känd under namn af **Jettebröd.**

Kalklaf, en på kalkstenar allmän art, med hvit, mjölig skorpa och svarta, insänkta fruktskålar: *Urceolaria calcarea* Ach. »Kalkmossa växte på alla kalkstenar»... (Linnés Vestg. resa 29) »att man endast genom henne kunde på långt håll skilja kalkstenar ifrån gråstenar» (Gotl. resa 183).

Klilaf, med bladig, smalflikig bål, ofvan grå, beströdd med groft kli, under svart: *Evernia furfuracea* Fr.

Klubblaf, en hvit, skorplikt utbredd laf med köttröda, klubblika frukter: *Bæomyces roseus* Pers.

Kraslafvar, spröda, busklika lafvar med släta, liksom lackerade grenar

och klotlika frukter. Slägtet *Sphærophoron* Pers.

Kräftstenslaf, en hvit, skorplikt utbredd laf med bleka skålar: *Lecanora pallescens* (L.). Dess på sten växande form, *L. Parella* (L.), är vigtig som färgämne.

Landkartelaf, en vacker, gröngul skorplaf, med svarta ränder och frukter, lik en landkarta: *Lecidea geographica* Ach. Allmän på sten.

Letlaf, allmännaste arten på sten, äfven på träd, med grå, stråligt utbredda bladflikar och rödbruna skålar: *Parmelia saxatilis* Ach. Allmänt känd under namn af **Stenmossa, Färgmossa, Letmossa** och är, liksom dess bruna förändring (*P. omphalodes* Ach.), allmänligen använd till färgning.

Lunglaf, en stor, bredbladig, brungrön, på öfre sidan nätådrig art, allmän på gamla träd, i synnerhet Bok: *Sticta pulmonacea* Ach. Förr använd i medicin.

Myrlaf, en höggrön skorpa med större, köttfärgade fruktskålar: *Biatora icmadophila* Fr. Ingen växt upplifvar mer de ödsliga kärren än Myrlafven. Linné förvexlade den med Klubblafven, hvilken den liknar.

Nafvel-laf, lafslägtet *Gyrophora* Ach., med sköldlika blad, endast i midten fästa vid stenar, och med vridna frukter. Vissa arter deraf användas i Nordamerika som näringsmedel.

Anm. Wahlenberg hänför namnet Nafvellaf till Bruna Letlafven, men denne är icke till arten skild från den vanliga Letlafven.

Nubblaf, ett artrikt slägte, med skorplik, ofta otydlig bål och svarta, skaftade frukter: *Calicium* Pers.

Näfverlaf, en bredbladig, endast i kanterna uppstigande art, ofvan grå, under svart: *Cetraria glauca* Ach.

Olivlaf, lik Letlafven, men mörkt olivgrön: *Parmelia olivacea* Ach. Allmän på träd, sällsynt på sten.

Orseljlaf, slägtet *Roccella* Dec., som icke finnes i Sverige, men lemnar ett bekant färgämne.

Pricklaf, lik Olivlafven, men ljust gulgrön med svarta prickar: *Parmelia conspersa* Ach. Allmän på sten.

Påsklaf, slägtet *Stereocaulon* Ach., hvars arter äro busklika, med grenarne betäckta af små gryn, och med små rödbruna fruktknölar.

Qveslaf, en strålformigt utbredd laf med smala, i spetsen uppblåsta bladflikar, ofvan grå, under svart: *Parmelia physodes* Ach.

Renlaf, vanligen kallad **Renmossa**, en hvit, pipig, busklikt förgrenad art, renens förnämsta föda: *Cladonia rangiferina* (L.). Renlafven är grundvalen för Lapparnes hela ekonomi.

Saffranslaf, en utmärkt vacker laf, växande i fjelltrakter, med på undre sidan saffransgul bål: *Solorina crocea* Ach.

Skriftlaf, slägtena *Opegrapha* och *Graphis* Ach., skorplafvar, vanligen växande på träds bark, med linie- eller bokstafslika, svarta frukter.

Skägglaf, en art af slägtet *Usnea* Ach., busklikt eller trådlikt nedhängande från trädstammar, med en inre, segare mergsträng: *U. barbata* Ach.

Sköldlaf, ett lafslägte med läderartade blad, horisontelt utbredda, med sköldlika frukter i kanterna: *Peltigera* Willd.

Slånlaf, en smalbladig, på båda sidor hvit laf, nedhängande från trädens grenar, synnerligast från Slån: *Evernia prunastri* Ach.

Snölaf, lik Islandslafven, men gulhvit: *Cetraria nivalis* (L.). Sällsynt utom i fjelltrakter.

Ståltrådslaf, se **Trådlaf**.

Torsklaf, en art af Sköldlafvarnes slägte, mycket bredbladig, höggrön med mörkare vårtor på öfre sidan: *Peltigera aphthosa* (L.). Kallas af allmogen i Upland **Elfnäfver**.

Trådlaf, ett Skägglafvarne mycket liknande, trådformigt slägte, men utan den sega mergsträngen: *Alectoria* Ach. — En svart art kallas **Ståltrådslaf**.

Tuschlaf, lik Nafvellafvarne, men den horisontella bålen har på öfre sidan uppstående bläddror och enkla frukter: *Umbilicaria pustulata* Hoffm. Af denna laf kan tusch beredas.

Ulflaf, Ulfmossa, en citrongul, busklik laf, växande merendels på spåntäckta kyrktak, hvilket gifvit anledning till hvarjehanda skrock: *Evernia vulpina* (L.). Se Wahlenbergs Flora Suec. s. 862.

Vinterlaf, en utmärkt, gulhvit laf, växande på klippor i koncentriska ringar, den ena utom den andra: *Parmelia centrifuga* (L.).

Vägglaf, se **Gull-laf**.

Örnlaf, en skorplikt utbredd, hvitgrå laf, med tegelfärgade, skål-lika frukter: *Lecanora tartarea* Ach. En värderad färglaf.

Lager, m., ett välbekant träd med ständigt grönskande löf: *Laurus nobilis* L. Växer i södra Europa; odlas hos oss i orangerier.

Den andra (kransen) var af lager,...
Talangens pris och hjeltemodets lön.
LEOPOLD 2: 291.

Lagerkörs, f., en art af slägtet Körs, med läderartade, glänsande, icke affallande löf, införd från Orienten: *Cerasus Laurocerasus* Lois.

Lagervide, se **Vide**.

†**Lagerört**, upptagen i Dalins ordbok, måste bero på något misstag, ty ett sådant namn finnes icke; det är dessutom alldeles olämpligt, emedan **Tibasten**, hvartill det hänföres, hvarken liknar Lager eller är någon ört.

Lakrits, m., den utpressade saften ur roten af **Lakritsörten**, *Glycyrrhiza glabra* L., tillhörande Ärtväxterna. I äldre tider fördes namnet till vår inhemska Backsöta, af Palmberg kallad **Svensk Lakrits**. I vissa landsorter anses äfven Stensötan för Lakritsrot, hvilket namn förvränges till **Karlserot**.

Laktuk, m., ett örtslägte tillhörande de Fibleväxterna, med platta frön och hårlikt, skaftadt fröfjun: *Lactuca* L. Arterna af Laktuk hafva ymnig hvit mjölksaft och äro mer eller mindre narkotiska.

Giftig Laktuk har vågrätt sittande blad, taggiga på ryggnerven: *L. virosa* L. Af dess saft beredes *Lactucarium*.

Sallats-laktuk har bladen såsom den föregående, men utan taggar: *L. sativa* L.

Skogs-laktuk har spjutlikt flikiga blad utan taggar; endast femblommiga blomhufvud: *L. muralis* Don.

Vild Laktuk har snedvridna, nästan lodrätt stälda blad, taggiga på ryggnerven: *L. Scariola* L. Har ej den fräna lukt, som tillhör Giftiga Laktuken.

Lambertsnöt, f., en art af Hassel.

Landhafre, m. = **Flyghafre**.

Landkartelaf, se **Laf**.

Landsknektar, m. pl. = **Lundkovall**. Kallas förnämare äfven **Svenske Militärer**. Om benämningen Landsknektar skrifver Linné: »Ett ganska artigt namn, emedan denna örten bär Svenska liveriet, med rocken eller bladerna, som äro högblå, och bröstet eller blommorna inunder gula». Sk. resa 319.

†**Lapphår**, n., Norrbotten = **Stagg**.

†**Lapphätta**, f., Dal. = **Guckusko**.

Lappskogräs, Lappskostarr, Vesterb., åtskilliga större starrarter, som Lapparne pläga inlägga i skorna för att bibehålla värmen. Se **Blåsestarr**.

Lavendel, m., en sydeuropeisk ört af Sugeväxternas familj, med blommor i ax, utmärkt för sin vällukt: *Lavandula officinalis* Chaix.

† **Lavendelsgräs**, n. = **Vårbrodd.** Obrukligt, onödigt namn.

† **Lavring**, m., Fischerström = **Sträfse.**

Laxblomster, n., Medelpad = **Bulleblomster.**

Ledgräs, n., bättre **Ledkrans**, en i vatten växande ört, med bladen och små blommor i krans vid den enkla stjelkens leder: *Hippuris vulgaris* L. I folkspråket förvexlas denna ört ofta med **Fräken**, hvilket derföre stundom benämnes Ledgräs; men oförklarligt är, huru detta namn kan af Dalin föras till *Pedicularis palustris* L. [Enligt Linné, Fl. Svec. n. 551, kallas *P. palustris* i Dalsland **Ledgräs**. *Utg. anm.*]

† **Leffelkrut**, n., ett löjligt namn, bildadt efter Tyskans *Löffelkraut*, en öfversättning af *Cochlearia* (derefter på Svenska **Skedört**), hvilket jag icke skulle hafva anfört, om ej äfven Wahlenberg upptagit det. Men man har alltid varit mån om att införa rådbråkad Tyska i vårt språk.

Lefvermossor, en talrik växtfamilj, närförvandt med Löfmossorna: *Hepaticæ* Juss. De talrika nybildade slägtena ega ej Svenska namn, och sådana äro öfverflödiga, emedan dessa slägten blott af botanister komma att urskiljas. Endast några äldre slägten hafva egna Svenska benämningar, såsom **Jordlunga, Jordstråla** och **Lefversyl.**

Lefversyl, m. Så benämner Wahlenberg slägtet *Anthoceros* L., lätt skildt från öfriga Lefvermossor genom sina långa, syl-lika frögömmen.

† **Lejonfot**, m., ett ur Tyskan hemtadt namn på **Daggskål**, hvilket likväl aldrig vunnit burskap i Svenskan. Af alla våra med *lejon* bildade växtnamn förekommer ej ett enda i folkspråket; de äro införda och böra utgå, emedan vi ega bättre inhemska.

† **Lejongap**, n., ett nyligen ur Tyska frökataloger infördt namn på en art af slägtet *Antirrhinum* L. (*A. majus* L.), men olämpligt och formelt origtigt. Se **Skalleblomma.**

† **Lejonsvans**, m., efter Tyskan och der efter Grek. *Leonurus* = **Hjertstilla.**

† **Lejontand**, f., äfven efter Tyskan och der efter Grek. *Leontodon;* men till detta slägte hör numera icke den växt, hvilken man kallat Lejontand, och namnet är således obrukbart. Jfr **Höstfibla** och **Smörblomma.**

Let ingår med betydelsen *färg* i en del växtnamn, såsom **Byttelet, Horleta** m. fl., vanligast dock i artnamn, t. ex. **Letkullor** (se **Kullor**), **Letlaf** eller **Letmossa** (se **Laf**), **Letmåra** eller **Letgräs** (*Galium boreale* L.).

Anm. Flere författare skrifva *lett;* men i Småland, der *leta* brukas oftare än *färga*, har jag alltid hört ordet uttalas med långt *e*.

† **Letteträd**, n., enligt Wahlenberg benämning på **Vägtorn.**

Libsticka, f., en odlad mångårig Umbellat, med gröngula blommor och egendomlig, vidrig lukt: *Levisticum officinale* Koch. Libstickan säges fördrifva råttor, äfven giftiga ormar, då den planteras omkring gårdarne.

Lievarg (liens fiende), m., vexlande benämning på hårdare växter, som skada lien, t. ex. **Frier, Jordvide, Stallört.**

Liguster, m., en vacker buske med hvita blommor i en tät vippa och med svarta bär: *Ligustrum vulgare* L. Liguster planteras allmänt till häckar i trädgårdar och växer vild i Bohuslän. Se Linnés Vestg. resa 192. — Ligusterns bär användes fordom till bläck och kallades derföre **Prentebär** (Engl. *Print*, Tysk. *Dintenbeere*).

Hvita ligustren försmås, de svarta
vaccinier plockas.
ADLERBETH 14.

Lilja, f., i inskränktare mening örtslägtet *Lilium* L., med stora prydliga blommor, lätt skilda genom en långs kalkbladen gående honungsfåra. De mest bekanta arterna äro:

Brandgul Lilja (*L. bulbiferum* L.), med små lökar i bladvecken, raka, brandgula, inuti sträfva kalkblad.

Hvit Lilja (*L. candidum* L.), med raka, hvita, inuti släta kalkblad.

Kroll-lilja (*L. Martagon* L.), med hängande, tillbakarullade kalkblad.

En ambravind i poppelns kronor for,
I tårar liljan stod. STAGNELIUS 1: 423.

Tulpaner och liljor, med öppnade kalkar,
De drucko det ljus, som från himmelen föll.
NICANDER 1: 457.

Liljor kallas, i vidsträcktare mening, praktfulla och prydliga växter, i synnerhet af Lilje- och Narcissväxternas familjer, hvarföre *lilja* ingår i en mängd slägt- och artnamn. »Skåder liljorna på marken .... icke Salomo, i all sin härlighet, var så klädd som en af dem». *Matth.* 6: 28, 29.

I dalen står liljan så ödmjuk, så skön.
DAHLGREN 1: 255.

Liljekonvalje, se **Konvalje.**

Liljeväxter, familjen *Liliaceæ* Dc., Etthjertbladsväxter med enkla, färgade kalkar, sex ståndare och trerummig frukt; frukten dels fröhus, dels bär.

† **Limblad,** n., föga passande benämning på Algslägtet *Chætophora* Ag., hvilket knappt förtjenar eget namn.

Limlafvar, ordningen *Collemaceæ* Fr., som skiljes från de egentliga Lafvarne genom den geléartade bålen, utan skilda lager.

† **Limludd,** m., strykes helt och hållet, likasom den växt, hvilken namnet skulle beteckna (svampen *Thamnidium* Link), är rent utplånad i systemet.

† **Limmika** (Eng. *Lime*), f., Skåne = **Bäck-ärenpris.**

Limon, m., en art af Citronslägtet: *Citrus Limonum* Risso.

Limsvamp, m., ett af de märkvärdigaste Svampslägten, tillhörande Disksvamparne, inuti fyldt af ett segt slem: *Bulgaria* Fr.

Klotlimsvamp, liknande en kanonkula, finnes tidigt om våren i fuktiga skogsmarker: *B. globosa* Fr.

Trädlimsvamp, päronformig, med tvärhuggen, platt disk, utbryter om hösten i massa ur fälda bokstammar.

Lin, n., örtslägtet *Linum* L., egentligen dess allmänt odlade art *L. usitatissimum* L. Detta namn har numera i riksspråket utträngt det äldre **Hör.** — **Linblomma.** ATTERBOM 1: 54. »S Bedæ dag lin, får du tågan fin». *Ordspr.* Linplantan sjelf spinner finaste tråd.

Tre alnar var linet och tvenne hvart gräs.
DAHLGREN 1: 375.

Linbinda, se **Binda.**

Lind, f., vårt vackraste och senast blommande trädslägte, med hjertlika blad och välluktande blommor på skaft, som bär ett tunglikt skärmblad: *Tilia* L. — Af Lind har Linné erhållit sitt namn. — »Lind är det angenämsta trä i ängar, dem hon göder med sina blad eller löf och vederqvecker med sin skugga». Linnés Vestg. resa 67.

Djupt i kämpens aska linden
Slår sin rot och susar uti vinden.
TEGNÉR 3: 48.

En ångande vällukt sig sprider från linden.
DAHLGREN 1: 419.

Allé-lind, med större, glatta blad och hårda, ludna frukter: *T. vulgaris* Hayne. Är den i alléer oftast planterade och benämnes äfven Holländsk Lind.

Holländsk Lind, med stora, på undre sidan ludna blad: *T. grandifolia* Ehrh.

Skogslind, med smärre, glatta blad och tunna, sneda, glatta frukter: *T. parvifolia* Ehrh. Den allmännaste arten.

Lindodra, se **Dodra.**

Lingonris, n., en ständigt grönskande halfbuske, tillhörande Ljung-

växterna, med röda, i klase sittande bär: *Vaccinium Vitis idæa* L. Bären kallas *Lingon*, äfven *Lingbär*.

Hvad lyser här så rödt?
Lingon! Hela fältet fullt beströdt.
FRANZÉN 1: 369.
Och med sin grönskande prakt kröp
gladt i lockarnes skymning
Lingonriset omkring; det är myrtenkransen i Norden.
TEGNÉR 2: 94.

† **Lingräs,** se **Linört.**

Linnea, Linnésört, f., en liten, refvig buske med upprätta, i spetsen klynnedelade stänglar och klocklika, hängande, rödletta kronor: *Linnæa borealis* L. Jfr **Jordkrona.** — Sveriges barrskogar äro Linneans rätta fädernesland.

Här i sitt rätta hem hur skön och välluktsrik!
Och ingen i behag Linnea öfverträffar.
FRANZÉN 4: 61.

Linnés Fårgräs = **Fårsvingel.**

Linnés Höfrö = **Fodersmäre.**

Linrepe, se **Repe.**

Lins, m., ett från Vickorna knappt skildt slägte genom mycket små blommor, kronan endast af fodrets längd: *Ervum* L. Utom den odlade, **Äkta Linsen** (*E. Lens* L.), hafva vi tvenne vilda arter: den ludna **Duflinsen** (*E. hirsutum* L.) och den glatta **Sparflinsen** (*E. tetraspermum* L.). — »Då linsen mognat, dukas sparfvarnes bord».

Lin-snarrefva, se **Snarrefva.**

† **Linört (Lingräs)** = **Flugsporreblomma.**

Ljung (i äldre språket **Ling**), äfven **Lyng, Löng,** m. Småbuskar med qvarsittande, barrlika blad. 1) Slägtet *Erica* L., med fröhusets skiljeväggar vidhäftade fröfästet, är högst artrikt, synnerligast på Cap, hvarifrån flera arter hos oss odlas som prydnadsväxter; blott en är inhemsk, nemligen **Klockljungen** (*E. Tetralix* L.). 2) Slägtet *Calluna* SALISB., med fröhusets skiljeväggar vidhäftade fröskalens kanter; deraf finnes blott en art: **Allmänna Ljungen** (*C. vulgaris* SALISB.), hvilken utgör våra stora ljunghedar, mest i de vestra landskapen. Mycket grof Ljung får namn af **Häst-** eller **Hors-** eller **Rossljung** (äfven **Rossling**).

Anm. Skulle man önska egna namn för ofvannämnda slägten, måste *Calluna* bibehålla namnet **Ljung**, och för *Erica* antagas **Eriker,** såsom dess arter kallas i trädgårdsspråket.

Ljungpinnar, m. pl., benämning på växter med hårda, sega rötter, som hindra plogen (t. ex. **Blåhallon, Fodersmäre, Stallört**), icke på någon bestämd växt. Se RETZIUS 2: 471. Jfr **Rast.**

† **Ljungsilke,** n. Hvarken växten (*Cuscuta Epithymum* L.) eller namnet förekommer i Sverige.

† **Ljungsnöre,** n., Hall. = **Movippa.** Se *Bot. utfl.* 3: 238.

† **Ljusbrand,** m., ett äldre namn på **Kungsljus.**

Ljussläckaremossa, se **Mossa.**

Loka, stamordet i flere Umbellaters namn, t. ex. **Hundloka.** Jfr Eng. *Hemlock*.

† **Lomme, Lommegräs, Lummegräs,** n. = **Taskört.** Jfr Linnés Sk. resa 211. Som *Capsella* förr förenades med *Thlaspi*, har namnet blifvit i systematiska arbeten öfverfördt på den senare.

Lonke, n., en vattenväxt med motsatta blad, utan både blomfoder och blomkrona: *Callitriche* L. Är stamordet till **Lunk** och **Lönke.** Må ej förvexlas med **Lånke** af Lat. *Lonchitis*.

Lonkeserf, m., ett med Lonke lätt förvexladt örtslägte, men som har både blomfoder och blomkrona: *Elatine* L.

† **Loppgräs,** n. 1) i Österg. en art af slägtet Lummer: *Lycopodium Selago* L.; 2) en art af slägtet Slideknä: *Polygonum Hydropiper* L.; 3) **Lopp-**

frögräs, en utländsk art af slägtet Groblad: *Plantago Psyllium* L.

† **Loppris**, n., Skåne = **Kråkris**.

Loppört, f., ett med Alanten förvandt örtslägte, med klynnedelad stjelk, klibbiga blomhålkar och mycket små strålblommor: *Pulicaria vulgaris* Gærtn. Loppörten har en stark kryddlukt.

Losme, m., Gotl. = **Dårrepe**. (Ordet är en flexion af *Losta*.)

Losta (Lösta, Lyxa, Löxa), f., ett grässlägte med vippa, mångblommiga småax med borst, infäst nedom agnskalens spets: *Bromus* L. — **Råglosta** (*B. secalinus* L.) är ett svårt ogräs bland vintersäd. Öfriga arter ådraga sig icke allmännare uppmärksamhet.

Lotusblomma, f., en i Egyptiska och Indiska mytologien framstående art af Neckrosslägtet: *Nymphæa Lotus* L.

Lotusbuske, m., en i norra Afrika växande taggig buske med gula bär: *Zizyphus Lotus* Lam. Lotusbusken har gifvit namn åt Herodots Lotophager.

Anm. De båda föregående namnen tillhöra väl ej Svenska språket, men hafva en mytologisk och historisk märkvärdighet och förtjena derföre att i ett bihang upptagas.

Lucern eller **Luzern**, m., en odlad art af slägtet Smäre, med blå blommor: *Medicago sativa* L. Se **Blåsmäre**.

Den bladiga Lucern, de plöjda ängars heder.
OXENSTJERNA 2: 30.

† **Luck, Luckört**, se **Låck**.

† **Luddborste**, m. Då den växt, som dermed skulle betecknas (svampen *Coremium* Link), nu är rent utstruken i systemet, måste namnet göra sällskap.

† **Luddlönn**, f., en art Amerikansk Lönn (*Acer dasycarpum* Ehrh.), som ej förtjenar att upptagas i en Svensk ordbok.

Luddtåtel, se **Tåtel**.

† **Luddört**, f., ett mig obekant namn på **Musörten**.

Luftblomma, f., kan antagas som gemensamt namn på de i tropiska länderna (synnerligen Amerika) talrika parasitiska Nosseväxterna (Orchideer), hvilka nu ofta odlas i Europeiska växthus. Dalin hänför namnet till *Aërides odorata* Lour.

† **Luktgräs**, n., ett obestämdt namn, tillagdt allehanda starkt luktande växter, t. ex. **Mjödört, Myska, Hässlebrodd** och **Vårbrodd**.

† **Lukthirs**, m., ett föråldradt och obrukligt namn.

† **Luktmolla**, f., ett ej opassande namn på *Chenopodium ambrosioides* L.; men jag betviflar att det bör upptagas, då växten ej är Svensk eller eljest utmärkt.

† **Lukt-tuppor**, f. pl. = **Kamillblomster**.

Lukt-törne, se **Törne**.

Luktviol, se **Viol**.

† **Luktärt**, f. (rättare **Luktvial**), en prydlig Ärtväxt, som stundom odlas, men är ej inhemsk: *Lathyrus odoratus* L.

† **Lumkräkling, Lummerlyng** (Finmarken), m., en art af slägtet Rosling, med i fyra rader öfver hvarandra liggande blad: *Andromeda tetragona* L.

Lummer, m., ett egendomligt slägte bland Groddtrådsväxterna, närmast beslägtadt med Fräken, men till örtståndet mera likt Mossor, med ax i grenarnes topp: *Lycopodium* L. Dess af allmänheten urskilda arter (utom **Jemna**, som har sjelfständigt namn) äro:

Luslummer, med upprätta, tudelade, upp till toppen bladiga grenar: *L. Selago* L.

Mattlummer, med nedliggande refvor, skaftade ax: *L. clavatum* L. — Frömjölet kallas **Lumrik**.

Reflummer, med nedliggande refvor, oskaftade ax: *L. annotinum* L. (**Smålummer** upptages särskildt.) *Anm.* Namnet Lummer har alldeles origtigt blifvit öfverfördt till **Sqvattram.**

† **Lummerlyng,** se **Lumkräkling.**

Lundgröe, se **Gröe.**

Lundkovall, se **Kovall.**

Lundslok, se **Slokgräs.**

Lunglaf, Lungmossa, se **Laf.**

Lungrot, f., enligt Linné en art af slägtet Mell, med triangelformigt spjutlika blad och talrika gyttrade blommor: *Chenopodium Bonus Henricus* L. Namnet brukligt i Upland m. fl. st.

Lungört, f. 1) i skriftspråket ett slägte af Skrufblomstriges familj, blommande tidigt om våren: *Pulmonaria* L.; 2) i folkspråket namn på **Tallörten** (Upland) och **Kungsljuset,** *Verbascum Thapsus* (Kalmar län m. fl. st.; så äfven i Norge och England).

Lunk, se **Källelunk.**

Lupin, m., ett örtslägte af Ärtväxternas familj, af hvilket åtskilliga arter odlas som prydnadsväxter och en som kaffe-surrogat: *Lupinus* L.

Kärfva lupiners dånande skog och bräckliga stänglar.
ADLERBETH 56.

Lusfloka, f. (**Lushatt, Lusört**), kallas i Vermland och Norrland en art af slägtet Stormhatt, med håriga blad och smutsblå blommor: *Aconitum Lycoctonum* L. *A. septentrionale* KOELL.

† **Lusgräs,** n., ett högst obestämdt namn: 1) slägtet **Frier,** enligt Linnés Vestg. resa 4, efter Lat. *Pedicularis,* men ej brukligt i folkspråket; 2) **Lusfloka**; 3) **Munkfnat**; 4) **Luslummer.**

Luslummer, se **Lummer.**

Luzern, se **Blåsmäre.**

Lyckoblad, se **Fyrväpling.**

† **Lysblomster,** n., enligt Dalins ordbok = **Videörten,** *Lysimachia vulgaris* L. Ett mig obekant namn.

Lyxa, se **Losta.**

Låck, Låcka, f., i de vestra landskapen den vanligaste benämningen på Sipporna, såsom **Hvitlåckor, Blålåckor** för Hvitsippor, Blåsippor. (Hos Franckenius och Bromelius förekommer *Hvitlock.*) I Halland, der namnet uttalas *Låga,* hänföres det äfven till *Caltha* L., som kallas **Gulalåga.**

Långfredagsbjörk = **Dvergbjörk** (se **Björk**). Enligt legenden hudflängdes Kristus med qvistar af denna björkart, hvarföre den blef förbannad och dömd att krypa på marken; men Hängbjörken, som stod nära, sörjde så, att grenarne slokade ned, hvilket man ser än i dag.

Långpeppar, se **Peppar.**

Långrofva, se **Rofva.**

† **Lånke,** m., en art af slägtet Ormbunke = **Bergspring.** Namnet, bildadt efter Lat. *Lonchitis,* är ej antaget i folkspråket.

Låsbräken (Låsgräs), n., ett slägte bland Bräkenväxterna, med ett deladt blad och grenigt ax i toppen: *Botrychium* Sw.

† **Läblad,** n., Dal. = **Neckblad,** emedan vattnet innanför dessa blad blir lugnt. Kallas äfven för sin läderartade beskaffenhet, **Lärblad** (läderblad).

Läkeblad, n., **Läkeblacka,** f. = **Groblad.**

Läketunga, f., ett slägte bland Bräkenväxterna, förvandt med Låsbräken, men med ett odeladt blad och enkelt ax: *Ophioglossum* L. — »*Ophioglossum* kallades Läketunga, af hvilken här på orten gjordes en läkande salfva». Linnés Gotl. resa 175.

Läkeört, f., nomen appellativum för medicinalväxter och icke någon bestämd växt (såsom Liljeblad och Hartman uppgifva i afseende på *Sanicula europæa* L.).

† **Länsmansstöflar,** m. pl., Rosl., Blek. = **Skogsviol** och **Hundviol.**

Lärftsblomma, f., Smål., Blek. = **Knylbräcka.**

Lärkblomster, n., Upl. = **Majhvifva.**

Lärkträd, n., ett barrträd, likt Tall, men med spädare, knippvis sittande, årligen affallande barr: *Larix europæa* Dc.

Löfbinda, f., se **Binda.** Genom förvexling föres detta namn äfven till **Åkervinda.** Se Linnés Sk. resa 392.

Löfkoja (Levkoja), f., en bekant, vanligen i fönster odlad art af slägtet *Matthiola,* med fioletta blommor: *M. incana* R. Br.

Löfmossor, se **Bladmossor.**

Löfträd, n., träd med platta, hos oss årligen affallande löf, till skilnad från Barrträd, som hafva syl-lika, vanligen qvarsittande barr. — »Det vore ej ringa prydnad för riket, om allmogen öfverallt i Sverige kunde förmås att vid sina gårdar plantera löfträn, helst af de 4 högstammade slagen: Alm, Lind, Lönn eller Ask, ... ty en gård utan trä är som ett skalligt hufvud utan peruque». Linnés Vestg. resa 7.

Lök, m. (Isl. *laukr*), ett allmänt bekant och från äldsta tider odladt örtslägte (redan i *4 Mos.* 11: 5 omtalas Purlök, Rödlök, Hvitlök), tillhörande Liljeväxterna, skildt från öfriga genom sin egendomliga löklukt: *Allium* L. De mest bekanta arterna deraf (utom **Ramslöken,** som särskildt upptages) äro:

Chalottenlök (*A. ascalonicum* L.), med bar stängel, trinda blad och treuddiga ståndare. Odlas, men blommar ej hos oss.

Gräslök (*A. Schoenoprasum* L.), lik den föregående, men med enkla ståndare. Både vild (kallas på Öland **Alvarlök**; se Linnés Öl. resa 53) och odlad.

Hvitlök (*A. sativum* L.), med bladig, rund stjelk, treuddiga ståndare, sammansatt lök. Odlas.

Kejpe- eller **Skogslök** (*A. Scorodoprasum* L.), lik den föregående, men med tve-eggade bladslidor och enkel lök. Vild.

Piplök (*A. fistulosum* L.), lik Rödlöken, men stjelken jemntjock, bladen uppblåsta, pipiga. Odlas.

Purjolök (*A. Porrum* L.), lik Kejpe, men blomhufvudet utan lökar. Odlas.

Rödlök (*A. Cepa* L.), med bar, nedtill uppblåst stängel, trinda blad. Odlas.

Sandlök (*A. arenarium* L.), med bladig, rund, lökbärande stjelk, treuddiga ståndare. Vild. Är ett vid Skanör och flerstädes högst förderfligt åkerogräs till följd af smålökarne i blomflocken, hvilka blandas med säden.

Ängslök (*A. oleraceum* L.), lik den föregående, men med enkla ståndare. Vild. Kallas äfven **Hundlök.**

Lök ingår äfven i namnet på växter, som hafva a) löklukt, t. ex. **Hvitlöksört, Löksuga**; b) lökformigt gyttrade blad, t. ex. **Huslök, Taklök**; c) lökformiga blomknoppar, t. ex. **Kabbelök**; d) lökformiga frukter, t. ex. **Lökäpplen, Lökpäron.**

Löksuga, f., en ört af slägtet *Teucrium* L., tillhörande Sugeväxterna, men blommorna sakna öfverläpp, och vår art (liksom en Norsk) utmärker sig genom löklukt: *T. Scordium* L. Flera utländska arter af detta slägte hafva sjelfständiga namn. **Gamander** kan ej hänföras till vår art.

Lökväxter benämnas alla Liljeväxter som hafva lökar, men ej höra till Lökslägtet, stundom äfven andra. I dessas slägtnamn ingår vanligen *lök,* t. ex. **Stjernlök, Vårlök** m. fl.

Lönke, m., en i vatten nedsänkt mossa, vida afvikande från öfriga Mossor: *Fontinalis* L. (*F. antipyretica* L.)

Lönn, f., ett allmänt kändt slägte bland Löfträden, utmärkt af flikiga

blad, samtidigt med löfven utslående gulgröna blommor med åtta ståndare: *Acer* L. Lönnarne hafva vårtiden en sockersöt saft, i synnerhet den Nordamerikanska **Sockerlönnen** (*A. saccharinum* L.), af hvars saft socker beredes. De hos oss allmännare kända arterna äro:

Svensk Lönn (*A. platanoides* L.), med spetsflikiga blad och upprätta blomvippor. Vild.

Tysk Lönn (*A. Pseudoplatanus* L.), med trubbflikiga blad och hängande blomklasar. Planterad.

(**Nafverlönn** upptages särskildt.)

Långs öfver dörren ett bårkläde hängde
Utaf de gulnade lönnarnas blad.
DAHLGREN 2: 264.

+ **Löpegräs,** n., Öland = **Gulmåra.** Användes till mjölks ystning.

+ **Lössegräs,** n., Boh. = **Kattmynta.**

Lösta, Löxa, se **Losta.**

M.

Madd, m., ett med Måra närförvandt örtslägte, med blekblå blommor, omgifna af allmänt hylle: *Sherardia* L. — **Åkermadd** (*S. arvensis* L.) kallas af Wahlenberg **Blåmadra.**

Madra, f., örtslägtet *Asperula* L., närbeslägtadt med Måra, men skildt genom blommornas pip. Vi ega deraf två inhemska arter:

Färgmadra (*A. tinctoria* L.), med i krans sittande smala, jemnbreda blad. Se Linnés Gotl. resa 238.

Myskemadra (*A. odorata* L.), med åtta i krans sittande lancettlika blad; synnerligast utmärkt genom sin vällukt. Kallas vanligen **Myska.**

Anm. Namnet Madra, ännu för detta slägte bibehållet på Gotland och Island, tillades fordom alla Måraväxter.

+ **Madun,** n., Smål. = **Ängdun.**

Mahogny, n., ett vackert och hårdt träslag, som erhålles af *Swietenia Mahagony* L. från Sydamerika.

Majblomster, n., en obestämd benämning på flera vårblommor, olika i olika landskap, t. ex. **Konvaljen, Majhvifvan** (Österg.), **Mjödörten** (Dal.), flera arter af **Solöga** (Vestm.) o. s. v.

Majbräken, n., en Bräken-art, som i systematiska arbeten föres till slägtet Bergspring, men är till utseende och växtsätt så lik Ormbunkeslägtet, att den måste behålla sitt sjelfständiga namn: *Asplenium Filix femina* (L.).

+ **Majgräs,** n. = **Myskegräs, Vårbrodd** m. fl.

Majhvifva, se **Hvifva.**

Majlilja, f., äldre, ännu i vissa orter brukligt namn på **Konvalje.**

+ **Majnyckel** = **Gulhvifva,** enligt Dalin. Mig obekant namn.

Majs, m., ett särdeles bördigt sädesslag, med skilda han- och honax: *Zea Mays* L. Majsen tillhör ursprungligen Amerika och odlades der före Europeernas ankomst.

Den höga majs, som axets yta fyller
Med korn i perlors form, dem mognaden förgyller.
OXENSTJERNA 2: 130.

+ **Makrasse,** m., Smål. = **Ängkrasse.**

+ **Malva,** f., Latinska namnet på **Kattost,** hvilket ej kan tillhöra Svenska språket.

Malört, f., en för sin beska smak allmänt bekant art af slägtet Gråbo: *Artemisia Absinthium* L. — Malörten är efter allmogens uppfattning en symbol af ångern.

Honing du bjuder min mun, och malört ger du mitt hjerta.
BÖTTIGER 2: 155.

Manceniljträd, n., ett Vestindiskt träd af Törelfamiljen: *Hippomane Mancinella* L. Innehåller ett bland de häftigaste slags gift i växtriket.

Mandel, m., frukten af **Mandelträdet,** tillhörande Stenfruktträden, inhemskt i Orienten och södra Europa: *Amygdalus communis* L.

Gif ock med omsorg akt när mandelträdet i skogen
Står af sin blomning höljdt med sänkta doftande grenar.
ADLERBETH 59.

Dvergmandel, en lågväxt buske med röda blommor, hvilken tål vårt klimat och odlas som prydnadsväxt: *A. nana* L.

Mandelpil, se **Pil.**

†**Mandelpotates.** Dylika till trädgårdsspråket hörande benämningar anser jag icke böra upptagas.

† **Mandelsäf,** se **Jordmandel.** — Namnet utgår alldeles; den ifrågavarande växten tillhör ej Säfslägtet.

Mangroveskogar, m. pl., uppkomma på de af tidvattnet öfversköljda hafsstränderna i heta zonen genom träd, tillhörande *Rhizophoreæ* R. BR., hvilka från grenarne nedskjuta rotslående luftrötter och sålunda bilda ogenomträngliga skogar.

Maniok, m., ett stärkelseartadt mjöl, som erhålles af roten på *Manihot utilissima* POHL. Kallas ock **Tapioka.**

Mannablod, äfven **Danskablod,** n. = **Sommarhyll.** »Mannablodet stod nu i full blomma och uppfylde hela trakten med sin lukt». Linnés Öl. resa 304. Om denna ört den »sagan går, att den på ingen annan ort i verlden skall finnas mer än endast vid Kalmare slott, derest hon skolat uppsprungit af Svenskars och Danskars blod». Ders. 35. — Alldeles samma sägen finnes i England, der växten kallas *Danesblood*, vid en by nära Chippenham, hvarest fordom ett fältslag stått med Danskarne.

Mannagräs, n. (**Mannagröe**), ett vattengräs med långsträckta, mångblommiga, borstlösa småax och på vattnet flytande blad: *Glyceria fluitans* R. BR. Af dess frön erhållas **Mannagryn.** »Mannagryn, samlade här i landet (Skåne), sågos ... så vackra och klara som någonsin utländska». Linnés Sk. resa 263.

Anm. Kallades förr i systematiskt interesse **Mannasvingel,** men detta namn är origtigt och numera obrukligt.

Mannaträd, n., en i södra Europa växande art af slägtet Ask, *Fraxinus Ornus* L., hvilken eger fullständiga blommor med blomfoder och blomkrona, som båda saknas på vår Ask. Af dess utsvettande, stelnade saft erhålles den i handel förekommande *Manna.*

Mansblod, n., ett gammalt och ännu brukligt namn på **Johannesknopp** (*Hypericum quadrangulum* och *perforatum* L.). De krossade blomknopparne lemna en blodröd fläck.

Manschetter, m. pl., en i trädgårdsspråket vanlig benämning på **Spikklubban.**

Manskraft, f., ett mycket afvikande slägte bland Umbellaterna, med styfva, läderartade, taggiga blad och blommorna i ett hufvud: *Eryngium maritimum* L. Manskraften växer på sandiga hafsstränder.

Mar- ingår i flera arters eller afarters namn, betecknande dels kärr, t. ex. **Marbjörk, Martall,** dels låga, sandiga hafsstränder, t. ex. **Marfiol** (se nedan), **Margräs** eller **Marhalm** (= Sandrör), **Marvide** (*Salix angustifolia* FR.).

† **Marchantsmossa** = **Jordlunga.** Utgår alldeles.

Marfiol, f., en ört af Korsblomstriges familj, med gredelina blommor och kantiga, icke uppspringande skidor: *Cakile maritima* SCOP. Kallas äfven **Vild Lackfiol.**

Mariæ, se **Jungfru Mariæ.**

Marientistel = **Sempertin.**

Marksmultron, se **Smultron.**

Mar-risp, m., ett på hafsstränder växande örtslägte med breda rotblad och bladlös, mycket risgrenig stängel: *Statice* L.

Marsviol, se **Viol.**

Maskfrö, n., maskdödande medel, som erhålles af flere Boväxters frön, företrädesvis af en art Gråbo, *Artemisia Santonica* L., äfven af Renfana.

Maskmjöl, n. = **Lumrik** (se **Mattlummer**).

† **Maskros,** f. = **Smörblomma.** Ett nyare namn, som likväl ingått hvarken i folkspråket eller skriftspråket. Någon rimlig hänsyftning deri kan jag icke finna.

† **Maskrot,** f., benämnes i Dalins ordbok roten af *Spigelia Anthelmia* L. Örten hvarken odlas eller växer vild hos oss och är för Svenska allmänheten obekant.

† **Maskull,** f., svampslägtet *Arcyria* Hill; egentligen ludden i dess och slägtet *Trichiæ* Hall hyllen. Utgår.

Mastix, m., ett ljusgult harts, som erhålles af *Pistacia Lentiscus* L. från Orienten. Mastix användes till rökelse. Se *Hesek.* 27: 17.

Masur- tillsättes växtnamn för att utmärka hårdare träslag, t. ex. **Masurbjörk, Masurlönn.**

Matledsqvistar, m. pl. Namnet tillkommer rättast **Besksöta,** men öfverföres ofta i de vestra landskapen på **Svensk Caprifolium.**

Matolja, f., pressas icke blott af Oliv, utan äfven af Vallmo.

Mat-rhabarber, se **Rhabarber.**

† **Matsvamp** = ätlig svamp. Namnet är obrukligt och alltför obestämdt att föras till någon viss art.

Mattgräs, n. = **Mattlummer.**

Mattlummer, se **Lummer.**

Mattram, m., bildadt af Lat. *Matriçaria* (*M. Parthenium* L.), men vanligen fördt till **Battram** (se der). Namnet, ofta förekommande i äldre skrifter, är nu utgånget.

† **Mauritia-palm,** obekant för Svenskar.

Meccabalsam, m., ett harts, innehållande eterisk olja af ett med Terebinten beslägtadt träd i Arabien: *Balsamodendron gileadense* Kunth (*Amyris gileadensis* L.).

† **Meja,** f. (Hvitmeja), Skåne, enligt Linné = **Hvitsippa.** Utdödt namn.

Mejram, m., en allmänt odlad kryddväxt, tillhörande slägtet Koning: *Origanum Majorana* L.

† **Melblomster,** n. = **Majhvifva.**

Melilot, m. = **Amur.** Det förra namnet är nu vanligen brukligt; bekant är t. ex. Melilotplåster.

Mell, Mellre, f., ett med Molla närförvandt örtslägte, men har alla blommor likformiga och tvåkönade: *Chenopodium* L. Mellens blad äro vanligen mjöliga, och namnet härledes af *mel*, mjöl. (Äfven **Mjölkroten** hör, enligt Linné, till detta slägte.) De bekantare arterna äro:

Bymell, med triangulära blad: *Ch. urbicum* L.

Rödmell, med romboidiska, glänsande blad: *Ch. rubrum* L. Föres i systematiska verk till slägtet **Sminkbär.**

Stinkmell, med äggrunda, helbräddade blad: *Ch. Vulvaria* L.

Svinmell, med olikformiga, vågiga blad, hvitmjöliga blomklasar: *Ch. viride* L., äfven *Atriplex patula* L.

Melon, m., en odlad, välkänd art af Gurkslägtet: *Cucumis Melo* L.

Re'n är den varma bänk utaf meloner klädd,
Som rundas under glas vid jordens låga bädd,
Der sommarn deras skal med blommans likhet målar
Och gjuter svalkans saft i deras gula skålar.

OXENSTJERNA 2: 54.

Menniskolif, n., se **Purpurvinda.**

+ **Menniskovån,** m., ett gammalt, nu obrukligt namn på **Snärjegräs,** emedan denna växt hänger sig fast vid kläderna. Jfr **Snarmåra.**

Mespel (mindre rigtigt *Mispel*), m. 1) Egentligen ett buskslägte bland Kärnfruktträden, med större, upptill skålformiga frukter: *Mespilus germanica* L. Denna är mera sällan odlad. 2) Vanligast, men oegentligt gifves namnet Mespel åt *Amelanchier canadensis* MED. (*Mespilus canadensis* L.), en buske, äfven tillhörande Kärnfruktträden, med små svarta, ätliga bär. 3) Äfvenledes **Oxbärsbusken** (*Cotoneaster vulgaris* LINDL.) har i systematiska arbeten blifvit kallad Mespel, men då den numera ej räknas till Mespelslägtet, bör sådant namn på denna buske försvinna.

+ **Midsommarsblomster,** n. I anseende till den stora utsträckning och följaktligen de olika klimat Sverige eger, är det klart, att detta namn användes olika i flera landskap. Sålunda hänföres det i Skåne till **Hästfibla,** i Småland till **Nosserot,** i Vermland till **Knylbräcka,** i Medelpad till **Ångsnäfva** (i Jemtland kallad *Jansmesseblomster*), i Vesterbotten till **Allmänt Solöga.** Vill man derföre upptaga namnet i en Svensk ordbok, bör det endast tydas med örter, som blomstra vid midsommarstiden.

+**Millefolium,** n., rent Latin, men brukas ofta i talspråket för **Röllika.**

Minnesviol, f., Atterbom = **Styfmorsviol.**

Mire (Tysk. *Miere*), m., Visby = **Våt-arv.**

Mispel, se **Mespel.**

Missne, n. (i Dalarne f.), äfven **Måss,** en i kärr växande ört med tjock rotstock, hjertlika blad, tjock blomkolf, omgifven af ett på inre sidan hvitt hölster, och med röda, tätt sittande bär: *Calla palustris* L. Af Missnets tjocka rot beredes i Norrland bröd i missväxtår.

Mistel, m., en på träd växande, ständigt grönskande buske med ledade stjelkar och hvita, enfröiga bär: *Viscum album* L. Misteln (Isl. *mistilteinn*) är välbekant i nordiska mytologien. — Af Mistelns bär kokas fogellim.

+ **Mjella, Holtemjella,** f., Dalsl. = **Ångskovall.**

Mjeltbräken (föråldradt: **Mjeltgräs**), n., en hos oss sällsynt Bräkenväxt (förekommande på Gotland), med odelade, vid basen hjertlika blad med linieformiga fruktplättar på undre sidan: *Scolopendrium officinarum* SW.

Mjödört, f., en på fuktiga ställen allmän, parbladig ört, tillhörande Brumväxterna, med stor blomruska i toppen, hvita, starkt honungsluktande blommor: *Spiræa Ulmaria* L. Har talrika benämningar i mellersta och norra Sverige, men det i Göta rike (äfven Danmark och England) allmänt brukliga namnet Mjödört är det mest karakteristiska.

Mjöldagg, f., en på lefvande växter parasitisk, högst skadlig svamp, bildande mjöl-lika fläckar med små gulbruna knappar: *Erysiphe* HEDW. FIL. Den mycket omtalade Drufsjukan i södra Europa (*Oïdium Tuckeri* BERK.) är en outbildad form af Mjöldaggen.

Mjöldryga, f. = **Brandkorn.**

+**Mjölgräs,** n. = **Svinmell.** Obrukligt namn.

Mjölkblomster, Medelp., **Mjölkros,** Upl., **Trimjölksgräs,** Ångerm., ett mycket obestämdt namn i folkspråket. Torde rigtigast hänföras till **Kabbelök,** enligt namnets användande i nämnda provinser, men tillägges temligen allmänt **Smörblomman,** och i Dalsland *Leontodon autumnalis* L.

Mjölke, m. (**Mjölkgräs** Dal., **Imjölke** Nerike, **Illermjölke** Hels., **Råmjölksgräs** Österg., **Äldermjölk** Franckenius, att förtiga de rådbråkade uttalen i Dalarne), ett ständigt vexlande namn på **Kropp,** synes vara det förherskande i mellersta Sverige, liksom **Almocke** i norra och **Ållonmärke** i södra, och dessa så skilda benämningar gå genom medelformen öfver i hvarandra.

Mjölkfibla, f., vanligen, men mindre lämpligt **Mjölktistel,** m., ett örtslägte af Fibleväxterna, med ymnig hvit mjölksaft, i kanten småtaggiga blad: *Sonchus* L.

Allmän Mjölkfibla (*S. oleraceus* L.), ett besvärligt, ettårigt ogräs i trädgårdar.

Fet Mjölkfibla, Åker-mjölkfibla (*S. arvensis* L.), ett större, mångårigt, svårt åkerogräs.

† **Mjölkgubbar,** m. pl., Dalsland = **Blåsuga.**

† **Mjölkpungar,** m. pl., Upl. = **Kråk-klöfver.**

Mjölkros, f., se **Mjölkblomster.**

Mjölkrot, f., Rosl., en mångårig art af slägtet Mell: *Chenopodium Bonus Henricus* L. — Af Wahlenberg föres namnet till **Mossrot.**

Mjölkskifling, Mjölksopp, m., ett slägte bland Skifsvamparne, hvars arter brutna utsippra en mjölksaft: *Lactarius* Pers. Hit höra **Brötling, Pepparling, Riska,** som äro särskildt upptagna.

† **Mjölktistel,** se **Mjölkfibla.**

Mjölkvial, m., Medelp. = **Ängskovall.**

Mjölk-ysta, f. = **Gulmåra.**

† **Mjölköka,** f., öfversättning af *Polygala* (se **Jungfrulin**), ett namn som förekommer i böcker, men för öfrigt ej brukas.

Mjölkört, f., en gemensam benämning på arterna af slägtet Törel, specielt på **Reforms-töreln** (*Euphorbia Helioscopia* L.). I sammansättningar bortfaller *ört*, t. ex. **Räfmjölk** (*E. Peplus* L.) och **Vargmjölk** (**Kärrtörel,** *E. palustris* L.), af Bromelius kallad **Djefvulsmjölk.** — Enligt Linné (Sk. resa 240) öfverföres namnet Mjölkört äfven till **Höstfiblan.**

Mjöl-laf, utgår, se **Laf.**

Mjölonris, n., en liten, nedliggande, ständigt grönskande buske af Ljungfamiljen, med ofvan blomkronan sittande bär, hvarigenom denna buske skiljes från Lingonriset: *Arctostaphylos Uva ursi* (L.). Frukten kallas *Mjölon, Mjölbär.* — Jfr **Fjellbär.**

Du landets fria bygd,
Som... plundrar tufvans skatt och
stryker mjölonlöfven.
DAHLGREN 1: 31.

Mjölöka, f. = **Brandkorn.**

Mobjälla, f., Vesterg. = **Linnésört.**

Molla, f., ett artrikt örtslägte, närförvandt med Mell, men har två slags blommor, jemte tvåkönade äfven olikformade honblommor: *Atriplex* L. De mest bekanta arterna äro:

Svinmolla, som är ett allmänt ogräs på odlad jord: *A. patula* L.

Trädgårdsmolla, hvilken allmänt odlas och användes som spenat: *A. hortensis* L.

Mollaväxter, naturliga familjen *Chenopodiaceæ* Dumort., Tvåhjertbladsväxter med kronbladslösa, merendels femtaliga blommor och med hinnfrukt. Blommorna äro små, gröna. Hit höra **Molla, Mell, Sodaört, Saltört, Glasört** m. fl.

Molter, f. pl., i de vestra landskapen, **Multer** i Dalarne, = **Hjortron.**

Monke, m., en ettårig växt, allmän i södra Sverige, med blå blommor i ett rundt hufvud på korta skaft: *Jasione montana* L. Ursprungliga namnet är **Munkhatt,** men nu är Monke allmänt antaget.

Mor (skog) ingår i några växtnamn, såsom **Morhattar, Morkulla, Mortåg.**

Morell, m., en afart af Körsbär.

Morgonstjerna, se **Stjernlök.**

+**Morhattar,** m. pl., Dal. = **Skogsnäfva.**

Mo-ris, n., Ångerm. = **Ljung.**

Morkulla, f., Dal. = **Dufkulla.**

Morrot (äfven **Morot**), f., en allmänt odlad växt af Umbellaternas familj, med fintaggiga frukter: *Daucus Carota* L. Den odlade Morroten har en tapplik, köttig, ätlig rot; den vilda deremot en smal, träaktig. Se **Barkenrot.**

Mortåg, äfven **Myrtåg,** m., Norrl., en art af Ormrot, **Lilla Ormroten** (Franckenius). Se **Ormrot.**

Mosisroser, f. pl., Rosl., en art af **Blåklocka,** *Campanula glomerata* L.

Mossa, f., en talrik klass af Groddtrådsväxterna (*Musci* L.), med tydligt utbildade vegetationsorganer och sporkapslar, men utan spiralkärl. Den fördelas i **Löf-** och **Lefvermossor.** — »Mossor kallas (inom växtriket) slafvarne, som tjena växterna, dem de täcka för vinterkölden, skydda för solhettan, fria för rutnelsen, men vika för alla andra». LINNÉ *Delic. nat.* 14.

Ett hyende, prydt af den nyfödda sippan
Och virkadt af mossornas sammet, der låg.
LING 1: 16.

Anm. **Mossa** har från äldsta tider varit en gemensam benämning på alla Groddtrådsväxter, utom Bräkenväxterna och Svamparne. Numera afsöndras allmänt **Lafvar** och **Alger,** som olämpligt äfven kallats mossor. De talrika Lafarter, hvilka af Linné och äldre författare blifvit upptagna under Mossa som slägtnamn, upptagas här under Laf. De egentliga Mossorna äro så lika till utseendet och utan synnerlig användbarhet, att få hafva egna namn i tal- eller skriftspråket. Våra botanister ha väl gifvit Svenska namn åt de flesta slägten, men som dessa äro underkastade oupphörlig söndersplittring, och allmänheten visst icke kommer att urskilja dem, anser jag onödigt att upptaga ifrågavarande namn. Endast några få, som förekomma i folkspråket och som bland de af Liljeblad och Wahlenberg gifna kunna lättare urskiljas, äro här nedan anförda.

Björnmossa, arterna af slägtet *Polytrichum* DILL., som i folkspråket har talrika benämningar. Särskildt upptagen.

Bullmossa, Bullemossa (Liljeblad), slägtet *Splachnum* L., i synnerhet *S. luteum* och *rubrum* L., de vackraste mossor i verlden. Wahlenberg benämner denna mossa **Parasoll-** och **Solskärmsmossa.**

Droppmossa, *Tortula ruralis* EHRH., som växer på halmtak, hvilka efter regn länge droppa af den i mossan stannade fuktigheten.

Hvitmossa, särskildt upptagen.

Ljussläckaremossa (Wahlenberg), slägtet *Encalypta* SCHREB., lätt skildt genom sin klocklika mössa.

Raggmossa, slägtet *Racomitrium* BRID., arter af *Grimmia* HEDW., eller mossor med hårspetsade blad.

Rödmossa = **Hvitmossa.**

Snigelmossa, slägtet *Jungermannia* L.

Sotmossa, slägtet *Andreæa* EHRH.

Stjernmossa (Liljeblad), slägtet *Mnium* L.

Svallmossa, *Leucobryum glaucum* HAMPE.

Trälmossa, åtskilliga mossor, mest *Hypna* L. på magra ängar.

Viskmossa = Björnmossa, äfven större arter af slägtet *Dicranum* HEDW.

Vispmossa, se särskildt.

Väderleksmossa (Wahlenberg), *Funaria hygrometrica* HEDW.

Väggmossa, de större arterna af *Hypnum* L., såsom *proliferum, parie-*

tinum L. Användes att stoppa i väggar.

Mossatof, se **Tof.**

Mossros, f., en odlad art af Törnros.

Mossrot, f., en art af Umbellatslägtet *Peucedanum* L., med findelade blad och platta frukter, utmärkt för rotens brännande smak, hvaraf den fått namnet **Finsk Ingefära.** Jfr **Ingefära.** (I Nerike skall äfven *Calla* L. benämnas Mossrot.)

Movippa, se **Vippa.**

Mulbärsträd, n., ett i de varma länderna talrikt slägte, med hallonlika frukter, *Mulbär.* Deraf odlas hos oss två arter:

Hvitt Mulbärsträd (*Morus alba* L.), med hvita bär. Dess blad lemna den yppersta föda för silkesmasken.

Svart Mulbärsträd (*M. nigra* L.), hvars brunsvarta bär äro synnerligen läckra.

† **Multegräs,** n., Vesterg. = **Mjödört.**

Multer, se **Molter.**

Munkfnat, n. (**Munklöss**), en art af slägtet *Cynoglossum* L., tillhörande de Skrufblomstriges familj, med mjukhåriga blad och med frukter som genom hakformiga piggar fästa sig vid kläderna: *C. officinale* L. Har en stinkande lukt. — Jfr **Hundtunga.**

Munkhatt, m., se **Monke** och **Munkskalle.**

† **Munkhufvud,** n., Dalsland = **Smörblomma.** Namnet har samma hänsyftning som **Skallnacke,** brukligt i Österg., och *Priestcrown* i Engelskan.

† **Munk-kål,** m., Söderm. = **Bläcken.**

Munkmössa, f., en med Missne närförvandt växt, men med han- och honblommor åtskilda, fastän på samma kolf (hos Missnet äro de blandade om hvarandra): *Arum maculatum* L. Munkmössan har en skarp, brännande smak. Kallas äfven **Dansk Ingefära.** — Hos Franckenius benämnes den **Munkepes,** hos Tillandz **Munketyg.** — Jfr under **Munkskalle.**

Munkpeppar, m. = **Bitterfetknopp.**

Munkskalle, m., **Munkhatt, Munkmössa,** allmän benämning på en art af slägtet Stormhatt, med stora, blå, hjelmlika blommor: *Aconitum Napellus* L. eller snarare *A. Cammarum* L. Kallas äfven **Blåmunk.**

Anm. Enligt Linnés Fl. Svec. skall namnet i Jemtland öfverföras på den himmelsvidt åtskilda **Kamillblomman.**

Murgrön, Murgröna, f., en ständigt grönskande buskväxt, som förmedelst luftrötter klänger sig uppför klippor, murar o. s. v. *Hedera Helix* L. Murgrönan var helgad åt vinets gud, och dess rankor inbjuda än till hans hyllning.

Och murgrönsrefvans helga krans sig knöt
Betydningsfullt om silfvergråa håren.
STAGNELIUS 1: 135.

Der rankan sig lindar kring lagrarnas stam
Och murgrön kring hjeltarnes stoder.
BESKOW 1: 165.

Murkla, f., en läcker vårsvamp med på öfre sidan nätådrig, oftast sockertoppslik mössa: *Morchella esculenta* Pers.

Stenmurkla, en med Murklan beslägtad ätlig vårsvamp, men med upphöjda, vridna åsar på mössans öfre sida: *Gyromitra esculenta* Fr.

Mur-ruta, f., en art af slägtet Bergspring, med tredeladt sammansatta blad, småbladen vigglika: *Asplenium Ruta muraria* L.

† **Murört,** f., ett mycket opassande, obrukbart namn på *Gypsophila muralis* L.

Musfibla, f. (äfven **Musöron**), en afdelning af Hökfibleslägtet, vanligen utskjutande refviga rotskott, med utmärkt små frukter: *Pilosella* Fr.

Muskot-träd, n., ett ständigt grönskande träd på Moluckerna: *Myristica moschata* Thunb. Frukten kallas *Muskotnöt* och det kärnen omgifvande skalet *Muskotblomma.*

Musrumpa, f., se **Mustippa.**

Musseron, m., en ätlig svamp af Skiflingarnes slägte: *Agaricus gambosus* Fr.

Mustippa (äfven **Musrumpa**), f., en mycket liten växt af Ranunkelfamiljen, med bar, enblommig stängel och långt utdraget fruktfäste: *Myosurus minimus* L.

† **Mustörne,** enligt Dalin *Ruscus aculeatus* L. Förkastligt och obrukligt namn, efter Tyskans *Mäusedorn.*

Musärt, f., Vesterg. (*Musapjask*) = **Sparflins.**

Musöron, n. pl., se **Musfibla.**

Musört, f., ett till Boväxterna hörande slägte: *Filago* L., små gråludna växter med hela blad och gyttrade blomkorgar.

Myggblomma, f., ett i kärr växande örtslägte af Nosseväxternas familj, med mycket små, gulgröna blommor: *Malaxis* Sw., äfven *Sturmia* Reich.

Mynta, f., ett artrikt slägte af Sugeväxternas familj, med nästan regelbundna, fyrklufna blommor, och mer eller mindre behaglig aromatisk lukt: *Mentha* L. Utom de vilda Myntorna hafva flera arter från äldsta tider varit odlade så väl för sin vällukt som för medicinskt bruk.

Grön Mynta (*M. viridis* L.), glatt, grön, med blommor i ax.

Grå Mynta (*M. silvestris* L.), lik den föregående, men gråluden.

Hästmynta (*M. aquatica* L.), blommorna i ett hufvud, bladen släta. En förändring häraf med blommor i krans uti bladvecken kallas **Vild Hjertansfröjd.**

Krusmynta (*M. crispa* L.), blommorna i ett hufvud, bladen inskurna och krusiga.

Myskmynta (*M. sativa* L.), se **Hjertansfröjd.** Denna *odlade* art är den mest välluktande af alla, vida skild från Vild Hjertansfröjd, med hvilken den dock af botanister förvexlas.

Trädgårdsmynta (*M. gentilis* L.), blommorna i småludna knippen uti bladvecken. Odlad och förvildad.

Åkermynta (*M. arvensis* L.), blommorna i kransar uti bladvecken. Har obehaglig lukt och kallas deraf ofta **Horsamynta.**

Myr- ingår i flera sammansättningar, utmärkande dels arter, dels förändringar, växande i kärr, t. ex. **Myrbjörk, Myrgran** m. fl.

Myrag, m., ett slägte bland Halfgräsen, likt Ag, men mycket mindre: *Rhynchospora* Vahl. Af Myragen finnas två arter, en med hvita småax (*Rh. alba* Vahl.), en med bruna (*Rh. fusca* Vahl.).

Myrbjörk, se **Björk.**

Myrbräcka, se **Bräcka.**

† **Myrbär,** n., Ångerm. = **Tranbär.**

† **Myrdun, Myrkulla** = **Ångdun.**

Myrkong, m., se **Kungsspira.**

Myrlaf, se **Laf.**

Myrrha, f., en välluktande kåda, som utflyter ur *Balsamodendron Myrrha* Link, hvilket träd finnes i Arabien och Abyssinien. Omtalas flerstädes i bibeln.

† **Myrstut,** m., Jemtl. = **Strätta.**

Myrten, m., en ständigt grönskande buske från södra Europa, hvilken hos oss allmänt odlas inom hus: *Myrtus communis* L. Äkta kärlekens symbol.

Den första (kransen) var af myrten.
Dermed kröntes
Den lycklige, hvars ömma tro belöntes
Af den förnämsta skönhets ädla hand.
LEOPOLD 2: 291.

Unga flicka, i din vår
Bind dig myrtenkransen.
FRANZÉN 1: 140.

† **Myrtåg**, se **Mortåg**.

† **Myrtåger**, f. pl., Verml. = **Linnésört**.

Myska, f., gemensamt namn för flere välluktande växter, såsom **Myskegräs** (*Hierochloa odorata* WG.), **Myskemadra** (se **Madra**), **Myskmynta** (se **Mynta**), **Skogsmysk** = *Linnæa borealis* L.

Måbärsbuske, m., en art af slägtet Ribs, med upprätta blomklasar och röda bär (*Måbär*) med fadd smak: *Ribes alpinum* L. Jfr Linnés Öl. resa 7.

Månadsros, f., en odlad art af Törnros: *Rosa damascena* AIT.

Månfiol, f., ett örtslägte af Korsblomstriges familj, med blå blommor och stora glänsande skidor: *Lunaria* L. — **Månört**, Atterbom 1: 89.

† **Mångbladslaf**, falskt och obrukligt namn; utgår alldeles.

Måra, f., ett artrikt örtslägte, skildt från öfriga Måraväxter genom platta blomkronor utan pip: *Galium* L. Af hit hörande arter äro följande mera allmänt kända:

Allmän Måra (*G. boreale* L.), upprätt, med fyra blad i krans, hvita blommor, håriga frukter.

Hvitmåra (*G. Mollugo* L.), uppstigande stjelk, åtta blad i krans, hvita blommor, glatta frukter.

Gulmåra (*G. verum* L.), lik den näst föregående, men stjelken upprätt, blommorna gula. Har talrika namn i folkspråket.

Snarmåra (*G. Aparine* L.), med snärjande stjelk; hänger sig medelst krokiga taggar fast vid kläder och andra föremål. Kallas vanligen **Snärjegräs**.

Måraväxter, Tvåhjertbladsväxter med sambladig blomkrona ofvan om den af tvenne småfrukter sammanväxta frukten, med två märken: *Rubiaceæ* JUSS.

Märke, n., ett i vatten växande örtslägte af Umbellaternas familj, med enkelt parbladiga blad och femnerviga småfrukter: *Sium* L. Namnet tillhör ursprungligen **Selleri**, men är nu allmänt öfverfördt till slägtet *Sium*. En art har de under vatten växande bladen dubbelt parbladiga: *S. latifolium* L.

† **Märrbjälla**, f., Dalsland = **Blåklocka**.

Märrblomster, n., Dalsland = **Hästfibla**.

Märrmynta, f., Boh. = **Konig**.

Märrpissegräs, n., Vesterg. = **Drakblomma**.

Mäss, n., se **Missne**.

Mästerrot, f., en mångårig ört af Umbellaternas familj, med dubbelt tredelt-sammansatta blad och platta delfrukter: *Imperatoria Ostruthium* L.

Möblomma, f., en med Valmo närbeslägtad ört, men med långa, hornlika, tvårummiga skidor: *Glaucium* TOURN. Vår inhemska art har gula blommor: *G. luteum* SCOP.

Mögel, n., åtskilliga veka, ull- eller hårlika svampväxter, allmänna på förruttnande organiska ämnen, med frökorn i spetsen, dels inom en blåsa (*Mucor* MICH.), dels bara i ett hufvud (*Aspergillus* MICH.) eller radade i penselform (*Penicillium* LINK).

† **Mörklaf** utgår alldeles.

Mörtgräs, n., Gotl. = **Hvitfotknopp**.

N.

†**Nackel,** m., **Nackblomster,** n., ett af Liljeblad bildadt namn på **Hökfibla** (*Hieracium* L.), men utan känd härledning och som hvarken i skriftspråket eller det allmänna språket blifvit antaget. Jfr **Prestnacke.**

†**Nafvelgräs,** n. (rättare **Nafvelört**), föres af äldre författare ganska passande till slägtet **Spikblad**; i Dalins ordbok föres det till utländska slägtet *Cotyledon* L., men då detta är i Sverige okändt, synes det mig öfverflödigt att för det samma antaga ett Svenskt namn.

Nafvellaf, se **Laf.**

†**Nafverlönn,** f. (i Skåne **Naver,** efter Danskan), en buske, hörande till slägtet Lönn, med treflikiga blad, upprätta blomknippen: *Acer campestre* L.

†**Nagelgräs,** n. = **Hönsarv.**

Nagelsvamp, m., en mycket liten, ätlig svamp, som framkommer strax efter snösmältningen om våren: *Agaricus esculentus* Wulf.

Nagelört, f., ett artrikt slägte af Korsblomstriges familj, med små oansenliga blommor, korta skidor: *Draba* L. Den allmännaste arten deraf, *D. verna* L., skiljes nu vanligen som eget slägte och benämnes **Rågblomma** (Smål.).

Nagglaf utgår alldeles.

Najas, f., ett under vattnet växande örtslägte, hvilket kanske rättast bibehåller Latinska namnet, såsom stamförvandt med Nate; eljest kan det ock benämnas **Nateserf.**

Najkon, se **Nejkon.**

†**Nakling,** m. = **Tidlösa.** Af dess i trädgårdsspråket vanliga metaforiska benämning **Nakna Jungfrun** har Liljeblad bildat Nakling, som är ett föga lämpligt namn.

Narciss, m. och f., örtslägtet *Narcissus* L., skildt från öfriga Narcissväxter genom en odelad krona inom kalkbladen. Hit höra **Gul Narciss** (se Påsklilja), **Hvit Narciss** (se Pingstlilja) samt **Jonqvill** och **Tazett,** hvilka alla äro särskildt upptagna.

Narcissen, sörjande, som med sin blekhet klagar
Mot kärleken, hvars hämnd förhärjade dess dagar.
OXENSTJERNA 2: 28.

Långs utför rabatten narcisserna buga
Och röra på nackarne liksom i takt.
DAHLGREN 1: 420.

Narcissväxter, prydliga lökväxter med ett hjertblad och sex ståndare; likna Liljeväxterna, men hafva fruktämnet under blomman: *Narcisseæ* Juss.

Nardus, f., en från äldsta tider för sin vällukt prisad växt i Ostindien, beslägtad med Vänderoten: *Nardostachys Jatamansi* Dec. Den af rotstocken pressade saften användes till smörjelse.

»Kom en qvinna, som hade ett glas med oförfalskadt och kosteligit nardus smörjelse». *Marc.* 14: 3.

Narf, m., ett namn närbeslägtadt med **Arv** och med nästan samma betydelse, men i allmänhet tillagdt endast Narfväxterna. Liksom Arv kan det blott med bifogadt epitet användas såsom bestämdt växtnamn. Flexioner deraf äro **Nägde, Nörel.**

Narfgräs, n., ett mycket mjukt och vekt grässlägte, växande på våta ställen, med 1—2blommiga småax: *Catabrosa* P. Beauv.

Narfväxter, familjen *Alsinaceæ* Fr., Tvåhjertbladsväxter med ledade stjelkar, motsatta blad, fembladigt blomfoder och blomkrona, enrummigt fröhus med centralt fröfäste. Hit höra **Hönsarv, Spergel, Stjernblomma** m. fl. Undantagsvis äro blommorna fyrdelade.

Nata, f., är i mellersta Sverige den allmänt brukliga benämningen på *Stellaria media* (L.), i Göta rike **Våt-** eller **Vassarv.**

Nate, m., ett artrikt örtslägte, hvars samtliga arter äro vattenväxter med smala blomkolfvar, fyra kalkblad och småfrukter: *Potamogeton* L. Bland arterna förtjena följande, af allmänheten urskilda, att anföras:

Abborrnate, med de öfre bladen flytande, hinnaktiga, rodnande: *P. rufescens* SCHRAD. Namnet tillägges i folkspråket äfven Gäddnaten.

Borstnate, med borstlika, ehuru platta blad, alltid nedsänkta i vatten: *P. pectinatus* L.

Grodnate, särskildt upptagen.

Grofnate benämner Wahlenberg *P. lucens* L., med nästan oskaftade, lancettlika, glänsande blad, alla nedsänkta i vatten.

Gräsnate, med grenig stjelk, de nedre bladen under vattnet gräslika, de öfre flytande bladen hinnaktiga: *P. gramineus* L.

Gäddnate, med flytande, skaftade, läderartade blad: *P. natans* L.

Ålnate, med alla bladen nedsänkta i vatten, hjertlika, stjelkomfattande: *P. perfoliatus* L.

Anm. Såsom synnerligen eget må anmärkas, att detta örtslägte af Dalin alldeles förbigås och förvexlas med **Nata.**

Nateserf, m., se **Najas.**

Natt och dag = **Lundkovall.**

Nattfackla, f., *Dictamnus albus* L., en hos oss såsom prydnadsväxt odlad ört med hvita eller röda blommor. Den är mycket rik på en eterisk olja, som vid hög temperatur afdunstar i så stor mängd från blomdelarne, att, om hon antändes med ett ljus, hon då bildar en starkt uppflammande låga; deraf det Svenska namnet.

Nattfiol, f., örtslägtet *Hesperis* L., tillhörande Korsblomstriges familj, hvars äkta art (*H. tristis* L.), med smutsgula, brunådriga blommor, odlas för den vällukt dessa sprida nattetid. Det samma eger äfven rum, ehuru i mindre grad, med **Allmänna Nattfiolen** (*H. matronalis* L.), som har röda blommor.

Med lockar gula såsom solens,
Och kinder såsom nattfiolens.
TEGNÉR 2: 16.

När på bergen och kring dalen
Aftonrodnan lågar opp,
Sjunger ljufligt näktergalen,
Öppnas nattfiolens knopp.
NICANDER 1: 431.

I tårar liljan stod, och nattfiolen
Sitt milda doft kring Floras bäddar göt.
STAGNELIUS 1: 423.

Anm. Till de ofvannämnda båda växterna hör obestridligen namnet Nattfiol; men som flere växter om aftnarne utveckla en starkare lukt, har samma namn blifvit öfverfördt äfven till dessa, synnerligast till **Nosseroten** och **Svensk Caprifolium.**

Nattskatta, f. (Tillandz), **Nattskategräs,** n. (Retzius), är tydligen det Tyska *Nachtschatten*, Danska *Natskygge*, och i skriftspråket en benämning på *Solanum nigrum* L., men som knappast ingått i folkspråket. Enligt Rietz har dock namnet Nattskategräs otvungen härledning af *nattskata*, en provinsbenämning på Läderlappen.

Neckarot, f. = **Sprängört.** Se Linnés Vestg. resa 98—100.

Neckblad, Neckblomster, n., en allmän vattenväxt med stora, hjertlika, läderartade, flytande blad och gula blommor: *Nuphar luteum* SM. (Se RIETZ *Ordb.* 467, der flera olika benämningar på denna växt anföras.)

Kring kölen neckens blomster glimma,
Och breda blad i mattor simma,
Dem ingen bölja fuktat har.
GYLLENBORG 1: 190.

Neckros, f., lik näst föregående, men med mycket större, hvita blommor: *Nymphæa alba* L.

Den hvita neckros reste opp
Mot soln sin blanka silfverkopp.
ARNELL 37.

Fyrisån, af neckens rosor krönt.
STAGNELIUS 1: 305.

Neglantyr = **Lukttörne.** Jfr **Engeltorn.**

Neglika, Nejlika, se **Näglika.** (Ordet anses härleda sig från *nagel*, spik, stift; jfr T. *Nägelein*, hvarmed närmast afses Kryddnäglikan, i anseende till blomknopparnes likhet med små nubbar.)

Nejkon (Najkon), n., Gotland = **Backsmultron.** Namnet kommer af det Ryska *nika*, bär, hvilket ord förirrat sig till Gotland.

Nicht, m., en från Tyskan lånad benämning på **Lumrik.** Se **Mattlummer.**

Nicktistel, se **Tistel.**

† **Nippramsgräs** = **Silfverört.**

Njupon, se **Nypon.**

† **Njurlaf** utgår.

Nocka, f., ett särdeles gammalt, dyrbart namn, af det nu nästan förlorade *nocka*, ludd. (Se Ihres Gloss.) Tilllägges mycket ulliga växter, men temligen obestämdt. Jag har hört det hänföras äfven till **Musörten**; lämpligast synes det mig dock tillkomma våra Svenska *Cinerarier* eller ock *Tephroseris* Reich., ett med Boörten förvandt slägte, men med enkel hålk.

† **Nolanaber,** m., Skåne, enligt Linnés Fl. Svec. n. 704 (enligt Sk. resa s. 147: *Nolanabber*, i registret till boken: *Nolanäbbar*) = **Hökfibla.** Namnet synes vara utgånget och är sannolikt förvridet.

Nopal, m., en art af Cactus, *Opuntia coccinellifera* Dec.

Noppa, f., örtslägtet *Gnaphalium* L., hittills förenadt med **Kattfotsörten** och från den skildt endast genom tvåkönade blomhufvud. Namnet tillägges i folkspråket båda, äfvensom **Harklöfvern.**

Nosgräs, se **Näsgräs.**

Nosserot, f., ett örtslägte af Nosseväxterna; de Svenska arterna hafva två breda rotblad, hvita blommor i klase och med lång sporre: *Platanthera* Rich. Rotknölarne hafva afrodisiska egenskaper. Nosserotens blommor sprida om aftnarne en behaglig lukt, hvaraf de oegentligt blifvit benämnda Nattfioler.

Anm. Namnets etymologi är märkvärdig. Tvenne tydningar förekomma, begge ganska karakteristiska för växten. Enligt den ena härleder det sig från *noss*, ett landskapsord, som är liktydigt med slem, hvilket väl passar till rotknölarnes slemrikhet. Enligt den andra kommer det af växtens Tyska benämning *Genosswürz*, der ordet *genoss*, conjugium (*ge* har bortfallit i Svenskan), betecknar de båda förenade rotknölarne. — I Svenska folkspråket skola ock testiculi kallas *nossar*.

Nosseväxter, Tvåhjertbladsväxter med mycket egendomligt bildade blommor, treskaligt, enrummigt fröhus, från alla öfriga skilda genom ståndarnes förening med pistillen till en pelare: *Orchideæ* L.

Notblomster, n., en i de Svenska insjöarne vanlig växt med jemnbreda, inuti pipiga, tvårummiga rotblad och på stängeln klaslikt hängande hvita blommor: *Lobelia Dortmanna* L. De utländska, som prydnadsväxter odlade arterna af slägtet bibehålla namnet *Lobelia*.

Nubblaf, se **Laf.**

Nubbsvamp, m., en liten, hård trädsvamp med gullgul disk; märkvärdig för sitt inom tallens ved krypande svampslager, hvarigenom träet snart förruttnar: *Ditiola radicata* Fr.

Nunneört, f., ett i lundar växande, tidigt blommande örtslägte, med rund stamknöl, mångdelade blad och i en klase sittande (hos våra inhemska arter röda) blommor: *Corydalis* Vent. De allmännare arterna äro:

Finger-nunneörten, med tät stamknöl och fingerdelade skärmblad: *C. bulbosa* Pers. Förekommer mest i gamla trädgårdar.

Håla Nunneörten, med ihålig stamknöl och hela blomskärmar: *C. cava* (L.).

Lilla Nunneörten, med tät stamknöl och hela blomskärmar: *C. fabacea* PERS. En af de tidigaste vårväxter i lundar.

Sibiriska Nunneörten, med hela skärmar och gulhvita blommor: *C. nobilis* PERS. Odlas som prydnadsväxt.

† **Nyckelblomma,** f., ett af Gulhvifvans många namn; oftare säges dock **Jungfru Mariæ nycklar, Himmelsnycklar.**

Nyckelblomster, n., ett artrikt slägte af Nosseväxternas familj, med tvenne rotknölar, klasvis sittande (mest röda) blommor med långa sporrar: *Orchis* L. Flera arter urskiljas af allmogen under namn af **Johannis, Jungfru Mariæ, Petri nycklar;** några hafva tillika sjelfständiga namn. Arter med handlikt klufna rotknölar kallas **Herrans hand** (se derst.). Den allmännaste bland dessa är:

Fläckiga Nyckelblomstret, med tät stjelk och fläckiga blad: *O. maculata* L.

(**Svedda Nyckelblomstret,** *O. ustulata* L., se **Krutbrännare.**)

† **Nyckelgräs,** n., ett af **Ängskovallens** många namn, antecknadt i Medelpad.

Nyponbuske, m., Dalsland **Nypetorn,** n., de vilda, enkla arterna af slägtet *Rosa* L., taggiga buskar med sköna blommor. Frukten kallas *Nypon, Hypen* m. fl., rättast *Njupon* af det äldre *Hjupon.* Jfr **Törne** och **Törnros.** Nyponbuskens frukter insamlas för kökets behof och skiljas dervid efter mognadstiden i

Smörnypon (*R. cinnamomea* L.), de minsta, tidigast mognande, smörmjuka frukterna.

Sommarnypon (*R. mollissima* WILLD.), tidigt mognande, köttiga, tagghåriga frukter. Till dessa sluta sig de stora, oftast odlade **Holländska Nyponen.**

Vinternypon (*R. canina* L.), sent mognande, hårda, glatta frukter.

Nysblad, n., Österg. = **Hästfibla.**

Nysrot, f., örtslägtet *Veratrum* L., Etthjertbladsväxter med stora, breda, fållade rotblad, rik blomvippa, sex qvarsittande kalkblad och tre enskaliga småfrukter. Nysroten benämnes ofta **Prustrot,** emedan den eger lika egenskaper.

Hvit Nysrot (*V. album* L.), med hvitgröna blommor. Växer i Finmarken.

Svart Nysrot (*V. nigrum* L.), med svartbruna blommor. Odlas.

† **Nyttegräs,** ett onyttigt och obrukligt namn, fördt till **Kattmynta.**

† **Nåldyna,** f. = **Taskört,** äfven **Björkticka.**

Nålkörfvel, m., en med Körfvel närbeslägtad Umbellat, med långa, syllika, kamlikt stälda frukter: *Scandix Pecten* L.

† **Nålsvamp,** ett i intet afseende utmärkt, litet svampslägte, som kan alldeles förbigås.

† **Näfta,** f., ett af det Latinska *Nepeta* olyckligt bildadt namn, som hvarken har vunnit eller kommer att vinna burskap i språket.

Näfva, f., nyare **Näbb** (i äldre språket heter näbb *näf*), ett artrikt örtslägte bland Tvåhjertbladsväxterna, lätt skildt genom en näbblik fruktpelare, på hvilken fem småfrukter äro fästa: *Geranium* L. Slägtets arter äro dels mångåriga, dels ettåriga; flera af dem hafva egna namn i folkspråket, såsom:

Blodnäfva (*G. sanguineum* L.), med enblommiga blomskaft, högröda blommor.

Skogsnäfva (*G. silvaticum* L.), mångårig, med knölig rot, gredelina blommor.

Stinknäfva (*G. Robertianum* L.), ettårig, utmärkt från flera andra, likaledes ettåriga arter genom sin stinkande lukt.

Ängsnäfva (*G. pratense* L.), lik Skogsnäfvan, men har mera inskurna blad och sköna högblå blommor.

Anm. Genom ett olyckligt stafningsfel har man kommit att föra namnet Näfva till slägtet **Slideknä.** Detta kallas vanligen i södra Sverige **Röknäa**; i stället för *Rö(d)-knäa* har man läst *Rök-näva* och derigenom fått benämningen Näfva till slägtnamn för *Polygonum* L., hvarpå den icke har aflägsnaste tillämpning, hvilket sedermera föranledt flera olyckliga sammansättningar.

Näfverlaf, Näfvermossa, se **Laf.**

÷ **Nägde,** Ångerm. = **Spergel.**

Näglika, f., ett artrikt örtslägte, typ för Näglikeväxterna, skildt från öfriga slägten genom fyra eller två fjäll, som nedtill omgifva det cylindriska fodret: *Dianthus* L.

Näglikor täckt bland röda pioner
Sira hvar vinkel och lukta så skönt.
BELLMAN 3: 123.

Borstnäglika (*D. barbatus* L.), med lancettlika blad, blommorna i en jemn qvast.

Praktnäglika (*D. superbus* L.), med röda blommor i gles vippa, kronbladen delade i hårfina flikar.

Sandnäglika (*D. arenarius* L.), med kronbladen som hos den föregående, blommorna hvita, stjelken enblommig. Sandnäglikan uppfyller vid midsommartiden luften med en doftande aromatisk vällukt. Jfr Linnés Sk. resa 74. — Liknar mycket den utländska, stundom odlade **Fjädernäglikan** (*D. plumarius* L.), men denna har isgrått, grenigt örtstånd.

Saronsnäglika (*D. Armeria* L.), se **Saronsblomster.**

Trädgårdsnäglika (*D. Caryophyllus* L.) har grenig stjelk, ensamt sittande blommor, i kanten tandade kronblad.

Ängsnäglika (*D. deltoides* L.), lik den föregående, men flere gånger mindre och har blott två smala skärmblad under fodret.

Näglikekummer, se **Kummer.**

Näglikeväxter, familjen *Silenaceæ* LINDL., Tvåhjertbladsväxter med ledade stjelkar, motsatta, enkla blad, sambladigt blomfoder, sköna fembladiga blommor och centralt fröfäste.

† **Näsgräs, Nosgräs,** Dalarne = 1) **Röllika,** 2) **Nysrot.**

Nässla, f., ett allmänt bekant slägte, tillhörande Tvåhjertblads- och kronlösa växterna, hvilket genom sina stickande hår gör sig lätt kändt: *Urtica* L. Kallas äfven **Nätla** (fornsv. *nætla*), **Näta, Nät.**

Jag är en nässla; den mig rör
Får känna hvad min qvickhet gör.
Men slutlig man mig agar
Och kål på mig tillagar. V. DALIN 5: 356.

Brännässla (*U. dioica* L.), mångårig, med hjertlika blad.

Etternässla (*U. urens* L.), ettårig, med ovala blad.

Hampnässla (*U. cannabina* L.), mångårig, med flikiga blad; liknar Hampa och lemnar, såsom denna växt, äfven tågor.

Anm. Den sistnämnda är vida skild från allmogespråkets Hampnässla, en art af slägtet Dån. I detta språk kallas flere Sugeväxter, nässla, t. ex. **Blindnässla, Bonässla, Asknässla,** hvilka icke ega den ringaste förvandtskap med Nässleslägtet.

Nässleklocka, se **Blåklocka.**

† **Nässlesilke,** n. = **Allmän Snarrefva.**

Nästrot, f., ett örtblad saknande slägte af Nosseväxternas familj, med i en knippa samlade rotgrenar, liknande ett skatbo: *Neottia Nidus avis* (L.).

Nörel, Nörla, f., mycket små Narfväxter med syl-lika blad, treskalig frukt: *Alsine* WG. Namnet, tillagdt äfven *Lepigonum* FR. (se **Fjällnarf**), tillhör egentligen Norskan.

O.

† **Obär**, Dal., se **Öbär**.

Odonbuske, m., en art af slägtet *Vaccinium* L., med årligen affallande löf och mörkblå bär, liknande Blåbär, men smaken äcklig: *V. uliginosum* L. Bären kallas *Odon*, hos äldre författare *Odensbär*. I stor mängd förtärda, förorsaka de yrsel och hufvudvärk; deraf deras namn (Isl. *óðr*, galen, rasande).

Odört, f., en narkotisk ört, tillhörande Umbellaterna, känd af sina klotrunda frukter med ojemna åsar, sina mycket sammansatta blad och sin fräna lukt: *Conium maculatum* L. Namnet är ursprungligen och hos Harpestreng samt alla andra äldre författare tillagdt **Sprängörten** (*Cicuta* L.), men numera allmänt antaget för *Conium*.

† **Ofris**, f., det Latinska *Ophrys* L., hvilket slägte nu är upplöst i flera, så att man icke kan föra namnet till någotdera, ehuru **Flugblomman** dermed troligen menas.

† **Oleander**, m. = *Nerium Oleander* L. Jag har alltid hört denna, endast inom hus odlade buske kallas *Nerium*. Intetdera namnet bör likväl upptagas i en Svensk ordbok, om ej i ett bihang.

Oleaster, m., se **Oliv**.

Olgon, Olvon, n., se **Olvonbuske**.

Oliv, Olivbuske, m., en i södra Europa och Orienten växande, ständigt grönskande buske (*Olea europæa* L.), af hvars bär pressas olja (matolja och bomolja). Den vilda busken kallas *Oleaster*.

På en ringa lofvande mark, oländiga kullar,
Klappergrus, med törne beväxt, och magrare lera
Trifvas Minervas skog och olivens lifliga stammar.
Tecken dertill oleastrerna ge, som ymnigt i trakten
Skjuta sin växt och beströ med de vilda frukterna jorden.
ADLERBETH 77.

... Vårda den feta oliven, helgad åt freden.
Dens. 84.

Olivlaf, se **Laf**.

† **Olivlöf**, n., Vesterg. = **Murgröna**.

† **Oljoblad**, n., blad af Oliven. TEGNÉR 3: 72.

Oljoträd, n., benämnes Oliven i bibeln. »Han varder afhemtad... såsom ett oljoträ bortfäller sitt blomster». *Job* 15: 33. — »Än i dag grönskar Cedern på Libanon och Oljoträdet i örtagården vid Gethsemane». FRIES *Bot. utfl.* 1: 94.

Två oljeträd planterade man såg
Vid grottans öppning.
STAGNELIUS 1: 464.

Oljpalm, f., ett slägte bland palmarterna i Guinea, af hvars frukter Palmoljan erhålles: *Elæis guineensis* L.

† **Oljrättika**, anförd i Dalins ordbok. Hvilken växt dermed förstås, vet jag icke.

† **Olmegräs**, se **Ölmegräs**.

Olsmessaskopor (Ols-skopor) och **Olsmess-umbell**, olämpliga namn i Dalarne, det förra på **Skogsnäfvan**, det senare på **Röllikan**, hvilka intet afseende förtjena.

Olvonbuske, m., en prydlig buske af Fläderväxternas familj, med flikiga blad, stora hvita blomkransar, i hvilka kantblommorna äro mycket större och ofruktsamma: *Viburnum Opulus* L. Frukten kallas *Olvon* (*Olgon*), egentligen *Ulfbär*. — Jfr **Elnaträd**.

† **Oragräs**, vanligen **Orragräs**, sällan **Orengräs**, n., Smål. med fl. st. = **Ängskovall**.

Orange, m., en vanlig benämning på Pomeransträd, men tillägges äfven andra växter af Citronslägtet. Häraf namnet *orangeri* på drifhus, emedan

sådana först anlades för Orangeträdens odling.

Der skönt orangen ibland lagern spirar
Med silfverblommor och med frukt af guld.
BESKOW 1: 157.

† **Oransört,** f., Skåne = **Allmän Stålört.**

† **Orkorn** (af *or*, mal), n., Vesterg. = **Kikbär.**

Orleanaträd, n., ett resligt träd i de varmare delarne af Amerika, med hjertlika blad och stora, sköna, rosenröda blommor: *Bixa Orellana* L. Dess frön omgifvas af ett ämne, som lemnar färgstoftet *Orleana.*

Ormax, n., ett litet grässlägte med fjällikt öfver hvarandra liggande blommor i enkelt ax, liknande en ormstjert: *Lepturus* R. BR.

Ormbunke, m., ett slägte bland Bräkenväxterna, med i tufvor eller bunkar växande blad med runda sporplättar på undre sidan: *Aspidium* Sw. Tvärt emot både härledning och alla äldre författare har man hänfört namnet till hela Bräkenfamiljen.

Ormbär, n., en mångårig växt med fyra i krans omkring stjelken sittande blad, fyrtaliga blomdelar och svarta bär: *Paris quadrifolia* L.

Anm. I folkspråket öfverföres namnet till flera vilda, icke ätliga bär, t. ex. **Trolldrufvans** samt arternas af slägtet *Solanum* L., och på Gotland skall **Vägtorn** benämnas **Ormbärsträd.**

† **Ormgräs,** n., Dalsl. = **Blodnäfva.** — Ordspråk: »ormen gömmer sig i ormgräs» (latet anguis in herba. *Virg.*).

† **Ormkagge,** m., Verml. = **Ormbunke.**

† **Ormnäfva** = **Ormrot.** En alldeles falsk sammansättning af det missförstådda *Näfva.*

† **Ormris,** n., Hels. = **Örnbräken.** —Om de med *orm* flerfaldigt sammansatta provinsnamnen på Örnbräken, se RIETZ *Ordb.* 489.

Ormrot, f., en afdelning af slägtet Slideknä med mångåriga, vridna rotstockar (*Bistorta* TOURN.) och ett ax i toppen: *Polygonum* L. Arterna äro:

Liten Ormrot (*P. viviparum* L.), med hvitt, lökbärande ax.

Äkta Ormrot (*P. Bistorta* L.), med rödt ax utan smålökar.

† **Ormskalle,** m., Gotl. = **Guckusko.**

† **Ormskallrebräken,** n., Wahlenberg = **Läketunga.**

† **Ormstingsgräs,** n., **Ormstingsrot,** f., Finl. = **Tulkört.**

† **Ormtunga,** f. = **Läketunga.**

† **Or-mylja,** f., enligt Wahlenberg = **Brudbröd.**

† **Ormöga,** n. = **Rifva.** Ett af botanister bildadt, men för en växt olämpligt namn, och eljest obrukligt.

† **Ormört,** f., Dal. = **Ormrot.**

† **Orne,** m., Vesterg. (Gäsene härad) = **Ask.** Namnet torde komma af Lat. *ornus.*

Orselj, m., ett blått färgstoft, som erhålles af lafslägtet *Roccella*, företrädesvis från Canarieöarna. Jfr **Orseljlaf.**

† **Osteblomma,** f., norra Boh. = **Röllika.** Namnet har blifvit härledt från *os*, lukt; men kommer sannolikare, enligt Rietz, af *ysta.*

Otterbär, se **Utterbär.**

Oxbärsbuske (egentligen **Oxelbärsbuske**), m., en liten, inhemsk buske, hörande till Kärnfruktträden, med äggrunda, helbräddade blad, på undre sidan hvitludna: *Cotoneaster vulgaris* LINDL. Bären likna Oxelbär, hvaraf namnet.

Oxel, f., utgör jemte Rönnen slägtet *Sorbus* L., tillhörande Kärnfruktträden, men lätt skildt genom sina mångblommiga blomqvastar och sina bär med hinnaktiga kärnhus.

Finsk Oxel (*S. fennica* Kalm) har de nedre bladflikarne fria och bären syrliga, såsom Rönnen. Kallas äfven **Suroxel** (Rosl.), **Oxelrönn.**

Norsk Oxel (*S. Aria* Crantz), med enkelt sågade, på undre sidan hvitludna blad.

Svensk Oxel (*S. scandica* Fr.), med flikiga och sågade blad.

† **Oxgräs,** n. = **Nosserot.**

Oxlägg, Oxlägga, f. (förskämdt uttal är *Yxlägg*) = **Gulhvifva.** Namnet förekommer äfven hos våra äldre författare och i Engelskan.

Oxläggan, sippans bror, som, knappt
ur drifvan frälsad,
År af det trägna bi som vårens först-
ling helsad.
OXENSTJERNA 2: 12

Oxtunga, Oxtungört, se **Tungört.**

Oxtungsvamp, m., en saftig, på ekstubbar växande, rödbrun svamp med gula pipor på undre sidan: *Fistulina hepatica* Fr. Svampen har genomskuren mycken likhet med en oxtunga och räknas till de läckrare svamparne.

† **Oxöga,** n., en af äldre författare antagen benämning på **Krageblommorna** och ännu bruklig i Skåne.

† **Oxöron,** n. pl. = **Backvippa.**

P.

† **Paddbär,** n., hänföres vanligast till **Trolldrufvan,** men tillägges äfven andra växter, som benämnas **Ormbär, Trollbär, Villbär.**

† **Paddfot,** m. = **Rifva.**

† **Pallgräs,** n., Marstrand = **Bitterfetknopp.**

Palm, f., **Palmträd,** n., en gemensam benämning på träd tillhörande familjen *Palmæ* Aubl. Palmerna, som af Linné kallas växtrikets furstar, uppnå en utomordentlig höjd; de hafva enkla stammar med en yfvig bladtofs i spetsen. — De vigtigare slägtena äro särskildt upptagna. Jfr **Dadelpalm.**

Ön var glad och skön,
Rik på palmer, som dem bödo
Ymnigt både bröd och must.
FRANZÉN 1: 305.

I lustgården skimrar en källa,
Af viftande palmer bekransad.
STAGNELIUS 2: 433.

Palmer, f. pl., kallas blomhängena af **Sälg,** som blommar omkring palmsöndagstiden, med hvilka fordom hos oss kyrkorna sirades, såsom i de varma länderna med verkliga palmer. (Från Skandinavien har namnet och bruket öfvergått till Northumberland i England.)

† **Palmmossa,** f., obestämdt, obrukligt namn. Utgår alldeles.

Palsternacka, f., en allmänt odlad köksväxt af Umbellaternas familj, med lång, hvit, köttig rot: *Pastinaca sativa* L. — Den **Vilda Palsternackan** har tunn, träaktig rot. Jfr **Bolmört.**

† **Paltpotates,** en flyktig, tillfällig benämning, som ej förtjenar att upptagas i en ordbok öfver Svenska språket.

† **Pantoffler,** m. pl., en Skånsk förvridning af det Tyska *Kartoffel* = **Potates.**

Papyrus, m., ett till Cypergräsen (ingalunda Säfslägtet) hörande Halfgräs, hvars blad fordom användes i stället för papper: *Cyperus Papyrus*

L. (Dess af Dalin anförda benämning **Papperssäf** är origtig.)

÷ **Paradisfikon,** n. = **Bananas.**

Parasit, m. »De bladlöse (växter) äro mest Parasiter, utan egen rot, växa på andra träd eller rötter, otacksamme gökar emot sin amma». LINNÉ *Delic. nat.* 19.

÷ **Parasollmossa** (se **Bullmossa**) utgår.

÷ **Parasollpalm,** f., ett namn, passande till de flesta Palmer. Det föres i Dalins ordbok till *Corypha umbraculifera* L. Se **Solfjäderpalm.**

÷ **Partrådar** (hos Liljeblad algslägtet *Zygnema* AG.) utgår alldeles.

Passionsblomma, f., en i orangerier odlad växt (*Passiflora cærulea* L.), i hvars blomma man trott sig finna afbildade alla verktyg vid Kristi korsfästning.

Patientia, f., en odlad köksväxt af slägtet Syra: *Rumex Patientia* L.

Pelargonie, f., det Grekiska *Pelargonium* HERIT., ett förr med Näfva förenadt örtslägte, men skildt genom oregelbunden blomkrona. Flera arter deraf odlas inom hus som prydnadsväxter, tillförene kallade *Geranier.* Pelargoniernas fädernesland är Cap.

† **Penningblad,** n., Bromelius = **Dyblad.**

Penninggräs, n. = 1) **Höskallra,** se Linnés Gotl. resa 238; 2) **Skärffrö.**

Penninggräset... skallrar med sitt frö. OXENSTJERNA 2: 27.

Penningört, f., en krypande ört med runda blad och ensamma i bladvecken sittande blommor: *Lysimachia Nummularia* L. Jfr **Videört.**

Penselrost, se **Rost.**

Peppar, m., namn på åtskilliga kryddväxter med skarp, brännande smak. 1) Den nu brukliga Pepparn erhålles från Ostindien af slägtet *Piper* L., med i ax utan all beklädnad sittande blommor; man har deraf flera slag, såsom **Hvitpeppar, Svartpeppar, Starkpeppar, Långpeppar.** Denna peppar var känd redan af de gamle Grekerna; men innan sjövägen till Indien blifvit upptäckt, erhölls i allmänhet 2) Peppar från Pepparkusten i Guinea af *Habzelia æthiopica* och *H. aromatica* DEC. (Negerpeppar eller Ethiopisk peppar). — 3) Andra skarpt smakande växter, använda såsom krydda, t. ex. **Cayennpeppar,** vanligen kallad **Spansk Peppar,** som är frukten af *Capsicum annuum* L., m. fl. arter. — Jfr **Kryddpeppar.** — Äfven inhemska örter med brännande smak, t. ex. **Tibast** och **Pilört** (*Polygonum Hydropiper* L.), har man kallat Peppar.

Pepparbuske, m., Skåne = **Tibast.**

Pepparling, m., flera arter af Mjölkskiflingarne med skarpt brännande smak, dock anses några ätliga, t. ex. *Lactarius turpis* FR. och *piperatus* SCOP.

Pepparmynta, f., en odlad apoteksväxt: *Mentha piperita* L.

Pepparrot, f., en som matkrydda allmänt odlad ört, hörande till Korsblomstriges familj, med hvita blommor och köttig, skarp rot: *Nasturtium Armoracia* FR.

Perer, Peror, ett af Linné under hans Skånska resa (se s. 398) antecknadt namn på *Stellaria Holostea* L., hvilket nu sannolikt är utdödt. Troligen har det hetat *perter, pärter* (af det i landskapsmål förekommande *pärt,* häst), i anseende till växtens uppgifna bruk vid hästsjukdomar.

Perldrufva, f., en odlad Liljeväxt med bar stängel och blå, klotrunda, i klase sittande blommor: *Muscari,* af hvars arter *M. botryoides* MILL. är den vanligaste. Fördes fordom till Hyacintslägtet och kallades då **Perlhyacint,**

Drufhyacint, men är till slägte skild från de verkliga Hyacinterna.

Perlgräs, n. = **Stenfrö.** Om detta senare namn (öfversättning af det Grekiska *Lithospermum*) ej vore allmänt antaget, skulle jag föredraga **Perlgräs,** såsom inhemskt. Det förekommer hos Franckenius, Tillandz, Bromelius.

Persika, f., **Persikoträd,** n., ett träd af Mandelslägtet, med köttig stenfrukt: *Amygdalus persica* L. Så väl trädet som frukten kallas vanligen **Persika.**

Förfiningen är skön, men ofta får man känna,
Att under ytan, ljuf och len,
Göms, som i persikan, en sten.
FRANZÉN 1: 357.

Persilja, f., en bekant köksväxt af Umbellaternas familj, med små gulgröna blommor: *Petroselinum sativum* HOFFM. Man har flera förändringar deraf, t. ex. **Kruspersilja, Rotpersilja.**

† **Perubalsam,** se **Balsamträd.**

† **Pestilensblomma,** f., Gotland = **Röllika.**

Pestilensrot, Pestört, f., en rödbrun art af slägtet Skråp: *Petasites officinalis* MOENCH. Ansågs fordom för preservativ mot pesten och odlades derför ofta i trädgårdar; men verkligen inhemsk är den i södra Skåne.

† **Petri nycklar,** se **Nyckelblomster.**

† **Pigekrut,** n., Smål. = **Lumrik.**

† **Pigepattar,** m. pl., Skåne = **Kattfotsört.**

† **Pigesärkar,** m. pl., Skåne = **Ängkrasse.**

Piggfrö, n., ett slägte bland Skrufblomstrige, med blommor såsom Ögonblommans, men med taggiga frukter: *Echinospermum* SW.

† **Piggtistel,** se **Tistel.**

Pil, f., **Pilträd,** n., ett artrikt slägte bland Fjunhängeväxterna, närmast beslägtadt med Poppel. Pilslägtet (*Salix* L.) fördelas i flera underafdelningar med sjelfständiga namn, hvilka särskildt anföras. Vi upptaga här nedan endast de allmännare, egentliga Pilarne. — De växa skola såsom gräs, såsom pilträ vid vattubäckar». *Es.* 44: 4.

Sin nakna topp de ruska, flodens pilar.
STAGNELIUS 2: 545.

Pilträden bära gullgula fransar.
DAHLGREN 1: 372.

Daggpil, blommar på bar qvist, tidigast af alla Pilar; grenarne äro brunfioletta, öfverdragna med grå dagg: *S. acutifolia* WILLD. och *pruinosa* WENDL.

Grönpil, blommar, såsom alla de följande, med halfutslagna blad, hvilka på denna äro glatta och gröna; grenarne upprätta: *S. viridis* FR.

Hvitpil, lik den föregående, men har af hvit ludd silfverglänsande blad: *S. alba* L.

Jolsterpil, se **Jolster.**

Knäckepil, har två ståndare, utspärrade, mycket sköra grenar: *S. fragilis* L.

Mandelpil, har tre ståndare, affallande bark, mycket sega grenar: *S. amygdalina* L.

Sörjande Pil eller **Babylonisk Pil,** har utomordentligt smala, till marken nedhängande grenar: *S. babylonica* L. Denna är mycket ömtålig för vårt klimat; de öfriga odlas i mängd.

Pilört, f., en underafdelning (*Persicaria* GAERTN.) af slägtet Slideknä, med lancettlika blad, liknande Pilars, och fem till sex ståndare, två stift, blommorna i ax: *Polygonum* L.

Brännande Pilörten har smala, glesblommiga ax, brännande smak: *P. Hydropiper* L.

Milda Pilörten har tätblommiga ax, mild smak: *P. Persicaria* L.

Vatten-pilörten har blott fem ståndare och, i sin rena form, flytande blad: *P. amphibium* L.

Pimpinell, f., en ört af Brumväxternas familj, med runda blomhufvud, men utan kronblad: *Poterium Sanguisorba* L. Användes till likörberedning.

Vår lilla frukost vi framställa:
Rödt vin med pimpinella.
BELLMAN 3: 276.

Anm. Bör ej förblandas med örtslägtet *Pimpinella*.

Pingstlilja, f., en art af Narciss, med enblommig stängel och hvita blommor: *Narcissus poëticus* L.

Messingskronan jemväl nyskurad blänkte från hvalfvet,
Och i stället för ljus pingstliljor i piporna sutto.
TEGNÉR 2: 53.

Pinier, f. pl., de nötlika, ätliga fröna af ett med vår Tall beslägtadt träd i södra Europa, *Pinus Pinea* L. Äfven trädet kallas **Pinie.**

÷ **Pinskorf,** se **Skorf.**

Pion, m., en allmänt odlad, praktfull prydnadsväxt, tillhörande Ranunkelfamiljen: *Pæonia officinalis* RETZ.

Pipdån (**Pipsör** Hels., **Piptå** Medelpad) = **Dån.**

Piphven, f., en art af slägtet Rör (*Calamagrostis silvatica* DEC.), hvilken af Linné fördes till slägtet Hven och deraf fick det origtiga slägtnamnet. Användes till piprensare; derifrån härleder sig artnamnet.

Piplök, se **Lök.**

Pipnässla, f., Dal. = **Plister.**

† **Pirkum,** se **Hirkenpirk.**

Pisang, m., ett af de ädlaste trädslag, tillhörande Etthjertbladsväxterna, utmärkt genom sina stora enkla blad och läckra frukter: *Musa paradisiaca* L. Härstammar från Ostindien och odlas nu i alla hetare klimat.

÷ **Pjuska,** f., **Pjåsk,** n. = **Spergel.**

† **Plattlaf,** rent förkastligt namn.

Plister (**Blisträ** Finl.), m., ett allmänt örtslägte af Sugeväxternas familj, med en liten fri tand på ömse sidor om blomkronans svalg: *Lamium* L.

Hvitplister, med hvita blommor: *L. album* L.

Rödplister, ettårig, med röda blommor: *L. purpureum* L.

Plommonträd, n., ett stenfruktträd af Slånslägtet, med stora, affånga, välsmakande frukter, kallade *Plommon: Prunus domestica* L. Man urskiljer två artförändringar: **Gula** och **Röda Plommon.**

Plommon, gula som vax.
ADLERBETH 15.

De plommon, dem du skådar
I mogning svigtande på smala stjelkars trådar,
Än målar guldets färg, än purpurn deras skal.
OXENSTJERNA 2: 124.

Pluggskifling, Pluggsvamp, m., en större, såsom ätlig uppgifven svamp af Skiflingarnes grupp, med inrullad, luden kant och greniga, från hatten lätt skilda lameller: *Paxillus involutus* FR.

† **Plumagekorn** = **Skyffelkorn.**

Pockenholz, äfven **Franzosenholz,** m., ett i Vestindien inhemskt träd (*Guajacum officinale* L.), hvilket användes i medicin och ansetts som specifikt emot venerisk sjukdom.

† **Poleja,** f., af Lat. *Pulegium* (*Mentha Pulegium* L.), ett efter Tyska kräuterbücher anfördt namn, som väl upptagits af äldre författare, men aldrig vunnit burskap i vårt språk.

Polört, f., en liten tufvig, ständigt grönskande fjellört, med trerummigt fröhus: *Diapensia lapponica* L. Af alla fullkomligare växter är Polörten den mest härdade mot kölden.

Pomeransträd, n. (*Citrus Aurantium* L.), en art af Citronslägtet, med stor brandgul frukt, kallad *Pomerans* (af Lat. *pomum aurantium*).

Det träd från Maltas ö, hvars evigt gröna krona
Emellan blommans snö är af sin frukt förgyld,
Ser länge der sin topp af pomeranser fyld.
OXENSTJERNA 2: 154.

Poppel, f., ett artrikt slägte bland Fjunhängeväxterna, med breda blad och åtta ståndare: *Populus* L. Blommar på bar qvist. Jfr **Asp.** — Af namnlikheten (*populus, peuple*, folk) har Poppeln blifvit ansedd för folkfrihetens symbol.

Skönast är asken i skogen,
Popplen på flodens brädd, och tallen
på hjessan af berget.
ADLERBETH 87.

Balsampoppel, utmärkt genom sin vällukt och sina klibbiga knoppar: *P. balsamifera* L.

Silfverpoppel, har af hvit ludd silfverglänsande blad: *P. alba* L.

Svartpoppel, har utspärrade grenar, glatta, triangelformiga blad: *P. nigra* L. Kallas äfven **Poppelpil.**

Pyramidpoppel, lik den föregående, men med korta, upprätta sidogrenar: *P. pyramidalis* Roz.

† **Porlaf** utgår alldeles.

Pors, m., en på sumpiga ställen växande buske af Hängeväxternas grupp, med stark aromatisk lukt: *Myrica Gale* L. Användes fordom i stället för Humle till öl, som deraf blef mera rusgifvande och äfven förorsakade hufvudvärk. Porsen kallades i anledning af detta bruk **Skogshumle.**

Getpors = **Sqvattram.**

Portulak, m., en ettårig, saftfull trädgårdsväxt med angenäm syrlig smak, hvilken anrättas som spenat: *Portulaca oleracea* L.

Potates, Potatis, äfven **Potat** eller **Potät** (pl. *potäter*), m., den genom sina stärkelserika stamknölar vigtigaste och oersättligaste af alla våra odlade växter: *Solanum tuberosum* L. Örtståndet af potatesplantan kallas *Potateskål, -blast, -ris.* Växten härstammar från Amerikas bergstrakter. Potäterna blefvo i Sverige först införda af Alströmer på 1720-talet, men ej förr än på 1760-talet fingo de allmännare spridning.

Ädlaste växt försynen de dödlige gaf
var Potates.
(»*Solana, quibus nil majus meliusve fata terris donavere*». KOCH.)

† **Potentill,** det Lat. *Potentilla*. på ren Svenska **Fingerört.**

Prakt- brukas ofta vid artnamn, mest för trädgårdsväxter, t. ex. **Praktnäglika, Praktlilja, Prakt-cactus** m. fl. Men att använda ett Svenskt ord i sammansättning med Latinskt namn (t. ex. »Prakt-cactus») är stötande.

† **Prendling,** m., ett af Liljeblad bildadt namn efter Lat. *Prenanthes* L. = **Skogs-laktuk.**

† **Prengräs,** n., Retzius = **Färgginst.** Källan för namnet är mig okänd.

Prentebär, n., se **Liguster.**

Prestkrage, -nacke, -skalle, m., se **Krageblomma.**

Prestnacken lyste med nystärkta kragar.
DAHLGREN 1: 400.

† **Prestkål,** m., Boh. = **Åkersenap.**

† **Prestlöss,** Skåne = **Munkfnat.**

Pricklaf, se **Laf.**

† **Provinsros,** f., en odlad art af Törnros: *Rosa centifolia* L.

Prustkåda, f. (på Latin *Euphorbium*), den stelnade mjölksaften hos flera köttiga arter af Törelslägtet, t. ex. *Euphorbia antiquorum* L. i Orienten, *E. officinarum* L. i Afrika, m. fl. Ett skarpt, drastiskt läkemedel.

Prustrot, f., ett utländskt, men ofta odladt örtslägte af Ranunkulaceernas familj, med pipiga honungshus (kronblad) och mångfröiga småfrukter: *Helleborus* L.

Grön Prustrot, med gröna blommor: *H. viridis* L. Mindre skarp än den följande.

Svart Prustrot, med hvita blommor: *H. niger* L. Blommar äfven under blida vintrar och de första vårdagarne. Roten är mycket skarp;

pulveriserad förorsakar den häftig nysning.

† **Psalmbär,** n., Gotl.=**Blåhallon.**

† **Puggehatt,** m. (af *pugga*, groda), Skånsk benämning på svampar med hatt, t. ex. Champignoner.

† **Puggemat,** m. (af *pugga*, groda), Skåne = **Andmat.**

† **Puggerocka,** f. = **Åkerfräken.**

† **Pukaläder,** n., Hall. = **Snufveläder.**

† **Pukaris,** n., Hall. = 1) **Besksöta**; 2) *Lonicera Caprifolium* L., se **Caprifolium.**

Pukhvete, se **Kohvete.**

Pumpa, f., en Gurkväxt, hvars frukter uppnå en utomordentlig storlek: *Cucurbita Pepo* L.

Punga, f., en mångårig ört, tillhörande Hvifveväxterna, med runda blad och små hvita blommor: *Samolus Valerandi* L. Växer på hafsstränder. Namnet är lånadt ur Tyskan och Danskan. (*Beccabunga* är sammansatt deraf.) Jfr **Bäckböna.**

Purjolök, se **Lök.**

Purpurvinda, f., kallar Franzén en art af slägtet Vinda, vanligen odlad under namnet **Menniskolif:** *Convolvulus purpureus* L.

Du sköna sinnebild af menskolifvet! — —
Hvar morgon slår du nya blommor ut,
Hvar afton vissna de. Ack, re'n förut,
Bäst de sin purpurglans mot dagen höja,
De blekna, fallna, sin förvandling röja.
FRANZÉN 6: 129.

Purrhafre, se **Hafre.**

Pyramidpoppel, se **Poppel.**

Pyttor, f. pl., allmännast brukliga namnet på den odlade förändringen af **Vätteljus,** med röda, pipiga blommor: **Rödpyttor** (*Bellis perennis* L.).

Påfälle, n., ett parasitiskt, svart svampslägte af Rostfamiljen, hvilket angriper grässtrån och gör stor skada på sädesslagen: *Puccinia Graminis* PERS.

Påsklaf, se **Laf.**

Påsklilja, f., en art af Narciss, med enblommig stängel och gula blommor: *Narcissus Pseudonarcissus* L.

Päronträd, n., ett bekant kärnfruktträd: *Pyrus communis* L. Frukten kallas *Päron.* Man har deraf talrika förändringar, som höra till det speciella trädgårdsspråket. De vigtigaste tecknar OXENSTJERNA:

Än bland renetters växt, som tynga böjda grenar,
Ditt gröna päronklot, Bergame, med sötma fylls
Utmed Beurréers frukt, som spetsas och förgylls.
2: 150.

Päronträdet med ympning förmås att bära dig äpplen.
ADLERBETH 72.

† **Pärr,** m., Gotländsk benämning på mindre Starrarter.

Q.

† **Qvalkebär,** n., Gotl. = **Olvon.**

Qvaller, Sqvallerkål, m., en mångårig ört, tillhörande Umbellaternas familj, med vidt krypande rötter och tredelade, dubbelt sammansatta blad: *Ægopodium Podagraria* L. Qvallern är ett af de svåraste ogräs på odlad jord.

Qvanne, n., en storväxt Umbellat med tjock, pipig stjelk och klotrunda blomflockar, omgifna af uppblåsta bladslidor: *Archangelica officinalis*

Hoffm. — Från slägtet **Strätta** skiljes det genom fria frön inom delfrukterna. — Roten af Qvanne är mycket använd i medicin. Qvannet »utgör Lappens både läckerhet och enda krydda». Retzius 1: 50.

Qvassia, f., den raspade veden af *Quassia amara* L., ett träd i Surinam med parbladiga blad, blomklasar i toppen och stora rödletta blommor. Qvassians ved är utomordentligt besk; användes i medicin, äfvensom till gift för flugor.

† **Qvesgräs,** n., Ångerm. = **Björnfloka.**

Qveslaf, se **Laf.**

Qvesrot, f., Liljeblad = **Hundrofva.**

Qvesved, m. = **Besksöta.**

† **Qvesört,** f., ett namn som hos äldre författare tillägges så väl **Nagelört** som **Backbränna.**

Qvickrot, f. (provinsnamn: **Qvicka, Qveka, Qvekare, Qvicktågor**), ett genom sina långa, ledade, krypande rotstockar mycket besvärligt ogräs, med enkelt ax: *Agropyrum repens* P. Beauv. — Har förr varit förd till Hveteslägtet och deraf benämnd **Qvickhvete.**

Qvittenträd, n., ett med Apeln närbeslägtadt kärnfruktträd, kändt af sina »lenfjuniga äpplen» (Adlerbeth 15): *Pyrus Cydonia* L. *Cydonia vulgaris* Pers. Utaf deras kärnar erhålles s. k. *Qvittenslem.*

R.

† **Rackbär,** n., Dal. = **Blåbär.** (Af *racka*, hund.)

† **Rack-kummin,** m., Dal. = **Hundkax.**

Radis, Radisa, f., se **Rädisa.**

Ragglaf = **Skägglaf.**

Raggmossa, se **Mossa.**

Rajgräs, n., en i senare tider inkommen benämning på **Allmänna Repet** (*Lolium perenne* L.), men härleder sig ej, såsom det vanligen uppgifves, från Engelske botanisten Ray's namn, utan af det Franska *Ivraie*, som är en benämning på Dårrepe.

Ramme, m., ett i skogstrakter och i vestra Sverige ytterst ymnigt Halfgräs, som bekläder alla mossar: *Scirpus cæspitosus* L. Af allt hö är Rammehö det sämsta.

Rams, m., ett mycket gammalt och för de Germaniska språken gemensamt namn (Angl.Sax. *hramsa*, Eng. *ramsens, ramsons, buckrams*, Tysk. *ramsel, ramser, rams*), men olika tillämpadt; synes rättast tillkomma *Convallariæ* L. och lämpligast bibehållas för det derifrån afskilda slägtet *Polygonatum* Tourn., med bladig stjelk och cylindriska kronor. Detta benämnes på olika orter **Bockrams, Getrams.** Men äfven *Chamænerion* Scop. kallas **Rams, Elgrams.**

Ramslök, m., en art Lök, till blad och blommor liknande Konvaljen, men med stark löklukt: *Allium ursinum* L. Se Linnés Gotl. resa 169.

Randgräs, n., en allmänt odlad förändring af Flen, med hvitrandiga blad: *Digraphis arundinacea* Trin., v. *picta* L.

Ranka, f., se **Vinranka.**

Ranke, m., enligt Liljeblad namn på slägtet *Œnanthe* Lam. Namnet är

öfverflödigt, emedan sagda slägte numera förenas med **Stäkra.**

Ranunkel, m., kallas i poesi slägtet Solöga, *Ranunculus* L.

En bladrik ranunkel.
OXENSTJERNA 2: 121.
Smör så gult som en ranunkel.
TEGNÉR 1: 218.

Ranunkulaceer, en talrik familj bland Tvåhjertbladsväxterna, med fria foder- och kronblad, talrika på fruktfästet fästa ståndare och flere fria småfrukter: *Ranunculaceæ* JUSS. Hit höra **Ackeleja, Sippa, Solöga** m. fl.

Rapsat, m., en artförändring af Gotlandsrofvan, med tunn rot: *Brassica Napus* L., v. *oleifera* MOENCH. Plägar sås till oljepressning.

Rapunzel (diminutivum af *rapa*, rofva), m., benämning på Klockväxter med knöliga, ätliga rötter. Utomlands tillägges namnet arter af *Phyteuma* L. (ett för oss främmande slägte), i vårt land två arter af **Blåklocka,** nemligen *Campanula Rapunculus* L. och *C. rapunculoides* L. (se **Knylklocka**). — Alldeles falskt har man fört det till **Vårsallaten.**

Rast, f., benämnas åtskilliga växter med starka rötter, som hindra plogen (Lat. *Rasta bovis*, Eng. *Rest-harrow* och *Stay-plough*). Vanligast föres namnet till **Oxtungörten,** annars äfven till **Fodersmäre, Stallört** m. fl.

Ratanhiarot, f., ett i medicin användt adstringerande medel, som erhålles af den i Peru växande *Krameria triandra* RUIZ o. PAVON.

†**Refgräs, Refjagräs,** n., växter med refviga stjelkar, t. ex. *Medicago falcata* L. (Skåne), *Ranunculus repens* L. (Hall.), *Lycopodium clavatum* L. (Smål.) o. *annotinum* L. (Vesterg.) m. fl.

Reflummer, se **Lummer.**

Reforms-törel, se **Mjölkört.**

Reformsört, f. (**Reformsgräs, Ringormsgräs**), benämning på växter med skarp mjölksaft, som säges bortfräta reformar, vårtor o. s. v. 1) **Skelört,** allmänt; 2) slägtet **Törel,** Upl.; 3) **Röllika,** Dalarne.

Renfana, f., en på åkerrenar allmän, mångårig höstblomma, beslägtad med Malört, med gula, i en qvast sittande blomhufvud utan strålblommor: *Tanacetum vulgare* L. (Genom förvexling föres i Österg. namnet till **Röllika.**)

Än blåklockan och renfanan
Blomstra ses. Men bort med tranan,
Svan' och svalan re'n det bär.
DAHLGREN 2: 495.

Renlaf, Renmossa, se **Laf.**

Renrepe, se **Repe.**

Repe, n., grässlägtet *Lolium* L., med platt ax, småaxen med kanten vända mot axfästet.

Dårrepe, ettårigt, blommorna med borst: *L. temulentum* L. Bekant för sina narkotiska egenskaper.

Linrepe, ettårigt, med omärklig borst: *L. Linicola* SOND. Växer bland lin.

Renrepe, mångårigt fodergräs, utan borst: *L. perenne* L.

Reseda, f., en liten, lätt förbisedd ört, men allmänt odlad för sin vällukt: *Reseda odorata* L. Vår Svenska **Vau** är af samma slägte, men luktlös.

Den växt, som tjuste dem, blott en reseda är,
Som obemärkt i vrån der gjuter ut sin anda.
FRANZÉN 1: 359.
Skär och oskuldsfull som Andromeda,
Anspråkslös och ljuf som en Reseda.

Rhabarber (= *Rha barbarum*), m., ett örtslägte tillhörande Slideknäväxterna, skildt från sina närmaste slägtingar Syrorna genom nio ståndare: *Rheum* L.

Mat-rhabarber, med släta, odelade blad: *R. Rhaponticum* L. En växt af stort värde för köket.

Äkta Rhabarber erhålles från Högasien, ovisst ännu af hvilken art. Den

under detta namn odlade är *R. palmatum* L., med flikiga blad. Rhabarberroten är ett i medicin högt värderadt medel.

Ribs (förvridet *Risp*), m., ett allmänt buskslägte med bär under blomman: *Ribes* L. Hit höra **Vinbär, Måbär, Stickelbär, Krusbär,** särskildt upptagna.

Ricin, m., en buskväxt i Orienten, tillhörande Törelväxterna (*Ricinus communis* L.), af hvilken erhålles *Ricinolja*.

Riddarsporre, m., ett örtslägte tillhörande Ranunkulaceerna, med findelade blad, oregelbundna, i en sporre utskjutande blå blommor: *Delphinium* L.

Allmänna eller **Vilda Riddarsporren** har grenig stjelk, *en* småfrukt: *D. Consolida* L. Är åkerfältens prydnad.

Rommerska Riddarsporren har enkel stjelk, tre småfrukter: *D. Ajacis* L. Odlas som prydnadsväxt. Denna är de äldre författarnes **Hyacint,** på hvars inre kronblad är tecknadt AIA.

Se, hur lycklig och stolt syns Riddaresporren i blomma,
Men på de innersta blad dock tecknas ett qvidande Aja.

(Efter Ovidii:
Ipse suos gemitus foliis inscribit, et AI AI
Flos habet inscriptum. Metam. 10: 215.

Rifva, f., en ettårig, sträfbladig ört med små blommor, liknande Ögonblommans, och hvars fullt utvuxna blomfoder har likhet med en gåsfot: *Asperugo procumbens* L. Dess benämningar **Ormöga** och **Paddfot** äro som växtnamn otjenliga. — Man förgäter Rifvan, fast syster till Förgät-mig-ej.

† **Rind,** f., Gotl. = **Murgrön.**

Ringblomma, f. 1) I riksspråket örtslägtet *Calendula* L., af Hålkblomstriges familj, med brandgula blommor och olikformiga, delvis krökta frukter. 2) I folkspråket tillägges namnet flere växter af samma familj med utdragna strålblommor, t. ex. **Gula Krageblomman, Hästfiblan** och **Hästhofsörten. Blåklett** (Blåklint) kallas äfven **Blå Ringblomma.**

Ur gräset skymtar fram ringblomman
och hvitsippan.
BELLMAN 4: 76.

(»Ringblomman» kan här ej tydas, om ej med Hästhofsörten.)

Ringborste, m., Liljeblad = **Dosta.**

Ringdosta, se **Dosta.**

† **Ringormsgräs,** se **Reformsört.**

Ringormsrot, f., Skåne = **Scorsoner-rot.** Detta inhemska folkspråksnamn är märkvärdigt för sin lika betydelse med det Italienska *Scorzonera* och Spanska *Escorzonera* (af *scorzone*, ett slags orm) samt det Engelska *Vipergrass*.

† **Rinka,** f., förvridning af **Binka** (se der).

Ripbär, n., frukten af **Fjellmjölonriset.** Jfr **Fjellbär.**

† **Ripris,** n., Lappl. = **Dvergbjörk.**

Ripört, f., en liten ört af Nossevävxternas familj, förekommande i fjellripans region: *Chamorchis alpina* RICH.

Ris, n., kallas i växtnamn mindre buskväxter, såsom **Blåbärsris, Lingonris, Moris.** Gränsen mellan *ris* och *buske* är sväfvande, så att benämningarna **Hallonbuske** och **Hallonris** användas utan åtskilnad.

Ris, n., ett ädelt sädesslag från Ostindien, nu allmänt odladt i varmare länder: *Oryza sativa* L. Af dess frön erhållas *Risgryn*.

Risets säd, som vill på sanka fält
I början af sin växt bli under vattnet stäldt.
OXENSTJERNA 2: 130.

Riska, f. (från Tyskan), en läcker svamp af Mjölkskiflingarnes slägte, med brandgul mjölksaft: *Lactarius deliciosus* (L.).

† **Risp,** se **Ribs.**

† **Rocka** (Eng. *Rocket*, Lat. *Eruca*), f., benämnas i Småland fruktknutorna af **Åker-rättikan.** Äfven *Polygonum lapathifolium* L. kallas **Rockor**, i Bleking **Ryklor**, hvilket troligen är samma ord med olika uttal. — *Rocka* betyder egentligen *kål*, såsom i Rockentraf.

Rockentraf, m., en ört tillhörande Kålväxterna, med stjelkomfattande blad, hvita blommor och långa, upprättstående skidor: *Turritis glabra* L.

† **Rockor,** f. pl., se **Puggerocka** och **Täpperocka.**

Rofklocka = **Rapunzel.**

Rofkål, Rotkål, m., anses för en genom odling frambragt förändring af **Gotlandsrofvan.**

Rofva, f. 1) Egentligen odlade förändringar af kålarter med köttig rot:

Allmän Rofva, med rund rot: *Brassica Rapa* L.

Gotlandsrofva, äfven **Långrofva, Åkerrofva** (Gotl.), med tapplik rot: *Brassica Napus* L. (Namnet Långrofva har af missförstånd blifvit öfverfördt till **Bunias.**)

2) Åtskilliga andra växter med köttig rot, såsom **Hundrofva, Klockrofva** (Rapunzel).

† **Rohaltgräs,** se **Stighåltgräs.**

† **Rone,** se **Roxne.**

Ros, f. 1) i vidsträcktare mening en allmän benämning på större, prydliga, merendels mångbladiga, dubbla blommor. Vill man utmärka någon viss art, måste alltid ett epitet tilläggas, såsom **Fackelros, Neckros, Stjernros** o. s. v. »Rosor och violer». *Omqväde.*

> En yppig ros, som växer vild
> Bredvid en fallen Herkulsbild.
> TEGNÉR 2: 15.

2) i inskränktare mening buskslägtet *Rosa* L., dock vanligen endast de odlade dubbla arterna (allmännast **Törnros, Trädros**), af hvilka man har otaliga förändringar med egna namn. Jfr **Törnros.** De vilda Roserna benämnas vanligen **Törne, Nyponbuske** m. m. »Ingen ros utan törne». *Ordspråk.*

> Ur knoppen sticker rosen ut
> Sin friska purpurmun.
> STAGNELIUS 2: 165.
>
> Hur sköna äro rosens späda knoppar! — —
> Ljuft doftar rosen, stänkt af daggens droppar — —
> I vilda rosor, sinnebilder kära
> Af hopp och kärlek och min framtids dar!
> En krans af er jag vill på hjessan bära.
> ARNELL 67.

† **Rosenbenved, Rosentry** = **Try.** Obrukliga, öfverflödiga namn.

Rosengissel, m., en särdeles passande benämning, af Franzén gifven åt *Cactus (Cereus) flagelliformis* L., som vanligen odlas under namnet **Paradisorm,** hvilket dock är obrukbart såsom växtnamn.

> Lik en gissel, full med taggar,
> Redan ögat ondt du gör.
> — — — — — — — — — —
> Midt bland taggarne till slut
> Slår en härlig blomma ut.
> FRANZÉN 6: 127.

Rosenkattost, se **Kattost.**

† **Rosenkål** = **Kruskål.**

Rosenpil, f., **Roslager,** m., tvenne i Dalins ordbok upptagna benämningar på *Nerium Oleander* L., som jag aldrig hört kallas annat än *Nerium*, hvilket namn ock lämpligast bevaras. Jfr **Oleander.**

Rosenrot, f., en fjellört, beslägtad med Kärleksörten, men blommorna enkönade, hanblommorna med åtta ståndare: *Rhodiola rosea* L. »Växer vild i Lapska fjellen, och fyller ofta luften med en behagelig rosenlukt, som roten i detta klimat eger. Den växer väl äfven i våra trädgårdar, men rotens lukt är då långt svagare». RETZIUS 2: 599.

† **Rosenträd,** n., ett namn som någon gång gifvits åt **Alprosen** och, enligt Dalin, åt den för oss helt och hållet främmande *Convolvulus scoparius* L. FIL.

Rosling, m., ett med Ljung närförvandt slägte, skildt genom tio ståndare. **Allmänna Roslingen** växer i träsk och har liffärgade blommor: *Andromeda polifolia* L. Se **Andromeda.** (Må ej förvexlas med **Rossling.**)

Rosmarin (af *Ros marinus*), m., en på södra Europas hedar växande halfbuske af Sugeväxternas familj, utmärkt genom sina aromatiska egenskaper: *Rosmarinus officinalis* L. Rosmarinen uppfyller fälten i södra Europa om nätterna med en doftande vällukt, liksom Sandnäglikan i Skåne.

Hvi kransar du med rosmarin och myrten
Ej våra fromma larer mer?
STAGNELIUS 1: 484.

Vild Rosmarin = **Sqvattram,** på apoteken kallad *Rosmarinus silvestris.*

Rosmarinvide, se **Vide.**

Rossljung, Rossling, se **Ljung.**

Rost, m., små på lefvande växter förekommande svampar med stoftlikt utseende och vanligast brungul eller rostgul färg: *Æcidium* PERS. Dessa äro af mångfaldiga slag och erhålla namn efter de växter, på hvilka de förekomma, t. ex. **Tallrost, Hveterost, Linrost** m. fl., som icke synes nödigt att särskildt upptaga. Det är i synnerhet på sädesslagen de äro för landtmannen förderfliga.

För motgångarne strax blef grödan blottad. Af rosten
Frättes dess halm. ADLERBETH 58.

Brandrost (*Uredo* PERS.) saknar eget omgifvande hylle och är merendels svartbrun.

Penselrost (*Roestelia penicillata* FR.). Då den utbryter, förlänges dess hylle till ett rör, som i spetsen upplöses i pensellika flikar. **Rönnpenselrosten** (*R. cornuta* EHRH.) är i synnerhet allmän och skadlig för boskapen.

Skålrost (*Æcidium*) omgifves af ett oegentligt hylle, som regelbundet öppnar sig skålformigt med en stjernlikt tandad mynning. Hit hör den beryktade **Berberisrosten** (*Æ. Berberidis* PERS.).

Rotabagge, m., en i Vestergötland åt Kålroten gifven benämning, som vunnit Europeisk ryktbarhet och blifvit upptagen i de flesta språk.

Rotpersilja, se **Persilja.**

Rotting, m., stammen af den rörlika **Rottingpalmen,** som uppnår flere hundra fots höjd: *Calamus Rotang* L.

† **Roxne, Rone,** n., arter af slägtet Fräken: **Kärrfräken, Skaf-fräken.**

† **Rump-ull,** f., Linné = **Snip.**

Runarot, se **Safjabräken.**

Runn, se **Rönn.**

Ruta, f., se **Murruta, Vinruta, Ängsruta.**

Ryltåg, se **Tåg.**

Rylört, f., en ständigt grönskande buske, lik Lingonris, men med vigglika, sågade blad och rödletta blommor, liknande Vintergrönans: *Chimaphila umbellata* NUTT. Benämnes äfven **Statt upp och gack,** emedan den anses bota för lamhet.

Anm. På hvad grund Liljeblad hänfört Rylörten till *Lathræa* L., är svårt att inse.

† **Rym,** Liljeblads namn på slägtet *Erysimum* L., är en rent förkastlig förvridning. Detta slägte har ett godt Svenskt namn: **Gyllen.**

† **Rymossa,** moss-slägtet *Bryum* L.

† **Rynkblad,** n. = **Daggskål.**

† **Ryssar, Ryssgubbar,** m. pl. = **Bunias.**

Råg, m., ett allmänt bekant sädesslag: *Secale cereale* L.

Rågen dammar,
Gulddoft kring sig strör.
DAHLGREN 1: 187.

Rågblomma, f., en liten ört af Nagelörtslägtet, med små hvita blommor på bar stängel: *Draba verna* L. Blommar mycket tidigt om våren.

När rågblomman står i flor,
Är tid att vårrågen gror. *Smål. ordspr.*

† **Råggräs** = **Ångkafle.**

† **Råglosta,** se **Losta.**

†**Råmjölksgräs,** Österg. = **Kropp.**

Rädisa, f., en afart af Rättikan, med rund rot: *Raphanus sativus* L.

† **Räfblad,** n., Österg. = **Bläcken.**

†**Räfblomster,** n., Boh. = **Stallört.**

Räfkaka, f., frö af ett Ostindiskt träd, *Strychnos Nux vomica* L., som användes dels i medicin, dels till förgiftning af luder för rofdjur.

† **Räfklor,** f. pl., en allmän benämning på **Getväpling,** men alla dylika namn äro så formelt origtiga, att de måste förkastas.

† **Räfmjölk,** f. = **Törel.** Jfr **Mjölkört.**

† **Räfpiss,** m. = **Stinknäfva.**

† **Räfrumpa,** f., **Räfsvans,** m., ett i alla afseenden förkastligt och tillika obestämdt namn, tillagdt **Ångkafle, Åkerfräken, Ledgräs, Kropp, Blåeld,** arter af **Kungsljus** m. fl.

Räfstarr, se **Starr.**

† **Räftunga,** f., Vesterb. = **Gullris.**

Rättika, f., ett örtslägte bland Kålväxterna, med knutiga, afbristande men ej uppspringande skidor: *Raphanus* L.

Trädgårdsrättika, med gredelina blommor, köttig rot: *R. sativus* L.

Åker-rättika, med blekgula, ådriga blommor, tunn rot, som dock eger rättikesmak: *R. Raphanistrum* L.

Rödarv, m., en liten, vacker ört, tillhörande Hvifveväxterna, med enkla motsatta blad och röda (stundom blå) blommor: *Anagallis arvensis* L.

Rödbeta, se **Beta.**

Rödbinka, Rödbo, se **Binka.**

Rödbok, se **Bok.**

† **Rödbär,** n., Gotl. = **Smultron.**

Rödfikor (Dal.), **Rödkolla** (Vesterg.), **Rödtuppa** (Skåne), **Rödtusta** (Boh.), **Rödväpling** = **Rödklöfver.**

Rödfloka, f., ett örtslägte bland Umbellaterna, med findelade blad, i början rödletta, sedan hvita blommor och sträfhåriga frukter: *Torilis Anthriscus* Gmel.

Rödglim, se **Glim.**

Rödklett, se **Klett.**

Rödklint, se **Klint.**

Rödklöfver, se **Klöfver.**

Rödknäa, f., en i södra Sverige vanlig benämning på **Milda Pilörten** (*Polygonum Persicaria* L.), för dess uppsvälda röda leder. — Huru man genom missförstånd af namnets stafning kommit att kalla hela slägtet *Polygonum* för **Näfva,** se under detta namn.

Rödkolla, se **Rödfikor.**

Rödkulla, f., ett örtslägte bland Skeplingsväxterna, med lancettlika, naggade blad, rödbruna blommor, vid basen tandade ståndare: *Odontites* Pers.

Rödlonke, m., en liten på väta ställen växande ört, lik Lonke, med tydligt blomfoder, men oftast saknande blomkrona, sex ståndare: *Peplis Portula* L.

Rödlök, se **Lök.**

Rödmell, se **Mell.**

Rödmossa, se **Hvitmossa.**

Rödplister, se **Plister.**

Rödpyttor, se **Pyttor.**

† **Rödrot,** f., Dal. = **Blodrot.**

Rödtuppa, Rödtusta, Rödväpling, se **Rödfikor.**

Rödvira, se **Vira.**

† **Röknäfva,** origtigt i st. för **Rödknä.** Se **Rödknäa.**

Röksvamp, Röksvampar, en egen familj bland Buksvamparne, hvars inre massa upplöses i ett rykande pulver: *Lycoperdinei* Fr.

Röllika, f., en allmän ört af Hålkblomstriges familj, med endast fem

strålblommor, vanligen hvita, sällan rödletta: *Achillea Millefolium* L. Röllikan är en i medicin högt värderad växt.

Rönn (i folkspråket äfven **Runn**), f., ett allmänt träd, tillhörande Kärnfruktträden och samslägting med Oxeln, men har parbladigt sammansatta blad och röda, syrliga bär: *Sorbus Aucuparia* L. Rönnens bär eller drufvor äro för flere foglar en begärlig föda och begagnas derföre af fogelfängare till bete.

Rönndrufvan glöder. TEGNÉR 3: 36.

Och ifrån höjden en doftande rönn
Räckte mot vågen den ljusgula vippan,
Speglade kronan i himmelsblå sjön.
DAHLGREN 1: 401.

När jägarn samlar hop de bittra rönnars bär
Att kläda snarans knut, som väntar luftens här.
OXENSTJERNA 2: 152.

Rönnpenselrost, se **Rost.**

Rör, n., ett grässlägte, närförvandt med Vass (båda skiljas från öfriga genom en hårtofs inuti blommorna), men spädare, med enblommiga småax: *Calamagrostis* ADANS. Af äldre författare kallades jemväl Vassen **Rör**; äfven Linné förenade dem till ett slägte.

Bergrör, ett styft, sträft, bredbladigt gräs: *C. epigejos* ROTH.

Sandrör, ett styft, gråhvitt gräs med inrullade blad: *C. arenaria* ROTH. Öfriga arter urskiljas ej af allmänheten. — Jfr **Piphven.**

Rörflen, Rörflok, Rörfläck, m., se **Flen.**

Rörsopp, m., ett artrikt slägte bland Hattsvamparne, lätt skildt genom ett lager af fina rör eller pipor, packade på hattens undre sida, men som kunna utan svårighet söndras från hatten: *Boletus* DILL. Samtliga rörsoppsarter växa på jorden, äro köttiga, flera bland dem värderade såsom näringsmedel, dock några giftiga. Om arterna se FRIES, *Sveriges ätliga och giftiga svampar.*

Rörsvingel, m. (*Fluminia arundinacea* FR.), se **Kase.**

† **Rörtand,** f., ett föga bekant svampslägte: *Irpex* FR. (numera ej *Sistotrema* PERS.).

† **Rörvass** utgår.

Röte, n., rotstockarne af Qvickroten. som uppgräfvas och läggas i fria luften att förtorka. Se Linnés Sk. resa 35, 51.

S.

Sabadillfrö, n., frö af en i Mexico växande art utaf Nysrotslägtet: *Veratrum Sabadilla* RETZ.

† **Sabelböna,** f., se **Böna.**

Sabel-lilja, f., ett nytt, men ej förkastligt namn på det utländska slägtet *Gladiolus* L., förvandt med Svärdsliljan.

† **Sabelärt,** se **Ärt.**

Saflor, m., en så väl för sin nytta som prydlighet odlad ört, tillhörande Tistelväxterna, med taggigt sågade blad och högröda blommor: *Carthamus tinctorius* L. »Safflor voro blomblad, köpta utifrån, som färgade rosenrödt». Linnés Öl. resa 34.

Saffran, m., en tidigt om våren blommande lökväxt af Svärdsliljeväxternas familj, hvars blompip utskjuter ur sjelfva löken: *Crocus* L. Pistillerna af **Äkta Saffran** (*C. sativus* L.) lemna den under namnet *Saffran* bekanta kryddan.

Tmolus dig sänder till gärd den välluktspridande saffran.
ADLERBETH 55.

Safjabräken, n., **Safsabuske,** m., den utmärktaste af våra Svenska Bräkenarter, med dubbelt parbladiga blad och fruktklasar i toppen: *Osmunda regalis* L. — Safjabräkenet tillskrifvas i Småland mystiska egenskaper och det anses förläna vishet (se Linnés Sk. resa 40); namnet synes således förvandt med det af Grimm antagna Mösogötiska *safjan*, sapere. Ett annat i Småland brukligt namn på denna växt är **Rörot** eller **Rönrot,** hvilket, då hvarken till *röd* eller *rönn* finnes den aflägsnaste anledning, torde rätteligen vara **Runarot,** hvari alltså (Isl. *rún* betyder egentligen hemlighet, vishet) skulle ligga en liknande hänsyftning som i namnet Safjabräken.

Saftskifling, m., en afdelning af Vaxskiflingarnes slägte, med vattenaktig saft: *Hygrophorus,* subgen. *Hygrocybe,* Fr.

Safver, m., en bekant köksväxt, som vanligen, men origtigt, benämnes **Kyndel.** Se detta namn.

Sagogryn, n., fås af mergen hos flera Palmarter och Cycadeer, företrädesvis **Sagopalmen** (*Sagus Rumphii* Willd.) och *Cycas circinnalis* L. i Ostindien och på Moluckerna.

Salep, m., ett mycket närande mjöl, som i vatten upplöses till ett gelé; fås af rotknölarne hos åtskilliga Nosserotsväxter, t. ex. *Orchis Morio* L., *Orchis mascula* L. och *Anacamptis pyramidalis* Rich.; den i handel förekommande erhålles dock till största delen från Orienten.

Salepsrot, Salepsört, f., benämning i Svenskan på *Anacamptis pyramidalis* Rich.

† **Sall,** f., Skåne, enligt Linné = **Sälg.**

Sallat, m., gemensam benämning på åtskilliga växter, som förtäras rå, t. ex. **Krasse, Laktuk** m. fl. I äldre tider begagnades för samma ändamål äfven **Krasse-sommargyllen** och arter af **Fetknopp.** — Jfr **Vårsallat.**

Sallats-laktuk, se **Laktuk.**

Salomons ljusstake, m., en art af Krasseslägtet, med upptill bågformigt böjda grenar, liknande en kandelaber: *Lepidium campestre* R. Br. — Namnet förekommer i Upland.

† **Salomons sigill,** n., ett ur apoteksspråket (*Sigillum Salomonis*) upptaget namn på **Rams** (*Polygonatum* Tourn.), men utan allmännare spridning.

Salsa, Saltört, f., hafsstrandsväxter, tillhörande Mollaväxterna, med trinda, köttiga blad utan brodd i spetsen, och med små gröna, i bladvecken gyttrade blommor.

Glatt Saltört, *Schoberia maritima* C. A. Mey.

Luden Saltört, *Kochia hirsuta* Noltе.

† **Salsel,** Liljeblad = **Sodaört.** Utgår.

Salsofi (efter Franskan), f. = **Hafrerot.** (Detta med flera andra Franska namn, brukliga i förra seklet, äro nu utträngda af rent Svenska.)

Saltarv, m., en på hafsstränder växande ört, tillhörande Narfväxterna, utmärkt genom köttiga, saftfulla, äggrunda blad: *Halianthus peploides* Fr.

† **Saltbläcker,** se **Bläcken.**

† **Saltgräs,** n., Hels. = **Sälting.**

Saltört, se **Salsa.**

Salvia, f., ett bekant örtslägte af Sugeväxternas familj, med läppformig krona och endast två ståndare: *Salvia* L.

Äkta Salvia, med blommor i ax: *S. officinalis* L. Odlas för sin vällukt och sitt användande i medicin.

Äng-salvia, med stora blå blommor i krans: *S. pratensis* L. Vild i Upland.

Sammetsblomma, Sammetsros, f., ett örtslägte bland Blomhålksväxterna, med sammetsludna strål-

blommor: *Tagetes* L. Odlas som prydnadsväxter.

En sammetsblomma käns den huldas arm.
BESKOW 1: 50.

Brun Sammetsblomma, med grenig stjelk: *T. patula* L.

Gul Sammetsblomma, med merendels enkel stjelk: *T. erecta* L.

†**Sammetshvete**, n. = **Kubbhvete**.

†**Sammetspungar**, m. pl., enligt Wahlenberg = **Fårkummer**.

†**Sammetsviol**, f., en odlad, storblommig förändring af **Styfmorsviolen**, med nedre blombladen sammetsludna.

Samosört (**Samol**, Liljeblad) = **Punga**.

Sandarak, m., ett slags harts, som erhålles af *Callitris quadrivalvis* VENT., ett barrträd i norra Afrika.

Sandborst, m., ett gräs med grå, borstlika blad och smal vippa, växande i sand: *Corynephorus canescens* P. BEAUV.

Sandelträ, n., den gula, hårda, aromatiska veden af Sandelträdet: *Santalum album* L. Ett annat slags Sandelträ erhålles af trädet *Pterocarpus santalinus* L. FIL., hvars ved är röd, för öfrigt lik den förstnämnda. Båda träden växa i Ostindien.

Sandgröe, m., en art af slägtet *Glyceria* R. BR., växande på hafsstränder: *G. maritima* WAHLB. Namnet begagnas af Liljeblad, men växten räknas numera icke till slägtet Gröe (*Poa* L.).

Sandhafre, m. = **Sandrör**. — Namnet föres ofta origtigt till **Strandrågen**, så t. ex. i Linnés Sk. resa 336; men i hans Öl. och Gotl. resa 139, 205, föres det rigtigt till **Sandröret**.

Sandhvita, f., en ört af Korsblomstriges familj, med stjernludna blad, hvita blommor, korta, mångfröiga skidor: *Alyssum incanum* L.

Sandlök, se **Lök**.

†**Sandmossa** utgår alldeles.

Sandnarf, m., äfven **Sandört**, f., ett litet slägte bland Narfväxterna, med små, odelade, hvita kronblad: *Arenaria* L.

Sandnäglika, se **Näglika**.

†**Sandris**, n. = **Nagelört**, enligt Dalins ordbok. Namnet är mig alldeles obekant, och någon dess tillämplighet på slägtet Nagelört kan ej upptäckas.

Sandrör, se **Rör**.

Sandstarr, se **Starr**.

†**Sankt Britæ lök**, i Vadstenatrakten = **Ramslök**.

†**Sankt Hans blomster, Sankt Hans ört**, Skåne = **Hästfibla**, men föres derstädes äfven till **Kärleksörten**, enligt Linnés Sk. resa 251.

†**Sapotilјträd**, n., *Achras Sapota* L. Till namnets upptagande i språket finner jag ingen anledning.

†**Sappan**, n., ett slags Ostindiskt färgträ, som erhålles af *Cæsalpinia Sappan* L., äfven räknadt till Bresilja.

Saronsblomster, n. 1) Ett örtslägte, af Linné fördt till Näglikeslägtet, men skildt derigenom att det har blommorna i *ett* hufvud inom ett svepe: *Tunica* SCOP. 2) **Saronsnäglika** (*Dianthus Armeria* L.), lik *Tunica*, men hörande till Näglikeslägtet. — Uttrycket i Psalmboken (394: 5):

Du Sarons blomster sköna!
Du lilja i grön dal!

torde vara källan till namnet, hvilket blifvit tillämpadt på nämnda art Näglika.

Sarsaparill, m., roten af den Sydamerikanska växten *Smilax Sarsaparilla* L., använd i medicin. Såsom surrogat för den samma begagnas rotstocken af **Sandstarr**, hvilken deraf fått namnet **Svensk Sarsaparill**.

÷ **Sassafras,** m., en Nordamerikansk buske af Lagerfamiljen, använd i medicin: *Sassafras officinalis* Nees.

÷ **Satyrört,** ett namn, bildadt af det Latinska *Satyrium* L.; men då detta slägte numera är alldeles upplöst och ingen inhemsk art finnes deraf efter slägtets nyare begränsning, förfaller namnet af sig sjelft.

÷ **Savoykål,** m., en bland de talrika artförändringarna af **Kål,** hvilkas meddelande tillhör speciella trädgårdsböcker.

÷ **Scammonium,** n., roten af en art Vinda från Orienten, som har häftigt purgerande egenskaper: *Convolvulus Scammonia* L.

Schersmin, m., en allmänt odlad buske med hvita, fyrbladiga blommor: *Philadelphus coronarius* L. Har stark, för de fleste behaglig, men för mig stinkande lukt. Namnet förvexlas ofta med **Jasmin,** som hos oss ej växer under bar himmel, hvarföre hit måste höra Bellmans:

> Syren, jasminer
> Sprida vällukt öfver allt. 2: 160.

÷ **Scilla,** f., se **Hafslök.**

Scorzoner-rot, f., en från södra Europa härstammande Fibleväxt, som ej sällan odlas hos oss för sina ätliga rötter: *Scorzonera hispanica* L. Skiljes från sin slägtinge Kornfiblan (*S. humilis* L.) genom starkare grenighet och mindre ludenhet. Benämningen användes redan af Bromelius, men för *S. humilis.* Jfr **Ringormsrot.**

Selleri (Fr. *Céleri*), n., en Umbellat, närbeslägtad med Persilja, men med enkelt parbladiga blad: *Apium graveolens* L. Odlas för kökets behof; vild i Skåne. Den vilda plantan anses giftig. Jfr **Märke.**

> Ifrån Lofön komma vi
> Med grönsaker, selleri. BELLMAN 2: 162.

Sempertin, m., en stundom odlad Tistelväxt med stora, hvitfläckiga blad, blomhålken med en dubbel rad af taggar: *Silybum marianum* Gaertn. — Genom förvexling har namnet i Skåne öfverförts till **Tistelborren,** och derefter likaledes i våra Floror.

÷ **Semperteppa,** f., Gestrikl. = **Gullvifva.**

÷ **Semperviv,** m. = **Taklök** m. fl. Namnet tillägges i allmänhet saftfulla växter, som skilda från roten fortfara att växa.

Senap, m., ett örtslägte tillhörande Kålväxterna, lättast skildt genom sina skarpt smakande frön: *Sinapis* L. Senap är en värderad matkrydda. »Ett senapskorn... när det varder uppväxt, är det störst ibland kryddor». *Matth.* 13: 31, 32.

Hvitsenap, med tve-eggade skidor och gula frön: *S. alba* L.

Svartsenap, med fyrkantiga skidor och svarta frön: *S. nigra* L.

Åkersenap har knöliga skidor med tve-eggad spets: *S. arvensis* L. Åkersenapens frön hafva en besk, oangenäm smak, hvarföre den är oanvändbar som matkrydda. Är ett högst besvärligt åkerogräs.

÷ **Senegarot,** f., erhålles af en art **Jungfrulin,** *Polygala Senega* L., från Nordamerika.

Senegräs, n., **Sener,** f. pl. Detta namn tillägges åtskilliga gräs med styfva, sega blad, såsom arter af **Rör,** af **Starr;** men i bestämd mening föres det till *Enodium cæruleum* Pers., skildt från öfriga genom oledadt strå, blott nere vid roten finnes en ledknut.

Sennetsblad, n., ett bekant laxermedel, som erhålles af flera arter *Cassia* L. från Egypten och Orienten.

Sensitiva, f., arter af slägtet *Mimosa* L., hvars småblad om aftnarne, äfvensom när de vidröras, lägga sig tillsamman: *M. sensitiva, M. pudica* L.

> Du varma, känslofulla själ!
> Hvad vore du likare vet jag väl:
> En sensitiva, spröd och skär,
> Din lefnads ömma år. STELLAN M.

Seradella, f., en i senare åren införd späd, men mycket gifvande foderväxt af slägtet Klovicka: *Ornithopus ebracteatus* Brot.

Serf, Sörf, m., benämning på flere under vatten sänkta växter, men hvilken endast med tillagdt epitet kan användas, t. ex. **Hornserf, Hårserf, Nateserf.**

Sesam, m., en i Orienten allmänt odlad kryddväxt: *Sesamum orientale* L.

† **Silenört** utgår alldeles.

Sileshår, n., ett i kärr växande örtslägte, hvars blad på öfre sidan äro beklädda med långa hår, som i spetsen utsippra en klibbig vätska: *Drosera* L.

Silfver- tillägges flere växter såsom artnamn, t. ex. **Silfvergran** (se Gran), **Silfvermolla** (*Atriplex rosea* L.) m. fl.

† **Silfverdyna,** f. = **Törel,** enligt Linnés Sk. resa 272.

Silfverfingerört, se **Fingerört.**

Silfverpoppel, se **Poppel.**

Silfverträd, n., gemensam benämning på talrika arter af familjen *Proteaceæ* Juss., växande på Cap och i Nya Holland, med af hvit ludd silfverskimrande blad. Hit hörer:

Ethiopernas skog, som snöhvit glänser af bomull.
ADLERBETH 75.

Silfverört, f., en mycket gammal benämning på en art af slägtet *Potentilla* L. eller **Fingerört,** afvikande genom parbladiga, på undre sidan vanligen hvitludna blad: *P. anserina* L. Må ej förblandas med **Silfverfingerörten** (*P. argentea* L.).

Silke ingår 1) som stamord i flera namn på Snarrefvan, t. ex. **Hörsilke, Nässlesilke;** 2) som artnamn i andra benämningar, men **Silkesmulbärsträd** (hos Dalin) är ett alldeles onödigt och obrukligt namn. — 3) Åtskilliga finare Alger benämnas äfven **Silke, Vattensilke.**

Silkesblomster, n., en art af slägtet Nattfiol, med röda blommor: *Hesperis matronalis* L. Jfr Eng. *Satin flower.*

† **Silkesört,** f., upptages af Dalin som namn på den Amerikanska *Asclepias syriaca* L.

† **Silledön,** se **Sönnerdön.**

† **Simp,** m., Vesterg. = **Senap.**

Singrön, f., ett ständigt grönskande växtslägte med vackra blå blommor, hvilkas flikar äro liksom vridna: *Vinca* L.

Anm. Detta namn är gemensamt för alla Germaniska språk (hos oss anfördt redan af Franckenius: »Sijgröön») och betyder den ständigt grönskande. Bör således föredragas det i *Bot. utfl.* 3: 248 antagna **Igrön** eller **Ivgrön** (evig-grön), ehuru äfven detta har godkänd auktoritet och samma betydelse. Alldeles origtig är benämningen **Vintergrön.**

Sippa, f., namn på allmänt bekanta och firade vårblommor, med enkelt, kronbladslikt blomhylle och enfröiga småfrukter: *Anemone* L.

Uti bergets klyfta
Sippan, späd och rädd,
Ses sitt hufvud lyfta
Upp ur drifvans bädd.
KELLGREN 2: 45.

När våren kommer, då vakna sippor.
SEHLSTEDT 1: 20.

Blåsippa, med foderlikt svepe, blå eller röda blommor: *A. Hepatica* L.

Hvitsippa, med trenne skaftade svepeblad nedpå stjelken, hvita blommor: *A. nemorosa* L.

Se Flora, som i vårens sköte
Är lifvad på sin bleka bädd
Och redan vid ett älskadt möte
I blå och hvita sippor klädd.
GYLLENBORG 1: 184.

Se hvitsippan hur täck hon är, men ack! hur förgänglig.
FRANZÉN 6: 132.

Gulsippa, lik den föregående, men stjelken oftast tvåblommig och blommorna gula: *A. ranunculoides* L.

Sittver, se **Zedoaria.**

† **Själa,** f., **Själegräs,** n. = **Skära.**

† **Sjöblad,** n. = **Neckblad.**

÷ **Sjögräs**, n., en allmän benämning på i vatten växande gräslika växter; i speciell betydelse: **Bändling**.

Sjönöt, f., ett utmärkt örtslägte, med stora ätliga nötter och med flytande blad, som likna björklöf: *Trapa natans* L. Sjönötter hafva ännu i förra århundradet vuxit i Kalmar läns sjöar, men äro nu der utgångna; på senaste tiden hafva de blifvit funna i en sjö i Skåne.

Sjöplommon, n., en vattenväxt, räknad till Algerna, lik plommon: *Ulva pruniformis* L.

Sjösäf, se **Säf**.

÷ **Sjöållon**, n., frukten af **Neckrosen**.

÷ **Skabb-blomster**, n., Vesterg. = **Kabbelök**. Kallas, enligt Rietz, äfven **Klådblomster**.

Skaf-fräken, se **Fräken**.

Skafgräs, **Skafrör** = **Skaf-fräken**.

÷ **Skafvel**, n., frukten på Bok. Namnet synes vara alldeles utgånget.

Skalleblomma, f., ett örtslägte bland Skeplingsväxterna, förvandt med Sporreblomman, men har mycket kort sporre och dess fröhus liknar en dödskalle: *Antirrhinum* L. — En inhemsk art, **Åkerskalleblomma** (*A. Orontium* L.), har små röda blommor. En mycket storblommig (*A. majus* L.) odlas; se **Lejongap**.

Skallergräs, se **Höskallra**.

÷**Skallnacke**, m., Österg.=**Smörblomma**. Jfr **Munkhufvud**.

÷ **Skarlakansek**, f. = *Quercus coccifera* L. En högst misslyckad öfversättning, ty *coccus* i *coccifera* betyder galläpple, icke skarlakan. (Den Tyska benämningen är dock *Scharlacheiche*. Utg. anm.)

÷ **Skarlakansgräs**, n. = **Stinksyska**.

Anm. Äfven här är ingen fråga om skarlakan. — Det kan vara lärorikt nog att se, huru detta namn småningom uppkommit af det Latinska *Sclaræa* Mill., en art af Salvia. Franckenius, för att försvenska den Latinska benämningen, skref **Skarleya**; Tillandz förbättrade detta till **Skarlack**, och slutligen blef det, äfven hos Retzius, **Skarlakansgräs**.

Skateblomster, n. = **Styfmorsviol**. Namnet upptages, såsom varande mycket vanligt.

Skatnäfva, f., se **Kamnäfva** (**Kammar**).

Skedört, f., öfversättning af Lat. *Cochlearia* L. Svenska namnet är **Skörbjuggsört**.

Skelört, f., en mångårig ört bland Valmoväxterna, med gula blommor och gul mjölksaft, enrummiga skidor: *Chelidonium majus* L. I likhet med **Törel** kallas den äfven **Reformsört**, men namnet **Svalört** tillägges i folkspråket ej denna, utan endast *Ficaria*.

Skepling, m. = **Kovall**, *Melampyrum* L.. Antages af Liljeblad som slägtnamn för detta slägte. *Skepnad*, *skepelse* i folkspråket motsvarar icke illa det Latinska *Personatæ*, hvarföre

Skeplingsväxter antagits som Svensk benämning på familjen *Personatæ* L., Tvåhjertbladsväxter med 4 (sällan 2 eller 5) olika långa ståndare, fästa på den sambladiga, oregelbundna (oftast läppformiga) kronan, och med tvårummigt fröhus.

Skifling, **Skifsvamp**, m., den talrikaste gruppen bland Hattsvamparne, med tunna skifvor på hattens undre sida: *Agaricini* Fr. — **Fjällskifling** m. fl. särskilda slägten, se Fries, *Sveriges ätliga och giftiga svampar*, och *Bot. utfl.* 3: 339—344.

÷ **Skillingar**, m. pl. (efter Danskan) = **Skärf-frö**.

÷ **Skimmel**, n. (efter Tyskan) = **Mögel**.

÷ **Skocka**, **Skåcka**, f., Jemtland (efter Norskan) = **Daggskål**.

† **Skogräs,** n., gröfre Halfgräs. Se **Lappskogräs.**

Skogs-, ett af de vanligaste artnamn, t. ex. **Skogsapel, -frier, -fräken, -klöfver, -kovall, -laktuk, -lind, -näfva, -säf, -vial, -vinda, -viol** m. fl. Se under slägtnamnen.

Skogsfrublomma, f., en vacker, men mycket bräcklig, bladlös ört, tillhörande Nosseväxterna: *Epipogium aphyllum* Sw.

† **Skogshumle,** m. = 1) **Pors,** se der; 2) **Röllika,** Dalarne; 3) **Brunört,** Dalsland, enligt Linnés Vestg. resa 235; 4) **Gullklöfver,** Dalsland, enligt Linnés Fl. Svec. n. 671. (Hvilken af dessa två sistnämnda, stridiga uppgifter är den rigtiga?)

† **Skogslöper,** Dalsland = **Ekebräken.**

† **Skogsmysk,** m. = **Linnésört.**

Skolme, m., f. (?), en tångväxt med trind bål och skidlika frukter: *Halidrys siliquosa* Lyngb.

† **Skomakarskägg,** n., Söderm. = **Kärrfrier.**

† **Skorf, Pinskorf,** m. = 1) i Skåne **Allmän Snarrefva** (*Cuscuta*); 2) i Småland **Spergel** (*Spergula*). — **Bindsleskorf** äfven = **Snarrefva,** och namnet passar bättre till *Cuscuta* än till *Spergula.*

† **Skottlufva,** f., Boh. = **Blåhallon.**

Skriftlaf, se **Laf.**

† **Skroftistel,** m., Halland = **Åkermjölkfibla.** Jfr **Åkertistel.**

† **Skrubber, Skrubbär,** Boh. = **Hönsbär.**

Skrufblomstrige kallas familjen *Borragineæ* Adans., Tvåhjertbladsväxter, med skiftevis sittande, vanligen sträfva blad, före blomningen spiralformigt inrullade blomklasar, sambladig blomkrona och fyra delfrukter (»nötter»). Hit höra **Lungört, Tungört, Ögonblomma** m. fl.

Skråp, m., **Skräppa,** f. Detta namn synes ursprungligen tillhöra de stora, breda bladen af *Tussilago* enligt Linnés omfång; så i norra Sverige (*Petasites frigida* Fr.) och i Norge. Sedan har det blifvit öfverfördt 1) till bladen af **Karborre** (kallade **Thordönsskräppa**) och liknande blad, samt 2) till de stora Syre-arterna.

† **Skräkon,** n., Jemtl. = **Kråkbär.**

Skräppa, se **Skråp.**

Skräppesyra, se **Syra.**

† **Skummeslöfsört,** f. = **Gul Krageblomma.**

† **Skurgräs,** n. = **Skaf-fräken.**

Skyfall, n., en Alg, växande på torr mark, i torr väderlek hopskrumpen och nära osynlig, men efter regnväder uppsväld och slemmig och derföre ansedd nedregnad: *Nostoc commune* Vauch.

Skyffelkorn, se **Korn.**

Skålbild, se **Skålsvamp.**

† **Skål-laf** utgår.

Skålrost, se **Rost.**

Skålsvamp (Skålbild), m., små skål-lika svampar, mycket allmänna: *Peziza* L.

Skäde, n. = **Dårrepe.** »De som drucko af öl, brygdt af skädblandadt korn, blefvo liksom fånuge och nästan blinda». Linnés Gotl. resa 223.

† **Skäfte,** n. = **Skaf-fräken.**

† **Skägghvete,** n. = **Kubbhvete.**

Skägglaf, se **Laf.**

Skäkteblad, n., en vattenväxt tillhörande Etthjertbladsväxterna, med pil-lika blad och hvit blomruska: *Sagittaria sagittifolia* L. Namnet upptages redan af våra äldste författare (»Skäktegräs») och är än i dag bibehållet i folkspråket, men de äldre be-

nämningarna **Skottgräs, Skyttegräs** äro utgångna. Jfr RIETZ, *Ordb.* 614.

÷ **Skälfvegräs,** n. = **Darrgräs.**

÷ **Skälfving,** m., Liljeblads benämning på det gelatinösa svampslägtet *Tremella* (DILL.).

† **Skälla,** f., benämnes på vissa orter **Blåklockan.** Jfr **Bjälla.** — **Bergskälla,** se detta namn.

Skälle, n., är egentligen slösäd, eftersäd vid kastningen; men emedan denna till stor del utgöres af ogräsfrön, har namnet blifvit öfverfördt på dylika växter, t. ex. **Åkerkovall** (Linnés Fl. Svec. n. 546), **Höskallra** (Linnés Sk. resa 147), **Skärf-frö** (ders. 177) m. fl.

Skära (äfven **Själa** och **Skärda**), f., ett slägte bland Tistelväxterna, men utan taggar, blomfästet fjälligt. Den enda inhemska arten är **Ängskära** (*Serratula tinctoria* L.), en mycket värderad färgväxt. — *Skära* (af *skir*) ingår äfven i andra färgväxters namn, såsom **Brunskära** och **Gulskära,** samt i **Kardskära** (se **Kardtistel**).

Skärf-frö, n., örtslägtet *Thlaspi* L., tillhörande Krasseväxterna, med små platta skidor, liknande runda penningar. **Åkerskärffröet** (*T. arvense* L.), som är ett svårt ogräs på åkrar, har stark löklukt. Jfr Byggn.B. 8: 4.

Skär-floka, f., ett Umbellatslägte, utmärkt genom sina jemnbreda, skärlikt krökta blad: *Falcaria Rivini* HOST.

† **Skärvass,** se **Vass.**

† **Sköldblad,** n. = **Neckblad.**

Sköldiug, m., **Sköldört,** f., benämnes af Liljeblad slägtet *Tropæolum* L., som för frukternas angenäma krassesmak allmänt odlas under namn af **Indiansk Krasse.** Bladen äro runda, sköldlika, blommorna stora, oregelbundna, brandgula hos vår odlade *T. majus* L.

Anm. Namnet **Indiansk Krasse** kommer nog att bibehållas, ehuru olämpligt och i systematiska arbeten obrukbart.

Sköldlaf, se **Laf.**

Skörbjuggsört, f., ett på hafsstränder växande örtslägte, tillhörande Krasseväxterna, men med tjocka, saftfulla blad och runda skidor: *Cochlearia* L. Den **Äkta Skörbjuggsörten** (*C. officinalis* L.), med oskaftade stjelkblad, är ett berömdt medel mot skörbjugg. — Mindre rigtigt har man öfverfört namnet till slägtet **Fetknopp.**

† **Skörsilke,** n., en åt ett mikroskopiskt Algslägte (*Diatoma* DEC.) gifven benämning, som icke kan komma i fråga att upptagas, äfven om den vore mindre olämplig.

† **Slake,** m. = **Klottång.**

† **Slanggurka,** f., en utländsk, för oss främmande Gurkväxt: *Cucumis flexuosus* L.

† **Slemhorn, Slemklot, Slemklubba, Slemklänge, Slemknopp,** efter Liljeblad anförda af Dalin, äro samtligen obetydliga namn på ännu obetydligare, tvetydiga växter, hvilka aldrig bort komma i fråga att i en Svensk ordbok upptagas.

Sli, Slima, f., Algslägtet *Batrachospermum* ROTH, bestående af busklikt greniga, slemmiga trådar.

Slideknä, n., ett örtslägte af mycket olika utseende, hvars underslägten **Ormrot, Pilört, Fogelört** och **Binda** särskildt upptagas. Utgör typen för

Slideknäväxter, Tvåhjertbladsväxter, skilda från alla öfriga genom slidor, nedtill omgifvande stjelkens leder inom bladen; blommorna små, ofullkomliga, med *ett* frö: *Polygoneæ* JUSS. Hit höra, jemte de under Slideknä anförda, äfven **Syra, Bohvete, Rhabarber** m. fl.

Sligefrö, n. = **Slägfrid.**

Slima, se **Sli.**

Slinke, n. 1) Slägtet *Nitella* AG., trådlika, pipiga, kransgreniga, ledade

Groddtrådsväxter, ständigt nedsänkta i vatten, lederna encelliga. 2) Åtskilliga trådlika, i hafvet växande Alger.

† **Slinklaf** utgår alldeles.

Slinnor, f. pl. (**Slyngon, Slynnen,** n. pl.), i Göta rike den vanliga benämningen på **Blåbär**. Enligt Linné (Fl. Suec. n. 332) skall i Halland namnet föras äfven till **Odon,** men detta grundar sig troligen på någon förvexling.

Slokbjörk, se **Björk**.

Slokgräs, n., ett vackert grässlägte med tvåblommiga småax, utan borst, de yttre agnskalen af småblommornas längd: *Melica* L. — Ordet *gräs* bortfaller vid sammansättning.

Bergslok, m., med sammandragen, ensidig, lutande vippa: *M. nutans* L.

Grusslok, m., med axlikt sammandragen vippa, håriga agnskal: *M. ciliata* L.

Lundslok, m., med upprätt, grenig vippa, inre blomman felslående: *M. uniflora* Retz.

Slokstarr, se **Starr**.

Sloktistel, se **Tistel**.

Slån, f., en allmän buske med tornar, tillhörande Stenfruktträden: *Prunus spinosa* L. Frukterna, kallade *Slånbär* eller *Stärkebär*, äro klotrunda, svarta, med kärf smak. Till samma slägte höra **Krikonträd** (äfven kalladt *Tysk Slån*) och **Plommonträd**.

Slånga, f.=**Bändling**. Jfr **Vattenslinga**.

Slånlaf, Slånmossa, se **Laf**.

Slåsskämpar, se **Kämpar**.

Slåtterblomster, n., ett namn, icke utmärkande någon viss växt, utan tillagdt många växter, som blomma vid slåttertiden, t. ex. **Hvita Visiln, Hästfiblan** m. fl.

Slåtterfibla, f., ett allmänt örtslägte, tillhörande Fibleväxterna, med bara blomstänglar, fjälligt blomfäste och på tvären rynkiga frön: *Hypochæris* L. Blommorna äro gula. **Allmänna Slåtterfiblan** (*H. maculata* L.) kallas i Vesterg. **Slåttergubbar,** i Jemtl. **Slåtterkullor.** (Äfven **Hästfiblan** kallas stundom Slåttergubbar.)

Slåttergröe, se **Gröe**.

Slägfrid, f.=**Gulmåra**. Ett mycket gammalt namn, som blifvit öfversatt med **Frillogräs**. Sedan ordets bemärkelse (*frilla*) utdött, har man trott att det skulle betyda *slagsmål*. Se Rietz, *Ordbok*.

† **Slätt,** m., förvridet uttal af **Klett**.

Slöke, n., en gammal benämning på **Qvanne,** af Isl. *slok*, ränna. Detta nu obrukliga namn anser jag lämpligen kunna öfverföras till *Pleurospermum austriacum* Hoffm., på hvilken växt det vida bättre passar, ty denna är den enda Umbellat, hvars stjelk utgör en fortgående ränna utan afbrott genom tvärleder. För att häntyda på växtens slägtskap med Libsticka, kan man göra ett tillägg till namnet och kalla den **Slöke-sticka**.

† **Slökestut,** m. = **Strätta**.

† **Slökorn,** n., de vilda arterna af slägtet **Korn** (*Hordeum* L.).

Smile, m., små, ettåriga gräs, förr räknade till slägtet **Tåda,** men hafva i spetsen tvåklufna agnskal, fastväxta vid frukten: *Airopsis* Desv. — Namnet Smile tillägges allmänt både i Tyskland och Norge arterna af *Aira* L.

Sminkbär, n., ettåriga örter af Mollaväxternas familj, hvilkas blomhylle uppsväller och blifver köttigt: *Blitum virgatum* och *capitatum* L. Öfriga i senare tider hitförda arter föras i folkspråket till slägtet **Mell**.

Sminkrot, f., se **Horleta**.

† **Smockbär,** n., äldre namn på **Smultron**.

† **Smultpäron,** n., utgår alldeles.

Smultron, n., ett allmänt kändt örtslägte, hvars bär äro bildade af det uppsvälda fruktfästet: *Fragaria* L. Jfr **Jordbär.**

Ur vård af späda blad, som hölja dem för dagen,
På böjda stjelkars topp de låga smultron tagen.
OXENSTJERNA 2: 53.
Röda smultron mellan blad.
NICANDER 1: 22.
Rödaste smultron i mjölk och vin.
BELLMAN 3: 246.
Kom att purpursmultron plocka.
STAGNELIUS 2: 291.

Backsmultron, med foderflikarne tryckta intill frukten: *F. collina* EHRH.

Marksmultron, med foderflikarne utstående, frukten lätt affallande: *F. vesca* L.

Trädgårdssmultron, vanligen kallade **Jordgubbar,** skiljas från båda de föregående genom större, på ytan gropiga frukter: *F. elatior* EHRH.

Flera utländska arter odlas, men deras namn äro ännu obestämda.

† **Smultronbuske,** m. Namnet är olämpligt (rättare **Mjölonbuske**) och äfven öfverflödigt dels derföre, att växten ej finnes hos oss, dels emedan den i skrift vanligen kallas **Arbus, Arbuser**: *Arbutus Unedo* L.

† **Smultronklöfver,** m., en mindre bekant art af Klöfver: *Trifolium fragiferum* L.

Småborre, m., en mångårig ört, tillhörande Brumväxterna, med gula, i en lång klase sittande blommor, frukterna under blomman med i spetsen haklikt krökta taggar: *Agrimonia Eupatoria* L. Småborrens frukter hänga sig fast vid kläderna, liksom Karborrar.

† **Småknoppar,** m. pl., en ettårig art af slägtet Fetknopp: *Sedum annuum* L.

Smålummer, m., en med Lummer närförvandt växt, med taggigt tandade blad: *Selaginella spinulosa* AL. BRAUN.

† **Smälla,** f., **Smällor,** pl. (**Smätjon** Dal.), växter med uppblåsta blomfoder, hvilka, hastigt krossade, spricka med en smäll. Egentligast **Tarald.**

† **Smällon,** n., Skåne = **Backsmultron.**

Smäre, m., ett fornnordiskt, ännu brukligt namn på Klöfverväxter, men som i allmänhet öfvergått till uttalet *smör;* tillägges nu slägtet *Medicago* L. (äfven kalladt **Kosmör**), hvilket skiljer sig från Klöfver genom bågformigt böjda eller ock spiralvridna ärtbaljor.

Blåsmäre, med blå blommor, spiralvridna ärtbaljor, i äldre tider odlad under namn af **Luzern**: *M. sativa* L.

Fodersmäre, äfven **Svensk Smäre,** med gula blommor, bågformigt böjda ärtbaljor: *M. falcata* L.

Smör- ingår i en mängd växtnamn, äfven till betecknande af mjukare frukter, t. ex. **Smörnypon, Smörpäron** m. fl.

Smörblomma, f., den allmännaste arten af Fibleväxterna, med enkel, mjölkrik stängel, som slutar med den smörgula blomman: *Taraxacum officinale* WEB. (I Dalsland tillägges namnet äfven *Leontodon autumnalis* L.) Smörblomman blommar hela våren och sommaren och upphör sist om hösten.

En smörblomma, ännu qvar
Utaf sommarns fagra dar,
Emot månen blygsamt drar
Upp sitt gullgula standar.
DAHLGREN 1: 79.

Anm. Bland denna växts mångfaldiga namn är **Smörblomma** det allmännast spridda och i skriftspråket mest brukliga. Det är äfven det mest karakteristiska: det mjölkrika örtståndet liksom öfvergår till smör i blomman. Af dess öfriga namn är **Skallnacke** mest betecknande. Flera, såsom **Lejontand** (osvenskt), **Kopiss, Svinros, Maskros** o. s. v., äro rent af förkastliga och utan tillämpning på växten.

Smörblomster, Smörfånga, Smörört (se Linnés Sk. resa 240) äro mycket obestämda namn, som för de gula blommornas skull tilläggas åtskilliga Ranunkulaceer, såsom 1) **Kabbe-**

löken, synnerligast i Dalarne; 2) flera arter af slägtet **Solöga**; 3) **Gulsippan**. — Äfven **Smörblomman** kallas Smörblomster.

† **Smörbollar, Smörbullar,** m. pl. = **Bulleblomster.**

† **Smörbär,** n., Jemtl. = **Hönsbär.**

Smörnypon, se **Nyponbuske.**

† **Smörpalm,** f., en palmart, som är hos oss så obekant, att den ej kan ega Svenskt namn: *Cocos butyracea* L. FIL.

† **Smörträd,** n., ett tropiskt träd med läderartade blad, hvars frukt innehåller ett smörlikt ämne: *Pentadesma* R. BR. *P. butyraica* växer i Sierra Leona. — Namnet Smörträd är af Dalin fördt till den näst föregående, *Cocos butyracea.*

Snara, f., se **Snärjegräs.**

Snarbindel, se **Snarvinda.**

Snarmåra, se **Måra.**

Snar-refva, f., ett trådlikt, bladlöst, på andra växter växande örtslägte: *Cuscuta* L. Utom **Allmänna Snarrefvan** (*C. major* DEC.) är i synnerhet den på lin växande **Lin-snarrefvan** (*C. Epilinum* WEIHE) ett skadligt ogräs, och under senare åren har till oss inkommit **Klöfver-snarrefvan** (*C. Trifolii* BAB.), förderflig för klöfverfälten.

Snarvinda (origtigt *Snarbinda*), se **Vinda.** — Med **Snarbindel** i Sv. Lag, Byggn.B. 8: 4, förstås väl både **Åkerbinda** och **Åkervinda.**

Snigelmossa, se **Mossa.**

† **Snip,** m., Gestr. en liten art af slägtet **Ängdun:** *Eriophorum alpinum* L.

† **Snoddergräs,** n., Ångerm. = **Åkerbinda.**

† **Snoktistel,** m., Skåne = **Bittermjölke.**

† **Snokört,** f., Retzius = **Blåeld.**

† **Snotter,** pl., Vesterb. = **Hjortron.**

Snufveblomma, f. = **Skogsfrublomma.** Vanligen egnad »skogssnufvan» (skogsrå).

Snufveläder, n., en packad massa af svampars vegetativa system, som förekommer i gamla träd, synnerligast i Bok. Kallades af Tode *Xylostroma giganteum.*

† **Snuggbär,** n., Elfd. = **Smultron.**

Snyltrot, f., en bladlös, på andra växters rötter växande ört, med gulbruna, läpplika blommor, liknande Skeplingsväxterna, men fröhuset är enrummigt: *Orobanche* L.

† **Snytterbär,** n., i Hels. olika uttal af **Snotter.** (Enligt Linné är i nämnda landskap Snÿtterbär namn på **Smultron.** *Utg. anm.*)

Snärjegräs, Snärpegräs, n., allmännaste benämningen på **Snarmåran.** I Dalarne kallas Allmänna Snarrefvan **Gult Snärjegräs.**

Snöbollsträd, n. = **Olvonbusken** med endast gallblommor.

Snödroppe, m., en lökväxt, beslägtad med Narcissen, med en hvit hängande blomma på hvarje stängel, de tre inre kalkbladen urnupna och grönfläckiga: *Galanthus nivalis* L. Snödroppen blommar tidigast af alla örter, under islossningen.

Snöhvita, f., ett lämpligare namn på *Draba verna* L. än **Rågblomma.**

Snöklocka, f., en art af slägtet Klocklilja (*lilja* bortfaller i sammansättningar), närbeslägtad med Snödroppen, men större, upprätt, alla kalkbladen likformiga, i spetsen grönfläckiga: *Leucojum vernum* L. Blommar något senare än Snödroppen.

Snölaf, se **Laf.**

Snö-ört, f., Öland = **Röllika.**

Socker- tillägges flere växter som artnamn, t. ex. **Sockerlönn, -tång** (*Laminaria saccharina* LAMRX.); men mest

som artförändringsnamn, t. ex. **Sockerböna, -toppskål, -melon, -potates** m. fl.

† **Sockerkist,** m., ett Amerikanskt trädslag, närmande sig Mahogny.

Sockerpalm, f., en palmart i Guinea, af hvilken palmsocker erhålles: *Arenga saccharifera* LABILL.

Sockerrot, f., en för sina välsmakande rötter odlad art af slägtet Märke, hvarföre den rätteligen bör kallas **Sockermärke**: *Sium Sisarum* L.

Sockerrör, n., ett högväxt gräs i de varmare länderna, af hvars söta saft socker beredes: *Saccharum officinarum* L.

Sockerärt, se **Ärt.**

Sodaört, f., en med Saltört beslägtad art af Mollaväxterna, lätt skild från alla genom sina taggigt tillspetsade blad: *Salsola Kali* L. Sodaörten växer på hafsstränder.

Sodomsäpple, n., ett på ytan glänsande, men inuti med asklik massa fyld frukt, växande kring Röda hafvet: *Solanum sodomæum* L.

Dock ofta bildning, konst och smak
Ett sodomsäpple var.
ATTERBOM 1: 162.

† **Sodöda,** f., Wahlenberg = **Flenört.**

Sojaböna, f., ett till Ärtväxterna hörande örtslägte i China och på Japan, af hvars bönor Soja beredes: *Soja hispida* MOENCH.

† **Sokrasse,** m., Wahlenberg = **Gatkrasse.**

Solan, m., det artrika slägtet *Solanum* L. Må hända blir det nödvändigt att behålla detta Latinska namn såsom gemensamt slägtnamn, emedan intet af de inhemska är dertill lämpligt.

Solblomma, f., se **Solros.** »Solblomman, snart sagdt det största blomster i naturen, fröjdade sig nu högeligen mest vid alla bondehyddor, som för 100 år sedan endast kunde trifvas vid de Kongligas palais och i de präktigaste trädgårdar». Linnés Sk. resa 433.

† **Solbär,** n., Skåne (se Linnés Sk. resa 240) och Halland = **Svarta Vinbär.**

† **Soldagg,** f. = **Sileshår.**

† **Solfjäderpalm,** f., en palmart med bladen solfjäderformiga: *Corypha umbraculifera* L. Som produkter af detta träd icke komma till oss, bör namnet på sin höjd i ett bihang till ordboken upptagas.

† **Solgräs,** n., Wahlenberg = **Flugsporreblomma.**

† **Solhvifva,** f., Boh. (Linné) = **Knyl-solöga.**

Solros, f., en ståtlig, ettårig ört af Hålkblomstriges familj, med talrika strålblommor, hvarföre den af Franckenius lämpligast benämndes **Solkrona.** Af Linné kallad **Solblomma** (*Helianthus* L.), se der. — Jfr ATTERBOM 1: 63.

Solsicka (af Lat. *solsequia*), f., ett gemensamt namn på (gula) Blomhålksväxter, som vrida sig efter solen, nemligen **Ringblomman, Solrosen, Hästfiblan, Gula Krageblomman.** Vill man skilja den sistnämnda såsom eget slägte, torde namnet lämpligast fastställas för denna, emedan dess »alla blomster vända sig efter solen färdigare än någon annan solblomma». Linnés Sk. resa 251.

† **Solskärmsmossa,** se **Bullmossa.**

† **Solvisa, Solviser,** f., Boh. (Wahlenberg) = **Knyl-solöga.**

Solvända, f., små halfbuskar med talrika fria ståndare och treskaligt fröhus: *Helianthemum* TOURN.

Solöga, n., ett artrikt slägte af Ranunkulaceernas familj, med fria foder- och kronblad, de senare hafvande honungsgrop vid basen, samt med talrika, i ett hufvud samlade småfrukter: *Ranunculus* L.

Allmänt Solöga, med glatta småfrukter, släta blomskaft: *R. acris* L.

Knyl-solöga, med frukter såsom det föregående, men refflade blomskaft, lökformig rot: *R. bulbosus* L.

Refvigt Solöga, likt det näst föregående, men med krypande grenskott: *R. repens* L.

Åker-solöga, ettårigt, med taggiga småfrukter: *R. arvensis* L.

(**Åmöja** och **Åltgräs** äro särskildt upptagna.)

Somalla, Somilla, f., Söderm. = **Brudbröd.**

Sommar-, tillagdt växtnamn, utmärker 1) ettåriga artförändringar, såsom **Sommarråg, -hvete, -raps;** 2) tidigt mognande frukter, såsom **Sommaräpplen, -päron, -nypon.**

Sommargyllen, n., ett slägte bland Kålväxterna, med tveeggadt-fyrkantiga skidor och lyrformiga blad: *Barbarea* R. Br.

Allmänt Sommargyllen har bittert besk smak: *B. vulgaris* R. Br.

Krasse-sommargyllen har angenäm krassesmak: *B. præcox* R. Br. Odlades fordom till sallat under namn af **Vinterkrasse.**

Sommarhyll, se **Hyll.**

Sommarnypon, se **Nyponbuske.**

† **Sonke,** af Liljeblad bildadt namn på slägtet *Sonchus* L.; förkastligt.

Sopmossa, f., namn på större mossor, som användas till viskor, synnerligast **Björnmossa.**

Sopp, m., den äldre och ännu i vissa landsorter vanliga benämningen på jordsvampar (trädsvampar kallas i allmänhet **Ticka**). I Dalarne benämnas Skifsvamparne **Skurusopp** och Rörsoppsarterna **Mjölksopp.**

Soppegräs, n. = **Flotagräs.** Se Linnés Sk. resa 398.

† **Sorgskräpp,** f., Vesterb., se **Guckusko.**

Sostagg, se **Stagg.**

Sot, Sotax, Sotbrand, se **Brand.**

Sotmossa, se **Mossa.**

† **Spadklubba,** svampslägtet *Spathularia* Pers. Utgår alldeles.

† **Spansk ryttare,** m., Blek. en art **Nyckelblomster:** *Orchis mascula* L.

Spanskt rör = **Rotting.**

Sparflins, se **Lins.**

† **Sparrgräs,** n., Wahlenberg = **Igelknopp.**

Sparris, m., en bekant matväxt, tillhörande Liljeväxterna, med hårfina, bladlika smågrenar och röda bär: *Asparagus officinalis* L. Den vilda Sparrisen, som förekommer på södra Sveriges hafskuster, är icke ätlig.

Sparrisärt, f. = **Klöfverärt.**

† **Sparrlosta,** f. = **Axlosta.**

† **Spelbom,** m., Gotl. = **Benved.** Namnet är ett förvridet uttal af Tysk. *Spillbaum.*

Spelt, m., ett sällan odladt sädesslag af Hveteslägtet, med tvärhuggna agnskal: *Triticum Spelta* L.

Spenat, m., en allmänt odlad köksväxt af Mollafamiljen: *Spinacia oleracea* L. »Spinat ... är ibland de helsosammaste grönsaker och kan väl torkas till vinterföda». Liljeblad. — **Ny-Zeeländsk Spenat,** *Tetragonia expansa* Ait., tillhör familjen *Ficoideæ* Juss.

Spenört, f., en ståtlig Umbellat med dubbelt trebladigt delade blad, breda, hjertlika bladflikar och hvita blomflockar, fyravingade frön: *Laserpitium latifolium* L. Spenörten är lundarnes prydnad.

Spergel, m., ettåriga örter af Narfväxternas familj, med knutigt ledade stjelkar, trinda, saftfulla blad, hvita blommor, fem pistiller: *Spergula* L. — **Åkerspergeln** (*S. arvensis* L.) är på en gång ett godt foder och ett pinsamt ogräs (»Pin-skorf»).

Spergelklöfverärt, se **Klöfverärt.**

Spetsgroblad, se **Groblad.**

Spetshagtorn, se **Hagtorn.**

† **Spetsmossa** utgår.

Spikblad, n., en liten, krypande Umbellat med sköldlika blad och enkla blomflockar, växande på fuktiga ställen: *Hydrocotyle vulgaris* L.

Spikklubba, f., en med Bolmörten förvandt växt med stora, vackra hvita blommor och fyrskaliga (taggiga) fröhus: *Datura Stramonium* L. Spikklubban är giftig, men användes i medicin.

Spikvalmo, se **Valmo.**

† **Spillrofva,** f. = **Långrofva.**

Spindelsvamp, m., ett talrikt slägte bland Skifsvamparne, med spindelväfslikt hylle och mer eller mindre ockra-färgade sporer: *Cortinarius* Fr. Bland Spindelsvamparne finnas inga ätliga.

Spindelört, f., en liten mångårig ört med smala, jemnbreda blad och små fyrklufna blommor, fästa på bladskaften: *Thesium alpinum* L. Hos oss är Spindelörten ej någon fjellväxt, utan tillhör Småländska höglandet.

Spiralört, f., en sydeuropeisk, under vatten växande ört, hvars honblommors skaft äro trådlika och spiralvridna: *Vallisneria spiralis* L. Örten har af misstag uppgifvits som Svensk, men odlas stundom i aqvarier.

Spirea, f., utländska buskväxter, tillhörande (jemte Mjödörten och Brudbrödet) slägtet *Spiræa* L. Bland flera arter, de flesta hvitblommiga, förtjenar särskildt upptagas:

Röd Spirea (*S. salicifolia* L.), allmänt odlad och flerstädes förvildad.

Spirkål utgår.

Spiskummil, m., benämnes den vanliga Kummilen till skilnad från den äkta sydeuropeiska Kumminen.

† **Spokter (Spökter)**? — en från Göteborgstrakten uppgifven benämning på vanliga **Hundkaxen.**

Sporreblomma, f., ett i södra Europa artrikt slägte bland Skeplingsväxterna, utmärkt af blommans sporre: *Linaria* Tourn. Den mest bekanta arten är:

Flugsporreblomma (*L. vulgaris* Mill.), med större, gula blommor i en klase, allmänt känd under namn af **Flugblomster** (se der).

† **Sprakved,** m. = **Brakved.**

† **Spricklaf, Sprickling,** utgå alldeles.

Springkorn, n., en vild ört, beslägtad med Balsamin, med gula blommor: *Impatiens Noli tangere* L. Då det mogna Springkornet vidröres, springa fröhusets skal elastiskt upp och kringsprida frön.

Spritärt, se **Ärt.**

Sprängört, f., en i vatten växande Umbellat med dubbelt parbladigt delade blad, lancettlika bladflikar och små, nästan klotrunda frukter: *Cicuta virosa* L. Af äldre författare kallas den **Odört** (se denna). Sprängörten är den giftigaste af våra inhemska örter, i synnerhet rotstocken, som utlakar en gul saft; den uppgifves förgifta sjelfva vattnet för boskapen, som deraf dricker.

† **Spurry,** m., Retzius = **Spergel.**

Spåmanstistel, m. = **Stjerntistel.**

Sqvaller, Sqvallerkål, se **Qvaller.**

Sqvattram, m., **Sqväckra,** f., en i skogskärr växande buske af Ljungfamiljen; har på bladens undre sida rostfärgad ludd och i grenarnes toppar hvita blomflockar: *Ledum palustre* L. De mest ödsliga skogskärren upplifvas af blommande Sqvattram. Sqväckra har en mycket stark lukt och narkotiska egenskaper.

† **Sqvätta,** f. = **Strätta.** Namnet härledes af *sqvätt*, ty de ihåliga stjelkarne användas af barn till sprutor.

† **Sqvättlök,** m., Dalarne = **Vänderot.**

† **Stadd,** m. Svårligen skulle någon ana, att detta namn härleder sig från Lat. *Statice*. Liljeblad kallar så både *Statice* (se **Mar-risp**) och *Armeria* (se **Trift**).

† **Staduflur,** f., Ångerm. = **Höstfibla.** (Namnet uttydes *solståndsblomma*.)

† **Stadun,** n., Alg, tillhörande slägtet *Oscillatoria* VAUCH.

† **Staf,** m., benämnes af Liljeblad slägtet **Frier.**

Staffansfrö, n., en utländsk art af slägtet Riddarsporre, använd i medicin: *Delphinium Staphysagria* L.

Stagg, m., ett styft, stickande gräs med borstlika blad och ensidigt ax: *Nardus stricta* L. Wahlenberg: **Sostagg.** »Stagg gör lien slö och ger magert hö». *Ordspråk.*

Stallört, f., örter eller halfbuskar af Ärtfamiljen, bladen med trenne småblad, röda blommor: *Ononis* L. Bland de talrika namnen är detta äldst och har bästa auktoritet. Det afser arternas stinkande lukt.

Stinkstallört, med ettårig stjelk, utan taggar: *O. hircina* JACQ.

Åkerstallört, äldre taggig, med öfvervintrande stjelk: *O. arvensis* L.

Starkpeppar, se **Peppar.**

Starr, m., ett slägte bland Halfgräsen, med han- och honblommor på samma stånd: *Carex* L. Af detta slägte finnas i Skandinavien omkring hundra arter, bland hvilka de flesta fått Svenska namn sig tillagda i rent botaniska arbeten, såsom Linnés Fl. Svec. och Liljeblads Flora; men att upptaga alla dessa synes mig så mycket mera öfverflödigt, som de icke ingått i allmänna språkbruket och endast af botanister ex professo komma att åtskiljas.

Backstarr, se nedan vid **Vårstarr.**

Blåsestarr, ett storväxt gräs med uppblåsta frukter, hvilket, jemte andra större arter, lemnar Lappskogräset: *C. vesicaria* L. Växer i kärr.

Blåstarr, äfven en högväxt art, med skilda han- och honax, men endast tvenne märken: *C. acuta* L. Växer på åbräddar och lemnar bättre foder än de öfriga arterna.

Gråstarr, en mindre art, med hvitaktiga ax, han- och honblommor i samma småax: *C. canescens* L. Utgör till väsentlig del höet på kärrängar.

Hafsstarr, den utmärktaste i slägtet, blomfjällen med långa borster: *C. maritima* MÜLL. Endast i Bohusläns och Göteborgs skärgård.

Knagglestarr, ett lågväxt gräs, men ådrager sig uppmärksamhet genom sin ljusgröna färg och sina knaggliga småax: *C. flava* L. Växer i kärr.

Räfstarr, en storväxt art, med sammansatt, brunt ax, han- och honblommor i samma ax: *C. vulpina* L. Växer på fuktiga ängar.

Sandstarr, lik den föregående, men mindre, utmärkt genom sina flere famnar långa, krypande rotstockar: *C. arenaria* L. »Sandstarren... växte under sanden, med några famnars långa krypande rötter, uppsättandes merendels emellan hvart qvarters spatium en liten stjelk och blad, liksom den hade varit planterad efter snöre». Linnés Öl. resa 189. — Växer endast i flygsand och är ypperlig till dess dämpande.

Slokstarr, en stor art, med flera skilda både han- och honax, de senare hängande: *C. Pseudocyperus* L. Vid stränder.

Tufstarr, med ett hanax, flera honax, två märken, lättast skild genom de ljusgröna tufvor den bildar på fuktiga ängar: *C. cæspitosa* L. Se Linnés Sk. resa 241. — Blommar tidigt och är då lågväxt, men förlänges sedermera.

Vårstarr (*C. præcox* JACQ.) och **Backstarr** (*C. ericetorum* POLL.), tvenne smärre, på torrare ställen växande arter, blommande tidigt om våren, med lifligt gröna blad.

† **Steckelgräs, Steckgräs,** n. = **Stålört.** Föres vanligen till *Gentiana Amarella* L., men innefattar äfven *G. campestris* L.

† **Stehjok,** Dalarne = **Fräken, Dyfräken.**

† **Stenbryt,** m. = **Bergspring.**

Stenbräcka, f., flera arter af slägtet *Saxifraga* L., växande i fjellen, företrädesvis *S. oppositifolia* L. Se **Bräcka.**

Stenbräken, n., ett slägte bland Bräkenväxterna, mera spädt och vekt än Ormbunkslägtet (*Aspidium* SW.), med ensidigt fruktplättarnes svepe: *Cystopteris* BERNH.

Stenbär, n. = **Stenhallon.**

Stenek = **Jernek.**

Stenfruktträd, n., en växtfamilj med talrika på fodret fästa ståndare och köttiga frukter, som inneslata *en* stenhård kärne: *Drupaceæ* L. Hit höra **Hägg, Körs, Mandel, Persika, Slån** m. fl.

Stenfrö, n., slägtet *Lithospermum* L., sträfhåriga örter, tillhörande Skrufblomstriges familj, med hvita blommor och mycket hårda frön. Jfr **Perlgräs.**

† **Stengräs,** n., Medelp. (**Flengräs,** Vesterb.) = **Röllika.**

Stenhallon, n., en *ört* af Hallonslägtet, med krypande stjelkar, hvita blommor och röda bär: *Rubus saxatilis* L.

Stenmossa, f., allmän benämning för Lafvar, som växa på sten; vanligen hänföres namnet till *Parmelia saxatilis* ACH. Se **Letlaf.**

Stenmurkla, se **Murkla.**

† **Stenpoley** = **Dosta.** Tillhör ej Svenska språket, utan har upptagits ur Tyska kräuterbücher.

† **Stenpäron,** n., frukten af det vilda Päronträdet, äfvensom en sämre sort odlade Päron. **Vilda Päron.**

Stensöta, f., en i bergspringor växande art af Bräkenväxterna, med enkelt parbladigt inskurna blad och bara (ej fjällbetäckta) fruktplättar på bladens undre sida: *Polypodium vulgare* L.

† **Stenvårta** utgår.

† **Stenört,** f. = 1) i Upland **Korsört;** 2) i Skåne **Bitter-fetknopp,** enligt Linnés Sk. resa 240.

†**Stickelblomma,** f., Boh. = **Fältstålört.** Jfr **Steckelgräs.**

Stickelbärsbuske, m., en art af slägtet Ribs, skild från öfriga genom sina taggiga grenar: *Ribes Uva crispa* L. **Krusbär** är en förändring deraf.

> När stickelbuskens bär bland sårande försvar
> I mognadsstunden än har växtens grönska qvar.
>
> OXENSTJERNA 2: 54.

† **Stiftssvamp** utgår alldeles.

† **Stighåltgräs,** n., Vesterb. = **Linnésört.** (**Rohaltgräs** är olika uttal deraf.)

Stillfrö, n., ett obestämdt namn, som tillägges frön af flera olika arter tillhörande de Korsblomstrige växterna, t. ex. **Rockentraf, Fältkrasse, Vägsenap** m. fl.

† **Stingsel,** m., Dal. = **Tistel.**

† **Stingskallar,** m. pl., Dal. = **Åkertistel.**

Stinkmell, se **Mell.**

Stinknäfva, se **Näfva.**

† **Stinknässla,** f. = **Stinksyska.**

Stinkstallört, se **Stallört.**

Stinksvamp, m., en aslikt stinkande svamp med nätådrig mössa, i början täckt med ett svartgrönt slem, och fo-

ten nedtill omgifven af en slemfyld säck: *Phallus impudicus* L. Jfr **Trollägg**.

Stinksyska, se **Syska**.

† **Stjelkborre**, m. = **Kransborre**.

Stjernanis, m., småfrukterna af en i China växande buske, *Illicium anisatum* L., hvilka i lukt, smak och egenskaper öfverensstämma med Anis. Användas i medicin.

Stjernblomma, f., ett örtslägte bland Narfväxterna, skildt från öfriga genom djupt tvåklufna kronblad: *Stellaria* L. Till detta slägte hör äfven **Våtarv**, men den är så allmänt känd under detta namn, att det måste särskildt upptagas.

Anm. Man har benämnt äfven de utländska arterna af slägtet **Aster** för Stjernblomma, men de bibehålla bäst sitt utländska namn, utom *Aster chinensis* L., som kallas **Stjernros**.

† **Stjernhyacint**, m. = **Blåstjerna**. Tillhör ej Hyacintslägtet.

Stjernlök, m., lökväxter, tillhörande Liljeväxterna, med hvita, stjernlika blommor: *Ornithogalum* L. I vanligt tal bortfaller *lök* vid sammansättning.

Aftonstjerna, f., med i klase sittande, nedhängande blommor: *O. nutans* L.

Morgonstjerna, f., med uppstigande, jemnhöga blommor: *O. umbellatum* L.

Stjernmossa, se **Mossa**.

Stjernros, f., en utmärkt vacker prydnadsväxt, som odlas i talrika förändringar, af Linné räknad till slägtet *Aster*, men nu bildande ett eget slägte: *Callistephus chinensis* Nees. (Namnet Stjernros har föga lämpligt tillagts **Dufkullan**, och förekommer ej i folkspråket.)

Stjerntistel, m., ett utmärkt slägte bland Tistelväxterna, med halmfärgade strålblommor, som utbreda sig i klar, men sammandragas i kulen väderlek: *Carlina* L.

Stjernvädd, se **Vädd**.

† **Stjernört**, f., se **Stjernblomma**.

Stockros, f. 1) Den ursprungliga och inhemska är slägtet *Lavatera* L., tillhörande Kattostväxterna, skildt genom stora blommor och fria småfrukter: *L. thuringiaca* L. (I systematiskt afseende föras till detta slägte rättast **Rosen-** och **Desmekattosten**.) 2) I trädgårdsspråket föres namnet äfven till en storblommig art af slägtet *Alcea*, *A. rosea* L.

Stofferblomma, f., en odlad, ettårig växt, tillhörande de Skrufblomstriges familj, med platta blå blommor med strål-lika tänder i bottnen: *Borago officinalis* L.

Stolt Henrik (*Bonus Henricus*), m., ett främmande namn på **Mjölkroten**, hvilket likväl, enligt Linnés Sk. resa 112, skall hafva ingått i folkspråket. Kan endast som en kuriositet upptagas.

Storax, m., ett välluktande harts, som erhålles af *Styrax officinalis* L. från Levanten.

† **Storhufvud**, n., Skåne, en art af **Knoppört**: *Centaurea Scabiosa* L. (**Stor Knoppört**).

Storknäbb, m. = **Näfva**.

Stormhatt, m., ett örtslägte af Ranunkelfamiljen; öfre blombladet hjelmlikt hvälfdt, inneslutande tvenne skaftade honungshus: *Aconitum* L. Se **Lusfloka** och **Munkskalle**.

Men tillåt ej din krans, hvars färger menlöst skiftas,
Af stormhattsblommans prakt och tibasten förgiftas.
OXENSTJERNA 2: 122.

† **Strandblomster**, n., örter växande på stränder, såsom **Trift** (Boh.), **Fackelros** (Smål.) m. fl.

Strandgråbo, se **Gråbo**.

÷ **Strandhafre,** m., se **Sandrör.**

Strandkil, m. 1) en inhemsk art af slägtet *Aster*, med blå strålblommor: *A. Tripolium* L.; 2) **Hvit Nysrot.**

Strandklo, f., en på våta ställen växande ört af Sugeväxterna, med blomkransar i bladvecken, nästan regelbundet fyrklufna blommor och två ståndare: *Lycopus europæus* L.

Strandklöfverärt, se **Klöfverärt.**

Strandkrypa, f., **Strandling** (Liljeblad), m., en liten på hafsstränderna krypande ört, lik Rödarv, men utan blomfoder: *Glaux maritima* L.

Strandkål, m., en frodig, på hafsstränder växande ört af Korsblomstriges familj, med stora, tjocka, isgrå blad och hvita blommor: *Crambe maritima* L. »Folket berättade, att en borgarehustru i Marstrand hade hemtat sådan kål, kokat och gifvit den åt soldaterna, som spisat hos henne, i stället för Blåkål, hvilka alla blifvit fjollige, när de ätit af samma rätt; men då officerarne undersökte derom, funno de värdinnan lika tokig med gästerna». Linnés Vestg. resa 189.

Strandlilja, f., ett på gränsen mellan Liljor och Tågväxter stående örtslägte, med gula blommor och ludna ståndarsträngar: *Narthecium ossifragum* (L.). Har fått sitt vetenskapliga namn af en gammal sägen, att genom örtens förtärande benen hos boskapen skulle sköрna och sönderbrista. Hit förde Linné **Ilagräs,** men detta namn har en helt annan hänsyftning. Se **Ilagräs.**

Strandling, se **Strandkrypa.**

÷ **Strandportlak,** m. = **Saltarv.**

Strandpryl (Hartman), m., en liten ört, förvandt med Groblad, men bladen syl-lika, stängeln enblommig och fröhuset med *ett* frö: *Littorella lacustris* L.

Strandråg, m., ett mångårigt, med Råg förvandt grässlägte, växande i flygsand, med krypande rotstock och hoprullade, styfva blad: *Elymus arenarius* L. Kallas af sjöfarande **Elm** eller **Helm** (af *Elymus*).

Anm. Till följd af yttre likhet och gemensam växtplats förvexlas detta gräs till namnet med **Sandröret.** Benämningen **Elm, Sandelm** tillhör uppenbart förevarande växt; till Sandrör åter höra namnen **Sandhafre, Margräs,** Marhalm.

÷ **Strandrör,** n. = **Vass.**

Strandsticka, f., en på hafsstränder växande Umbellat med dubbelt trefingradt delade blad, beslägtad med Libsticka, men har fria frön: *Haloscias scoticum* Fr.

Strandsvingel, se **Svingel.**

Strandsälting, se **Sälting.**

Strandärenpris, se **Ärenpris.**

Strandärter, f. pl., Linné = **Hafsvial.**

÷ **Struss** (af Tysk. *Strauch*), m., Skåne = **Röd Kornell.**

Strutbunke, m., Boh. = **Foderbräken.** Namnet är karakteristiskt, ty detta Bräkenslägte växer i strutlika bunkar (tufvor), liksom Ormbunkarne.

÷ **Strål-laf** utgår.

Sträfse, n., ett i vatten helt och hållet nedsänkt växtslägte, liknande Fräken, men spädare, oftast fintaggigt och med alldeles olika fröredning (små nötter): *Chara* L. Sträfset »har en obehaglig lukt, som liknar svafvel-lefver ... På många ställen har man hufvudsakligen denna örten att tacka för torfgrafvarnas återväxt». Retzius 1: 158.

Strätta, f., en stor Umbellat, förr förenad med Qvanne till ett slägte, och skild derifrån nästan endast genom det vid frögömmet fastväxta fröet: *Angelica silvestris* L. Namnet tillägges äfven *Sium* L.

Ströppel, Ströpple, n., en mycket spridd benämning på **Dyfräken.**

÷ **Stubbmossa,** ett förkastligt namn.

÷ **Studenter, Studentnäglika** = **Borstnäglika.**

Stut ingår i några Norrländska växtnamn, såsom **Björnstut** (*Heracleum* L.), **Myrstut** och **Slökestut** (dessa båda för *Angelica* L.). Ordets härkomst är oviss, men som ifrågavarande växters stjelkar hafva ihåliga leder, liknande tutor, är härledningen af *tuta*, med omslags-*s*, ej osannolik. Benämningen **Tjuton** för *Angelica*, hvilken plägar af barn användas till hvisselpipor, synes dock häntyda på *tjuta*. Abbedissan Hildegard har *Stutgrass*, ett namn som man ej lyckats tyda.

Styfmorsviol, se **Viol.**

† **Stynggräs,** n. = **Stålört.**

Ståltrådslaf, se **Laf.**

Stålört, f., ett utmärkt örtslägte, tillhörande Bitterväxterna, med motsatta blad, blå blommor och enrummigt fröhus: *Gentiana* L. Arterna af Stålört hafva bitter smak, men i hög grad toniska egenskaper, hvilka liksom stålsätta organismen.

Allmän Stålört, Fält-stålört, blomkronorna fyrklufna, med fransade fjäll kring svalget: *G. campestris* L.

Klock-stålört, blommorna stora, klocklika, utan fjäll i pipöppningen: *G. Pneumonanthe* L.

Äng-stålört, Bitter Stålört, lik Fältstålörten, men blomkronorna femklufna: *G. Amarella* L.

Ädla eller **Norska Stålörten,** se **Baggsöta.**

†**Ståndpes, Ståndpers,** m., Dalsl. m. fl. st. = **Nosserot.**

Stånds, m., Boh., en art af slägtet Boört: *Senecio Jacobæa* L.

Stäggan, f., en stinkande art af Mell: *Chenopodium Vulvaria* L.

Stäkra, f., ett gammalt, allmänt bekant namn på en växt, som skall vara dödande för hästar; men hvilken växt dermed menas, har, såsom i afseende på Ilagräset, varit mycket ovisst. Linné hänförde namnet först, enligt uppgift i Norrland, till *Alopecurus geniculatus* L. Detta var dock alltför orimligt, hvarföre han i sin Gotländska resa (s. 298) förde namnet till *Alisma*, hvilken ock af alla våra äldre författare och än i dag på vissa orter antages vara Stäkra. Men sedermera i sin Vestgöta resa (s. 47) säger han sig hafva lärt känna den äkta Stäkran, nemligen *Phellandrium*, en Umbellat med upprepadt delade blad och nästan klotrunda frukter, hvilken vore ett starkt gift för hästar. Det är ock denna som nu allmänt kallas Stäkra (i Kalmar län **Kaxstäkra**). Under Linnés Skånska resa inträffade likväl ett nytt uppslag i saken. I beskrifningen öfver denna resa (s. 182—185) omtalar han, huru-som hästar i Malmö åto Stäkra (*Phellandrium*) i största ymnighet utan att deraf lida något men, hvarföre sjelfva växten måste frikännas från giftig verkan, hvilken deremot af Linné tillskrefs en derpå sig uppehållande insekt, *Curculio paraplecticus*. Denne torde dock äfven befinnas oskyldig. I min tanke är *Cicuta* (Sprängörten) den rätta, ursprungliga Stäkran; det finnes dock intet skäl att nu ändra växtens faststälda namn: *Œnanthe Phellandrium* Lam.

† **Stämgräs,** n., Ångerm. = **Vänderot.**

† **Stärkebär,** n., den mycket sammandragande frukten af Slån (någon gång kallad **Stärkebärsbuske**).

† **Störböna,** f., arter af **Böna** (*Phaseolus* L.), som vinda sig omkring en uppsatt stör.

Sudare, Sultråd, m., ett slägte bland Tångväxterna, liknande en grof tråd: *Chorda Filum* (L.).

Suga, f., **Sugeväxter,** m. pl., en allmänt känd benämning på växtfamiljen *Labiatæ* Juss. (*Verticillatæ* L.), med ledade stjelkar, motsatta blad, blommorna skenbart i krans uti bladvecken

(sällan i ax i toppen), läppformig blomkrona med två längre och två kortare ståndare, fyra småfrukter. Namnet är mycket gammalt; redan abbedissan Hildegard omtalar en art under namn af *Bienen-suga* (*Lamium album* L.). Barn pläga suga honungssaft ur blommans pip, liksom ur vissa *Trifolia;* deraf namnet.

Sultråd, se **Sudare.**

Sumak, m., ett garf- och färgämne, som erhålles af åtskilliga arter utaf Nordamerikanska växtslägtet *Rhus,* specielt *R. Coriaria* L.

Surapel, se **Apel.**

† **Surklöfver,** m. = **Harsyra.**

Surkullor, se **Kullor.**

Suroxel, se **Oxel.**

Surtorn, m., en taggig buske med gula, i klase sittande blommor, sex kronblad och sex ståndare: *Berberis vulgaris* L.

Sutt, m., en art af Groblad, med jemnbreda, köttiga blad, växande på hafsstränder och utgörande en väsentlig del af det berömda sältingsbetet: *Plantago maritima* L. »Den nordvestre Juten tror sig icke fägna sina gäster väl, om han icke bland flere rätter har stufvad Sutt». RETZIUS 2: 523.

† **Svalblomster,** n. = **Majhvifva.**

Svallbjörk, se **Björk.**

Svallmossa, se **Mossa.**

Svalting, m., en mångårig vattenväxt med grenig, utbredd blomvippa, sex småfrukter och blad liknande Groblad: *Alisma Plantago* L. En annan art, **Liten Svalting,** har lancettlika blad och enkel blomflock: *A. ranunculoides* L.

Svalört, f., en samtidigt med svalornas ankomst blommande ört, genom mångbladig blomkrona skild från Solöga, till hvilket slägte den räknades af Linné: *Ficaria ranunculoides* ROTH. Svalörtens rotknölar likna hvetekorn, och blottade af regnskurar hafva de ansetts för nedregnad säd.

Anm. Både denna och Skelörten heta på Grekiska *Chelidonium,* d. v. s. Svalört. I Svenska folkspråket är det endast *Ficaria* som kallas Svalört, och *Chelidonium* blommar hos oss minst en månad senare än svalans ankomst.

Svamp, m., den artrikaste klassen i hela växtriket, tillhörande Groddtrådsväxterna, saknande den gröna färgen, som mer eller mindre tillkommer andra växter. Svamparne fördelas i följande familjer: **Hattsvampar, Disksvampar, Kärnsvampar, Mögelsvampar** och **Rostsvampar.** »Svamparne äro ett ströfvande pack, som röfva allt hvad de finna lemnadt sedan Flora gått i sitt vintertält emot hösten». LINNÉ, *Del. nat.* 14.

Svamp i hus, se **Träfrätare.**

† **Svampgryn** utgår alldeles.

Svart-al, se **Brake.**

Svart-andorn, se **Andorn.**

Svarthufvud, n., de ännu icke blommande, svarta blomhufvuden af **Tuf-ängdunet.**

Svarthö, n., en med Höskallran förvandt fjellväxt, som under torkning svartnar: *Bartsia alpina* L. (Sådant eger ej rum med **Backtimjan,** hvilken origtigt blifvit kallad Svarthö.)

Svartkummin, m., frön af en i södra Europa växande art utaf slägtet *Nigella: N. sativa* L.

Svartpeppar, se **Peppar.**

Svartpoppel, se **Poppel.**

† **Svartrot,** f., Wahlenberg = **Vallört.**

Svartsenap, se **Senap.**

Svemmel, m. (af *svimma*), Smål. = **Dårrepe.**

Svickra (flexion af *Sqvattram*), f., Smål. = **Rosling.**

† **Svinblomster,** n. = **Kornfibla.**

† **Svinborst,** m. = **Stagg.**

† **Svinbröd**, n., se **Brudbröd.**

† **Svinbär**, n. = **Hönsbär.**

Svingel (**Svindel, Svimbel** hos äldre förf.), m., af Linné förd till slägtet *Festuca* L., såsom nu är allmänt antaget. (I folkspråket benämnes egentligen **Råglostan** Svingel, hvilket är samma ord som **Svemmel**, *Lolium temulentum* L.) Slägtet Svingel skiljes från Gröeslägtet genom från kronskalens spets utgående agnborst; Lostaslägtet åter är skildt genom borst utgående nedom skalens spets. Allmännare kända arter äro:

Fårsvingel, liten, tufvig, med borstlika blad: *F. ovina* L. Yppersta fårbete.

Strandsvingel, ett högväxt, rörlikt gräs med lutande vippa, bredare blad och småax än nästföljandes: *F. littorea* Wg.

Ångsvingel, lik den föregående, men mindre: *F. pratensis* Huds. Allmän på ängar.

Anm. Öfriga anförda Svingelarter, nemligen *Axsvingel*, *Mannasvingel* och *Svinsvingel*, utgå alldeles, såsom endast i systematiskt intresse tillkomna, men hvilket befunnits origtigt.

Svingel-losta, f., benämnes slägtet *Schedonorus* P. Beauv., som är en medelform emellan Svingel och Losta. En art deraf, **Fodersvingellosta** (*S. inermis* P. Beauv.), är ett af de yppersta fodergräs.

Svinknyler = **Knylsyska.** Bör kanske upptagas.

† **Svinkrässla**, f. = **Brudbröd.**

† **Svinmandlar**, m. pl. = **Brudbröd.**

Svinmell, se **Mell.**

Svinmolla, se **Molla.**

† **Svinros**, f. = **Smörblomma.**

† **Svinrot**, f. = 1) **Liten Ormrot**; 2) **Kornfibla.**

† **Svinsvingel**, m. = **Mannagräs.**

† **Svinsyra**, f. = **Kråksyra.**

† **Svintistel**, m. = **Mjölkfibla.**

Sviskon, n., den torkade frukten af en artförändring utaf **Plommon**, hvars kärnar lossna från fruktköttet.

† **Svålon**, n., Rosl. = **Odon.**

† **Svärdgräs**, n., Nerike, Vesterb. = **Igelknopp.**

Svärdslilja, f., ett liljelikt örtslägte med svärdlika blad, prydliga kalkar ofvan frukten, tre kalkblad nedböjda: *Iris* L.

Du växer bland oss lik en svärdslilja opp.
TEGNÉR 3: 143.

Gul Svärdslilja (*I. Pseudacorus* L.), allmän i åar o. s. v.

Blå Svärdslilja (*I. sibirica* L.), med smalare blad, mindre, blå blommor.

Af detta slägte odlas dessutom talrika arter.

Sykomor, m., en art af Fikonträd, växande i Orienten: *Ficus Sycomorus* L. (På hvad grund Retzius hänför namnet till **Tyska Lönnen**, är mig obekant.)

† **Sylfrö**, n., **Sylknapp**, m., små mikroskopiska svampar, som ej böra upptagas.

Sylört, f., en mycket liten, sällan mer än tumshög ört, liknande Rågblomman, men med syl-lika blad: *Subularia aquatica* L. Växer på stränder.

Syra, f., ett artrikt örtslägte med grön, sexbladig kalk i tvenne kransar, sex ståndare: *Rumex* L. Fördelas i

1) Egentliga Syror, med enkönade blommor och mindre styf växt.

Kråksyra, mycket spenslig, med han- och honblommor på skilda stånd: *R. Acetosella* L. Kallas äfven **Bergsyra.**

Ångsyra, med han- och honblommor på samma stånd: *R. Acetosa* L. Användes som spenat, men har en behagligare, syrlig smak.

2) Tjerp- eller Skräppesyror, med tvåkönade blommor, styfva stjelkar.

Hafssyra, kalkbladen med långa syl-lika tänder: *R. maritimus* L.

Hästsyra, kalkbladen utan gryn, rotbladen bredt hjertlika: *R. Hippolapathum* Fr.

Skräppesyra, lik den föregående, men med lancettlika, vågiga blad: *R. domesticus* Hartm. Det är endast denna art, som i Småland kallas **Skräppa,** hvilket namn af Linné fördes till den vida sällsyntare **Krussyran** (*R. crispus* L.), som har gryniga kalkblad.

Vattensyra, med nedtill afsmalnande rotblad, gryniga kalkblad: *R. Hydrolapathum* Huds. Denna är den enda art, som växer i vatten, och hvilken i alla Linnés resor kallas *Rumex aquaticus.*

Syren, m., en allmänt odlad buske från sydöstra Europa och Persien, med hjertlika blad, stora blomklasar, två ståndare: *Syringa vulgaris* L. Mindre allmänt odlade äro **Persiska** och **Chinesiska Syrenen.**

Syrenernas rödblå tofsar för vinden
Lätt vagga i trädgården neder och opp.
DAHLGREN 1: 419.

Syrsälta, f., **Syrsälting,** m., Liljeblad = **Harsyra.**

Syska (diminutiv af *Suga*), f., örtslägtet *Stachys* L., tillhörande Sugeväxterna och från Humlesugan lättast skildt genom de bladlika blomskärmarne.

Stinksyska, med hjertlika, skaftade blad: *S. silvatica* L.

Knylsyska, med oskaftade, smalare blad och knöliga rötter: *S. arvensis* L.

Syssla, f. 1) Örtslägtet *Cephalanthera* Rich., tillhörande Nosseväxterna, med krypande rotstock, bladig stjelk och upprätta frukter. Namnet är troligen ett olika uttal af **Zymbel,** hvarmed slägtet förr blifvit förenadt. 2) Benämningen tillägges i Kalmar län de större arterna af slägtet **Blåklocka.**

Sågtång, se **Tång.**

Såpnäglika, f., en mångårig ört af Näglikefamiljen, med bredare, lancettlika blad och två pistiller: *Saponaria officinalis* L.

† **Såpträd,** n., ett träd i Sydamerika, hvars fruktkärnar användas som såpa: *Sapindus Saponaria* L. Då hvarken trädet eller dess bruk är kändt i Sverige, ser jag icke hvarföre namnet skall upptagas.

Såpört, f., ett med Såpnäglikan närförvandt slägte, men med smala, jemnbreda blad, smärre blommor: *Gypsophila* L. (Den i stället för såpa mest använda arten, *G. Struthium* L., tillhör södra Europa.)

Sårläka, f., en Umbellat med handflikiga rotblad, hufvudlika blomflockar och taggiga frukter: *Sanicula europæa* L.

Säf, f., ett större slägte bland Halfgräsen, med flera rundade, knippvis gyttrade småax och tvåkönade blommor: *Scirpus* L. (Arterna med ett enda ax hafva sjelfständiga namn.) Utan artnamn menas med Säf alltid **Sjösäfven.**

Alltför svag är säfvens strid mot stormen.
KELLGREN 2: 170.

Sucka, som vinden i säf suckar då hösten är när!
MALMSTRÖM 4.

»Den brister ej, som likt säfven sig böjer». *Ordspråk,* emedan säfven anses för symbol af eftergifvenhet, undfallenhet.

Hafs-säf, med hvass-kantad, bladig stjelk, allmän på hafsstränder: *S. maritimus* L.

Sjösäf, med trind, bladlös stjelk: *S. lacustris* L. Det är denna som allmänt är känd under namn af **Säf;** men i södra Sverige benämnas, efter Danskan, de bladlösa Tågarterna äfven Säf.

Skogs-säf, med trubbkantig stjelk, mycket yfvig och bladig blomvippa: *S. silvaticus* L.

Säfferot, f., en Umbellat med fårad stjelk, dubbelt parbladigt delade blad, gyttrade blomflockar och håriga frön: *Libanotis montana* All. Säfferoten, tuggad, befordrar salivens afsöndring; deraf namnet (Lågtysk. *sever*, Högtysk. *seifer*, spott, dregel).

† **Säfjablomma,** f. = **Blomvass.**

Säfstarr, m., ett litet Halfgrässlägte, midt emellan Säf och Starr: *Kobresia* Willd. Tillhör endast högre fjelltrakter.

Säfvenbom (efter Tyskan), m., en art af Enslägtet, växande i södra Europa: *Juniperus Sabina* L. I motsats mot vår inhemska, milda En är Säfvenbomen giftig.

† **Säld, Sälle** = **Sälg.**

Sälg, f., ett allmänt trädslag af Pilslägtet, med på undre sidan ludna blad och blommande före löfvens utslående: *Salix caprea* L. Sälgen växer på torrare mark än öfriga pilarter. »Intet träd i Sverige mognar tidigare». Linnés Sk. resa 67. Sälgen är vackrast under blomningen en klar vårdag; dess gullgula hängen omsvärmas då af tusentals bin och andra insekter.

Sällefock, se **Fock.**

† **Sälta,** f., Boh. = **Allmän Knappsäf,** *Eleocharis palustris* R. Br. I Roslagen kallas denna för Sälting, men alldeles origtigt. — Jfr **Knappsäf.**

Sälting, m., örtslägtet *Triglochin* L., gräslika växter med trinda blad, smala ax, sex ståndare och sammanväxta småfrukter.

Kärrsälting, med trind, trerummig frukt: *T. palustre* L. Växer i kärr.

Strandsälting, med aflång, sexrummig frukt: *T. maritimum* L. Växer på hafsstränder, lemnande yppersta bete för hornboskapen.

† **Sätgräs,** n., **Sätört,** f. = **Tätört.**

Söl, m., större hafs-alger, egentligast slägtet *Rhodymenia* Grev.

† **Sömntorn,** m., benämnes en skägglik utväxt på Nyponbusken, förorsakad af insektsting.

† **Sönnerdön** eller **Silledön,** m., en löjlig förvridning af Grek. *Chelidonium.* Skåne.

Söt är ett vanligt epitet till afarter med söt smak, såsom **Sötbräken** (Stensöta), **Sötmandel, Sötpotates, Sötäpple** m. fl.

Sötblomster, Sötkullor, Söttuppor, benämningar på **Kamillblomman,** som jemte Röllikan har de talrikaste namn i Svenska språket. Jfr **Sötört.**

Söte, Sötrot, f., Norska benämningen på slägtet *Gentiana* L., ehuru dess arter företrädesvis utmärka sig genom sin beskhet. Se **Baggsöta.**

Sötgräs, n., ett tvåårigt, välluktande gräs med slak, hängande vippa och enblommiga småax: *Cinna pendula* Trin. (På slägtet *Molinia* Schrank eller slägtet *Enodium* Gaud. har detta namn ingen tillämplighet.)

† **Sötört,** f., ytterligare ett namn på **Kamillblomman,** men enligt Linné, Sk. resa 270, föres det rättare till **Gulmåran.**

T.

Tagg-ginst, se **Ginst.**

÷ **Taggpuke,** m., ett alldeles förgätet och obrukligt namn på **Stallörten.**

Taggsvamp, m., ett artrikt slägte bland Hattsvamparne, med syl-lika taggar på hattens undre sida: *Hydnum* L. Inga Taggsvampar äro giftiga, men många trähårda och derföre icke ätliga.

Taklök, m., ett slägte bland Fetbladsväxterna, med breda, vid basen löklikt hopade blad: *Sempervivum tectorum* L. Jfr **Huslök.** (Namnet har alldeles origtigt blifvit tillagdt *Sedum Telephium* L. och i Vexiö *Ajuga pyramidalis* L., för hvilken senare Wahlenberg uppgifvit den mindre lämpliga benämningen **Takgran.**)

† **Talgträd,** n., benämnes *Croton sebiferum* L., af hvars frön kokas ett slags talg. Som hvarken växten eller dess produkt är känd i Sverige, vet jag icke hvarföre namnet bör upptagas.

Tall, f., betecknar allmänt i Svea rikes språk **Furen,** men i Göta rikes allmogespråk är benämningen antingen okänd eller ock tillagd **Granen** (till hvilken den föres äfven af Tillandz). Jag skulle anse lämpligast att antaga Tall såsom gemensamt namn på Fur och Gran. Ved af båda träden kallas ock ofta *tallved.*

Norden är så kall...
Högt i hvita snön
Står den höga tall,
Alltid frisk och grön. LING 1: 50.

I brokigt skimmer tallen återstrålar
Från rimbeklädda grenar månens ljus.
STAGNELIUS 2: 547.

Silfvergrå stå bergets tallar,
Snö på minsta gren och barr.
DAHLGREN 2: 4.

Tallört, f., en helt gul, svampaktig, bladlös, men fjällbetäckt ört med lutande blomklase: *Monotropa Hypopitys* L. Växer mest på tallrötter.

Tamarisk, m., en buskväxt i södra Europa och Orienten, hvaraf en i Arabien växande art utsvettas ett slags manna: *Tamarix mannifera* EHRENB.

Tamariskens bark utsvettas den ädlaste ambra.
ADLERBETH 40.

Anm. Linné förde till detta slägte äfven **Klådriset,** hvarföre denna buske i Dalins ordbok benämnes Tamarisk.

† **Tandgräs,** n. = 1) Upl. **Knavel;** 2) Skåne **Törel.**

Tandrot (olämpligt **Tandört**), f., en ört af Korsblomstriges familj, med en tandlika, hvita fjäll bärande rotstock, parbladiga blad och liffärgade blommor: *Dentaria bulbifera* L. Af små lökar i bladvecken är det Latinska artnamnet hemtadt.

Tapioka, f., en sorts gryn, som erhållas af *Manihot utilissima* POHL, hvilken allmänt odlas i det tropiska Amerika. Grynen förekomma äfven hos oss i handel. Tapioka-plantan har färsk en skarp, mycket giftig mjölksaft, men sedan den blifvit urlakad lemnar den ett i hög grad närande födoämne.

Tapsan, m., ett gammalt, förgätet namn på **Spenörten,** upptaget af Wahlenberg. Månne det någonsin tillhört Svenska språket?

† **Tara,** se **Tjerp.**

Tarald, m., arter af slägtet Glim, med mycket uppblåsta blomfoder: *Silene inflata* SM. och *maritima* WITH. Benämningen tillhör Gotland.

Anm. Namnets härledning är oviss; man har gissat, att det eger Arabiskt ursprung, men sannolikare är det Tyskans *Tarant,* ehuru detta tillägges en annan växt med uppblåst blomkrona, *Gentiana Pneumonanthe* L.

Tare, Boh. = **Bändling.** Namnet är märkvärdigt, emedan dylika växter, enligt Dioscorides (i första årh. e. Kr.), af Kelterna i Gallien kallades *Taruk* (*ταυρουκ*).

Taskört, f., **Taskegräs,** n., en allmän ört, liknande Krasse, lätt skild genom sina hjertlika skidor: *Capsella Bursa pastoris* MED.

† **Tax,** efter Lat. *Taxus* = **Idegran.**

Tazett, f., en art Narciss med flerblommig stängel och hvita blommor: *Narcissus Tazetta* L.

Tazetten, som ett rum uti din krans begär.
OXENSTJERNA 2: 28.

Tekträd, n., ett resligt löfträd i Ostindien, som användes till skeppsbyggnad: *Tectona grandis* L.

Terpentin, m., ett harts, som utflyter af åtskilliga barrträd samt af arter tillhörande slägtet *Terebinthus* MOENCH. Man har mångfaldiga slag af Terpentin, bland hvilka torde här vara tillräckligt att anföra:

Cyprisk Terpentin, som erhålles af *Pistacia Terebinthus* och *P. vera* L.

Svensk Terpentin, af tall och gran.

Ungersk Terpentin, af *Pinus Cembra* L.

Venetiansk Terpentin, af *Larix europæa* DEC.

Dessutom fås Terpentin af flera Amerikanska tallar.

Thebuske, m. 1) **Chinesiskt The** erhålles af en i China inhemsk buske, närmast beslägtad med Camellia: *Thea chinensis* L. Deraf förekomma i handel flera sorter, såsom *Grönt The*, *Svart The*, *Thebohe* o. s. v. 2) **Paraguai-The** fås af en vida skild buske, *Ilex paraguariensis* ST. HIL., och brukas allmänt i Amerika, vanligen under namn af *Matte*.

÷ **Theros,** f., en odlad art Törnros: *Rosa indica* L.

The-ärenpris, se **Ärenpris.**

÷ **Thordönsskräppa,** f., Skåne = **Karborre.** Jfr **Skråp.**

÷ **Thorsnässla,** f., Söderm. = **Allmän Flenört,** *Scrophularia nodosa* L.

Tibast, rätteligen **Tirsbast,** m., en tidigt om våren på bar qvist blommande buske med tre sammansittande röda blommor: *Daphne Mezereum* L. Namnet förbråkas i uttal nästan i oändlighet: *Tirbast*, *Tjurbast*, *Tisbast*, *Tistbast*, *Taisbast*, *Tifvelbast*, *Tived*, *Tivedsbast* m. fl. Afser egentligen barken och veden, liksom det motsvarande Tyska *Seidelbast*, fordom *Ziubast*, *Zidelbast*. Jfr *Bot. utfl.* 2: 85. — Växtens benämning **Källerhals,** äfven gemensam med Tyskan, afser egentligen bären.

Ticka, f., ett talrikt slägte bland Hattsvamparne, nästan uteslutande växande på träd, med fina porer på undre sidan, hvilka ej kunna skiljas från hatten: *Polyporus* FR. Linné förenade detta slägte med Rörsoppslägtet och öfverförde derföre origtigt namnet äfven till det sistnämnda. Bland slägtets många synnerligen utmärkta arter förtjena upptagas:

Björkticka, allmän på björk, hatten vidhäftad med en på öfre sidan snedt sittande puckel: *P. betulinus* FR. Begagnas till kork, nåldynor, rakstriglar m. m.

Fjällticka, en stor, på löfträd växande art med gul, brunfjällig hatt och snedt sittande, nedtill svart fot: *P. squamosus* FR.

Fnöskticka, se **Fnösksvamp.**

Fårticka, en på jorden växande art, hvit, köttig, ätlig och välsmakande: *P. ovinus* FR.

Jetteticka, en af de största svampar i verlden, växande på rötterna af gamla stubbar, med rödbrun, köttig, men seg hatt: *P. giganteus* FR.

Svafvelgul Ticka växer i tufvor (klumpar) på gamla trädstammar, höggul, med köttig hatt: *P. sulfureus* FR.

Tufvig Ticka, Tufticka, växer i tufvor på marken, med tegelfärgad hatt: *P. confluens* FR. Ätlig.

Yppig Ticka växer i stora tufvor vid trädrötter, med talrika, ofvan grå hattar: *P. frondosus* Fr. Ätlig.

Tidlösa, f., sista höstblomma, uppskjutande alldeles naken ur en underjordisk lök, med gredelina blommor: *Colchicum autumnale* L. Tidlösans blad utbildas först följande vår, då äfven frukten mognar.

Timjan, m., en allmänt bekant kökskrydda af Sageväxternas familj: *Thymus vulgaris* L. Vi ega af detta slägte äfven trenne inhemska arter:

Backtimjan, med refvigt krypande, öfverallt finluden stjelk, smala blad: *T. Serpyllum* L. (Jfr **Svarthö.**)

Ängtimjan, med uppstigande, endast i kanterna finluden stjelk, äggrunda blad: *T. Chamædrys* Fr.

÷ **Timmermessa, Timmsmessa** utgå alldeles.

Timotej, m., ett i nyare tid inkommet namn på **Ängskampe,** uppkalladt efter Timothy Hanson från Newyork, som i England införde odlingen af detta fodergräs.

Tina, f., Gotl. = **Snarmåra.**

Tistel, Tistle, m., benämnas flere taggiga, stickande växter; men egentligen tillkommer namnet slägtet *Carduus* i Linneansk mening (= nyare botanisters *Carduus* och *Cirsium*). — »Den lates åker... stod full med tistel». *Sal. Ordspr.* 24: 30, 31.

Högt rest på tegen med sårande taggar
Yfdes tisteln. ADLERBETH 58.

Borst-tistel, knappt taggig, med stjelkomfattande, dels hela, dels flikiga, på undre sidan hvita blad: *Carduus heterophyllus* L. Kallas vanligen **Brudborste.**

Jordtistel, utan tydlig stjelk: *Carduus acaulis* L.

Krustistel, med på stjelken nedlöpande, krusiga blad: *Carduus crispus* L. Åkerogräs.

Kåltistel, föga taggig, bladen stjelkomfattande, parbladigt inskurna, blomhufvuden med breda, hjertlika skärmar: *Cnicus oleraceus* L.

Kärrtistel, bladen nedlöpande, parbladigt inskurna, småtaggiga, blomhufvuden utan skärmar: *Carduus palustris* L. — Jfr Linnés Vestg. resa 236.

Nicktistel, Sloktistel, med stora, nedböjda blomhufvud: *Card. nutans* L.

Piggtistel, mycket taggig: *Carduus acanthoides* L.

Vägtistel, äfven **Horntistel,** blomhufvuden liksom bladen hafva långa, styfva tornar: *Carduus lanceolatus* L.

Åkertistel, äfven **Gortistel, Skroftistel,** blomhufvuden i vippa, bladen icke nedlöpande: *Carduus arvensis* Sm. *Serratula arvensis* L. Ett af de mest skadliga åkerogräs.

Anm. Flere med Tistlarne ej förvandta, men taggiga växter benämnas äfven Tistel, t. ex. Blåtistel, Mjölktistel m. fl.

÷ **Tistelboll,** m., se **Bolltistel.**

Tistelborre, m., en med Tistlarne beslägtad ört, skild genom glatt blomfäste och mera luden växt: *Onopordon Acanthium* L.

Tistelväxter, en afdelning af Blomhålksväxterna, hvars väsentliga kännemärken äro mindre i ögonen fallande, men som vanligen igenkännes på styf och oftast taggig växt samt stora och hårda, oftast taggiga blomhufvud: *Cynarocephalæ* Juss.

÷ **Tisteläpple,** n. = **Spikklubba.**

÷ **Tistron,** n. = 1) enligt Liljeblad (Fl. 2 uppl.) **Tistelborre**; 2) **Svarta Vinbär.** Jfr **Distron.**

Tjerp, Tjerprot, f., Upl., Jemtl. större arter af slägtet Syra, företrädesvis **Hästsyra.** (**Tara** hos Franckenius är troligen samma namn.)

÷ **Tjurgräs,** n., Smål. = **Ryltåg.** (Sannolikt har namnet ursprungligen varit *Furgräs.*)

Tjuton, n., en i södra Sverige allmän benämning på **Strätta.** Se Linnés

Sk. resa 359. Jfr **Stut,** såsom namnet uttalas i de norra orterna.

† **Tjälablomma,** f., **Tjälablomster,** n., **Tjälatuppa,** f., kallas mångfaldiga vårblomster, såsom **Sippor** (enligt Franckenius, Tillandz, Bromelius), **Movippa** (i Upl.), **Kabbelök** och **Hästhofsört** (i Dal.), **Violer** (enligt Retzius) m. fl.

Tjärblomster, n., **Tjärört,** f., mångåriga örter bland Näglikeväxterna, med purpurröda blommor, fem stift och vid basen flerrummigt fröhus: *Viscaria* Roehl. **Allmänna Tjärörten** (*V. vulgaris* Roehl.) har stjelken klibbig vid lederna.

To (i stället för *ull* eller *lin*) ingår i flera ord, såsom **Tonad,** gemensamt namn på Hampa och Lin, **Tobändel, Tåbengräs** = Lin-snarrefva, **Tobetel** = Tufvigt Ängdun, och troligen äfven **Tåtel,** äldre **Totel.** Ordet står i nära förbindelse med *Do* i **Dodra** *(Camelina)*, Eng. **Dodder** *(Cuscuta)*, Tysk. **Dot,** hamptråd o. s. v., hvarföre man kunde vara frestad att antaga ett förloradt stamord *po.*

Tobak, m., en allmänt odlad ört, tillhörande Bolmväxterna: *Nicotiana* L. Utom den **Allmänna Tobaken** (*N. Tabacum* L.) odlas **Bondtobaken,** skild genom rundadt trubbiga blomflikar: *N. rustica* L.

Anm. Åtskilliga växter, som brukats såsom surrogat för Tobak, hafva äfven fått namn deraf; så har *Arnica montana* L. kallats **Tobaksblomma,** samt *Achillea Millefolium* L. (Dal.) och *Tussilago Farfara* L. (enligt Wahlenberg) **Bröst-tobak.**

Tof, m., benämnas flera tufviga gräs, egentligast kanske *Aira cæspitosa* L. I Jemtland kallas *Aira flexuosa* L. **Tofhven,** i Skåne *Scirpus cæspitosus* L. **Mossatof.** Tof kallas allmänt i Norrland äfven *Festuca ovina* L. m. fl. gräs.

Toffelblomma, f., en skön och sällsynt, högnordisk ört af Nosseväxternas familj, med enbladig och enblommig stjelk, liffärgade blommor: *Calypso borealis* Salisb. — I anseende till blommornas likhet fördes denna ört af Linné till slägtet **Guckusko,** och namnet Toffelblomma har tillagts båda.

Tofhven, se **Tof.**

† **Tofsmossa** utgår.

Tofsäxing, m., ett grässlägte med axlikt sammandragen vippa, treblommiga, plattade, gyttrade småax: *Koeleria* Pers. Den **Blågrå Tofsäxingen** (*K. glauca* Dec.) är ett värderadt gräs på sandfält.

Tok, m., en utmärkt, för södra Öland egendomlig buske af Brumväxternas familj och Fingerörtslägtet, från hvars öfriga arter den afviker genom trädstam: *Potentilla fruticosa* L. »Tok kallas på Öland en buske, som i hela verlden är mycket rar». Linnés Öl. resa 63. — Tokens qvistar äro mycket sega och användas till qvastar m. m. Namnet synes härleda sig från Angl.Sax. *toh*, seg.

Tolta, f., örtslägtet *Mulgedium* Cass., tillhörande Fibleväxterna, men har blå blommor och fruktfjun. Våra båda inhemska arter tillhöra ensamt Norrland och Lappland, och namnet synes vara af Lapskt ursprung. Wahlenberg skrifver **Tort, Torta.**

Tolubalsam, m., se **Balsamträd.**

† **Tomtört,** f. = **Harkål.**

Toppklocka, f., en art af slägtet Blåklocka, med blommorna gyttrade i toppen: *Campanula glomerata* L.

Topplösa, f., en art af slägtet Videört, eller snarare ett eget slägte, med gula blomklasar endast ur stjelkens bladveck, hvarigenom stjelkens topp är obegränsad: *Naumburgia thyrsiflora* (L.) Reich.

† **Tordyll,** m., efter Lat. *Tordylium* L. Hvarken växten eller namnet finnes i Sverige.

† **Tormentill,** efter Lat. *Tormentilla*, en art af Fingerörtslägtet; men

då växten har ett godt och allmänt kändt Svenskt namn (**Blodrot**), finnes intet skäl att införa det främmande.

Torn, m. 1) pl. *-ar*. Förkrympta, stickande grenar. *Spinæ*. 2) utan pl. Allmän benämning på taggiga buskar. Jfr **Törne**. »Torn får fritt huggas af hvarjo, hvarmed förstås alla de buskar, som hafva taggar eller ock ej växa till synnerliga träd, dem man får utan syn bortrödja utur ängarna; sådane äro Hagtorn, Slånbärstorn, Vigeltorn, Njupontorn». Linnés Öl. resa 133.

† **Tornört**, f. Detta namn, en öfversättning af Lat. *Turritis* L., har troligen aldrig funnits utom i böcker och är nu platt obrukligt.

Torrvärksgräs, n. = 1) Jemtl. **Gul Ängsruta**, *Thalictrum flavum* L. 2) Upl. **Linnésört**.

Torskblad, n., **Torskblomma**, f., Ångerm. = **Bläcken**. (I Dalarne, der ingen reda synes vara på växtnamnen, eller der man vid deras upptecknande ej förstått att frånskilja tillfälliga och på misstag beroende benämningar, är ifrågavarande namn tillagdt **Kabbelöken**.)

Torske, se **Tröske**.

Torsklaf, se **Laf**.

Torste, Toste, se **Tröske**.

† **Tort, Torta**, se **Tolta**.

Traf (= skida) ingår i flera namn, såsom **Gulltraf, Himmelstraf, Rockentraf**.

† **Trampgräs**, n. = **Fogelört** (*Polygonum aviculare* L.) samt flera andra örter, som växa på gårdar, vägar och trampade ställen. Jfr **Vägört**. — Fogelörten kallas äfven **Trampnäfva**, af det origtigt tillkomna namnet Näfva för *Polygonum* (se **Näfva**).

Tranbärsris, n., en på mossar växande, ständigt grönskande art af slägtet *Vaccinium* L., med liffärgade blommor och tillbakaböjda blomflikar: *V. Oxycoccos* L. Bären kallas *Tranbär*, *Tranjuter*, *Tränjon*; de utmärka sig genom sin starka syrlighet.

† **Tranhals**, m. = **Näfva**.

Tranvicka, se **Vicka**.

† **Tranärt**, f. = **Tranvicka**.

Trebening, m., Skåne = **Qvaller**. Namnet afser de tredeladt-dubbelt sammansatta bladen.

Trefingerört, f., skild från Fingerörten derigenom att den har blott tre småblad och fem ståndare: *Sibbaldia procumbens* L.

† **Trifolium**, rent Latin, och ett obehöfligt namn, då vi ega de Svenska **Klöfver, Kolla, Väpling** m. fl. på detta växtslägte.

Trift, Thrift, m., örtslägtet *Armeria* WILLD., med gräslika blad, bar stängel med ett blomhufvud och enfröig frukt. Odlas i trädgårdar under namn af **Engelskt gräs, Gräsnäglika**.

Trimjölksgräs, n., ett af Kabbelökens många namn, och anmärkningsvärdt är, att det genom Skandinaverna blifvit infördt i England. När växten blommar, anses tiden vara inne att mjölka korna tre gånger om dagen.

† **Trindgräs**, n. = **Trådtåg**.

Trip-madam, f., ett i Linnés tid vanligt namn på en odlad art af slägtet **Fetknopp** (*Sedum rupestre* L.), hvilken användes till sallat. Så väl namnet som användandet äro nu helt och hållet förgätna.

Trollbär, n., ett gemensamt namn på vilda, icke ätliga bär, såsom **Ormbär, Trolldrufva**, arterna af *Solanum* L.

Trolldrufva, f., en stinkande ört af Ranunkelfamiljen, men med svarta, i klase sittande bär: *Actæa spicata* L. Bladen trebladigt sammansatta, blomklasarne hvita. Blott ett bär efter hvar blomma.

† **Trollkött** utgår alldeles.

† **Trollslända, Trollkäring-slända,** f., Medelpad = **Kungsljus.**

Trollsmör, n., en gul, liksom jäsande slem-massa, som mognad öfvergår till en Röksvamp: *Æthalium septicum* FR.

† **Trollspott** utgår alldeles.

† **Trollspy,** f. = **Skyfall.**

† **Trollägg,** n., den i sitt slemfylda hylle ännu inneslutne **Stinksvampen.**

† **Trollört,** f., Wahlenb. = **Hexört.**

Troske, se **Tröske.**

† **Trutlaf** utgår alldeles.

Try, m., ett med Linnésört förvandt buskslägte, men med saftiga bär: *Lonicera* L. Hos de egentliga Tryarterna äro bären parvis sammanväxta, såsom hos **Allmänna Tryen** (*L. Xylosteum* L.) med röda bär; men sammanflyta till ett hos **Blå-tryen** (*L. cærulea* L.) med mörkblå bär. Till detta slägte hör äfven **Vrivendel** (= *Caprifolium*), som likväl, emedan den alltid i folkspråket skiljes från Try, upptages särskildt.

Tryffel, m., en talrik grupp af underjordiska Svampar, som inuti äro köttiga och ådriga, ej pulverulenta, och som räknas bland läckerheter: *Tuber* MICH. Den **Äkta Tryffeln** (*T. cibarium* PERS.) insamlas i södra Europa vintertiden efter dertill dresserade hundars anvisning, hvilkas luktorganer upptäcka hvar svampen är att söka. Blott en hvit art Tryffel (*Terfezia Leonis* TUL.) är ett par gånger anträffad i Sverige.

† **Trynefrö,** n., Upl. = **Flenört.**

Trådlaf, se **Laf.**

Trådrot, f., ett köttigt, på jorden utbredt svampslägte, tillhörande Disksvamparne, utan fot, men uppburet af flere rotsträngar: *Rhizina* FR. Om detta slägte upptages, kallas det bättre **Trådrotssvamp.**

Trådtåg, se **Tåg.**

† **Trädeslök,** m. = **Skärf-frö.**

Trädgårds- tillägges som artnamn åtskilliga odlade växter, t. ex. **Trädgårdsmolla, -mynta, -näglika, -rättika, -smultron, -syra** m. fl.

† **Trädlaf, Trädmossa, Trädsvamp,** Lafvar, Mossor och Svampar, som växa på träd, icke någon viss växt.

Trädlimsvamp (*Bulgaria inquinans* FR.), se **Limsvamp.**

† **Trädros,** f. = **Törnros,** i allmogespråket.

† **Trädvefla,** f., klängväxt, som fäster sig vid eller omslingrar träd, t. ex. **Murgrön.**

Träfrätare, m., ett skorplikt utbredt svampslägte, på ytan nätformigt ådrigt eller fålladt, växande på och förstörande trä, synnerligast af Tall: *Merulius* (HALL.). Den skadligaste arten deraf är känd under namn af **Svamp i hus** (*M. lacrymans* WULF.).

Träggan (sammandr. af *tre-äggan*). f., Upl. de arter af slägtet **Igelknopp,** som ha trekantiga blad: *Sparganium ramosum* och *simplex* HUDS.

† **Träjon,** n.?, Smål., se **Hultabräken.**

Trälmossa, se **Mossa.**

† **Tränjon,** n., se **Tranbärsris.**

† **Trätogräs,** n. = **Gulmåra.**

Tröske, Troske, Torske, Tröste, Torste, Toste, n., se **Brake.** Tröskebuskens barksaft anses som ett specificum mot torsk; deraf namnet.

† **Tuberos,** f., en utländsk Liljeväxt, högst sällan odlad i Sverige: *Polyanthes tuberosa* L.

Tuf- tillägges åtskilliga växter som artnamn, t. ex. **Tufstarr, -ticka, -tåda** eller **-tåtel, -ängdun** m. fl. Se slägtnamnen.

Tulkört, f., en mångårig ört med motsatta, äggrunda blad, hvita blomklasar utgående från bladvecken, frön inom tvenne frukthylsor, omgifna af fjun: *Cynanchum Vincetoxicum* R. BR.

Tulpan, rätteligen **Tulipan,** m., en allmänt känd och odlad Liljeväxt, skiftande i flera färgförändringar: *Tulipa Gesneriana* L.

Tulpanens skrumpna blad sig mer och
mer tillsluta
Vid regnets-glesa skur.
BELLMAN 4: 76.

Tulpanträd, n., ett prydligt Nordamerikanskt träd med tulpanlika blommor och flere småfrukter: *Liriodendron tulipiferum* L.

Tundersvamp = **Fnösksvamp.**

Tungört, f., ett örtslägte af Skrufblomstriges familj, med sträfhåriga blad, blå och i svalget af uppstående knölar tillslutna blommor, släta frukter: *Anchusa* L.

Fårtungört (*A. arvensis* BIEB.), ettårig, späd, med krökt pip.

Oxtungört (*A. officinalis* L.), mångårig, med starka, plogen hindrande rötter; deraf äfven kallad **Rast, Jernrot.**

Tuppa, f., i vissa landsorter benämning på *blomma.*

† **Tuppkam,** m., öfversättning från Latin, liksom **Hanekam** (se der). Ett alldeles obrukligt namn.

Tuschlaf, se **Laf.**

† **Tusenblad,** n., öfversättning af *Myriophyllum.* Det Svenska namnet är **Vattenslinga.**

† **Tusengodt,** n., Skåne = **Kattmynta** enligt Retzius, **Jordrefva** enligt Linné.

† **Tusengren,** m., Dalarne = **Röllika.**

† **Tusengyllen, Tusendygdegräs,** n., ur kräuterbücher lånade namn på *Erythræa* RICH., hvilka ej tillhöra Svenska språket och nu äro föråldrade. Vårt folkspråk har bevarat det gamla, dyrbara namnet **Arun,** som måste föredragas.

Tusenskön, f., hos Franckenius benämning på de utländska arterna af slägtet *Amarantus* L.; i det nyare språkbruket tillägges namnet flere odlade växter med fylda blommor, såsom **Gul Tusenskön** (*Ranunculus repens* L.), **Hvit Tusenskön** (*Achillea Ptarmica* L.), **Röd Tusenskön** (*Bellis perennis* L.). Men namnet Tusenskön tillhör mera det förnämare trädgårdsspråket än folkspråket.

Jag är en vacker tusenskön,
Som bör i kransen ha min lön.
V. DALIN 5: 358.

† **Tuska,** f. = **Spergel.**

Tussilago, f., Latinska namnet på **Hästhofsörten.** Förekommer hos poeter, t. ex.

Tussilago pryder redan
Månget knapphål med sitt gull.
NYBLOM 143.

† **Tusta,** f., Boh. namn på Klöfverslägtet, t. ex. **Rödtusta** = Rödklöfver.

Tveblad, n., ett örtslägte bland Nosseväxterna, lätt igenkändt af tvenne motsittande blad på stjelken: *Listera* R. BR.

Tvåhjertbladsväxter, *Dicotyledoneæ.* Se **Hjertbladsväxter.**

† **Tyde,** f., Hall. = **Hundkax.** Efter Danskan.

† **Tysk Pil** = **Korgpil.**

† **Tyska Klockor,** Blek. = **Ackeleja.**

† **Tyska Rofvor,** Skåne = **Hundrofva.** Se Linnés Sk. resa 112.

† **Tysling** (Boh.), m., **Tyttebär,** n. = **Lingon.**

† **Tåbengräs,** n., Ångerm. = **Linsnarrefva.** Se **To.**

Tåda, f., ett grässlägte med yfvig vippa, tvåblommiga småax och på kronskalens rygg fäst borst: *Aira* L. Kallas vanligen **Tåtel,** men måste skiljas från slägtet *Holcus.* Vi ha derföre för förstnämnda slägte upptagit det fornåldriga och ännu i Dalarne brukliga namnet Tåda.

Kruståda (vanligen **Kruståtel**), spridt växande, med borstlika blad: *A. flexuosa* L.

Tuftåda (vanligen **Tuf-** eller **Täkttåtel**), tufvigt växande, med platta blad: *A. cæspitosa* L.

Tåg, m., ett artrikt örtslägte, till utseendet likt Halfgräsen, men med regelbundna, sexbladiga kalkar och trerummigt fröhus: *Juncus* L. De talrika arterna häraf hafva redan af Linné erhållit Svenska namn, men vi anse tillräckligt att anföra de vanligares, af allmänheten urskildas:

Borsttåg, med syl-lika blad, blomvippa i toppen: *J. squarrosus* L.

Knapptåg, bladlös, med en gyttrad blomknippa på midten af stjelken: *J. conglomeratus* L. Kallas i södra Sverige **Säf.**

Ryltåg, med trinda, knutigt ledade blad: *J. articulatus* L.

Trådtåg, lik Knapptågen, men är mycket spensligare, med trådlik stjelk och få blommor: *J. filiformis* L.

Veketåg, lik Knapptågen, men med rik blomvippa på stjelkens midt: *J. effusus* L. Användes till lampvekar.

+**Tågbär,** n., Vesterb. = **Stenhallon.**

Tång, f., större hafsväxter af Algernas familj, men i inskränktare mening och i skriftspråket slägtet *Fucus* L.

Som hafstång — — —
På sandrefveln föres af svallande sjö.
LING 1: 97.

De vigtigaste arterna äro:

Knapptång eller **Klot-tång,** den allmännaste arten, med plattad, helbräddad, klynnedelad bål med tvenne motsatta blåsor vid förgreningarna: *F. vesiculosus* L. Kallas äfven **Blåstång.**

Knöltång, äfven **Buletång,** är jemväl tudelad, men ej plattad, och sjelfva grenarne äro på midten blåslikt uppsvälda: *F. nodosus* L.

Sågtång, lik Knapptången, men utan blåsor, och de plattade flikarne äro sågade: *F. serratus* L.

Tårpil, f. = **Sörjande Pil,** se Pil.

+ **Tårört,** f. = **Sileshår.**

Tåtel, m., ett med Tåda förvandt grässlägte, men skildt genom växtens vekhet och fina ludd (*to*) samt öfre blomman utan pistill: *Holcus* L.

Den fina tåtelns växt, som bärs på knutna leder.
OXENSTJERNA 2: 30.

Luddtåtel, ett allmänt odladt fodergräs med ludna bladslidor: *H. lanatus* L.

Vektåtel, med glatta bladslidor: *H. mollis* L.

Anm. Namnet Tåtel har också förts icke blott till Tåda, utan äfven till Sandborst, Stenegräs och Smile, samt af äldre författare till Angkafle. Det härleder sig troligen från *Tåda* eller *To.*

Täfva, f., i sammansättningen **Hvitatäfva,** härleder sig från Isl. *þefr, þefja,* lukt, och tillägges så väl **Kamillblomster** som **Surkulla,** båda utmärkta genom sin starka lukt.

Täkt-tåtel, se **Tåda.**

+ **Täpperocka,** f., Skåne = **Åkerfräken.**

+ **Täpperot,** f., har i våra floror upptagits som namn på **Björnloka** i stället för folkspråkets oanständiga *Täpperöf,* men derigenom förlorat sin betydelse. Enligt Linné (Sk. resa 266) var namnet föranledt deraf, att ifrågavarande växt af allmogen användes som medel mot dysenteri.

+ **Tärne,** n., Medelp. = **Dyfräken.**

Tätört, f. (äfven **Tätgräs, Tätnacke**), en liten ört, lätt känd genom sina klibbiga blad, sin enblommiga, bara stängel samt läppformiga och med sporre försedda blomma: *Pinguicula vulgaris* L. Användes i Norrland till tätmjölkens beredning. (Genom förvexling har namnet i Vestmanland blifvit öfverfördt till **Sileshår.**)

+ **Töflor,** f. pl. = **Karborre.**

Törel, m., ett artrikt örtslägte med alldeles egendomligt bildade blommor och treknölig frukt, lättast kändt af den

hvita, skarpa mjölksaft, som utflyter då växten såras: *Euphorbia* L. Arterna hafva flera namn i folkspråket, såsom **Reformsört, Reformsgräs, Ringormsgräs, Vårtgräs, Mjölkört** m. fl. Jfr **Mjölkört.**

Törne, n. (**Törnbuske**), allmännast brukligt som plural af **Torn** (se detta ord) och tages i lika vidsträckt bemärkelse; men i bestämd mening tillägges det de vilda arterna af slägtet *Rosa* L., t. ex. **Lukt-törne,** *Rosa rubiginosa* L.

Jag är en törnebuske tvär,
Som likväl vackra rosor bär.
V. DALIN 5: 357.

Se, sjelfva törnet sig i rosor kläder.
GRAFSTRÖM 2: 35.

Törnros, f., de dubbla odlade förändringarna och arterna af slägtet *Rosa* L., på hvilka man i trädgårdsspråket har otaliga benämningar. De bekantare äro: **Damascener-ros, Kanelros, Mossros, Månadsros, Provinsros, Theros, Ättikros, Hvit Törnros** m. fl.

Den svällande törnrosen slutit sin mun.
DAHLGREN 1: 255.

U.

† **Uddbär,** n. = **Odon.**

† **Ugglebär,** n., **Ugglerönn, Ularönn,** f., Kalmar län, Blek. = **Olvon, Olvonbuske.**

Uggleved, m., trä, som under förruttnelse lyser i mörkret. Har orätt ansetts härleda sig från en svampväxt.

† **Ulfbär,** n., Söderm. = **Olvon.**

Ulflaf, Ulfmossa, se **Laf.**

† **Ullax, Ullgräs,** n., nu alldeles obrukliga namn på **Ängull.**

† **Ullbär,** n., Vesterg. = **Hallon.**

† **Ullklot,** n., utgår alldeles.

† **Ulra,** f., Norrl., en obruklig benämning på **Arre.**

Umbell, f., en blomställning, hvari alla blomskaften utgå från en punkt och blommorna sitta i en jemnhög krets. Kallas i allmogespråket *Kringlor;* men då Umbell allmänt antagits i den botaniska terminologien, ha vi ansett lämpligast att bibehålla denna benämning.

Umbellatväxter kallas växter med umbell och tvenne frukter, som skiljas vid mognaden. På Svenska *Kringelväxter*, men *Umbellater* är den allmännast brukliga benämningen.

† **Underträd,** n., utgår alldeles, såsom tvetydigt, öfverflödigt, obrukligt namn.

Underviol, se **Viol.**

† **Upasträd,** n., ett mycket giftigt träd på Java: *Strychnos Tieute* Leschen.

† **Utterbär,** n., Vesterb. = **Odon.**

Uäringsgräs, n., Smål. = **Dårrepe, Råglosta.** Jfr **Näringsgräs,** Möllers ordbok öfver Halländska landskapsmålet.

V.

Vaksin (hos Liljeblad), m., örtslägtet *Vaccinium* L., hvars samtliga arter hafva sjelfständiga namn: **Blåbär, Lingon, Odon, Tranbär.**

... de svarta vaccinier (d. ä. *blåbär*) plockas.
ADLERBETH 14.

Valbork, m. (Österg. **Valbjörk,** Boh. **Valborg**) = **Vägtorn.**

Anm. Valbork, af Isl. *börkr* (bark), anser jag vara rätta uttalet af detta namn, ty Vägtornsbusken har ingen likhet med *björk*. Jfr, bland Vägtornens benämningar i folkspråket, namnet Get*bark*. Denna buske synes vara Eddans *svefn-þorn* (sömntörne), och ordet *val* är väl liktydigt med *dvala*.

† **Valkullor,** se **Dvalkullor.**

Vallkrasse, m., en tvåårig Krasseväxt med bara stänglar, platta skidor med smal skiljevägg: *Teesdalia nudicaulis* R. BR. Namnet upptages redan af Bromelius; Wahlenberg för det till **Gatkrassen.**

Vallört, f., ett slägte bland Skrufblomstrige, utmärkt genom sin slemmiga rot, på stjelken nedlöpande blad (hos de inhemska arterna) och lancettlika fjäll i blompipens svalg. *Symphytum officinale* L., med röda eller hvita blommor.

Anm. Växten har ansetts sårläkande, och namnet härledes af *valla*, sammanvälla. Se Ihre.

Valmo, Valmoge, m., ett allmänt örtslägte med tvåbladigt blomfoder, fyrbladig blomkrona med talrika ståndare kring en tjock pistill: *Papaver* L. Alla Valmo-arter hysa hvit mjölksaft.

Denna valmo är präktig och skön.
BELLMAN 1: 164.

Dess runda anlet friskt liksom en valmo prålar.
STAGNELIUS 1: 105.

Kornvalmo, sträfhårig, med klotrunda, släta frukter: *P. Rhoeas* L. Odlas ofta till prydnad.

Spikvalmo, med aflånga, styfhåriga frukter: *P. Argemone* L.

Åkervalmo, med aflånga, glatta frukter: *P. dubium* L.

Äkta Valmo, stor, glatt, med runda frukter: *P. somniferum* L. Af denna erhålles opium i Orienten (hos oss är saften mildare).

Åkern bräns ... af den slummergifvande valmon.
ADLERBETH 56.

— doften af en valmo...
Söfver smärtan. GRAFSTRÖM 2: 9.

Anm. Hos alla äldre författare och af allmogen kallas örten Valmoge, Valmoga (Grek. *μηκων*, Lett. *Maggon*, Tysk. *Mohn*). Skrifves vanligen Vallmo; men i min tanke vore *Dvalmo* (jfr Tysk. *Schlafmohn*) rigtigast.

Valnötsträd, n., ett resligt träd, tillhörande Hängeväxterna, med blad liknande Askens, odladt i de södra landskapen för dess stora, ätliga nötter, kallade Valnötter: *Juglans regia* L.

Valnötsträdets topp med nederfälda nötter
Beströr det vissna gräs, som gulnar kring dess rötter.
OXENSTJERNA 2: 150.

Anm. Ordet *val* i detta namn utmärker *Valsk* eller *Välsk* och är sålunda alldeles skildt från *val* i Valbork, Valkullor, Valmo.

Vamstöt, m., Verml., Jemtl. = **Odon.** (Af *vam*, *våm*, buk.)

Vanilj, m., den mjuka massan inuti fröhusen hos en tropisk Nosseväxt: *Vanilla aromatica* SW.

† **Varg,** m., benämning på växter, som äro fiendtliga mot lien: **Vievarg,** allmänt; **Gräsvarg,** Dal. = Kärrfrier. Hit hör äfven af samma anledning **Vargbasse** = Åkerstallört.

†**Vargböna,** f. Detta namn på några odlade utländska arter af slägtet *Lupinus* L., hvarifrån namnet är en öfversättning, synes böra utgå, då de redan allmänt äro kända under benämningen **Lupiner.**

† **Vargdöda,** f. = **Nordisk Stormhatt,** *Aconitum Lycoctonum* L. Namnet är en öfversättning från *Lycoctonum* och har aldrig vunnit burskap i språket.

† **Vargmjölk,** f. = **Kärrtörel,** se **Mjölkört.**

† **Vargtrut,** m., Skåne = **Blåeld.**

Vass, Skärvass (jfr **Kolvass**), m., det största af våra inhemska gräs, med hvassa, skärande blad och yfvig, efter blomningen ullig blomvippa: *Phragmites communis* Trin.

Jag bland den höga vass förgäfves letar stranden.
OXENSTJERNA 2: 26.
Leker och skär pipor uti vassen.
SEHLSTEDT 1: 10.

Anm. Namnet skrifves i de gamla landskapslagarne både *Hvass* och *Vass*, hos Bromelius *Vass*, hos Tillandz *Hvass*. Att det härledes af adj. *hvass* och utmärker det hvassa röret, synes otvifvelaktigt.

† **Vassarv, Vannarv** = **Våtarv.**

Vass-svingel, m. = *Fluminia arundinacea* Fr., se **Kase.**

† **Vassviol,** f., Wahlenberg = **Blomvass.**

Vatten-andorn, se **Andorn.**

Vattenarv, m., ett med Stjernblomman förvandt slägte, skildt genom fem pistiller, femflikigt fröhus: *Malachium aquaticum* Fr.

† **Vattenbinda,** f. = **Snärjegräs.**

Vattenblink, se **Blink.**

† **Vattenbläddra,** f., Liljeblad = **Bläddrerot.**

Vattenglunga, f., på vatten flytande, blågröna Alger; derom säges äfven: »vattnet blommar».

† **Vattengran,** f., Smål. = **Ledgräs.**

† **Vattenhyll,** m., Bromelius = **Olvonbuske.**

Vattenklöfver, m. = **Bläcken.** Torde, såsom varande ett mera allmänt brukligt namn, böra upptagas som synonym.

† **Vattenkrasse,** m., Retzius = **Källkrasse.**

† **Vattenkula,** f., algslägtet *Rivularia* Roth. Förtjenar ej upptagas.

Vattenlilja, f., i poesi benämning på vackra vattenväxter; vanligen afses dermed **Neckrosen,** men lämpligast **Svärdsliljan.**

† **Vattenlins,** m. = **Andmat.**

† **Vattenlök,** m. = **Dyborre.**

Vattenmärke, n., *Sium latifolium* L. Se **Märke.**

† **Vattennöt,** f. = **Sjönöt.**

† **Vattenpeppar,** m., öfversättning af *Hydropiper,* = **Brännande Pilört.**

Vattenpilört, se **Pilört.**

† **Vattenrotsblomster,** n. = **Refvigt Solöga.**

† **Vattenrysja,** f., öfversättning af *Hydrodictyon* Roth, ett slägte bland Algerna.

† **Vattenröllika,** f. = **Vattenblink.**

Vattensenap, m., de gulblommiga arterna af slägtet *Nasturtium* R. Br., såsom *N. amphibium*, *silvestre* m. fl.

† **Vattenserf,** m., Liljeblad = **Hårserf.**

Vattensilke, se **Silke.**

Vattenslinga, f., ett i djupare vatten växande örtslägte med hårfina, parbladigt delade blad och uppskjutande endast blomaxet ofvan vattenytan: *Myriophyllum* L. Stjelkarne äro veka, slingrande; deraf benämningen. — Namnet **Slånga (Haf-slånga),** tillagdt *Zostera* L., synes vara samma ord som *Slinga.*

† **Vattenslinke,** n., se **Slinke.** Torde vara blott ett olika uttal af **Vattenslinga,** men föres till en annan, snarlik växt, nemligen *Nitella* Ag.

Vattensolöga, se **Åmöja.**

Vattensyra, se **Syra.**

† **Vattensåga,** f., Liljeblad = **Dyborre.**

† **Vattentistel,** m. Under detta namn skall i Ångermanland förstås både **Mjölkfibla** och **Kärrtistel.**

† **Vattentulpan,** m., Gotland = **Neckros.** Särdeles opassande benämning.

† **Vattenviol,** f., Wahlenberg = **Vattenblink.**

† **Vattenväpling,** m. = **Bläcken.**

Vau, m. (n.?), en värdefull färgväxt med lancettlika blad och små, gröngula, i ett ax sittande blommor med flikiga kronblad: *Reseda Luteola* L.

Än Sveriges egen jord för sina stridsmäns drägt
År af det gula vau och veidets azur täckt.
OXENSTJERNA 2: 123.

Vaxbuske, m., en i Nordamerika inhemsk buske af slägtet Pors, ur hvars frukter utkokas ett slags vax: *Myrica cerifera* L.

Vaxpalm, f., en palmart i Sydamerika, af hvars hela stam utsvettas ett vaxartadt ämne: *Ceroxylon andicola* HUMB.

Vaxskifling, m., ett slägte bland Skifsvamparne, med saftfulla skifvor: *Hygrophorus* FR.

† **Vaxäpple,** n., en förändring af Äpplen, hvars namn tillhör trädgårdsspråket.

Ve, se **Vera.**

Vedel, Vele, m. = **Ängsvial.** — Enligt Wahlenberg är namnet en flexion af *Vial.*

† **Vefla,** f., klängväxt.

Veide, m. (n.?), en bekant färgväxt, tillhörande Korsblomstrige, utmärkt genom sin yfviga vippa och sina enfröiga, vingade, icke uppspringande skidor: *Isatis tinctoria* L.

Vekare, m., honträdet af **Jolsterpilen.** Fröfjunet har användts till lampvekar.

Veketåg, se **Tåg.**

Vektåtel, se **Tåtel.**

† **Velamsrot, Velantsrot** = **Vänderot.**

Vele, m., se **Vedel.**

Vera, Ves, Ve, Verf, Viva m. fl., en inom olika landskap i oändlighet vexlande benämning på Sippor. Jfr *Bot. utfl.* 3: 206, not.

† **Vespelten,** m., Vesterg. = **Mistel.** »Gemene man trodde, att då denne Vespeltenen hängdes i huset, skulle det vara säkert för vådeld». Linnés Vestg. resa 31.

Vevling, f. = **Åkerbinda.**

Via, Vija, f. Detta namn, som ingår i flera sammansättningar (t. ex. **Kasevia**) och sannolikt är stamförvandt med **Vial** och med *vall* (i **Kovall**) samt, enligt Wahlenberg, äfven med **Vele** och **Hven** — allt benämningar på de yppersta foderväxter —, synes beslägtadt med Mösog. *vinja*, foder.

Vial, m., ett slägte bland Ärtväxterna, med stora parblad och klänge samt stora, mångfröiga baljor: *Lathyrus* L. Hit höra de yppersta foderväxter.

Hafsvial, med många breda parblad och blå blommor: *L. maritimus* BIGEL. Kallas af Linné **Hafsärter, Strandärter:** *Pisum maritimum* L.

Kärrvial, med smala blad och blå blommor: *L. palustris* L.

Skogsvial, med mycket långa blad och röda blommor: *L. silvestris* L.

Ängsvial, med gula blommor: *L. pratensis* L.

Anm. Namnet *Vial, Viar* föres i allmogespråket ofta till arter af slägtet *Vicka.*

Vicka, f., ett artrikt slägte bland Ärtväxterna, skildt från Vial genom på undre sidan ludet märke (hos Vialen glatt): *Vicia* L. Af dess arter urskiljas i folkspråket:

Fodervicka, ettårig, allmänt odlad foderväxt: *V. sativa* L.

Kråkvicka, flerårig, finluden, slankig växt med talrika blommor på utdragna skaft: *V. Cracca* L.

Tranvicka, flerårig, med korta, fåblommiga skaft: *V. sepium* L.

† **Victoria regia** (Lindl.) eller **Vattnens Drottning,** en af de största blommor i verlden, tillhörande Neckrosorna, växande i Amazonfloden.

Vide, n., en afdelning af slägtet Pil (*Salix* L.), hvilken innefattar talrika buskväxter, blommande på bar qvist, med långskaftade fröhus: *Vetrix* Fr.

Videt, som sin gång från bäckens sanka brädd
Med rötters krypning stjäl och röjs i gräsets bädd.
OXENSTJERNA 2: 30.

Bandvide, med glatta knoppar och qvistar, finludna, skrynkliga blad: *Salix aurita* L. Användes till tunnband, vidjor m. m.

Gråvide, med ludna qvistar, knoppar och blad: *S. cinerea* L.

Grönvide, med glatta, gröna, men under torkning svartnande blad: *S. nigricans* (Sm.).

Jordvide, en låg, i jordbrynet krypande buske: *S. repens* L.

Utom dessa finnas åtskilliga andra arter, såsom **Gulvide** (*S. bicolor* Fr.), **Lagervide** (*S. laurina* Sm.), **Rosmarinvide** (*S. rosmarinifolia* L.) m. fl. Se *Bot. utfl.* 3: 293 o. följ.

† **Videvier,** se **Vira.**

Videört, f., ett slägte bland Hvifveväxterna, med bladig stjelk, gula blommor och vid basen sammanvuxna ståndare: *Lysimachia* L. **Allmänna Videörten** har stor blomruska i toppen: *L. vulgaris* L. Jfr **Penningört** och **Topplösa.**

Vif, m.?, Nerike = **Gullpudra.**

Vifva, se **Hvifva.**

† **Vigeltorn,** se **Väretorn.**

Vija, se **Via.**

Vikon, n., en *ört* af Hallonslägtet, med trefingrade blad, röda blommor och utmärkt läckra frukter: *Rubus arcticus* L. Frukten kallas vanligen *Åkerbär*, men detta namn är särdeles opassande (i södra Sverige tillagdt *Hallon*), och önskligt vore att den ypperliga fornnordiska benämningen Vikon (= de heliga bären) allmänt antoges., Jfr Rietz *Ordbok.*

Vild-, Vill-, ett vanligt epitet till vilda arter, som närma sig en odlad art, eller till vilda stånd af en äfven odlad växt, t. ex. **Vildapel, Vildpäron, Villhafre, Villdrufva** (= Trolldrufva), **Villhumle, Vild Fläder, Vild Körs, Vildt Lin** eller **Hör, Vild Morrot** m. fl.

Vild Cypress, m., Wahlenberg = **Klådris.**

Vild-dodra, se **Dodra.**

Vildpalsternacka, se **Palsternacka** och **Bolmört.**

Vildpersilja, f., se **Glis.**

† **Vildpesa,** f., Vesterg. = **Dårrepe.**

† **Vildpoley** = **Dosta.** Namnet är upptaget ur Tyska kräuterbücher och har aldrig tillhört Svenskan. Jfr **Stenpoley.**

† **Villbär,** n., se **Trollbär.**

† **Villoreda,** f. = **Gulmåra.** Jag anser namnet ursprungligen hafva varit *Hviloreda*, emedan växten begagnats i stället för bolster i sängar. Jfr **Slägfrid.**

† **Villpors,** m. = **Sqvattram.**

† **Villsqvattram,** m. = **Pors.**

Vilster, f. = **Jolster.**

Vinbärsbuske, m., tvenne arter af slägtet Ribs, utan taggar, med ätliga bär: *Ribes* L.

Röda Vinbär, *R. rubrum* L.

Svarta Vinbär, *R. nigrum* L.

Vinda, Vindelört, f., ett örtslägte med slingrande stjelk, som flätar sig kring andra växter, och vackra, klocklika blommor: *Convolvulus* L. Namnet förvexlas ofta med **Binda.**

Skogsvinda, med hjertlika blad: *C. sepium* L. Ofta odlad för sina stora, vackra blommor.

Åkervinda, med pil-lika blad: *C. arvensis* L. Ett svårt åkerogräs.

÷ **Vindgräs,** n., enligt Linné benämning i Ångermanland på **Linnésört,** men enligt Rietz rättare **Vinngräs** (af *vinn*, värk) och således motsvarande namnen **Benvärksgräs** (Österb.), **Torrvärksgräs** (Upl.) på samma ört.

Vingblomma, f., benämnes af Franzén *Phyllocactus phyllanthoides* DEC. (i trädgårdsspråket *Cactus alatus* WILLD.), hvilken han egnat ett vackert skaldestycke.

Vinpalm, f., en palmart i Ostindien, ur hvars afskurna stänglar flyter en sockerhaltig vätska, af hvilken genom jäsning beredes vin: *Borassus flabelliformis* L.

Vinranka, äfven blott **Ranka,** f., en verldsberömd, mångårig klängväxt från Armeniens och Caucasi dalar, af hvilken erhålles **Vindrufvan,** vinets moder: *Vitis vinifera* L. Ingen växt framträder i så talrika artförändringar som Vinrankan. Hvarje folkrace har sina egendomliga spritväxter; Vinrankan är egendomlig för de Caucasiska eller Indogermaniska folken och är den ädlaste, icke förslappande såsom Opium m. fl.

En skönare verld,
Der rankorna skälfva
I almarnas topp,
Der bäckarne hvälfva
Bland myrten sitt lopp.
STAGNELIUS 2: 183.

Vinruta, f., en mångårig, fordom allmänt, nu sällan odlad växt, med grenigt delade blad och flikiga frukter, lätt känd genom sin vidriga lukt: *Ruta graveolens* L.

Vinter- tillsättes vissa växtnamn, dels för att utmärka artförändringar, dels som artnamn, t. ex. **Vinterråg, Vinterhvete, Vinter-rapunzel** m. fl.

Vintergröna, f., ett ständigt grönskande örtslägte, närmast beslägtadt med Ljungväxterna, men med breda rotblad, klasvis sittande blommor och fria kronblad: *Pyrola* L. — Namnet, i alla Germaniska språk antaget för *Pyrola*, har af okunnighet blifvit fördt äfven till **Sinngrön.**

Vinterkrasse, se **Sommargyllen.**

Vinterlaf, Vintermossa, se **Laf.**

Vinternypon, se **Nyponbuske.**

Vinträd, n., Österg. = **Murgrön.** — Murgrön har från äldsta tider sammanbundits med Vinrankan såsom dess symbol. (»Ubi vinum bonum, non opus est suspensa Hedera». Lat. ordspråk.)

Viol, f., ett artrikt örtslägte med fembladiga, oregelbundna, med sporre försedda blommor: *Viola* L. Jfr **Fiol.** Bland arterna urskiljas af allmänheten:

Luktviol, utan bladig stjelk; blommorna mörkblå, välluktande: *V. odorata* L.

Marsviol, äfven **Buskviol,** lik den föregående, men utan rotskott; blommorna ljusblå: *V. hirta* L. — Dessa båda arter blomma tidigt om våren.

Skogsviol (*V. silvatica* FR.), med breda, hjertlika blad, och **Hundviol** (*V. canina* L.), med aflånga blad, hafva båda bladig stjelk och mörkblå blommor och förenas vanligen.

Styfmorsviol, ettårig, med flikiga biblad och trefärgade blommor: *V. tricolor* L. Odlas i flera förändringar; äfven af den vilda finnes en afart med små, nästan gula blommor: var. *bicolor*.

Underviol har tvenne slags blommor, från roten fullständiga (med kronblad på enkla skaft), från stjelken utan kronblad: *V. mirabilis* L.

† **Violrot,** f., roten af en i södra Europa växande art utaf Svärdslilja: *Iris florentina* L.

Violsten, m., kallas nyligen omvältrade stenar (t. ex. vid vägar), som blifvit beklädda af en liten, välluktande, röd Alg (*Chroolepus Jolithus* Ag.), hvilken gnuggad blir gul, torkad grågrön.

† **Vipefett, Vipegräs,** n., Skåne = **Tätört.**

† **Vipestjert,** m., Skåne = **Ängkrasse.**

Vippa, f., ett af Linné med Sipporna förenadt slägte, skildt genom mångklufvet svepe och småfrukternas fjunhåriga borst: *Pulsatilla* Mill. Namnet, brukligt i Nerike och flerstädes, är särdeles karakteristiskt.

Backvippa (Backsippa), med findelade blad och klocklika blommor: *P. vulgaris* Mill. Allmänt känd.

Fältvippa, lik den föregående, men blommorna slutna, med i spetsen utböjda kalkblad: *P. pratensis* Mill.

Movippa, med enkelt parbladigt delade blad, utstående kalkblad: *P. vernalis* Mill.

Vippärt, f., ett till Ärtväxterna hörande slägte, skildt från Vial endast genom saknaden af klänge: *Orobus* L.

Knylvippärt, med hinnkantad stjelk, knölig rot: *O. tuberosus* L. Allmänt kallad **Gökmat.**

Svart Vippärt, med grenig stjelk, 5–8 parblad; svartnar torkad: *O. niger* L.

Vårvippärt, med enkel stjelk utan hinnkant: *O. vernus* L.

Vira, f., en afdelning af slägtet Pil (*Salix* L.), omfattande buskar med smala, vidjelika qvistar, nedtill motsatta blad, sammanväxta ståndare och oskaftade frukter: *Helix* Fr. Den allmännaste arten är **Rödvira,** *Salix purpurea* L. **Videvier,** Linnés Sk. resa 58.

† **Virenbom,** m. = **Vrivendel.**

† **Virretorn,** m., se **Väretorn.**

Visil, m., en mångårig ört med ett hjertlikt blad på den enblommiga stjelken, blomman hvit, **Hvit Visil:** *Parnassia palustris* L. Namnet är beslägtadt med flexionerna af *Ves.*

Viskmossa, se **Mossa.**

Vispmossa, f., arter af Lummerslägtet; äfven = **Björnmossa.**

Viva, se **Vera;** jfr **Hultaviva.**

† **Vivang,** m.?, Verml. = **Dvergbjörk.**

Woodsört, f., ett mycket opassande namn på **Hällebräken,** som ej kan kallas ört.

Vresalm, f., se **Alm.**

Vrivendel, m., **Vrivångeliträd,** n., det inhemska namnet på **Caprifolium,** hvilket är ganska karakteristiskt.

Vår-, ett af de vanligare artnamnen, äfven tillagdt artförändringar, t. ex. **Vårråg, Vårhvete.**

Vår-adonis, se **Adonis.**

Vårbrodd, m., ett allmänt, tidigt blommande grässlag, med sammandragen vippa, hvilket, i synnerhet torkadt, utmärker sig genom vällukt och ger hö dess behagliga lukt: *Anthoxanthum odoratum* L.

> Och myskans välluktgräs, bland fältets vårbrodd född,
> Af värman utan konst för dina fötter strödd.
>
> OXENSTJERNA 2: 122.

Vår-fingerört, se **Fingerört.**

Vårfrudagslök, se **Vårlök.**

† **Vårhane,** m. = **Harsyra.**

† **Vårhvita,** f. = **Snöklocka.**

Vårlök, m., en liten, gulblommig Liljeväxt med lökstam, blommande tidigt om våren: *Gagea lutea* Ker. Benämnes i folkspråket **Vårfrudagslök.**

Vårsallat, m., ett ettårigt örtslägte, nära förvandt med Vänderoten, men

har finträdig rot och saknar fruktfjun: *Valerianella* Tourn. Jfr **Rapunsel.**

Vårstarr, se **Starr.**

Vårtgräs, se **Törel.**

† **Vårtlaf** (*Verrucaria* Pers.) utgår.

Vårvippärt, se **Vippärt.**

Våtarv, m., ett i södra Sverige allmänt brukligt namn på en art af slägtet Stjernblomma: *Stellaria media* (L.). Sångfoglars vanliga föda är Våtarv.

Vädd, m., är gemensamma benämningen på de växter, som af Linné fördes till slägtet *Scabiosa* L., hvilka likna Blomhålksväxterna, men hafva endast fyra fria ståndare. De förra Latinska artnamnen begagnas nu delvis som slägtnamn.

Knappvädd, med enkla, lancettlika blad och blå blommor: *S. succisa* L.

Stjernvädd, med findelade blad och ljusblå blommor: *S. Columbaria* L.

Åkervädd, med parbladigt inskurna blad och gredelina blommor: *S. arvensis* L.

† **Väddklint,** m., enligt Liljeblad och Wahlenberg **Stor Knoppört** (*Centaurea Scabiosa* L.).

Väderleksmossa, se **Mossa.**

Vägbreda, f., Dansk benämning på Groblad, allmänt bruklig i de förra Danska provinserna. Förvridet **Väfveredsblad,** se Linnés Sk. resa 240.

Vägglaf, se **Gull-laf.**

† **Vägglusgräs,** n. = **Stinknäfva.**

Väggmossa, se **Mossa.**

† **Väggört,** f., en öfversättning af Lat. *Parietaria*, hvilken dock icke är antagen i Svenska språket, = **Blidnässla.**

† **Vägkrasse,** m. = **Vägsenap.**

Vägsenap, m., ett örtslägte bland Kålväxterna, med små gula blommor, smala, trinda skidor: *Sisymbrium* L.

Allmän Vägsenap, med rundtaggade blad: *S. officinale* Scop. Kallas i Vesterg. **Dufkål.**

Finbladig Vägsenap, med mycket findelade blad: *S. Sophia* L. Frön af denna m. fl. kallas **Stillfrö.**

Vägtistel, se **Tistel.**

Vägtorn, m., en taggig buske med blad liknande Apelns (deraf kallad **Getapel**), men med små fyrbladiga blommor, klasvis sittande på grenarne, och svarta bär: *Rhamnus catharticus* L.

Vägvårda (Tysk. *Wegwarte*), f., en ståtlig växt af Fiblornas familj, med blå blommor utan fruktfjun: *Cichorium Intybus* L.

† **Vägört,** f., är, i likhet med Trampgräs, ett obestämdt namn, tillagdt **Knytling, Fogelört,** afdelningen *Avicularia* Meisn. under *Polygonum* L., och så mycket mindre användbart som flertalet af arter växer upprätt.

† **Vämblad,** n., Dalarne = **Neckblad.**

Vänderot, f., ett slägte bland Fläderväxterna, utmärkt genom torr frukt (ej bär) och fruktfjun: *Valeriana* L. **Äkta Vänderot** har bladen parbladigt sammansatta, tvåkönade blommor: *V. officinalis* L. — »Tibast och Vänderot stå mig emot», säger trollpackan i en folksaga.

Väpling, m. Detta namn är af ålder tillagdt Ärtväxter med blommor i ett hufvud, således slägtena *Trifolium* L. och *Anthyllis* L. Det förra slägtet kallas nu allmänt Klöfver, och arterna **Backväpling, Gullväpling, Hvitväpling, Rödväpling** m. fl. återfinnas under **Klöfver.** Det är fördenskull allt skäl att bibehålla namnet Väpling för *Anthyllis*, som icke eger något annat i skriftspråket användbart namn. *A. Vulneraria* L. kallas från äldsta tider **Getväpling** och skiljes från Klöfverarterna genom parbladigt sammansatta blad.

Väretorn, m.=**Vägtorn.** Namnet härledes af *vädur* och öfverensstämmer med dennes benämning i främmande språk, men är nu i vårt folkspråk till oigenkännelighet förvridet, såsom **Virretorn, Vigeltorn** o. s. v.

Värkört, f. = **Åltgräs.**

Vätteljus, n., den vilda, hvitblommiga *Bellis perennis* L., allmän i Skåne. Namnet är i folkspråket på mångfaldigt sätt förvridet (i Skåne enligt Linné **Futteljus**). Teckningen Vätteljus synes mig vara den enda användbara. Jfr *Bot. utfl.* 2: 124 not.; 3: 210.

Vätteros, f., en köttig, liffärgad växt, utan örtblad, men rotstocken har tjocka, öfver hvarandra liggande fjäll: *Lathræa Squamaria* L. I anseende till Vätterosens underjordiska växt, mystiska utseende, men vackra liffärg, har hon med allt skäl blifvit egnad de underjordiske eller vättarne.

Vävling, se **Vevling.**

Y.

Yams, se **Jams.**

Ylle, n., ett Algslägte med ulligt utseende: *Ectocarpus* Lyngb.

Yx-, Yxne- brukas i flera landskap i st. f. *Oxe;* sålunda säges **Yxlägg** för Oxlägg, **Yxneöron** för Oxöron, **Yxnegräs, Yxnepes** (= Nosserot) för Oxgräs o. s. v. **Yxne,** af Liljeblad antaget som namn på Nosseväxter, var olyckligt valdt.

Z.

† **Zederack,** m., bark och blad af *Melia Azedarach* L., fordom använda i medicin.

† **Zedoaria,** f., en Ostindisk krydda, rotstocken af *Curcuma Zedoaria* Rosc. Kallas äfven **Sittver.**

Zymbel, m., ett örtslägte bland Nosseväxterna, med trådlika rötter och päronformiga, hängande frukter: *Epipactis* Rich. Jfr **Syssla.**

Å.

Åbrodd, rigtigare **Abrodd.**

Åkanna, f., frukten af **Neckblad** och **Neckros.**

Åker- tillägges mångfaldiga växter som artnamn, t. ex. **Åkerbinda, -dodra, -fräken, -gyllen, -hven** (=Kösa), **-klint** (= Klint), **-kovall, -kullor, -kål** (*Brassica campestris* L.), **-lins** (=Äkta Lins), **-madd, -mjölkfibla, -mynta, -rofva, -rättika, -senap, -skalleblomma, -skärffrö, -solöga, -spergel, -stall-**

ört, -tistel, -valmo, -vinda, -vädd, -ärenpris (*Veronica agrestis* L.), **-ärt** m. fl. Se under slägtnamnen.

† **Åkerarv,** m. = **Rödarv.**

Åkerbär, n. = 1) i Göta rike **Hallon;** växa helst i åkrarnes stenrör; 2) i Österbotten och i riksspråket **Vikon.** Se detta namn.

Tan mot de åkerbär, som, hägnade vid polen,
Bland Fruktgudinnans barn allena rädas solen.
OXENSTJERNA 2: 54.

† **Åkerdön, Åkerdöer** = **Blinddån** (se **Blindnässla**).

Åkerfälle, se **Fälle.**

† **Åkerkåpa** utgår alldeles.

† **Åkerleja,** se **Ackeleja.**

† **Åkermönja,** f., en meningslös förvridning af det Latinska *Agrimonia* = **Småborre.**

† **Åkerrast,** f., en benämning, som i systematiska skrifter högst opassande blifvit tillagd **Fårtungörten.**

Åkerros = **Blåklett** (Blåklint).

† **Åkerrym,** m. = **Åkergyllen.** Förkastligt namn.

Åkerrök, se **Jordrök.**

Åkersilke (efter det Danska *Agersilke*), n., tillägges vanligen **Jordrök,** men stundom äfven de vilda Valmo-arterna.

† **Åkersuga,** f., benämning på de bland säd växande arterna af slägtena **Dån** och **Plister.**

Ålandsrot, se **Alant.**

Åldermjölk, se **Mjölke.**

Ålgräs, n., en i vatten växande art af slägtet Fräken: **Dyfräken.**

Ållon, n., frukten af Ek, Bok, Annbok och Äkta Kastanie, hvilka träd jemte Hasseln benämnas **Ållonträd.** Namnet härleder sig, enligt Ihre, från *ala,* nutrire, och till grund derför ligger således samma begrepp som för Ekens och Bokens alla äldre namn. Jfr *Bot. utfl.* 3: 220.

Ållonmärke, n., den i Göta rike allmännast brukliga benämningen på **Kropp.** Jfr **Mjölke.**

Ålnate, m., se **Nate.** — Äfven Grodnaten benämnes stundom Ålnate. Jfr **Grodnate.**

Åm, m., Öland, Österg. = **Ag.**

† **Åmöja,** f., benämning i folkspråket på en art af slägtet Solöga (**Vattensolöga,** *Ranunculus Lingua* L.) med upprätt stjelk, naggtandade, lancettlika blad. Det har synts mig tvifvelaktigt, antingen namnet bör läsas *Å-möja* eller ock *Åm-öga,* hvilket passar särdeles väl på ifrågavarande, bland *åm* (ag, vattengräs) växande art. Jag antog det senare till dess jag fann *möja* som slägtnamn på andra växter, t. ex. **Svalörten.**

Åsknässla, Åsknäta, f. = **Hjertstilla.**

Ä.

† **Äckergräs,** n. = **Åkerkullor.** — Namnet skrifves väl orätt *Eckergräs,* då det härledes af *äckra,* hvilande åkerfält.

† **Äfjeblomma,** f. = **Blomvass.**

Äfjebrodd, m., en mycket liten ört, växande i uttorkadt slam, med små hvita, rödprickiga blommor: *Limosella aquatica* L.

† **Äggblomster,** n. = **Smörblomma.**

†**Äggling,** m., Liljeblad = **Tarald.**

† **Äggplanta,** f., en utländsk art af slägtet *Solanum* L., med stora hvita, ägglika bär: *S. Melongena* L.

† **Äggplommon** utgår alldeles.

† **Äggskål,** f., Skåne = **Svalört.**

Äkta tillsättes vanligen hufvudarten i ett slägte, den, hvilken namnet i främsta rummet tillkommer. Det Lat. *officinalis* öfversättes i Svenskan bäst med *äkta*.

† **Älskling,** m., ett föga passande namn på slägtet *Myosotis* L. Utgår.

† **Älskogsvilla,** f. = **Spikklubba.** Obrukligt namn.

Ältgräs, n., en mindre art af slägtet Solöga, med nedliggande stjelk, hela, lancettlika blad, mycket skarp, så att den uppdrager blåsor på huden: *Ranunculus Flammula* L.

Äng-, Ängs-, ett af de allmännast förekommande artnamn, t. ex. **Äng-anis, -bulle** (se Bulleblomster), **-fräken, -glim, -kafle** (se Kaflegräs), **-salvia, -skallra** (= Höskallra), **-skära, -stålört, -svingel, -syra, -timjan, -vädd** (= Knappvädd); **Ängsgröe** (= Slåttergröe), **-kampe** (se Kampegräs), **-kovall, -lök, -näfva, -näglika, -vial** m. fl. Se slägtnamnen.

Ängborst, m. = **Stagg.**

Ängdun, n. (**Madun, Ängull**), ett slägte bland Halfgräsen, hvars mogna frukter omgifvas af lång ull: *Eriophorum* L. En art: **Tufvigt Ängdun, Tufängdun** (*E. vaginatum* L.) har särskildt flera namn i folkspråket.

Ängkrasse (Makrasse), m., ett örtslägte bland de Korsblomstrige, med krassesmak, men med långa, smala skidor, hvita blommor: *Cardamine* L.

Ängkummin, m., ett åtskilliga Umbellater tillagdt, obestämdt namn; torde rättast fastställas för slägtet *Cnidium* Koch, som eljest saknar Svenskt namn. Det utmärker sig genom fin-delade blad (dubbelt pardelade) och långa bladslidor. *C. venosum* Koch.

Ängkål, m., Nerike, Upl. = **Sommargyllen.**

Ängpipor, Ängtutor, f. pl. = **Strätta.**

Ängsruta, f., ett örtslägte af Ranunkulaceernas familj, med små blommor utan kronblad och med enfröiga småfrukter: *Thalictrum* L.

Äng-sticka, f., en mångårig ört af Umbellaternas familj, med lukt och gula blommor, närmande sig Libsticka, men lätt skild genom de 2—3dubbelt parbladigt delade bladen: *Silaus pratensis* Bess.

Ängull, f., se Ängdun.

Äpple, Äppleträd, n., se **Apel.**

Ärenpris, m., ett artrikt, till yttre utseendet mycket olikartadt slägte, tillhörande Skeplingsväxterna, men med platt blomkrona och blott två ståndare: *Veronica* L. Egentligen tillkommer namnet endast **Äkta Ärenprisen** (*V. officinalis* L.), öfverallt finluden, med täta blomklasar ur de ovala bladens veck.

Axärenpris, med uppstigande stjelk och axlik blomklase i toppen: *V. spicata* L.

Bäckärenpris, glatt, med aflånga blad, blomklasar i bladvecken: *V. Beccabunga* L. Växer merendels i källdrag.

Strandärenpris, en med Axärenprisen närbeslägtad art, men upprätt, högre, med 3—4 blad i krans: *V. longifolia* L.

The-ärenpris, med stjelken tvåsidigt hårig, bladen hjertlika, blomklasar ur bladvecken: *V. Chamædrys* L. Har vackra blå blommor, hvarföre den, likasom Ögonblomman, blifvit kallad **Jungfruögon.**

Ärt, Ärta, f., en ettårig, allmänt odlad ört, typ för Ärtväxternas familj, med stora biblad: *Pisum* L. Deraf ega vi tvenne arter:

Allmän Ärt, med flerblommiga blomskaft, hvita blommor och gulhvita frön: *P. sativum* L. Hit höra mångfaldiga artförändringar, såsom **Kransärt, Sabelärt, Sockerärt, Spritärt** m. fl.

Åkerärt, med enblommiga, sällan tvåblommiga blomskaft, röda blommor och spräckliga frön: *P. arvense* L.

† **Ärtbuske**, m., se **Kronärt**.

Anm. I Dalins ordbok föres detta namn till den i södra Sverige odlade Nordamerikanska *Robinia Pseud-acacia* L., som dock växer upp till ett högt träd, hvilket kallas **Akasieträd**, men får ej förvexlas med slägtet *Acacia*. Detta träd bibehåller bäst sitt utländska namn *Robinia* L.

Ärtskock, se **Artskock**.

Ärtträd, n., ett vackert träd eller buske af Ärtväxternas familj, med enblommiga blomskaft, gula blommor, trinda ärtbaljor: *Caragana arborescens* Lam. **Sibiriskt Ärtträd**.

Ärttörne, n., en mycket taggig buske, tillhörande Ärtväxterna, med stora, vackra gula blommor: *Ulex europæus* L.

Ärtväxter, en af de största och naturligaste växtfamiljer, lätt skild genom sina oregelbundna blommor, hvilka man liknat vid fjärilar (*corolla papilionacea*), sammanväxta ståndare och baljfrukt (*legumen*): *Papilionaceæ* L. *Leguminosæ* Juss.

Äthäva, f., förvridning af *Æthusa* = **Glis**.

Ättikros, f., en odlad art af Törnros: *Rosa gallica* L.

Ättiksbär, n., frukten af **Sommarhyll**, hvilken hos våra äldste författare kallas **Attig, Attik**: *Sambucus Ebulus* L.

Äxing, m., gräs med mer eller mindre axlik blomning. Ingår i en mängd grässlägtens namn, såsom **Elfäxing, Hafreäxing, Hundäxing, Kamäxing, Tofsäxing** m. fl. — Skrifves vanligen *exing*, men så väl härledning (af *ax*) som uttal fordra *ä*.

Ö.

† **Öbär, Ölbär**, n. = 1) i Roslagen **Odon**; 2) i Dalarne **Röda Vinbär**.

Ögonblomma, f., ett allmänt örtslägte, tillhörande de Skrufblomstriges familj, med små blå blommor och slät frukt: *Myosotis* L. En art med större blommor (*M. palustris* Roth) benämnes vanligen **Förgät-mig-ej**.

Ögonljus, Ögonsjukegräs, n., en liten, ständigt grönskande växt, beslägtad med Vintergröna, med enblommig stjelk, stor hvit, välluktande blomma: *Moneses uniflora* (L.) Salisb. Användes af folket i ögonsjukdomar.

Ögontröst, f., ett ettårigt örtslägte, tillhörande Skeplingsväxterna, med spetsigt sågade blad, små, mest hvita, blåstrimmiga blommor: *Euphrasia officinalis* L. m. fl.

† **Ölbär**, se **Öbär**.

† **Ölgräs, Ölmegräs**, äfven **Olmegräs**, n. = **Mjödört**. — Namnet Ölgräs föres enligt Linné (Fl. Svec. n. 730) äfven till **Renfana**.

† **Örnblomster**, n. = **Getväpling**.

Örnbräken, se **Bräken**.

Örnlaf, se **Laf**.

† **Örnträ** utgår alldeles; tillhör ej oss på minsta vis.

† **Öronbild**, m., svampslägtet *Auricularia* Fr. Förtjenar ej upptagas.

† **Öronklocka, Örnaklocka** (Linnés Sk. resa 319) = **Liten Blåklocka**.

REGISTER

öfver de Latinska växtnamnen, med hänvisning till deras Svenska benämningar.

A.

Abies excelsa, DEC. Gran.
Acacia, NECK. Se Acacia.
— *arabica*, WILLD. } Se Gummi.
— *vera*, WILLD. } Se Gummi.
Acanthus, L. Se Björnklo.
Acer, L. Lönn.
— *campestre*, L. Nafverlönn. — Naver.
— *dasycarpum*, EHRH. Luddlönn.
— *platanoides*, L. Svensk lönn.
— *Pseudoplatanus*, L. Tysk Lönn. — (Sykomor.)
— *saccharinum*, L. Sockerlönn.
Achillea Millefolium, L. Röllika. (Millefolium.) — Backhumle, Backrinka, Brygger, Brygdtuppor, Bråssor, Brässor, Bröst-tobak (se Tobak), Flengräs, (Flenört), Gantora, (Hostört), Jordhumle, Nosgräs, Näsgräs, Olsmess-umbell, Osteblomma, Pestilensblomma, Reformsört, (Renfana), Skogshumle, Snö-ört, Stengräs, Tusengren.
— *Ptarmica*, L. Hvit Tusenskön.
Achras Sapota, L. Sapotiljträd.
Aconitum, L. Stormhatt.
— *Cammarum*, L. Blåmunk, Munkhatt, Munkmössa, Munkskalle.
— *Lycoctonum*, L. Nordisk Stormhatt. — Hundfloka, Lusfloka, Lusgräs, Lushatt, Lusört, Vargdöda.
Aconitum Napellus, L. = *A. Cammarum.*
— *septentrionale*, KOELL. Lusfloka, Lusgräs.
Acorus Calamus, L. Kalmus. — Flägg. (Kalmarerot.)
Actæa spicata, L. Trolldrufva. — Hundbär, Iktebär, Ormbär, Paddbär, Trollbär, Villbär, Villdrufva.
Adansonia digitata, L. Apebrödsträd, Kalebassträd.
Adonis, L. Adonis.
— *autumnalis*, L. Höstadonis. — Bloddroppar, Gossen i det gröna.
— *vernalis*, L. Våradonis. — Aronsros, Arontorpsros, Kastlöser.
Adoxa Moschatellina, L. Desmansknopp, Desmeknopp.
Æcidium, PERS. Rost. Skålrost.
— *Berberidis*, PERS. Berberisrost.
Ægopodium Podagraria, L. Qvaller. — Sqvaller, Sqvallerkål, Kirs, Kirskål, Trebening.
Æsculus Hippocastanum, L. Hästkastanie.
Æthalium septicum, FR. Trollsmör.
Æthusa Cynapium, L. Glis. — Gliseblad, Vildpersilja. (Äthäva.)
Aërides odorata, LOUR. (Luftblomma.)
Agaricus, FR. Skifling, Skifsvamp. — Skurusopp.
— *campestris*, L. Champignon. — Puggehatt.
— *esculentus*, WULF. Nagelsvamp.

Ananassa sativa, LINDL. Ananas.
Anchusa, L. Tungört.
— *arvensis*, BIEB. Fårtungört. — (Åkerrast.)
— *officinalis*, L. Oxtungört, Oxtunga. — Jernrot, Jungfru Mariæ nyckelband, Rast.
Andreæa, EHRH. Sotmossa.
Andromeda, L. Rosling.
— *polifolia*, L. Allmän Rosling. (Se Andromeda.) — Svickra.
— *tetragona*, L. Lumkräkling, Lummerlyng.
Androsace septentrionalis, L. Hilsko.
Anemone, L. Sippa. — Låck, Låcka, Tjälablomma, Tjälatuppa, Vera, Ves m. fl.
— *Hepatica*, L. Blåsippa. — Blålåcka, Killingblomma.
— *hortensis*, L. Se Anemon.
— *nemorosa*, L. Hvitsippa. — Fageblomma, Hvitlåcka, Hvitmeja.
— *ranunculoides*, L. Gulsippa. — Smörblomster.
Anethum graveolens, L. Dill.
Angelica silvestris, L. Strätta. — Myrstut, Slökestut, Sqvätta, Tjuton, Ångpipor, Ångtutor.
Antennaria, GÆRTN. Kattfotsört, Kattfot.
— *dioica*, GÆRTN. Kattfotsört, Kattfot. — Harfot, Hareqvä, Noppa, Pigepattar.
Anthemis, L. Kullor.
— *arvensis*, L. Åkerkullor. — Hvitört m. fl. (se der), Äckergräs.
— *Cotula*, L. Surkullor. — Hvitört m. fl., Hvitatäfva. (Baldersbrå.)
— *nobilis*, L. Romersk Kamomill. Se Kamillblomster.
— *tinctoria*, L. Letkullor, Färgkullor. — Lettblomster, Johannesblomster.
Anthericum, L. (Hvitrik.)
Anthoceros, L. Lefversyl.
Anthoxanthum odoratum, L. Vårbrodd. — Amurgräs, (Lavendelgräs), Luktgräs, Majgräs.
Anthriscus, PERS. Hundkax, Hundkäxa. — Hundkummil, Rack-kummin, Spokter, Spökter, Tyde.
— *Cerefolium*, HOFFM. (Jfr *Scandix*.) Svensk Körfvel.
Anthyllis, L. Väpling. (Jfr *Trifolium*.)
— *Vulneraria*, L. Getväpling. — Harväpling, (Kattklor), Räfklor, Örnblomster.
Antiaris toxicaria, LESCHEN. Bohon Upas.
Antirrhinum, L. Skalleblomma.
— *Cymbalaria*, L. (Cymbel.)
— *majus*, L. (Lejongap.)
— *Orontium*, L. Åkerskalleblomma. — Kalfhufvud, Kalfnos.
Apera Spica venti, P. BEAUV. Kösa. — Åkerhven.
Apium graveolens, L. Selleri. — (Märke.)
Aquilegia vulgaris, L. Ackeleja, Akleja. — Åkerleja. Tyska Klockor.
Arabis, L. Backbränna.
— *Thaliana*, L. » — Qvesört.
Arbutus Unedo, L. Se Smultronbuske.
Archangelica officinalis, HOFFM. Qvanne. — Angelika, Engelsört, Helgeandsört, (Slöke).
Arctostaphylos alpina, SPRENG. Fjellmjölonris. — Fjellbär, Ripbär.
— *Uva ursi*, (L.) Mjölonris. — Mjölon, Mjölbär.
Arcyria, HILL. (Maskull.)
Areca Catechu, L. Arekapalm. — Se Betel.
— *oleracea*, L. Kålpalm.
Arenaria, L. Sandnarf, Sandört.
Arenga saccharifera, LABILL. Sockerpalm.
Aristolochia Clematitis, L. Hållsrot.
Armeria, WILLD. Trift, Thrift. — Engelskt gräs, Gräsnäglika, Strandblomster.
Arnica montana, L. Hästfibla. — Horsafibla, Hästblomster, Märrblomster, Burmänner, Gullgubbar, Hårväxter, Midsommarsblomster, Sankt Hans blomster, (Nysblad), Ringblomma, Slåtterblom-

B.

C.

Echinospermum, Sw. Piggfrö.
Echium vulgare, L. Blåeld. — Blå Huggormsört, Blåkunta, Klåkunta, Blåtistel, Räfrumpa, Snokört, Vargtrut.
Ectocarpus, Lyngb. Ylle. — Hafssilke.
Elæis guineensis, L. Oljpalm.
Elaphomyces, Nees. Haräpple.
Elatine, L. Lonkeserf. — (Helting.)
Eleocharis, R. Br. Knappsäf.
— *palustris*, R. Br. Allmän Knappsäf. — Sälta, (Sälting).
Elsholtzia cristata, Willd. Kryddmynta.
Elymus arenarius, L. Strandråg. — Elm, Helm, Sandelm, (Sandhafre).
Empetrum nigrum, L. Kråkris. — Kräkling, Loppris. — Kråkbär, Kräkon, Skräkon.
Encalypta, Schreb. Ljussläckaremossa.
Enodium cæruleum, Pers. Senegräs, Blått Senegräs, Sener. — (Blåslok, Blåtåtel.) Jfr Sötgräs.
Epilobium, L. Dunört.
— *angustifolium*, L. (Jfr *Chamænerion*.) Kropp.
— *hirsutum*, L. Luden Dunört.
Epipactis, Rich. Zymbel.
Epipogium aphyllum, Sw. Skogsfrublomma, Snufveblomma.
Equisetum, L. Fräken, Fräkne. — Fennä, Fänne, Knarfvel, Knäckegräs, (Ledgräs).
— *arvense*, L. Åkerfräken. — Puggerocka, Täpperocka, Räfrumpa.
— *hiemale*, L. Skaf-fräken. — Rone, Skafgräs, Skafrör, Skurgräs, Skäfte.
— *limosum*, L. Dyfräken. — Stehjok, Ströppel, Ströpple, Tärne, Ålgräs. — Fräkenbotten.
— *palustre*, L. Kärrfräken. — Roxne.
— *pratense*, Ehrh. Ängbräken. — Gökbet.
— *silvaticum*, L. Skogsfräken. — Grangräs, Hästgröning, Hästsvans, Hästrumpa.
Erica, L. (Jfr *Calluna*.) Ljung. Eriker.
Erica Tetralix, L. Klockljung. — Kopattar.
Erigeron, L. Binka.
— *acris*, L. Rödbinka. — Rödbo.
Erineum, Pers. Bladgrus. — Se Gökblod.
Eriophorum, L. Ängdun. — Hardun, Harull, Hvithufvud, Madun, Myrdun, Myrkulla, (Ullax, Ullgräs), Ängull.
— *alpinum*, L. Snip. — Rumpull.
— *vaginatum*, L. Tufvigt Ängdun, Tufängdun. — Hadd, Svarthufvud, Tobetel.
Erodium cicutarium, Herit. Skatnäfva. — Kammar, Kamnäfva.
Ervum, L. Lins.
— *hirsutum*, L. Duflins.
— *Lens*, L. Äkta Lins. Åkerlins.
— *tetraspermum*, L. Sparflins. — Musärt, Musapjask.
Eryngium maritimum, L. Manskraft.
Erysimum, L. Gyllen. — (Rym.)
— *cheiranthoides*, L. Åkergyllen. — (Åkerrym.)
— *hieracifolium*, L. Berggyllen.
Erysiphe, Hedw. fil. Mjöldagg. (Jfr Honungsdagg.)
Erythræa, Rich. Arun. — Tusengyllen, Tusendygdegräs.
Eugenia Pimenta, Dec. Se Kryddpeppar, Jamaikapeppar.
Euonymus europæus, L. Benved. — (Alster, Käringtand), Spelbom.
Eupatorium cannabinum, L. Floka, (Flåckel). — Hjorttröst, (Hampört).
Euphorbia, L. Törel. — Kattpattar, Mjölkört, Silfverdyna, Tandgräs, Vårtgräs.
— *antiquorum*, L. Se Prustkåda.
— *Helioscopia*, L. Reformstörel. — Reformsgräs, Reformsört, Ringormsgräs.
— *officinarum*, L. Se Prustkåda.
— *palustris*, L. Kärrtörel. — Vargmjölk, Djefvulsmjölk.
— *Peplus*, L. Räfmjölk.

H.

I.

J.

K.

L.

M.

Musci, L. Mossor.
Myosotis, L. Ögonblomma. — (Älskling.) Fansögon, Jungfru Mariæ ögon, Huggormsört.
— *palustris*, Roth. Skön Ögonblomma, Förgät-mig-ej.
Myosurus minimus, L. Mustippa, Musrumpa.
Myrica cerifera, L. Vaxbuske.
— *Gale*, L. Pors. — Skogshumle, Knagel, (Körning), Villsqvattram.
Myricaria germanica, Desv. Klådris. — Indalsris, Vild Cypress.
Myriophyllum, L. Vattenslinga. — Tusenblad.
Myristica moschata, Thunb. Muskotträd.
Myrospermum peruiferum, Dec. } Balsamträd.
— *toluiferum*, Rich. } Balsamträd.
Myrrhis odorata, Scop. Spansk Körfvel.
Myrtus communis, L. Myrten.

N.

Najas, L. Najas, Nateserf. — (Jfr Hafshår.)
Narcisseæ, Juss. Narcissväxter.
Narcissus, L. Narciss.
— *Jonquilla*, L. Jonqvill.
— *poëticus*, L. Hvit Narciss, Pingstlilja.
— *Pseudonarcissus*, L. Gul Narciss, Påsklilja.
— *Tazetta*, L. Tazett.
Nardostachys Jatamansi, Dec. Nardus.
Nardus stricta, L. Stagg. — Elgborst, Finnborst, Finnskägg, Hära, Kaffskägg, Kalfskägg, Lapphår, Sostagg, Svinborst, Angborst.
Narthecium ossifragum, (L.) Strandlilja. — Jfr Iglegräs, Ilagräs.
Nasturtium amphibium, R. Br. Vattensenap.
— *Armoracia*, Fr. Pepparrot.
— *officinale*, R. Br. Källkrasse. — Vattenkrasse.
Nasturtium silvestre, R. Br. Vattensenap.
Naumburgia thyrsiflora, (L.) Reich. Topplösa.
Nemeæ, Fr. Groddtrådsväxter.
Nemophila, Bart. Kärleksblomma.
Neottia Nidus avis, (L.) Nästrot.
Nepeta Cataria, L. Kattmynta. (Näfta). — Kattleka, Kattlusta, Lössegräs, (Nyttegräs), Tusengodt.
Nephroma arcticum, Ach. Jettelaf. — Jettebröd.
Nerium Oleander, L. Se Oleander. — (Rosenpil, Roslager.)
Neslia paniculata, Desv. Korndodra.
Nicotiana, L. Tobak.
— *rustica*, L. Bondtobak.
— *Tabacum*, L. Allmän Tobak.
Nigella damascena, L. Jungfrun i det gröna. Jungfrukorg.
— *sativa*, L. Se Svartkummin.
Nigritella angustifolia, Rich. Brunkulla. — Brunstolar.
Nitella, Ag. Slinke, Vattenslinke.
Nostoc commune, Vauch. Skyfall. — Trollspy.
Nuphar luteum, Sm. Neckblad, Neckblomster. — Läblad, Lä(de)rblad, Sjöblad, Sköldblad, Vämblad. — Åkanna.
Nymphæa alba, L. Neckros. — Bäckblomma, Bäckros, Vattenlilja, (Vattentulpan). — Sjöållon, Åkanna.
— *Lotus*, L. Lotusblomma.
Nymphæaceæ, Dec. Hästskoblad.

O.

Ocotea Puchury, Mart. Se Kryddböna.
Octaviana variegata, Vitt. Ekorrsvamp.
Ocymum Basilicum, L. Basilik.
Odontites, Pers. Rödkulla.
Œnanthe Phellandrium, Lam. Stäkra. — Kaxstäkra, (Ranke).
Œnothera biennis, L. Gulltraf. — (Gul Nattfiol, Gul Rapunzel.)

Oïdium Tuckeri, Berk. Se Mjöldagg.
Olea europæa, L. Oliv, Olivbuske, Oljoträd. — Oleaster.
Onagrariæ, Juss. Kroppväxter.
Onobrychis sativa, Lam. Helghö.
Ononis, L. Stallört.
— *arvensis*, L. Åkerstallört. — Horsagräs, Lievarg, Ljungpinnar, Rast, (Taggpuke), Vargbasse.
— *hircina*, Jacq. Stinkstallört. — Karbas, Räfblomster.
Onopordon Acanthium, L. Tistelborre. — Bomullstistel, (Sempertin), Tistron.
Onygena, Pers. Hofsvamp.
Opegrapha, Ach. Skriftlaf.
Ophioglossum, L. Läketunga. — Ormskallrebräken, Ormtunga.
Ophrys Monorchis, L. Se Desmans-Ofris.
— *Myodes*, (L.) Flugblomma. — (Ofris.)
Opuntia coccinellifera, Dec. Nopal.
Orchideæ, L. Nosseväxter.
Orchis, L. Nyckelblomstér. — (Yxne.)
— *maculata*, L. Fläckigt Nyckelblomster. — Djefvulens hand, Guds hand, Herrans hand, Handknopp, Johannesnycklar, Petri nycklar, Jungfru Mariæ bröst, J. M. förkläde, J. M. hand, J. M. rock.
— *mascula*, L. Se Salep, Spansk ryttare.
— *Morio*, L. Se Salep.
— *ustulata*, L, Svedt Nyckelblomster. — Krutbrännare.
Origanum Majorana, L. Mejram.
— *vulgare*, L. Konig, Koning. — Frimodig, Konungsgräs, Märrmynta, (Dosta).
Ornithogalum, L. Stjernlök. — Hvita Dufvor.
— *nutans*, L. Aftonstjerna.
— *umbellatum*, L. Morgonstjerna.
Ornithopus, L. Klovicka.
— *ebracteatus*, Brot. Seradella.
— *perpusillus*, L. Fogelklovicka.
Orobanche, L. Snyltrot.
Orobus, L. Vippärt. — (Gasse.)
— *niger*, L. Svart Vippärt.
— *tuberosus*, L. Knylvippärt. — Gubbtänder, Gökmat.
— *vernus*, L. Vårvippärt. — Kråkärt.
Oryza sativa, L. Ris.
Oscillatoria, Vauch. Stadun.
Osmunda regalis, L. Safjabräken. — Safsabuske, Runarot.
Oxalis Acetosella, L. Harsyra. — Gökmat, Göksyra, Harväpling, Surklöfver, Syrsälta, Syrsälting, Vårhane.
Oxyria digyna, (L.) Fjellsyra.
Oxytropis, Dec. Kloärt.

P.

Pæonia officinalis, Retz. Pion.
Palma, Aubl. Palm, Palmträd.
Panax Ginseng. Se Ginseng.
Panicum miliaceum, L. Hirs.
Papaver, L. Valmo, Valmoge. — Fallblomster.
— *Argemone*, L. Spikvalmo. — } Åker-
— *dubium*, L. Åkervalmo. — } silke.
— *Rhoeas*, L. Kornvalmo.
— *somniferum*, L. Äkta Valmo.
Papilionaceæ, L. Ärtväxter.
Parietaria officinalis, L. Blidnässla. — Väggört.
Paris quadrifolia, L. Ormbär. — Fans onda bett, Hållbär, Korsört, Trollbär.
Parmelia centrifuga, (L.) Vinterlaf.
— *conspersa*, Ach. Prickla f.
— *olivacea*, Ach. Olivlaf.
— *omphalodes*, Ach. Brun Letlaf. — (Nafvel-laf.)
— *parietina*, Ach. Gull-laf. — Vägglaf.
— *physodes*, Ach. Qveslaf.
— *saxatilis*, Ach. Letlaf. — Färgmossa, Letmossa, Stenmossa.

Parnassia palustris, L. Visil, Hvit Visil. — Hjertblad, Hårnacker, Jungfru Mariæ hjerta, Slåtterblomster.
Passiflora cærulea, L. Passionsblomma. — Korsblomma, Kristi korsblomma.
Pastinaca sativa, L. Palsternacka.
Paxillus involutus, L. Pluggskifling, Pluggsvamp.
Pedicularis, L. Frier. — Lusgräs. (Staf.)
— *palustris*, L. Kärrfrier. — Jernört, Kallgräs, (Ledgräs), Gräsvarg, Lievarg, Skomakarskägg.
— *Sceptrum Carolinum*, RUDB., L. Kungsspira, Kung Carls spira. — Myrkong.
— *silvatica*, L. Skogsfrier. — Granfrier, Grangräs, Granvarg, Granört.
Pelargonium, HERIT. Pelargonie. Jfr Geranium.
Peltigera, WILLD. Sköldlaf.
— *aphthosa*, (L.) Torsklaf. — Elfnäfver.
Penicillium, LINK. Mögel.
Pentadesma butyraica, R. BR. Smörträd.
Peplis Portula, L. Rödlonke.
Persea Cassia, SPR. Kasia, Kasielager.
Personatæ, L. Skeplingsväxter.
Petasites frigida, FR. Skråp, Skräppa.
— *officinalis*, MOENCH. Pestilensrot, Pestört.
Petroselinum sativum, HOFFM. Persilja. — Kruspersilja, Rotpersilja.
Peucedanum palustre, MOENCH. Mossrot. — Finsk Ingefära. (Mjölkrot.)
Peziza, L. Skålsvamp. — Skålbild.
Phaca frigida, L. Fjellvicka.
Phalaris canariensis, L. Kanariegräs.
Phallus impudicus, L. Stinksvamp. — Trollägg.
Phascum, L. (Jordmossa.)
Phaseolus, L. Turkisk Böna, Sabelböna. — Störböna.
— *nanus*, L. Krypböna.
Philadelphus coronarius, L. Schersmin.
Phleum, L. Kampegräs. Kämpegräs.
Phleum phalaroides, KOEL. Flenkampe.
— *pratense*, L. Angskampe. — Timotej.
Phoenix dactylifera, L. Dadelpalm.
Phragmites communis, TRIN. Vass, Skärvass. — Kase, Kers, Strandrör.
Phyllerium, FR. Bladludd.
Phyllocactus phyllanthoides, DEC. Se Vingblomma.
Phyllodoce cærulea, (L.) Fjell-ljung.
Physalis Alkekengi, L. Se Judekirs.
Physcia ciliaris, FR. Hårlaf.
Physostigma venenosum, BALFOUR. Se Calabar.
Phyteuma, L. Se Rapunzel.
Picris hieracioides, L. Bittermjölke. — Snoktistel.
Pilosella, FR. Musfibla. — Musöron, Hundfötter.
Pilularia globulifera, L. Furgräs. — Kloting.
Pimpinella Anisum, L. Anis.
— *Saxifraga*, L. Änganis. — Allbotsrot, Bockrot, Amört.
Pinguicula vulgaris, L. Tätört. — Tätgräs, Tätnacke, Fetgräs, Fetnacke, Fetört, Kråkört, Sätgräs, Sätört, Vipefett, Vipegräs.
Pinus canadensis, L. Kanadagran, se Kanadabalsam.
— *Cedrus*, L. Ceder.
— *Cembra*, L. Se Ungersk Terpentin.
— *Pinea*, L. Pinie.
— *silvestris*, L. Fur, Fura, Tall.
Piper, L. Peppar. — Hvit-, Svart-, Lång-, Svartpeppar.
— *Betle*, L. Se Betel.
— *Cubeba*, L. FIL. Se Kobeber, Kubeber.
Pistacia Lentiscus, L. Se Mastix.
— *Terebinthus*, L. } Se Cyprisk Terpentin.
— *vera*, L. }
Pisum, L. Ärt, Ärta.
— *arvense*, L. Åkerärt.
— *maritimum*, L. Se Hafsvial.
— *sativum*, L. Allmän Ärt. — Kant-, Krans-, Kron-, Sabel-, Socker-, Spritärt.

Q.

R.

Ranunculus Flammula, L. Åltgräs. — Iktegräs, Värkört. Källelunk.
— *Lingua*, L. Vattensolöga, Åmöja.
— *repens*, L. Refvigt Solöga. — Gul Tusenskön. Refgräs, Vattenrotsblomster.
— *sceleratus*, L. Blåseranunkel.
Raphanus, L. Rättika.
— *Raphanistrum*, L. Åkerrättika. — Rocka. Krampfrö.
— *sativus*, L. Trädgårdsrättika. — Radis, Radisa, Rädisa.
Reseda Luteola, L. Vau.
— *odorata*, L. Reseda.
Rhamnus catharticus, L. Vägtorn. — Väretorn, Vigeltorn, Virretorn, Getapel, Getbark, Kråktorn, Kräketorn, Letteträd, Ormbärsträd, Valbork.
— *Frangula*, L. Brake, Brakved. Tröske. — Brågon, Bråke, Bråkbuske, Gulbark, Sprakved, Svartal.
Rheum, L. Rhabarber.
— *palmatum*, L. Äkta Rhabarber.
— *Rhaponticum*, L. Matrhabarber.
Rhinanthus Crista galli, L. Höskallra. Ängskallra. — Göingebyxor, Hanekam, Tuppkam, Kattstöflar, Penninggräs, Skallergräs, Skälle.
Rhizina, Fr. Trådrotsvamp (se Trådrot).
Rhizophoreæ, R. Br. Se Mangroveskogar.
Rhodiola rosea, L. Rosenrot.
Rhododendron, L. Alpros. — Rosenträd.
— *lapponicum*, Wg. Lapsk Alpros.
Rhodymenia, Grev. Söl.
Rhus Coriaria, L. Se Sumak.
— *Cotinus*, L. Se Fustelholz.
Rhynchospora, Vahl. / — *alba*, Vahl. / — *fusca*, Vahl. } Myrag.
Ribes, L. Ribs, (Risp).
— *alpinum*, L. Måbärsbuske. — Måbär. Degbär, Kalfbär, Kungsbär.
— *Grossularia*, L. Krusbärsbuske.

Ribes nigrum, L. Svarta Vinbär. — Distron, Tistron, Solbär.
— *rubrum*, L. Röda Vinbär. — Obär, Öbär, Ölbär.
— *Uva crispa*, L. Stickelbärsbuske.
Riccia, L. Jordstråla.
Richardsonia, Kunth. Se Ipecacuanha.
Ricinus, L. Se Kurbits.
— *communis*, L. Ricin.
— *Mappa*, L. Duk-ricin.
Rivularia, Roth. Vattenkula.
Robinia Pseud-acacia, L. Akasieträd. Se Ärtbuske.
Roccella, Dec. Orseljlaf. — Se Orselj.
Roestelia cornuta, Ehrh. Rönnpenselrost.
— *penicillata*, Fr. Penselrost.
Rosa, L. Nyponbuske, Törne, Törnbuske. Törnros, Trädros. — Se Kanelros, Mossros.
— *canina*, L. Nyponbuske. — Vinternypon. — Körne, Nypetorn. — Nypon. Göpon, Juglon. — Sömntorn.
— *centifolia*, L. Provinsros.
— *cinnamomea*, L. Smörnypon.
— *damascena*, Ait. Månadsros.
— *gallica*, L. Ättikros.
— *indica*, L. Theros.
— *mollissima*, Willd. Sommarnypon.
— *rubiginosa*, L. Lukttörne. — Engeltorn, Neglantyr.
Rosmarinus officinalis, L. Rosmarin.
— *silvestris*. Vild Rosmarin (Sqvattram).
Rubia tinctorum, L. Krapp.
Rubiaceæ, Juss. Måraväxter.
Rubus, L. Hallon.
— *arcticus*, L. Vikon. Åkerbär. — Byttbär, Jungfru Mariæ bär.
— *cæsius*, L. Blåhallon. — Käringtarmar, Ljungpinnar. — Kalfhjortron, Käringbär, Käringhallon, Psalmbär, Skottlufva.
— *castoreus*, Læst. Bäfverbär.
— *Chamæmorus*, L. Hjortron. — Jalbär, Molter, Multer, Snotter, Snytterbär (?).

Rubus fruticosus, L. Björnbärsbuske. Björnbär, (Brumbär), Björnhallon.
— *idæus*, L. Allmän Hallonbuske. Hallon. — Bram-, Bring-, Brinn-, Brom-, Brum-, Bränn-, Fall-, Fäll-, Hind-, Hing-, Hinn-, Ullbär. Åkerbär.
— *plicatus*, Weihe. Se under Käringbär.
— *saxatilis*, L. Stenhallon. — Stenbär, Jungfru Mariæ bär, Klasbär, Kobär, Tågbär. Klason, Koddon.
— *suberectus*, Anders. Se under Käringbär.
Rumex, L. Syra.
— *Acetosa*, L. Ängsyra. — Harfot.
— *Acetosella*, L. Kråksyra, Bergsyra. — Svinsyra.
— *crispus*, L. Krussyra. — (Skräppa).
— *domesticus*, Hartm. Skräppesyra. — Skräppa.
— *Hippolapathum*, Fr. Hästsyra. — Tjerp, Tjèrprot.
— *Hydrolapathum*, Huds. Vattensyra. Dynaskräppa.
— *maritimus*, L. Hafssyra.
— *Patientia*, L. Patientia.
Ruppia, L. Hårnate.
Ruscus aculeatus, L. (Mustörne.)
Russula, Fr. Kremla.
Ruta graveolens, L. Vinruta.

S.

Saccharum officinarum, L. Sockerrör.
Sagina, L. Hönsbet, Hönsgräs.
Sagittaria sagittifolia, L. Skäkteblad.
Sagus Rumphii, Willd. Sagopalm (se Sagogryn).
Salicornia herbacea, L. Glasört.
Salix, L. Pil, Pilträd, Sälg, Vide, Vira.
— *acutifolia*, Willd. Daggpil.
— *alba*, L. Hvitpil.
— *amygdalina*, L. Mandelpil. — (Bandpil.)
Salix angustifolia, Fr. Marvide.
— *aurita*, L. Bandvíde.
— *babylonica*, L. Sörjande Pil, Babylonisk Pil. — Tårpil.
— *bicolor*, Fr. Gulvide.
— *caprea*, L. Sälg. — Sall, Säld, Sälle.
— *cinerea*, L. Gråvide.
— *fragilis*, L. Knäckepil.
— *lanceolata*, Fr. Holländsk Bandpil.
— *laurina*, Sm. Lagervide.
— *nigricans*, Sm. Grönvide.
— *pentandra*, L. Jolster, Jolsterpil. — Halster, Hilster, Hjelster, Ilster, Juster, Vekare, Vilster.
— *pruinosa*, Wendl. Daggpil.
— *purpurea*, L. Rödvira. — Videvier.
— *repens*, L. Jordvide, Krypvide. — Lievarg.
— *rosmarinifolia*, L. Rosmarinvide.
— *undulata*, Ehrh. Gul Bandpil.
— *viminalis*, L. Korgpil. — Tysk Bandpil.
— *viridis*, Fr. Grönpil.
Salsola Kali, L. Sodaört. — (Salsel.)
Salvia, L. Salvia.
— *officinalis*, L. Äkta Salvia.
— *pratensis*, L. Ängsalvia.
— *Sclaræa*, L. (*Sclaræa vulgaris*, Mill.) Se Skarlakansgräs.
Sambucus, L. Hyll.
— *Ebulus*, L. Sommarhyll. — Mannablod, Danskablod. — Ättiksbär.
— *nigra*, L. Fläder, Fläderhyll. — Fulbom.
Samolus Valerandi, L. Punga. — Samosört, Samol.
Sanguisorba officinalis, L. Blodstilla, Blodtopp.
Sanicula europæa, L. Sårläka. — (Läkeört.)
Santalum album, L. Sandelträd.
Sapindus Saponaria, L. Såpträd.
Saponaria officinalis, L. Såpnäglika.
Sarcopodium avenaceum, Fr. Hafrehatt.
Sargassum vulgare, Ag. Se Gräshafvet. — (Hafsgräs.)

Sassafras officinalis, Nees. Sassafras.
Satureja hortensis, L. Safver.—Kyndel.
Satyrium, L. Se Satyrört.
Saussurea alpina, Dec. Fjellskära.
Saxifraga, L. Bräcka.
— *Cotyledon*, L. Bergbräcka.—Bergdusk.
— *granulata*, L. Knylbräcka.—Anisros, Hållsknoppar, Lärftsblomma, Midsommarsblomster.
— *Hirculus*, L. Myrbräcka.
— *oppositifolia*, L. Stenbräcka.
Scabiosa, L. Vädd. — Knappar.
— *arvensis*, L. Åkervädd. — Brudgumsknappar.
— *Columbaria*, L. Stjernvädd. — Fältvädd.
— *succisa*, L. Knappvädd. — Ängvädd. Blåhattar, Blåknappar, Båtsmän, (Djefvulsbett).
Scandix Cerefolium, L. Svensk Körfvel.
— *Pecten*, L. Nålkörfvel. — Jungfrukam.
Sceptrum Carolinum, se *Pedicularis*.
Schedonorus, P. Beauv. Svingel-losta.
— *inermis*, P. Beauv. Fodersvingel-losta.
Scheuchzeria palustris, L. Kallgräs.
Schizophyllum, Fr. Klyftsvamp, se Klyfblad.
Schoberia maritima, C. A. Mey. Glatt Saltört. (Jfr *Kochia*.)
Schoenus, L. Knappag.
Scilla, L. Blåstjerna. — Stjernhyacint.
— *italica*, L. »
— *maritima*, L. Hafslök.
Scirpus, L. Säf.
— *cæspitosus*, L. Ramme. — Mossatof.
— *lacustris*, L. Sjösäf. — Kolvass.
— *maritimus*, L. Hafssäf.
— *silvaticus*, L. Skogssäf.
Scitamineæ, L. Kryddliljor (se Ingefära).
Sclaræa, Mill. Se under Skarlakansgräs.
Scleranthus, L. Knavel. Knaflegräs.—Tandgräs.
Sclerotium Semen, Tode. Kålfrösvamp.
Scolopendrium officinarum, Sw. Mjeltbräken, (Mjeltgräs).
Scorzonera hispanica, L. Scorzonerrot. — Ringormsrot.
— *humilis*, L. Kornfibla. — Svinblomster, Svinrot.
Scrophularia nodosa, L. Flenört. — Sodöda, Thorsnässla, Trynefrö.
Scutellaria, L. Frossört.
— *galericulata*, L. Allmän Frossört. — Feberört, Fredlös, Getnos.
Scytonema, Ag. (Hornsilke.)
Secale cereale, L. Råg.
Sedum, L. Fetknopp.
— *acre*, L. Bitterfetknopp. — Hallborre, Munkpeppar, Pallgräs, (Skörbjuggsört), Stenört.
— *album*, L. Hvitfetknopp. — Hälleknopp, (Hällegräs), Mörtgräs.
— *annuum*, L. Småknoppar.
— *rupestre*, L. Bergknopp. — Tripmadam.
— *sexangulare*, L. Kantfetknopp. Kantknopp.
— *Telephium*, L. Kärleksört. — (Affodil), Bockebläcke, se Bockblad, (Huslök), Käringkål, Sankt Hans ört, (Taklök).
Selaginella spinulosa, Al. Braun. Smålummer.
Selinum Carvifolia, L. Krusfrö.
Sempervivum tectorum, L. Taklök. — Huslök, Semperviv.
Senecio, L. Boört.
— *Jacobæa*, L. Stånds. — Gullbo, Gullgro.
— *vulgaris*, L. Korsört. — Boört, Crucifixört, Stenört, (Blodgräs).
Senticosæ, L. Brumväxter.
Serratula, L. Skära. — Själa, Själegräs, Skärda.
— *arvensis*, L. Åkertistel. Se *Carduus*.
— *tinctoria*, L. Ängskära.
Sesamum orientale, L. Sesam.
Sesleria cærulea, Ard. Elfäxing, (Elfgräs).

T.

Pris 2 kr. 75 öre.